Det gråa slottet. Original af förf. till Granriskojan

Bokutgåva

J. W. Lillja & Co., Åbo 1851.

Några ord
till min honette recensent.

Oaktadt jag, på grund af ditt icke-framträdande i ljuset och dagen, snart nog börjar tro, att du ingenting annat är än en oförliknelig Dulcinea af Toboso ... denna gång förtrollad till karl ... och jag sjelf en ny Don Quixote af Mancha, måste jag likväl, isynnerhet som jag med full tillförsigt tror, att du likväl engång med din åsyn skall förnöja så väl mig som andra, äfven denna gång till dig adressera några ord.

Jag tänker, att romaner med temligen stort skäl kunna indelas i historiska, tendens- eller fantasiromaner, och att bland dessa de sistnämnda böra hafva ett bestämdt företräde. När en sanning blandas med dikt, liksom antar diktens drägt, är det ingen sanning mer, utan en dikt i ordets sämre mening, en lögn. Således duger icke den historiska romanen. När den fria utvecklingen af händelser måste böja sig, slafva under en tendens, så är utvecklingen icke mera fri. Eugen Sue påstås mera värdera sitt Vakttornet, än deder skräpsamlingarna *Parisiska mysterier* och *Den vandrande Juden.* Således duger icke tendensromanen (tagen nb. i vanlig, yttre mening. ”Tendensen skall ligga inom, ej utom verket.” Almqvist.)

Men om Det gråa slottet för det duger, är en skild sak. Det är du, min hederliga vän, som med tillhjelp af dina recensent-glasögon skall gifva svar på en sådan fråga. Titeln hoppas jag du tycker om; liksom Granriskojan lät så oändligen enkelt, idylliskt och storartadt smått, så skall nu, kantänka, Det gråa slottet klinga pompöst, djerft och nobelt. Är jag icke lycklig med titlarne!

Jag vill tro, att du icke är en menniska, som anser mig kunna kokettera för mycket med blickar och ... tystnad, utan du håller mig räkning derför. Då författare i allmänhet låta sina älsklingspersoner, utan att tiga, hitta på så långa strofer, dem de ha Gud vet icke hvarifrån, så har jag tänkt, det tiden vore inne att skänka åt blickarna och tystnaden deras rätta plats. Om jag således någongång, då jag icke hittat på att lägga präktiga ord i munnen på mina dockor, låter dem tiga o. s. v., så menar du förmodligen, i likhet med förf., att det icke just är sämre än andras ordrika, lösa, eller matt sammanhängande sladder. Är jag icke bra egenkär!

Hvad formfel vidkommer, skola sådana finnas här, och det i massa. Jag har icke tid nu att skrifva inför en fakultet. Då kunde jag skrifva å grammatikens vägnar felfritt och skörda mitt admittitur, nu skrifver jag för en öfverseende publik, som skall förlåta mig, om jag än skrifver (eller stafvar) *minndes*, än *mindes*, om jag stundom begagnar ett *var* för *voro* o. s. v.; om mitt, vid den finska svenskan vana öra, någongång tillåtit sådana uttryck, som egentligen icke äro – svenska. Och der språkbruket sjelft sväfvar, der må väl en arm författare äfven få sväfva.

Huru Stellas vid svenskan *alldeles* ovana öra kunde hitta på *Det gråa slottet*, är en hemlighet, hvilken du behagade lösa.

De två sista kapitlen i boken kunde vara borta, kunna ock vara der, menar du?

Nej, jag bara skämtar med dig; hufvudsaken är, att du snart bör visa dig, så att verlden i din person slutligen engång finge se en recensent, som med klarsynthet och qvickhet förenade djupsinne och reflexion, som med opartiskhet och stränghet förbunde ädelhet och ömhet.

————

FÖRRA AFDELNINGEN:
STELLA.

————

Kap. I.
Kärran vid kärret.

Det var en af dessa ljusa sommarnätter, hvilkas stjernefattigdom och till dag gränsande skymning säga oss, att vi äro uti norden och att midsommarns tid nalkas.

Sådana nätters behag förhöjes vanligen af ljumma fläktar, hvilka efter dagens qvalm ljuft smeka vårt sinne, och göra oss böjda för ett stilla, drömvaket tillstånd, uti hvilket känslan blir tanken öfvermäktig och våra begrundanden, ifall vi så skola kalla dem, äro af det ömmaste slag.

Den natt, med hvilken vår berättelse till en början har att göra, var dock af annan art, ty hon var kall, såsom en sommarnatt nånsin kan vara det. En isskorpa betäckte tillochmed insjöarnes stränder; det var påtagligen en af Juni månads såkallade jernnätter.

Undrom således icke, att Harald Thalberg, hvilken glömt att förse sig med varmare öfverplagg än en tunn kapprock, icke var särdeles hugad för sådana ömma begrundanden, som enligt det nyss sagda äro en följd af ljumma sommarnätter. Fastmer, han blef otålig och utfor:

– Skjutskarl, hvad tänker du på, som här kör fot för fot?

– Ser inte herrn, att vi ha motbacke. Litet måste man låta kreaturet pusta.

– Är detta motbacke! Men jag känner er, j skjutskarlar, huru j inöfvat era hästar att, straxt en backe blir synlig, stulta till vägs. I traf ända tills backen blir verklig!

– Tror herrn jag inte har kört för folk förut?

– Väl möjligt, men så ha de inte heller varit mycket belåtna med ditt körande. Se nu kan din brunte få spatsera. Detta är en backe.

Sedan backen var tillryggalagd, körde skjutskarlen verkeligen raskare, men blott ett litet stycke väg och ... snart föll brunte af ifrån takten in i ett sakta lunk.

– Hör du skjutskarl – sade Harald helt godmodigt – du gjorde nyss den anmärkning, att hållet var långt, så att du inte vågade förmycket anstränga din häst. Men hvad skulle du säga, om jag kunde bevisa för dig, att han blir mera utmattad af ett sådant der åsnetraf? – härvid gjorde bonden en enfaldig, frågande min och Harald återtog: – har du nånsin till fots gått en half mil på en timme?

– På en timme har jag ofta gånger hunnit väl mera än så.

– Och blifvit mycket trött?

– Å nej; inte det jag vet. Men engång följde jag mor min och grannas Lena ... en vacker tös, vet herrn ... till kyrkan, och det var jemt en half mil och räckte i det nogaste två timmar, och trött blef jag med besked.

– Ja ser du; fast också Lena var med, blef du ändå trött, och hvarföre det? Jo, emedan du hela tiden icke behöfde anstränga din vilja och dina senor. Allt, åt hvilket Gud gifvit kraft, skall uppbjuda denna kraft rätt

ofta, sätta ut den i hela dess vidd; derigenom blir sjelfva kraften eller förmågan ökad. Ett sädeskorn har förmåga att skjuta grodd och blifva moder för tusende sinom tusende korn, men låter man det ligga på sitt bord, i stället för att kasta det i jorden, så blir der väl ingenting utaf. (Emellertid – tänkte Harald – har jag inlåtit mig i en labyrinth af liknelser, som halta).

– Aj, nu förstår jag hvad herrn menar – inföll bonden lämpligt nog – herrn menar att, liksom jag blef trött den gången, när jag fick lof att promenera med fruntimren, likså skall också min häst bli trött af detta sakta lunk, som är mindre än dess krafter kunde tillåta.

– Ja, så menar jag och en sak till; ju förr din häst kommer till målet, desto förr får han sin nödiga gruta.

– Ja – skrattade skjutskarlen – också det är sannt. Jag skall låta honom fara af rätt tappert.

– Å nej, behöfves inte, kära du; det vore tillochmed skadligt för din goda brunte att anstränga sig förmycket. Nej; här skall på andra vågskålen komma sattsen: lagom i allt. Låt hästen fara af, såsom nu, och pusta ut några ögonblick, så går jag i godo för, att din häst och du, båda skolen finna er deraf väl.

– Ja, men herrn tycks vara en mycket förståndig karl för sina år. Är herrn tjugu redan?

– Sätt fyra år till, min vän, men ... inte i galopp.

– Ja så, herrn skall till Ristilä, och hvad der och göra?

– Jag skall bli en lärare för baronens begge gossar – svarade Harald, allsicke stött öfver bondens framfusenhet.

– Ja, vi ha ännu en mil dit. Jag känner på mig, att jag skall bli bra rädd att komma dit, nu så här om natten. Det är ett faseligt ställe; man skall se der så mycket fult och styggt om nätterna, skuggor efter sådana, som der dött, icke den naturliga döden, hvilken Gud gifve, att hvar och en af oss finge dö; icke heller sjelfspillingsdöden, utan genom våldsam hand och emot sin vilja, hvilket väl är den rysligaste döden af alla. Ty om det är sannt, som presterna säga, att de som dö genom egen hand icke benådas af Gud, så är i alla fall deras dödsstund icke så förfärlig, som deras, hvilka icke gerna ville dö.

Harald afhörde med förvåning den filosoferande skjutskarlen, hvars synkrets tycktes vidgas i samma mån ämnet intresserade honom, och hvars språk ... en ”ren vestfinska” ... äfven med detsamma tilltog i fullhet, värdighet och styrka. Emedan han dock ej ville ingå i omedelbara dispyter om saker, dem han icke ens sjelf hade klara för sig, åtnöjde sig Harald blott med att fråga:

– Och hvem tillskrifver man dessa våldsgerningar?

– Mån’ jag vågar tala fritt med en, som skall komma att bo der i huset, såsom eget barn. Men herre, betänk ändå ... ja att man säger, att baronen ingått förbund med den onde. Herrn tycks vara en beskedlig och rättänkande man; hvarföre skall herrn blottställa sig att komma i gemenskap med sådana menniskor?

– Minns du, min hederlige vän, hvad jag nyss sade om sädeskornet; kanske försynen nu begagnar mig, såsom vi menniskor begagna sädeskornet; Gud kastar mig på ett ställe, der jag kan ha nytta med mig och bära frukt.

– Måtte det så visst lyckas herrn, som herrn tyckes vara rask och modig. Och så talar herrn så bra sen, på engång sannt och begripligt äfven för mig, fattig bonde. Jag trodde först, att herrn var ingenting annat än en hästtyrann, men jag har sett, att herrn ingalunda vill fara illa med hästen min.

– På den saken, gubbe lilla, kan du låta hästen pusta.

Stället, der de nu befunno sig, var tilldragande på engång som frånstötande. Det var den finska naturen i dess vildaste skick. Framåt, åt venster hand, var ett ofantligt kärr, som amfiteatraliskt bredde ut sin kylande, pestbringande yta; och framåt, åt höger hand, en bergås, väl icke hög, men ruggig och kal. Emellan kärret och åsen gick landsvägen, ett ormlikt band, hvars hufvudsträckning halfcirkelformig omfattade kärret.

Just då hästen stadnade, fingo de båda resande del af detta perspektif.

Har min läsare nånsin sett och emottagit intryck af en nejd, den der genom sin majestätiska fulhet, sin oändliga tomhet, sin väldiga ödslighet bär vittne om Skaparens oändliga mångsidighet och majestätiska rikedom!

Intet vet jag att förliknas med en sådan nejd, om icke ... en stor men fallen menniskosjäl.

Hade Harald icke af en slump här stadnat hästen, så hade denna trakt helt säkert icke gjort på honom det intryck, som nu. Hjulens skakning och den ständiga rörelsen framåt hade förminskat detta intryck. Nu blef han med ens förvandlad; han blef såsom man blir uti de moment af lifvet, då man kanske icke blir sämre eller bättre, blott ... förvandlad. Det var likasom håren rest sig på hans hufvud, utan att han förstod hvarföre.

Bonden, äfven en tjugufyra års yngling ... i norden äro tjugufyra års män icke annat än ynglingar ... utbrast efter någon minuts tystnad:

– Detta allt är såsom en stor kyrkogård ..... är icke, herre, detta såsom en stor kyrkogård?

– O ja, min vän. En stor kyrkogård, för döda eller döende. Här ville jag dö.

Det aflägsna ljudet af hjul väckte dem nu. Bonden, försedd med naturbarnets skarpa syn, sade:

– Se herre der, der vägen kröker sig alldeles åt venster ... det kan vara en half fjerndel dit ... der ser jag en kärra, som far af med en förskräckande fart.

– Jag kan icke se så långt; jag blott hör.

Åter en tystnad. Då ärnade bonden taga till tömmarne, men hejdades af ett underligt läte tättinvid. Båda lyssnade:

– Mio padre [*min fader*] – sade en qvidande röst.

Ögonen kastade de åt ljudets ursprung och sågo någonting likt ett hufvud och någonting liknande armar röra sig i kärret.

– Himmelens Gud, – sade Harald – haf tack. Det var du, som stadnade vår häst. Här är fråga om ett menniskolif.

– Io no vorrei morire [*jag skulle icke vilja dö*] – sade åter rösten.

– Kan det vara en lefvande varelse; mån' det icke blott är en spökelse. Men – fortfor skjutskarlen långsamt, naift vederläggande sig sjelf – kunna sådana på engång tala och synas; sådant har jag aldrig hört. Det der måste lefva.

– Hvilken lycka – inföll Harald – att jag icke det sista hållet antog den erbjudna kurirkärran. Nu skola vi lossa vår kärras häckar och betjena oss af dem till brygga.

Detta arbete var snart verkstäldt och de började närma sig det vid pass trettio steg ifrån landsvägen belägna föremålet, från hvilket nu hördes de sakta framhviskade orden:

– Fra poco Stella e morte. Addio, addio, [*snart är Stella död. Farväl, farväl*].

– Der bär häcken oss icke mera båda. Försök om inte tufvan här bär dig, så skall jag ensam framflytta häckarna.

– Tufvan bär lyckligtvis. Jag skall då vänta här.

Det hördes icke mera något qvidande ljud, och Harald var vid målet.

Det tycktes vara en mycket ung flicka, som sanslös ingenting mera hörde och ingenting såg. Svarta lockar omslöto hennes ansigte, hvilket handlöst hukade emot bröstet. Ända till bröstet var hon sjunken i kärrets dy.

Harald tog henne nu under armarne, och sökte att lyfta upp sin börda. Men så fast var hon fästad vid dyn, att Harald sjelf med sin häck begynte sjunka. Han släppte henne för ett ögonblick, tog till sig äfven den andra häcken, ställde dem båda i vinkel och gjorde nu sitt andra försök, ansträngande hela sin kraft.

De båda häckarnas yta emotstod bättre tyngden af hans ansträngningar; han lyckades lösgöra sin börda, hvilken nu i hans armar var lätt som en fjäder. Det var blott ett ögonblicks verk att på häckarna återvända på samma sätt han kommit och att medtaga skjutsbonden ifrån dess tufva.

Han lyssnade till hennes andedrägt, och ... hon andades ännu; han vidrörde hennes händer; de voro stela af förskräckelse och köld. Harald afklädde sig kapprocken och invecklade det dyiga, halfdöda barnet deri.

– Vet du, skjutskarl, något tjenligt ställe, beläget oss närmare än herregården, dit jag ämnar mig?

– Jag vet ett torp helt nära vid vägen. Vi kunna ha en fjerdedels mil dit. Men det är inte rätt väl kändt.

– Det kan vara detsamma. Kör blott dit och spara din häst icke särdeles, ty jag ämnar stanna der öfver natten.

– När det gäller menniskolif, så sparar jag inte min häst, vore vägen än tio gånger längre.

Det räckte länge, innan torpets innevånare gjorde affär af Haralds ihärdiga knackande på dörren.

Sedan han lyckats lugna dem beträffande afsigten med hans besök, öppnades sluteligen den lilla, låga dörren af ställets åbo, hvilken i bara skjortan och med ett pertbloss i handen först misstroget, sedan undrande betraktade hvad han hade för ögonen. Harald frågade, om han hade att erbjuda dem nattläger.

– Ja, bara ni först vill veckla upp detta bylte och visa mig dess innehåll – blef svaret.

– Nåväl, här ser du ett menniskohufvud; förstår du far, ett hufvud, som utom en underlig Guds skickelse nu tillhört döden.

– Så stig då in i min lilla stuga. Jag hinner tids nog få veta förhållandet sedan. Den der unga fröken skall få ligga vid mor, och vi andra kunna lägga oss, hvar det faller sig.

Harald hade ännu icke fått en klar öfverblick af den räddades utseende och drägt, dels för skymningen, dels för den allt annat öfverflyglande ifver, hvarmed han förfarit. Men nu, sedan han stigit i stugan och torparens hustru lagade sig att afkläda den späda flickan, blef så väl han, som de andra, förvånad öfver ett så fabelaktigt utseende och en så fabelaktig drägt. Man hade kunnat taga henne för en skön elfdrottning, såframt ej hela nedra delen af hennes kostym burit färg efter kärrets dy och således påminnt om jordiska förhållanden. Bröststycket, den enda oskadade delen, var någonsorts korsett af ljusrödt siden med allahanda fantastiska utskärningar och sirater. Sjelfva klädningen räckte blott till knät; tricotunderkläder hade utgjort

det öfriga.

Torparens hustru kände först uppå denna luftiga kropp, förmodligen för att förvissa sig, att flickan verkeligen var af kött och blod och icke en ande, hvilken kunnat i en blink försvinna för dödliges åsyn. Sjelfva afklädandet verkställde hon med en delicatess, hvaraf få torparhustrur äro mäktiga, och lade henne i den varma sängen. Som Harald ansåg, att den djupa sömn, i hvilken flickan fallit, mer än allt annat skulle verka välgörande, så släckte gubben snart sitt pertbloss, såg efter om de luckor han föregående afton stängt till ännu voro stängda och ingaf sluteligen sin hustru mod att gå lägga sig vid det okända fruntimret.

Snart var hela huset i djup sömn. Endast Harald vakade. Han tänkte, huru underligt och med huru fina trådar de händelser kunna vara spunna, som ha inflytande på varelsers lif eller död, väl eller ve. Hade hans fart ifrån gästgifvargården varit starkare eller svagare, så hade han kommit för tidigt måhända eller för sent; hade han icke låtit hästen pusta just på det stället; ja tillochmed, hade han icke åtnöjt sig med en vanlig bondkärra ... hade nu *en enda* af dessa tillfälligheter icke inträffat, så hade troligen den arma, späda flickan blifvit ett offer för en våldsam död. Han kände henne ej, hade intet skäl att intressera sig för henne; men hans hjerta var icke stängdt för den värnlöses nöd eller slutet för mensklighetens böner.

Kap. II.
Stella.

Vid pass klockan fem ... en tid ovanligt sen för honom ... vaknade torparen och rustade sig till sitt arbete. Genom det buller han härvid åstadkom vaknade äfven hans hustru och skjutskarlen äfvensom Harald, hvilken för några ögonblick varit sänkt i en sömnlik dvala. Skjutskarlen, så hugad han än var att qvarstanna och åse slutet af detta äfventyr, ansåg dock sin pligt fordra att bege sig tillbaka till gästgifvargården, helst han redan dröjt utöfver den lagliga tiden, men på anmodan af Harald, hvilken lofvade att för myndigheterna å orten uppge rätta orsaken till dröjsmålet, beqvämade han sig att vänta, tills fruntimret vaknade, för att sedan skjutsa henne dit det befunnes nödigt.

Harald besåg den olyckliga flickans drägt, hvilken torparhustrun icke glömt att skölja, vrida ur samt upphänga till torkning. Drägten var ganska rik, hade åtminstone varit det; det var snart sagdt en ballettkostym.

Då torparen utgick, följde Harald honom åt ... troligen för att lemna dess hustru tillfälle att vara ensam och vederbörligen parera sig, eller emedan han ansåg tacksamheten fordra, att han lemnade sin nattliga värd en nödtorftig upplysning om den besynnerliga flickan; en förevändning var den att hemta frisk luft och bese torparens morgonarbete. Såvida äfven skjutskarlen varit pryd nog att icke vilja bli ensam med sin värdinna, blef nu torparhustrun ensam med den sofvande flickan; hon betraktade hennes ansigte med uppmärksamhet och rörelse.

– Just sådan – sade hon till sig – vore vår Johanna, om hon fått lefva. Men skogens vilda djur hafva ingen förskoning; utom dem hade vi ännu vårt barn, ty jag kan väl ändå kalla det barnet vårt. Ja hon skulle visst ha blifvit sådan som denna, låt mig se, fjorton eller femton år.

Ledd af en obestämd föreställning ärnade hon med handen vidröra den sofvandes axel, då denna plötsligen slog upp ögonen och satte sig upprätt med ett skärande skrik. Men då hon fann, att den qvinna hon hade för sig snarare tycktes uppskrämd och försagd, än menande någonting ondt, antog hennes ansigte ett mycket mildt uttryck, och hon hviskade några för gumman obegripliga ord. Då intet svar härpå följde, sade hon liksom med bedjande stämma ett ord flere gånger efter hvarandra. Detta eller dessa ord voro Cald’ io *[jag har varmt]*. Den stackars välmenande torparhustrun, som trodde, att hon begärde vår vanliga finska dryck kalja, skyndade sig att deraf påfylla en spillkum. Flickan såg på henne med förvåning och misstroget ... hon

trodde kanske i sitt nervösa tillstånd, att man ville förgifta henne ... men uppmuntrad af det goda och ärliga i hustruns min, tog hon spillkumen, drack derur med begärlighet och vinkade, att hon ville hafva än mera. Sedan hon druckit ännu en spillkum, tycktes hon deraf särdeles uppfriskad; hon satte sig åter i sängen och sade: Vesti [kläder]. Denna gång gissade hustrun fullkomligt till hennes mening och tog fram hennes kläder. Men då flickan såg dem, vaknade hennes minne; hon lät höra ett svagt klagoljud och sade: Stella no fece un sogno [Stella *har icke drömt].*

Torparhustrun, som trodde att dessa klagande ljud härledde sig deraf, att kläderna ännu voro smutsiga och våta, gick att öppna en koffert och framtog derur rätt fina linnekläder och en vacker bomullstygsklädning, samt räckte dem fram. Då kastade flickan med otålighet sin drägt på golfvet och tecknade, att hustrun ville hjelpa henne med påklädningen af den nya drägten. Snart var detta verkstäldt och flickan klappade den fattiga torparhustrun och började gråta, hvilket hade till följd, att hennes goda kamrat äfven gråtande, utan att veta hvarföre, hjertligt omfamnade den värnlösa.

Man tänke sig äfven det fremmande i hustruns belägenhet. Att vara alldeles ensam med en, den hon icke kände, icke visste, hvadan denna var kommen, hvilket öde bragt henne hit, icke förstod hennes språk. Och denna flicka var ännu icke utbildad; hon var späd och skön!

En verldsdam, som läst alla möjliga romaner, tänkt sig in i alla möjliga ställningar af lifvet, skulle nu blifvit lika, kanske än mera slagen, än den okunniga torparhustrun, som visst icke tänkt sig in i, eller upplefvat någonting särdeles märkvärdigt, som knappt någonsin sett annat än fredliga bönder, fredliga åkrar och torp.

Dock var det egentligen ingenting förfärande i hennes ställning; det var någonting magiskt, feiskt.

De greto ännu i hvarandras armar, då Harald inträdde. I ett nu anade han, hvad som under hans bortovaro förefallit, och han kunde icke emotstå sitt begär att välkomna den han räddat; han kunde icke hjelpa, att han steg fram och tryckte en varm kyss på hennes panna.

Flickan tycktes redan så hemma i för henne hittills fremmande förhållanden, att hon icke alls blef häpen eller rädd öfver en sådan helsning; fastmer, hon syntes dermed ganska belåten. Hon gjorde en frågande åtbörd och min till torparhustrun, liksom hon menat: är det denne, som ... Hustrun missförstod icke denna pantomim, utan nickade jakande. Då tog flickan några steg, föll ned och omfamnade Haralds knän; han upplyftade henne mildt och sade: – che nome? (hvad namn?). Hon svarade med en ton, liksom hon varit förvånad, att han icke kände hennes namn: – Stella.

Nu föll Harald i hågen hennes besynnerliga drägt; han mindes, att han i Helsingfors hört omtalas en liten skön lindanserska med detta namn, men hvilkens färdighet han aldrig beqvämat sig att bevittna, dels för att icke smärtas af det deltagande sådana små konstens offer merendels väcka, dels af leda och afsky för alla gyckelspel, dit han var djerf nog att äfven räkna lindanseriet.

Som han icke var mera hemma i italienskan, än att han med njuggan nöd kunde öfversätta ifrån detta språk, fann han sig föga hugad att betjena sig deraf, annat än i högsta nödfall. Han gjorde derföre någon likgiltig fråga på tyska, att börja med, men då hon icke tycktes förstå honom stort, gjorde han samma fråga på svenska, och dessa ljud tycktes vara henne mera bekanta, emedan hon repeterade några af dem.

Harald var till hälften af tysk börd och född på Rügen. Dock blef han glad åt att Stella bättre senterade svenska än tyska ljud. Ty låt ock vara, att han, som allt sedan sitt femte år varit bosatt i Finnland, hans moders land, på bottnen kunde ha någon känsla för sitt egentliga fosterland och dess toner, så var detta dock nu, med hänsigt på Stella, af mindre vigt och utom saken. Det rann Harald dunkelt i hågen en idé, för hvars utförande Stellas vana vid svenskan vore honom nyttigare, än vid tyskan. Han fortfor:

– Stella har varit i Stockholm, i Helsingfors?

– I Stockholm Stella varit, vara i Helsingfors. Stella varit mycket.

– Stella har? – härvid pekade han på hennes kostym.

– Ja, men Stella inte mera. Non, non. Stella blir nu din *figlia o sorella* (dotter eller syster); du blir min *padre o fratello* (far eller broder).

Det var just den idé Harald hade i hågen: att bli för Stella såsom en far eller bror, ty han kunde förstå, att hon icke hade lust att återvända till dem, under hvilka eller med hvilka hon förut varit.

Men huru sätta en sådan plan i verket? Dertill skulle nödvändigt erfordras det som man kallar medel, penningar, och på dem var Harald just icke synnerligen rik. I skuld var han väl icke, och att han, som fyllt sina tvenne dussin år och dessutom innehade den höglärda magistergraden, drog ut på kondition, kom sig visserligen icke af den hos en del unga män rådande omtänksamhet och skygghet för den minsta skuld, utan snarare af böjelse för det romaneska ... konditioner gifva under vissa förhållanden mycket ämne till romantik, synnerligen om den, som ger sig ut derpå, icke mera är en oerfaren och lärd pedant till pojkslyngel, och dessutom valt sitt ställe väl. Men mera härom en annan gång, såvida det kan falla sig lämpligare än nu. Ja Harald var icke rik, men tyst då ... ännu ägde han qvar af arfvet efter sin mor omkring trehundra Rubel silfver ... dessa kunde väl till en början förslå att inackordera Stella i en pension. Men hvilken? Hvar skulle man finna en med nog menniskokännedom och skarpblick att, såsom sig borde, behandla en sådan som Stella. Skulle icke den vilda törnrosbusken, hvilken hittills skjutit upp i ödemarken och bland vilda berg, nu omplanterad under sjelfva sin knoppning snart vissna och förgås?

Sådant tänkte Harald och förkastade tanken på alla pensioner. Men om han sjelf skulle söka att bilda henne? Ja, men han hade ju åtagit sig en kondition, den han icke gerna, ja omöjligt kunde åtra. Hvem svarade honom dessutom för att han var mera vuxen denna befattning, än en guvernant. Han kunde ju lätt börja älska Stella, ung och skön såsom hon var ... och sådant hade i sanning äfven sina vådor.

Vid han så satt sluten i sig några ögonblick, väcktes han ur sina drömlika planer af torparhustruns fråga:

– Jag kan väl förstå, att herrn räddat denna mamsells lif. Mera får jag väl höra af skjutskarlen här eller af min man, så framt han vet någonting. Men hvart ämnar herrn vidare föra henne? Hvart ärnar herrn sig sjelf?

– Till Ristilä, till baronen der, och dit för jag äfven Stella ... hon heter så ... dit ja, till en början.

– Till Ristilä, nej, gör det ej, herre!

– Och huru så inte?

– Hvad tycker herrn om den der klädningen, som mamsell Stella nu bär?

– Å ja, den klär henne rätt väl och passar inte så illa. Men det är aldrig af de klädningar ni sjelf går i?

– Å nej; det är en af dem jag har efter min brorsdotter, mitt eget barn, kan jag säga, sedan bror mins död. Hon, den unga flickan, tog efter mitt råd tjenst på Ristilä och der fick hon mycket vackra kläder och blef på allt vis väl bemött, såsom man sade; men två år derefter blef hon uslare, än hon varit, och hennes slut vill jag ej omtala. Stackars, stackars olyckliga flicka!

– Nå hvart menar ni, att jag skall föra Stella?

– Två fjerndelar härifrån och en fjerndel ifrån Ristilä, der är kaplansbolet ... just nära till kyrkan. Herrn

frågar efter pastorn ... jag tror väl han heter Ortman. Det är en förståndig och vältänkande man, så god och mild emot allmogen ... en god tjenare i Herrans vingård. Far dit och för henne här, mamsell Stella med er och inhemta hans vidare råd. Säkert skall han vara er till nytta. Förlåt att jag, en fattig torpares hustru, så här inblandat mig i herras angelägenheter, men jag tycker, att herrn ser så ut, som herrn skulle tycka, att sämre folk äfven äro menniskor och deras råd icke utan allt värde.

– Godt, jag vill lyda er; jag far dit. Med min visdom ensam är jag alltför osäker och tvehågsen. Och nu, mor lilla, här har du för Stellas nya drägt.

– Tack min herre, det är alldeles för mycket.

– Skjutsbonde, gå nu att spänna din häst före.

Stella förstod det ganska väl, att det gällde att resa med Harald, hennes *fratello* (broder) bort; hvart visste hon ej; icke destomindre visade hon sig såsom ett snällt barn. Endast vid afskedet ifrån torparhustrun, den hon troligen aldrig mera skulle återse, smögo sig ett par vemodstårar fram, hvilka af denna besvarades. Stella tog sin danskostym och lade den i hustruns famn med en åtbörd, som tydligen menade, att denna drägt skulle vara ett minne af Stella.

Snart gungade kärran af vid sidan af det ofanteliga kärret, vid hvars åsyn Stella bleknade och slutade sig närmare till Harald samt tryckte hans hand. Han smålog och slog sin arm kring hennes lif, liksom han menat, att hon med honom till beskyddare icke behöfde frukta. Hastigt sade Stella:

– Kan den vara min padre, som kastar mig i ett sådant der (pekande på kärret)?

– Så lär en far aldrig göra. Han var väl inte din padre.

Hugad att så länge som möjligt vara i ett så pikant sällskap, hade skjutskarlen börjat köra ganska makligt, men ingen manade heller på att han skulle köra fortare.

– Vill du, mio caro (min vän) höra min historie, som är kort?

– Tala, mia cara. Jag hör dig gerna.

Troligen var italienskan det enda språk, hvari Stella hade någon öfning. Nu, för att göra sig begriplig, begagnade hon sig af en rotvälska, som var ungefär tre delar italienska, två delar svenska och en del fransyska. Hennes berättelse uppfattades sålunda af Harald:

– Man säger mig, att jag är född i Italien och ett år var jag verkeligen der, men jag tyckte der var så hett och jag längtade derifrån. Af min barndom minns jag ingenting före den tid, då jag dansade i Stockholm. Menniskorna tyckte om mig då och sade, att jag var vacker. Sedan har jag dansat på flere ställen och vann alltmera bifall. Det sällskap, i hvilket jag var, tyckte jag aldrig om ... Det var så underligt ... de spelade och drucko och blefvo då alltid stygga emot mig, så att de också slogo mig. Allt säger jag för dig, som är min fratello. Min far sade, att sådant inte kunde skada, att jag eljest blifvit alltför högfärdig. Men småningom blefvo de artigare emot mig, så att en, han som var den bäste akrobaten bland karlarne, sade mig, att utan mig skulle hela truppen vara värd ingenting, och han föreslog mig, att vi skulle rymma bort tillsammans och inrätta en egen trupp, så framt icke min fader ville godvilligt afstå mig och dessutom inkomsten för tre representationer. Kanske skulle jag ha rymt med honom, ty han var den beskedligaste af dem alla emot mig, och jag höll allsintet af min far. Men min far gick in på hvad han ville. I går om morgonen reste vi ifrån en stad, som börjas på Ta. Min fästman ville åka med mig, men min fader förbehöll sig att ännu få åka med mig en enda resa till den staden, som jag inte minns namnet till, men der en munk skulle viga oss. Under vägen om natten frågade mig min far, om icke min blifvande talt med mig om att rymma och förtjena på egen

hand. Jag kunde icke neka. Då blef han vild och ursinnig, min far, och han sade att, hellre än att vi skulle ta bort förtjensten ifrån honom, skulle han se till, att ingendera af oss fanns till, när solen åter skulle gå upp. Med dessa ord tog han ifrån mig min kappa och alla mina dyrbarheter och frågade mig, hvem jag hellre ville gifta mig med, med den, som dertill var bestämd eller med ... honom, ... min padre. Vi voro de sista i sällskapet och han hade stadnat hästen. Aldrig, svarade jag, häpen af undran och skrämsel. Så vet då, att jag icke är ..... här hejdade han sig ... det hördes såsom ett aflägset buller af åkdon. Välj, hastigt som blixten, sade min far. Jag kunde inte tala, inte välja, utan bara tiga. Då tog han mig i sina armar och steg fram några steg ut ifrån vägen, och med hela sin ofantliga styrka kastade han mig långt ifrån sig; jag sjönk djupt i dyn och försökte komma upp, men sjönk allt djupare. Hans kärra rullade bort; jag såg ingenting; mitt ansigte var vändt ifrån vägen ..... natten var kall; jag vågade icke röra mig mera, ty isskorpan, som var omkring mig, hade redan sönderskafvit mina händer, så här ... och skulle gjort det än mera, om jag rört mig ..... Åter hörde jag kärrhjul närma sig; jag trodde då, att min fader ångrat sig och kom att hjelpa mig ur dyn ..... men sedan vardt det helt tyst, och jag ... jag vet ej, om jag talte någonting mera, men jag insomnade allt tyngre ... och när jag vaknade, fann jag, att det var du, som skänkt mig friheten och lifvet.

Vid dessa sista ord hade hon slagit ögonen ned, men kastade dem sedan djerft upp och sade:

– Hvarföre talar du inte? Säg nu någonting.

– Har Stella längtan (han sade desiderio) efter sin fästman?

– Nej, inte det minsta. Han var den minst elake emot mig; det var allt. Men säg, märks det icke på min berättelse, om du förstod hvad jag ville du skulle förstå, att den der mannen, som så gjorde med mig, icke var min far?

– Ja, mitt barn; af två omständigheter märks det väl, mer än väl.

– Således behöfver jag icke tänka på honom mer. Du för mig säkert till ett sådant ställe, att jag inte behöfver se honom och ingen af de andra?

– Derpå kan Stella lita. Vet Stella hvad det der är för en byggnad, som är högre än de andra?

– Är det icke ett kapell, en kyrka, ett sådant hus, der man beder till Jungfru Maria?

– Har Stella nånsin varit i en kyrka?

– Nej aldrig; han som var min far, sade att det icke för mig vore nyttigt.

Harald smålog sorgset och tryckte Stellas hand.

– Hvarföre skrattade du så? Jag har ännu inte sett dig skratta så – sade Stella.

Kap. III.
Kapellanen Ortman.

Kapellanen Ortman satt på gungbrädet utanför sin anspråkslösa boning och rökade sin morgonpipa under förväntan på den kära kaffekoppen.

Såsom en duglig husbonde egnar och anstår, hade han allaredan gjort sina slag för att inspektera sina få drengars eller torpares arbete; och för att åse, hvad verkningar nattens frost haft uppå grödan, hade han i flera än en riktning genomvandrat sitt lilla territorium.

Hans farhågor bekräftade sig snart. Den nära sin blomning så ömtåliga rågen hade blifvit alfvarsamt skadad;

med hvetet var förhållandet icke stort bättre; den ännu späda potatisplantan och det så känsliga ärtriset hade gulnat och bladen slokade så matta.

Allt sådant är icke något förnöjande för en landtman, hvilken arbetat i sitt anletes svett och i hoppet att utgången blefve en annan, än så. Man kan derföre icke undra på att kapellanen Ortman satt der helt tankfull på sitt bräde och gungade mycket mindre lifligt än eljest.

Kapellanen Ortman var en trettifem års man. Till vexten var han under medelmåttan, dock icke undersättsig; vidare var han mager, snarare än fet, så att de som anse till egenskaperna af en verklig prest höra en viss fyllig vördighet, skulle minsann knappast tagit honom för en prest. Hans ansigte, långt ifrån vackert, var dock af det slag, som vid första ögonkastet väcker förtroende och längre betraktadt skänker glans och värdighet äfven åt en oansenlig gestalt.

Redan i tio år hade han suttit i sitt lilla kapell, utan att en enda gång ha sökt sig bort. Det var en sak, på hvilken han icke ens tänkt och än mindre på att taga pastoralexamen – hvilket visserligen för honom varit en lätt sak, ty på verldsliga kunskaper, de som mest lära komma i fråga vid en sådan examen, hade han ej brist, om man får dömma deraf, att han innehaft ett hedersrum vid en magisterpromotion.

Ja, om det erbjudits honom ... utan alla resor, profpredikning och annat embarras ... en bättre lägenhet, i sanning, han hade icke antagit den, om det äfven varit en biskopsstol. Så kär var han i sin lilla församling, hvars bildande han ansåg nog för sig såsom lefnadsmål.

Det rådde äfven en innerlighet emellan allmogen i detta kapell och deras själaherde af den art, att de gingo till honom, såsom barn gå till sin fader, och han talade till dem, såsom en broder med bröder. Men när han på predikstolen för dem tolkade Guds ord, mindes de icke mera, att det var en menniska, som talade.

Medan han nu försjunken i tankar satt på sitt kära gungbräde, blef han störd af sin hushållerska, gamla Regina, hvars steg voro hastigare än vanligt.

Denna Regina, en gammal flicka på andra sidan femtitalet, var ett slägtinventarium, som ifrån sitt femtonde till sitt tjugufemte år tjenat hos Ortmans morföräldrar, ifrån det tjugu och femte till det fyratiosjunde hos hans föräldrar, efter hvilken tid hon antog sig f. d. unga herrns hushåll, sedan nemligen denna blifvit ordinarie kaplan.

Icke för det gamla Regina så väl förestod hans hushåll, nej, af annan orsak kom det sig, att Ortman var ... ogift.

Saken var helt enkelt den, att han ... aldrig älskat.

Det var icke af tillbakadragenhet och folkskygghet, som det kom sig, att han aldrig erfarit denna mäktiga känsla; han hade i sina yngre år sett sig mycket om i verlden, och ännu var han icke förvandlad till en sådan tafatt landtprest, som den moderna verlden, icke just utan skäl, så gerna gör sig lustig åt. Å nej; han umgicks öfverallt i socknen och deromkring och gjorde tillochmed stundom, utan affärsorsaker, en utflygt till staden, der många bekanta hus med nöje stodo honom öppna. Detta oaktadt hade han aldrig känt sitt hjerta slå för en qvinnlig varelse med den styrka han ansåg eller anade böra vara kärlekens karaktär, och aldrig hade han menat det vara kärlek, hvilket blott på sin höjd kunde ha varit ett fantasiens verk.

De, hvilka snusförnuftigt yrka, att den man, hvilken allaredan uppnått sin middagshöjd och än ej varit «kär,» måste vara en träbock och en opoetisk varelse, behagade rätta sitt misstag och skrifva upp sig till minnes, att en sådan man, i händelse kärlekens möjlighet bor inom hans bröst, kan vara mera sannt poetisk, än den som snaskat af kärlekens honing och varit en månskenshjelte i all sin dar.

Efter dessa mellanresonnemanger, hvartill vi måste medge att Reginas uppträdande gifvit en anledning, kan det vara så godt att återvända till – henne ännu en gång. Hennes steg voro, såsom sagdt, hastigare än vanligt. Hennes nyfikenhet tycktes spänd på det högsta, då hon utropade:

– En herre och ett fruntimmer, sittande på rackarkärra, veko af ifrån stora vägen hitåt. Ack, nu öppna de grinden; hvad kunna de vilja ha?

– Regina är då god och sätter mera kaffe i pannan.

Kärran stannade, och ner hoppade en ung man med ett ansigte, vackert och ädelt, kanske tillochmed aristokratiskt och hjelpte sedan ner en ung flicka, hvilken tycktes road af att stödja sig på den unge mannens arm, oaktadt hennes hopp ned på marken skedde med en gazells vighet. Det väckte sensation hos värden på stället, att den unga flickan med detta fina och ädla ansigte, hvilket svårligen kunde tillhöra den lägre folkklassen, var klädd så enkelt, blott i bomullstygsklädning och silkesduk. Han beredde sig på någonting märkvärdigt, och nyfikenhet eller andra stridiga känslor kommo hans puls att slå litet tätare än vanligt. Emellertid steg han upp och gick de två till mötes.

Sedan Harald gjort sig förvissad, att den som kom honom till mötes äfven var den rätte och ... så likgiltigt det än var, med hänsigt på hans egentliga ärende ... för att tillfyllestgöra artighetens lagar, presenterat sig, sade han:

– Detta besök, på denna tid af dagen, till en, för hvilken jag är fullkomligt obekant, bevisar huru vigtigt mitt ärende är, och huru ovanligt.

Här stannade Harald och tycktes betänka sig. Sedan, vändande sig till Stella sade han med sakta röst:

– Förlåt, Stella, att vi nu vilja tala på ett för dig alldeles obekant språk.

– Stella förlåter. Stella förstår, att det är om Stella, och att det är bäst, att Stella inte förstår.

Ännu mera öfverraskad af röstens behag och det besynnerliga språket, begick presten den oartigheten att icke ens bedja sina gäster stiga in.

Medan Harald för sin åhörare nu talade om nattens händelse o. s. v., satte Stella sig på gungbrädet och tycktes endast vara sluten i sig. Så händer också ofta, att den trogne hunden ligger i sin knut, lugn och likgiltig och tyckes allsicke minnas sin herre, för hvilken dock dess känsla lefver.

Haralds berättelse var naturligtvis mera sammanhängande än Stellas, kanske äfven litet afvikande ifrån hennes genom vissa gissningar, dem Stella historiskt nog uraktlåtit. Det räckte således en god fjerdedels timme, som de båda herrarne promenerade af och an på den sandade gången. Ortman afbröt blott sällan sin sagesman genom någon liten inkastad fråga eller reflexion. Men sedan berättelsen var slutad, gingo de allt ännu tysta der, och Stella satt allt helt stilla, såsom ett beskedligt barn, qvar på sin plats, blicken orörligt häftad vid marken.

Tystnaden blef afbruten af gamla Regina, som frågade sin husbonde, om kaffet skulle intagas ute eller inne. Väckt ur sin distraktion, tog han med en ledighet, ovanlig hos en bondkaplan, sina gäster en i hvardera hand och förde dem in.

Efter kaffet drogo sig herrarne in i salen och lemnade Stella, stackars barn, åter för sig uti förmaket. Att kunna måla Stellas själ vid detta tillfälle, vore mera tacksamt, än att söka beskrifva den, än att söka beskrifva hennes tankar och känslor; ty af tankar hade hon väl ... intet, och känslor ... låta sig ju icke beskrifvas.

– Det är klart – sade Ortman – att Stella är ett hittadt, eller snarare ett röfvadt barn. Men det der hör icke hit; hufvudsaken är, att hon är värnlös. Att sätta henne i en pension håller jag med magistern att icke duger. Men någonting måste för henne göras.

Hade Harald endast hört dessa kapellanens ord, så hade han säkert hållit torparhustruns råd att här söka råd för ett dåligt råd, och ansett prestmannen för en *doktor Hjelplös;* men dennes lifliga och vackra blick, vid det han talade, hade en motsatt verkan, än orden ensama för sig hade haft. Harald kände, att denne var den rätte och han tryckte Ortmans hand långsamt men varmt.

Under den paus, som nu åter följde, kom Ortman att minnas sin af frosten förstörda gröda. Närmast derefter leddes han uppå en plan, ett förslag, hvilket han troligen icke kommit uppå, om grödan nu stått herrlig och oskadd.

Ovanligare naturer se så godt som allt här i verlden ur en annan synpunkt, än hvardagsnaturer. Se de förre också stundom så långt, att de slå öfver sitt mål och förfalla i oriktighet och skefhet, så är det i alla fall säkert, att de se längre, än de sednare. Det berättas, att Gustaf den tredje, då han, invecklad med Ryssland i ett krig, så mycket mera hotande, som inhemskt uppror äfven förlamade hans kraft, fick dertill den förfärliga underrättelsen, att Danskarne infallit i hans land, vid detta tillfälle ögonblickligen utropat: *nu är jag frälsad*, ett utrop, hvarvid de närvarande trodde, att deras Konung blifvit vansinnig. Hans blixtsnabba beslut var nemligen att i egen person uppresa Dalkarlarna, sig och riket till försvar, samt att genomdrifva förenings- och säkerhetsakten. Hvad följder detta hade, säger historien.

Äfven Ortman i sin lilla verld hade hos sig någonting storsint och konungsligt, då han närmast ifrån tanken på den förstörda grödan leddes på möjligheten att taga Stella till sig såsom eget barn, att föda och kläda Stella, att vårda och skydda henne, att uppfostra och bilda henne. Och han ansåg det såsom en rik ersättning för förlusten af ett års skörd; han ansåg det såsom en stor lycka, en skörd, som gaf tusende. Väl var han fattig, men detta blefve en rikedom.

Vi minnas, att äfven Harald för ett ögonblick fattat en sådan plan, men att han förkastat den dels af nödvändighet, dels af misstroende till sin förmåga eller ostrafflighet. På någonting sådant kom Ortman icke att tänka, och äfven derföre var han mera vuxen en sådan befattning; ty för utförandet af en plan är ju en viss sjelfförtröstan eller sjelfkänsla nödig, då deremot sjelfmisstroende icke bådar någonting godt. Och när han för Harald yppade sin benägenhet att åtaga sig detta barn, var det i hans röst en fasthet, i hans blick en varm vilja, som gjorde Harald godt att åse.

Ännu en gång kände Harald, att denne var den rätte, och ännu engång tryckte han prestens hand. Sedan gingo de in till Stella, hvilken nu steg med häftighet upp och frågande såg på Harald. Denne sade:

– Stella bad mig föra Stella till ett sådant ställe, der du inte mera behöfde se den du kallade padre och ej heller någon af de andra.

– Ja, så vore bra för Stella. Till ett sådant ställe ja.

– Här är detta ställe och han, som hädanefter vill bli din far, står der.

– Det är stor skillnad emellan min förra padre och min nya. Min nya padre kan jag se midt i ögonen.

Hvarken Ortman eller Harald hade hoppats, att Stella så fermt skulle finna sig vid sitt blifvande öde. Men Stella var blefven så passif, att ett litet barn kunnat styra henne, så mycket mera Harald, hvilken hon var skyldig sitt lif och sin erkänsla.

Men efter en liten paus sade hon, i det hon ängsligt såg upp på Harald:

– Men du skall ju ändå bli min fratello?

– Så länge jag lefver, skall jag vara dig en bror.

– Och du skall äfven bli här, så att vi ha samma padre. Är det så?

– Nej; men icke långt härifrån skall jag bo, så att jag kan se Stella rätt ofta.

– Förlåt mig, min far – sade hon till Ortman – förlåt mig, för det jag trodde, att han der äfven skulle bli här. Men nog är det väl bäst, att han inte är här, så att, när han far bort, skall Stella inte gråta alls.

Ortman utbad sig af Harald, att denne ville stanna qvar en eller par dagar, under hvilken tid de gemensamt skulle öfverlägga om ett och annat rörande Stella. Som Harald antog detta tillbud för en dag, fanns för nödigt att hemförlofva skjutskarlen försedd med nöjaktig skrifvelse om dröjsmålets orsak. Harald glömde icke att för sin kamrat under den märkvärdiga natten gifva en nödtorftig upplysning om ett och annat, som denne naturligtvis var lysten att veta, ty Harald ville icke, att Stellas vidare öden skulle höljas i natt och mörker, minst för den, som varit med om hennes räddning.

Ovanliga händelser tillsammans upplefda verka ett vänskapsband emellan menniskor, och när den beskedlige skjutskarlen skulle bort, så var han helt rörd och kysste såväl Harald, som Stella ... på handen. Sedan satte han sig på sin kärra, lät hästen lunka helt makligt och vände sig flera gånger om, tills han försvann ur deras åsyn, för att icke vidare återkomma ... i denna berättelse.

Vid frukosten, hvarvid äfven en liten madeirabutelj kom i dagen, ansågo de båda herrarne, och det nära nog liktidigt, att ett heligt och gemensamt sträfvande icke kunde tillåta dem kalla hvarandra annat än du.

Med Stella öfverenskoms, att hon skulle kalla Harald du eller bror; Ortman åter skulle hon få kalla allt huru hon behagade, ömsom far eller bror, vän eller du, slutligen äfven Erik, hvilket var hans dopnamn.

– Stella vill helst säga vän – sade flickan – efter Stella får kalla Erik så.

Och sedan hon så sagt, föll hon i en häftig gråt; hon såg upp, liksom för att förvissa sig, att allt detta var verklighet, och när hon fann, att så var, blef hennes gråt än häftigare och hennes snyftningar spasmodiska. Ett rikt naturbarns glädje gaf sig luft och yttrade sig så.

Då hon åter såg upp, fann hon sina båda vänner delande med henne den vällust tårar så sällan ge. Då hemtade sig Stella, och småleende i tårar sade hon sakta:

– Detta är den första dag i Stellas lif. Det förra var en dröm, en stygg dröm.

Kyssande henne på det lockiga håret, sade Ortman:

– Gifve Gud, att din framtid blefve verklighet, eller – tillade han sakta – eller ock en dröm, men en ljus och vacker!

Resten af dagen tillbragtes på det angenämaste och ovanligaste. Många voro tillfällena att framlocka Stellas slumrande föreställningar, mest dock denna dag genom skämt, ty alfvaret skulle Erik mest ha för egen del, och Harald utrymde åt honom platsen med nöje och utan «svärdsslag.»

Erik visade Stella den kammare, der hon skulle komma att «bo.» Det var ett litet, men ljust och gladt rum, med utsigt åt kyrkan och ån.

– Och detta blir då verkligen min egen kammare – sade Stella och klappade i små händer. – Stella, som aldrig haft någon egen kammare och aldrig ens fått bo i ett rum mera än några dagar.

– Och denna lilla byrå blir Stellas, och snart får Stella något att sätta i den.

Här afbröts Erik af Harald, hvilken åter, på det Stella intet skulle förstå, talade på finska:

– Erik du beviljar mig säkert en bön. Låt det vara jag, som fyller denna lilla byrå.

Erik smålog, ty han förstod det väl, att *gifva* var för dem båda detsamma som att *få.* Han missunnade icke sin vän denna lilla lycka; han ville icke behålla allt det goda för sig.

– Må vara, efter du så vill, min bror; men endast första uppsättningen.

– Och delar af den andra och tredje? – invände Harald.

– Delar, nå ja; vi få väl se – smålog Erik.

Det dröjde icke länge, innan en medelålders fru ifrån kyrkbyn uppå Ortmans anmodan anlände, för att taga mått af Stella till klädningar o. s. v. När hon såg Stella, gaf hon till ett rop af öfverraskning; hon menade, att Stella så fullkomligt liknade ett fruntimmer, hvilket hon sett i sin ungdom, men hvem det var, kunde hon icke påminna sig.

Syfrun var af Ortman känd såsom en särdeles hederlig fru, hvarföre åt henne anförtroddes och uppdrogs att icke allenast förfärdiga Stellas gångkläder, utan äfven verkställa de nödiga uppköpen af nödiga tyger m. m. Man verkställde en kalkyl öfver det ungefärliga beloppet af ett visst antal klädningar, hvilkas qvalité äfven var bestämd, samt af sjalar och linnekläder &c. ... och Harald, hvilken vid detta tillfälle tyckte sig ofantligt rik, ansåg, för hela uppsättningen per summa, hundra Rubel silfver vara mycket lindrigt tilltaget. Frun å sin sida sade sig tillochmed komma att vinna på företaget, så att kalkylen verkställdes till ömsesidig belåtenhet. Och då Harald förskottsvis erlade en god del af summan, skämde det icke alls bort saken, och syfrun bortgick nöjd men förvånad och hängifven åt gissningar om Stellas mysteriösa personlighet. Litet hade väl Ortman låtit henne veta, men frun tyckte, att det lilla icke var nog.

Mot aftonen af denna intressanta dag, som gjort tre dessförinnan för hvarandra okända personer snart sagdt till syskon, tyckte sig både Erik och Harald finna, att Stella både bättre förstod deras språk, och äfven sjelf talade ett språk, hvari det svenska elementet nästan var öfvervägande. Antingen detta nu var en inbillning eller ej, så gaf Erik sig deraf det bästa hopp om hennes läraktighet, ehuru han å en annan sida medgaf, att menniskan, innan reflexionen vaknat, har ganska lätt för språkens praktiska del.

– Huru ärnar du nu till en början ta på med Stella? Hvilken metod ärnar du använda – frågade Harald med ett leende, något sardoniskt ... kanske vid ordet metod ... men godt och fullt af tillit till den äldre vännen.

– Hvad jag ärnar, till en början ja? Föra henne omkring i Guds herrliga natur, låta henne se åkrar och ängar, skog, berg och dalar och derunder ... Tala med henne. Och här i hemmet ... äfven här skola vi tala tillsammans, hon för att lära af mig; jag för att lära af henne.

Eriks ansigte var vid dessa ord eftertänksamt och blygsamt. Han anade det så väl, huru mycket äfven han å sin sida kunde lära af denna barnsliga och säkert så okunniga varelse.

– Du vet – återtog Erik, omkastande sin tanke – du har säkert märkt af denna enda dag, huru mycket jag älskar vårt finska språk, vårt modersmål. Dock måste jag öfverge tanken att tala till Stella på detta språk ... till en början åtminstone; jag hade icke hjerta att se och bevittna, huru en menniska, som är i behof af upplysningar i sådana själens förhållanden, som af språket äro oberoende, först skulle måsta kämpa med ett språk, fullkomligt fremmande för dess organer. Under lärotiden kunde månget anlag, mången slumrande idé, ännu frisk, vek och böjlig, förstenas och förhårdnas. Men svenskan är ett språk, vid hvilket hennes öra

redan är vant; efter en månad talar hon detta språk försvarligt ... af svenskan vilja vi således begagna oss ... till en början.

– Förlåt mig dock – sade Harald – att jag ens väckt fråga om sättet, huru du ärnar förfara med Stella. Jag tycker mig finna, att du, om någon, är den rätte mannen och jag önskar dig den framgång, som himlen kan gifva. Och dig Stella önskar jag, att du må börja hålla af Erik mer än af alla menniskor på jorden.

Uti en blick, som från den ene irrade till den andre, svarade Stella: «ni båda ären för mig de enda, och jag skall hålla af er mer än af andra menniskor på jorden.»

– Och nu Erik – sade Harald, liksom han med våld velat lösslita sig ifrån ett sällskap, som blifvit honom så kärt – nu får jag påminna dig om ditt godhetsfulla löfte, att ge mig häst till Ristilä.

– Jag vill icke öfvertala dig att qvarstanna, då du, enligt hvad du säger, ändå kommer en dag senare än ditt löfte. Men ett glas af den dryck, som vi Finnar påstås tycka så mycket om, kan väl inte skada; du behöfver verkligen litet mod, när du skall första gången inom Ristilä portarne, detta de elaka sagornas föremål, och när du skall träda i beröring med denna mystiska och aristokratiska familj: Men jag tror jag börjar bli litet elak, hvartill jag dock för min del visst icke har anledning.

– Man har nog varnat och sökt afskräcka mig ifrån hela denna kondition, men, sanningen att säga, detta har just eggat mig att försöka. Kanske jag eljest aldrig tagit kondition.

– Jag önskar dig emellertid lycka, och ... i alla fall, så har du uti mig en vän att stundom fly till.

För att förstöra den något för mycket alfvarliga meningen i dessa ord, skrattade Erik, liksom satiriserande sig sjelf. Men Harald tog saken från en alfvarsam sida och sade:

– Ja, Erik ... i alla fall har jag uti dig en vän att fly till, att begära råd af, om så ... skulle behöfvas.

Många voro icke mera de ord, som vexlades, innan Harald gaf åt Erik ett varmt handslag och åt Stella en kyss på dess panna, och satte sig i schäsen. De båda andra följde honom till stora landsvägen, hvarifrån man redan kunde se Ristilä.

– Jag tycker inte om det gråa slottet, dit min bror skall resa – sade Stella för sig sjelf – kan han komma ut derifrån åter?

– Nästan dagligen skall jag vara hos er – svarade Harald – måväl så länge Erik, och måväl Stella!

Och han försvann och nu var Erik ensam med Stella. Hvarföre klappade hans hjerta så våldsamt nu, då han var blefven ensam med denna okunniga flicka? Emedan han nu först verkligen förstod, hvad han åtagit sig, nu först då han var blefven *ensam* med henne. Haralds, den tredje personens närvaro hade verkat försonande, förmedlande, och nu var Harald borta. Således skulle Eriks lärarekall nu begynna, men med hvad skulle han begynna, hvad skulle han om också blott tala till henne nu; den frågan gjorde han icke sig sjelf, men hans känsla gjorde frågan.

Napoleon påstås utöfvat en sådan makt på känslan, att personer, som första gången voro ensamma inför honom, icke visste hvad de sade eller gjorde. Att ytterligheter beröra hvarann, är en satts tusendetals gånger upprepad, och ändå kan det ej skada att upprepa den tusendetals gångor till, ty *det* ordspråket är åtminstone sannt.

Ensam med denna djupt okunniga flicka, erfor Erik ett sådant intryck, som om hon varit en öfverlägsen herrskaresjäl. Och detta intryck var ännu starkare, ty han hade ju åtagit sig att bilda henne, att lära henne

det, som man bör veta på denna stoftets jord. Och nu tviflade han på sin förmåga.

Ja, han tviflade äfven öfver sin rena vilja, sina bevekelsegrunder. Kanske var en af dem den romantiska idén, den fåfänga idén att bilda en qvinna efter hans eget sinne, att göra af henne en sådan, som han ville ha till .....

Beherrskad af dessa strömmande föreställningar, såg han åt jorden. Han blef väckt af Stellas röst:

– Se icke så der åt jorden, min vän. Se på Stella och på himmelen, så ser Erik icke så mörk ut.

Och dessa ord hade på honom en elektrisk verkan. Han såg på himmelen och varmt i Stellas öga och sade:

– Ja på himmelen skall jag se och på Stella; jag skall se på Stella och på himlen, så lär jag, huru jag skall lära Stella allt sådant, som fordras för att Stella en gång skall komma i himlen. Gud, som har skapat, gjort himlen och jorden och oss menniskor *och dig flicka*, Gud, som ser oss, skyddar och vårdar oss, det är han, som af nåd, genom mig, skall lära dig hans vägar. Har Stella nånsin hört talas om Gud.

– Gud, det är Dio. Icke ofta hörde jag dem säga Dio, men ofta nog addio. Men Stella har ändå förstått, att det finnes en Gud, och när Stella varit ensam, så har Stella ofta fallit ner så här.

Och vid hon sade detta, föll hon på knä, en botfärdig Maria Magdalena, fast hon intet ondt hade gjort.

Då föll äfven Erik på sina knän och förödmjukade sig inför sin Gud. Och han hemtade tröst och råd och styrka.

Aspens löf darrade icke mer och solen hade gått ned.

Kap. IV.
Informatorn och familjen.

Att draga ut på kondition, kan med skäl anses såsom den sista nödfallsplanka en yngling stadd i läroåren bör gripa i. Den kraft han så väl behöfde för att höja sig sjelf förlamas genom det förtidiga bemödandet att höja andra, sällan nog rätt tacksamma naturer. Man hör ofta personer, mest af det qvinnliga könet, beprisa konditioner såsom särdeles bildande för ynglingar, «hvilka dittills blott haft bokvett men saknat folkvett.» Vid denna sin åsigt anse de (sig omedvetet) för en särdeles vigtig sak, att den unge mannen tager sin stol nätt och väl, att han icke är i förlägenhet för sina händer, att han lär sig använda vissa stereotypa artighetsfraser (sådana man finner i parlörer); med ett ord, att han för sig skickligt och hyggligt.

Visserligen är det yttre sättet en rätt vigtig omständighet här i verlden – genom ett hyggligt sätt förljufva vi sammanlefnaden och kunna tillochmed vinna många fördelar – men detta lyckliga sätt kan ju en yngling, så framt han ej har det af naturen, vinna i sällskapslifvet i allmänhet, utan behof af konditioner. Med skäl uppstår äfven en fråga, huruvida det sätt en yngling vinner genom sin kondition alltid just är så i allo lyckligt. Såvida en familj i och för sig alltid har i sig någonting ensidigt, så kan äfven genom smitta ynglingens sätt anta ton och färg efter denna familj, hvarigenom han lätteligen blir ganska skrufvad, manererad och löjlig. Mer än en gång har man sett ynglingar, som konditionerat t. ex. i förnäma hus, lemna sin plats såsom helgjutna narrar.

Två omständigheter kunna vara giltiga orsaker till antagande af kondition. Den ena: en total brist på kredit – ty får man låna och hushållar något så när väl med sina pengar, så skall den skuld, i hvilken man försatt sig, icke tynga så mycket i den ena vågskålen, som i den andra den tidsspillan och stagnation, kanske utbråkning och lefnadströtthet, som uppkommer af konditioner. Den andra orsaken må äfven nämnas. Ifall ynglingen aldrig försökt sig i det finare sällskapslifvet, och ettutre känner hos sig någon lust dertill, men bunden af

bondblyghet eller någon annan *caussa mali* icke kan komma sig att bli «introducerad i kretsarne,» så må han taga kondition.

Visserligen kunna undantagen vara många och skiftande; dock lär man i allmänhet medge, att det ofvan sagda icke är helt och hållet löst prat, om ock tillåtande motsägelser. Man är väl artig nog mot förf. att medge, det konditioner för en yngling, sjelf stadd i läroåren, under vanliga förhållanden äro mera skadliga än nyttiga.

Helt annat är förhållandet, om den platssökande icke mera är en i kunskaper och lefnadsvett omogen yngling, utan en man, hvilken sjelfständig och klarsynt kan bjuda aktning. Läggom härtill, att han af fri vilja, utan egentligt behof beslutat antaga kondition, så blir denna kondition för honom ett studium, en lärorik förströelse. Att han åtagit sig sin befattning af fri vilja, lemnar en garanti på att han icke skall bli uttråkad eller utbråkad; till följe af det ofvan sagda kan han icke mera förfalla i ett visst maner – dertill är han ju alltför mogen och sjelfständig. Hvad han egentligen förlorar, är tid, en tid, som kunnat användas till ett säkrare betryggande af framtiden; men sjelfva denna tid är nu icke så farlig att förlora, som i de yngre och oerfarnare åren, ty han ersättes i fullt mått genom en rik skatt af menniskokännedom och således äfven sjelfkännedom. Det är väl sannt, att de fleste unga män, sedan de slagit sig igenom sina examina, anse sin vigt på embetsmannabanan så stor, att omöjligen någon tid blefve öfrig för någonting så lumpet, som konditioner, men hvad de fleste göra är dock icke så heligt och oantasteligt, att ju icke en och annan, som ser sakerna ur annan synpunkt, derifrån kan göra afvikelse.

Och en, som nu, såsom vanligen, såg sanningen ur annan synpunkt än andra, var visserligen Harald Thalberg. Han började med konditionerande, då andra pläga sluta.

Kanske skulle han dock icke fallit på en sådan idé, om icke en lindrig grad fåfänga härvid eggat honom. Det var redan ett halft år, som baronen på Ristilä sökt att få någon till lärare för sina barn, och som det utsatta priset icke var oäfvet, voro äfven en efter annan af unga män i förstone hugade dertill, men afskräckta af det dåliga rykte Ristilä och dess egare hade om sig, drogo de sig snart ur spelet. Detta lät lockande för Harald, älskare såsom han var af det hemlighetsfulla; det roade honom att undersöka orsaken till sådana rykten, och han antog sig hvad andra ej vågade.

Litet före solens nedgång ankom han nu till sin blifvande station. Han lät hästen gå rätt långsamt i parken, på det han med desto större ledighet kunde låta det yttre af byggnaderne och anläggningarne inverka på sitt sinne.

Parken var dyster och romantisk nog. Alfvarliga granar omvexlade här med björkar och aspar. Harald hade nog förut sett granar omvexla med björkar och ansett det för den skönaste trädblandning, men att här äfven fanns aspar, var en sak, som han icke tyckte rätt om. Aspen är ett rätt täckt träd, när hon är omgifven af flera sina slägtingar; men härs och tvärs, en asp här, en annan der, emellan de vida skönare träden, björk och gran, lemnar ett hemskt och obehagligt intryck.

Vid foten af en af dessa hemska aspar såg han en sten, en grafsten, på hvilken stod skriften *Henrik* Henning, född 1815 död 1817. Den gossen kunde ha lefvat, tänkte Harald, och finnas här nu på detta «slott,» så hade jag någon rätt jemnårig att stundom prata bort tiden med.

Snart var parken tillryggalagd, och gossen han hade med sig sprang ner att öppna portarna till gårdsplanen. De voro stora och af massift jern, så att de knarrade temligen skarpt, tungt och betydelsefullt.

Bullret framlockade en af husets qvinnliga tjensteandar, hvilken med en näpen och förnämt impertinent min utlät sig:

– Herrn är väl den, som också skall hit till gården?

Harald kände ganska väl, hvad hög air domestiker, som tjena på ställen öfver medelmåttan, i allmänhet antaga. Han blef således icke förvånad, modfälld eller förargad, utan svarade:

– Ja, ni har gissat rätt, min nådiga; hit till gården skall jag verkeligen, med er tillåtelse ... Och nu visar du mig min kammare, fort och utan vidare omsvep.

Utan att ha någonting att invända, gick tjensteflickan två trappor upp och anvisade Harald dess rum, som var en vindskammare.

Vid det ställe, der vindeltrappan upphörde och vinden begynte, påkom Harald ett af dessa underliga, drömlika minnen, hvaraf vi stundom bemäktigas vid vissa lokala förhållanden. Man tycker sig någon gång förut ha varit på ett fullkomligen liknande ställe och dervid erfarit samma känslor, som nu. Bilden af detta ställe och af känslor dermed sammanhängande är så liflig för vår själ, att vi med ens tyckas försatta i ett klart förflutet. Men ögonblicket förgår och vi öfverge tanken på att reda de mystiska idéförvandtskaperna.

Harald var särdeles belåten med sin vindskammare; han hade i allmänhet förkärlek för dessa isolerade rum, och denna var dessutom stor nog samt rätt komfortabelt inredd. Länge hann han likväl icke se sig omkring, innan samma tjensteflicka, som nyligen varit så spansk af sig, öppnade dörren och med en mycket vänlig, tillochmed ödmjuk ton bad magistern vara så god och stiga ner, ty bordet var serveradt.

Vid samma ställe som nyss, det vill säga der ledstängen vidtog, påkom honom åter samma känsla, samma drömlika minne. Han skakade det ifrån sig med styrka och skyndade efter den lättfotade tjensteflickan. Harald hade nu att gå igenom en tambur, en sal och ett rum till, och då stod han inför familjen.

Baronen gick fram för att taga honom i handen, men ... stannade på halfva vägen och slog ner ögonen. Harald höll på att smittas af sin blifvande principals besynnerliga förlägenhet, så att äfven han var på väg att slå ner sina ögon, kanske tillochmed rodna ... hvilket hade varit det förargligaste af allt ... men dessförinnan hemtade sig dock baronen, slog djerft upp ögonen och talade:

– Förlåt, herr magister, min själs frånvaro. Men det är med mig alltid så, då jag första gången ser en person, så rappellera dess anletsdrag någon för mig kär frånvarande eller afliden. Så var det äfven nu. Emellertid välkommen!

Nu slog han hand med Harald, men detta handslag var icke denne i smaken, ty det var kyligt och kraftlöst. Än mindre behagade honom baronens yttre. Hans blick var visserligen skarp och af det slag, som ser folk i synen, men det var ändå intet godt och ärligt i denna blick. Det var liksom baronen genom lång vana öfvat sig att kunna se folk i synen, liksom hans förställning varit af det slag, som förstår att undvika skenet af förställning.

Baronen var af medelmåttig längd, men starkt bygd. Han tycktes haft ett ganska fördelaktigt utseende i sin ungdom. Men pannan lagd i hemska veck, sådana vilda passioner stundom dana; munnen med detta vidriga småleende och denna underläppens obehagliga snörpning voro icke rekommenderande. Och det gråsprängda håret föreföll icke Harald såsom en hederskrona.

Harald ville minnas, att han någongång sett en bandit med ett utseende snarlikt baronens.

Så bunden var Harald af baronens utseende, att han knappt skulle kastat en blick på den öfriga personalen, derest baronen icke löst honom ur denna förtrollning, genom att för honom presentera hvaren i sin ordning. Denna baronens observans förvånade så mycket mera Harald, som han hört sägas, det baronen aldrig förr med sina barns lärare aktat sådant nödigt.

Svenske kammarjunkaren v. Assar var en några och tretti års man med ett blekt och sjukligt utseende. Han var lång och välvext, men hans ögons eld tycktes vara borta; kanske, om denna eld någonsin funnits der, den försvunnit genom sjuklighet eller utsväfningar.

Han var sedan några dagar baronens gäst och skulle qvardröja på Ristilä under sin brunnsdrickningstid.

Den tredje herrn i sällskapet presenterade baronen liksom i förbigående med ett legert Herr von Nit. Vid denne person tycktes således baronen icke fästa någon synnerlig vigt. Herr von Nit är troligen någonsorts hjelpreda på Ristilä, inspektor, bokhållare eller så bortåt, tänkte Harald vid första påseendet.

Hans ålder tycktes vara något så när lika med baronens, men äfven *hans* gråsprängda hår ville icke tyckas Harald vara en hederskrona. Eljest tycktes herr v. Nit hafva varit en goddagspilt. Hans korta och undersättsiga figur hade icke den en sådan kroppsbyggnad vanligen åtföljande kraftfullhet, utan var svampig och uppblåst, troligen till följe af ett tätare begagnande af vingudens håfvor. Äfven nu märktes, att de enkom för hans räkning der stående toddiapparaterna blifvit tagna i anspråk något mera, än nödigt varit.

Då baronen så der i förbigående presenterat herr v. Nit, tyckte Harald det kunde vara så godt att stiga fram och taga ett handsslag af denna personage. Herr v. Nit steg halft upp från sin stol, men föll nästan handlöst tillbaka, då hans af spritångor skymda blick nu förmådde se Harald klarare. Hans rödletta ansigte blef mindre rödt och han suckade och stammade:

– Oh, c’ est une merveille!

Herr von Nits rörelse och beteende undföll icke baronen, som sade:

– Jag håller vad på att herr v. Nit upptäcker samma likhet som jag ... så påfallande är den. Är icke magister Thalberg förvånande lik vår gemensamme ungdomsvän v. Rohl?

– Rohl – sade von Nit dröjande, men fortfor med ifver: – ja honom är det magistern liknar.

Harald tyckte sig märka någon tillrättavisande blick, ställd ifrån baronen på v. Nit. Under allt detta hade han ändå hunnit göra sin speciela honnör för värdinnan i huset, representerad af en fru Orrberg, hvarmed vi dock icke mena mera, än att hon var sjelfherrskarinna i det inre hushållet och ladugården alltsedan den andra friherrinnans död.

Barnen i huset voro fyra; två af det förra och två af det sednare giftet. Fröken Irene var sjutton, hennes broder Alexis fjorton år. Knut var åtta och lilla Ulla blott fem.

Harald såg stadigt på dessa plantor; han tyckte de sågo så stilla och eftertänksamma ut, kanske tillochmed lidande; båda gossarne voro derjemte bleka och tycktes vara af en svag kroppsbyggnad. Lilla Ulla var den enda, som tycktes lugn och obesvärad; hon smög sig väl till systrens sida, men mera för att hålla af denna, än för att der söka skydd.

Det intryck barnen gjorde på Harald, var dock icke obehagligt, utan just sådant, som alltid borde gripa en lärare; han kände sig dragen till dem och tyckte sig hålla af dem redan på förhand.

Efter supén sade baronen till Harald:

– För att dagen må sluta rätt angenämt, så ville magistern ha godheten och låta höra sig.

Man hade dragit sig till salongen. Ett stort flygelfortepiano, som var öppet, tycktes bevisa, att fröken Irene nyligen spelat. Vid baronens uppmaning råkade Harald just se på Irene och hans blick besvarades med en, som var djup och allvarlig.

– Stackars flicka, säkert är du olycklig, tänkte Harald.

Han gick till instrumentet, spelade och sjöng en sång, hvars innehåll kan anas af titeln: Den ensamma flickans sorg.

Haralds röst var egentligen icke vacker och vid sitt föredrag följde han icke någon skolas föreskrifter, men han beherrskade sin röst så väl, och den känsla för att icke säga passion, han inlade i sitt föredrag, kom så omedelbart ur hans egen själ, så att han i allmänhet förtjusade mera, än de fleste försedda med bättre yttre resurser och mera inöfvade än han.

Med skäl kan den fråga göras, hvadan baron Henning visste, att Harald var musikus och spelade piano. Saken var den, att baronen i sin annons om lärare för sina barn skildt nämnt om att denne lärare vore så mycket kärkomnare, om han vore musikus och kunde lemna undervisning i sång vid piano. I sitt svar medgaf då Harald, att han äflats med musik och att han ville åtaga sig att ett par timmar i veckan lemna den undervisning, som äskades. Han gick så mycket hellre in derpå, som han väl kunde ana, att denna undervisning komme att meddelas åt baronens äldsta barn, fröken Irene, om hvilken Harald hade, kanske på grund af sägen, några sväfvande föreställningar. Harald var af gammalt svag för unga fruntimmer och ansåg deras undervisande böra vara af den minst besvärande art i verlden; ett band är det visserligen, men ett band af rosor.

Baronen tackade honom och sade, att en som sjunger så ledigt och ändå så väl måste vara sjelfskrifven att lära andra.

– Det är mitt äldsta barn, som skall profitera af herr magisterns undervisning. Hon har spelat piano redan i fyra år och gått långt nog deri, men sjunga lärer hon icke försökt.

Irene sade härvid intet, oaktadt det visst icke varit olägligt att tala nu. Säkert, tänkte Harald, är hennes far en despot, som förjagat den frihet och behagliga förtrolighet, som bör råda emellan föräldrar och barn. Liksom baronen kunnat gissa till denna hans tanke, sade han till Irene:

– Huru är det, Irene lilla, har du nånsin försökt att sjunga?

Den min och ton, hvarmed detta yttrades, skulle vara öm, men föreföll Harald sökt och tillgjord.

– Jag har försökt sjunga några enkla visor, sådana, som gå att sjungas med blott tre ackord. Det är allt.

Då Irene så svarade, såg hon först på sin far, men rädd och bäfvande halkade blicken på Harald och sedan på lilla Ulla.

Hennes röst, hvilken Harald nu första gången hörde, tycktes honom underligen ljuf. Det var liksom denna röst förklarat hela hennes väsende, ett väsende af oskuld och behag, ömhet och svärmeri.

Herr v. Nit, som visserligen sladdrat ett och annat under måltiden, men sedan dess var blefven helt tyst, fann nu för godt att taga till ordet, ehuru hans tunga icke ville flyta rätt väl i munnen:

– Bror Henning ... herr baron kunde jag säga, men sagdt är sagdt ... bror Henning! Var det icke jag, som kom på att en konditiontagande också kan vara musikus. Var det icke jag, som den gången bekämpade ett helt sällskap, som som, ja som ansåg mig prata bara fnas. Jag, Ptolemæus Seth von Nit, jag sade såhär, vet mitt herrskap, jag sade: sätt på du bara i annonsen, att det aldrig kan vara just af skral effekt (eller effet, såsom fransosen säger) om titulus också är hemma i musiken och kan lemna unga herr ... hm, hm ... fröken Irene undervisning i att sjunga vid sitt klavér. Hon har en god röst, jag har ofta hört henne sjunga i trapporna skiljaktiga strofer, och det har, Gud förbanna mig, blött upp mitt hjerta. Och se nu, det lyckades; hit har

kommit en ung man, som med lärdom och förmodligen ädla dygder äfven förenar den lyckliga förmågan att förstå musiken, att utöfva den, ja att kunna lära andra den. Ja, den förmågan har herrn, det säger jag, herrn, som så särdeles liknar den der ungdomsvännen, hm hm ... hvad var det nu igen för ett namn. Stöd mitt minne.

Baronen, som småskrattande afhört större delen af denna harang, snörpte mot dess slut ihop den obehagliga underläppen och kastade på von Nit en otålig blick, hvilken hade den verkan, att denne steg upp ifrån sin stol och med ett *au revoir* lemnade rummet. Sedan han väl var borta, smålog baronen och sade:

– Magistern förstår, att vi här i huset ha en sådan der gammal muntergök, som just icke spottar i glaset och till följe deraf icke håller rätt tand för tunga. Jag har också rätt ofta blifvit choquerad öfver hans talträngdhet; men som han i min ungdom gjorde mig rätt artiga tjenster, så har jag beslutat att lida allt det der ... ja, jag har inte ens hjerta att neka honom hans behöriga qvantum spiritus; jag tänker som så: efter han, stackars gubbe är så förtjust i varan, hvarföre skall man då neka honom den? Nu hoppas jag magistern förstår mina motiver.

Harald bugade jakande. Kammarjunkaren v. Assar vände sig till fröken Irene med anhållan, att hon ville sin tur traktera med musik. Irene gick till instrumentet, valde ut ett häfte ifrån sin notpacka, besåg några sidor deri och lade det åter bort, liksom hon ansett det för orätt att ha noter uppslagna, då hon ändå kunde dem utantill.

Hvad hon nu spelade, var den Andante i Triot, Op. 97, om hvilken en af Beethovens beundrare gjort den intressanta upptäckten, att orden, utan allt behof af förändring, finnas i Göthes Faust XII, 180.

Och sättet huru hon spelade gjorde Harald varmt om hjertat. Han stärktes i den *åsigt* han om henme fattat, då han hörde hennes röst.

– Beethoven tyckes vara frökens favorit. Beethoven och alltid Beethoven – sade kammarjunkaren v. Assar.

– Ja – svarade Irene.

– Spela för oss någonting gladare, vi behöfva det nog; snart är klockan tolf, andarnes timme.

Och nu spelade hon en af de allra sämsta bitarne af Adam. Kammarjunkaren klappade i händerna och var belåten.

Man skildes åt och Harald begaf sig till sin vindskammare. I sjelfva uppgången togs han fast af baronen, som sade:

Se här en nyckel, herr magister. Låt mig vara uppriktig. Denna lilla dörr leder, såsom synes, till vinden och dessutom till v. Nits rum, hvilket är beläget i den motsatta gafveln. Nu är von Nit en så beskaffad person, att, när han druckit, så händer rätt ofta att han om natten får någon ljus idé, störtar ur sitt rum, och nedför trappan, väsnas och oroar hela husfolket. Den som mest skulle generas af sådant, vore visst magistern. Derföre ber jag magistern, för er egen skull och äfven för vår, att med denna nyckel hvarje qväll stänga till denna lilla dörr, och dessutom regla till henne med denna regel, hvilken befinner sig på samma sida som nyckeln. Ganska väl kunde jag, fast också sjelf läsa igen och regla dörren, och ändamålet vore icke derföre förfeladt visavis v. Nit. Men dels har jag velat genast inviga magistern i mysterierna, dels kunde det hända, att magistern finge lust att någon gång om natten eller mot morgonen gå och se åt v. Nit ... ty här sägs spöka, ser herr Thalberg ... nå nå, jag bara skämtar ... men af någon annan orsak, ty många sådana kunna finnas. En ung man har dessutom ofta vissa underliga fantasier, som göra, att kammaren tyckes för trång. Men här har magistern den bonade vinden att fly till och taga sig en nattlig promenad. Åter ett skämt ser

magistern. Hufvudsaken blir nu emellertid, att jag på intet vis vill stänga in magistern, åtminstone skall magistern få svänga sig fritt i palatsets öfversta etage. Den ende, som är instängd, är von Nit; jag hoppas emellertid, att om någon olyckshändelse skulle inträffa med honom, så vaknar herr magistern af skränet och räddar den gamle muntergöken.

När Harald väl var på sin kammare, började han närmare betänka sitt «första inträde i familjen.» Hvarföre var baronen så artig emot honom, «är det för den der likhetens skull med ungdomsvännen eller för det jag vore så imposant i mitt yttre?» Harald var visst alfvarlig, men han var äfven litet barnslig, så att man ej skall undra, om hans tankar föllo sig så.

Den närmaste tanken var, hvarföre just den beskedlige v. Nit skulle på det der sättet hållas instängd. Men snart tänkte han: säkert vet v. Nit icke af sin instängning, och om han någongång försökt komma ut och det utan önskad verkan, så har han väl glömt bort det morgonen derpå.

Det sista han tänkte på, innan han somnade, var Irene. Hon föreföll honom så ... han visste ej huru, men säkert så olycklig. Han somnade in och hans drömmar irrade ifrån Irene till Stella, från Stella till Irene, tills han slutligen såg dem båda på en gång. De sutto på gräset vid grafstenen i parken, Harald sjelf satt på stenen och hade händerna på deras hufvuden. Det saliga nöje han härvid erfor blef dock snart stördt af baronen, som lurande sträckte fram hufvudet bakom ett träd. Harald vaknade.

Kap. V.
Handlar bland annat om veroni- kor och en punschbutelj.

Den följande dagen användes till en examen med gossarne, hvarvid baronen och de båda andra herrarne voro närvarande. Detta var ett förslag af Harald sjelf; han ville veta och ådagalägga, i hurudant kunskapsskick hans disciplar befunno sig, när han tog emot dem, för att framdeles, genom jemförelsen ådagalägga i hvad skick han lemnade dem; alldeles såsom en gårdsfogde, hvilken vill förfara ärligt och äfven anses ärlig, gerna med sin husbonde genomgår gårdens inventarier, då han tillträder sin befattning.

Gossarnes kunskaper voro visst icke underhaltiga för deras år. Under ett halft års tid hade de väl icke haft någon egentlig lärare; dock hade de icke glömt bort hvad de dessförinnan kunnat, ty v. Nit hade, på baronens anmodan, då och då repeterat med dem det förut inhemtade.

Men detaljerandet af allt sådant, som hörer till den pædagogiska och vettenskapliga delen af Haralds befattning, kan trötta alltförmycket. Det må vara nog att säga, hurusom Harald snart var hemmastadd i sitt nya värf och utförde sin sak med både lust och drift till baronens och barnens förnöjelse.

Att sångtimmarne voro för honom af än större intresse, följer af sig sjelft, om icke af det föregående. Ehuru han sjelf vid sitt föredrag icke följde någon skolas föreskrifter, hade han dock inom sig uppgjord en egen skola, hvars föreskrifter han kunde tillämpa och göra gällande än bättre, då han lärde andra, än då han sjelf var den spelande. Följden deraf var, att Irene, hvars musikaliska anlag voro ovanliga, snart var så inkommen, att hon icke vidare skulle behöft lärare. Sådant medgaf hon dock icke ens för sig sjelf, kanske af blygsamhet och brist på medvetande om egna företräden, kanske också emedan ... sångtimmarne voro henne så kära.

– Vill magistern gifva mig den sång ni sjöng då, första qvällen menar jag – sade Irene efter en sångtimme.

– Ja, jag skall med nöje sätta den på papper, efter fröken fäst sig vid den. Ja, med mycket nöje.

– Magistern kan således ifrån hufvudet föra öfver på papper det ni spelar. Huru heter sången?

– Den ensamma flickans sorg.

– Den ensamma flickans sorg. Jag minnes ordens innehåll temligen väl, men jag får ju orden äfven. Den ensamma flickans sorg! Hvem har skrifvit orden?

– En af mina universitetskamrater, som för öfrigt icke gör anspråk på att vara poet, skref den enkom åt mig.

– Och kanske han ändå är glad och lycklig, fast han stundom skrifver sådant. Underligt ändå! Känslan och fantasin gör, att man kan försätta sig i andras läge och teckna sannt. Men musiken? Musiken är kanske ...?

– Af mig.

– Musiken är af er – sade Irene med denna tacksamma, behagliga nickning, som icke är allas egenhet.

Sedan såg hon nyfiket upp på Harald. Irene hade ofta, då hon blifvit intagen af musikstycken, gjort sig den barnsliga frågan, huru sådana menniskor, som komponera, månde se ut. Såsom alla, hvilka äro intagna i en konst, vänja sig att betrakta denna konsts koryfeer med en vördnad, hvars orsak personer, likgiltiga för konsten, icke begripa eller ana, hade Irene för sig tänkt, att tondiktare måste ha något, som höjde dem öfver andra menniskor. Då hon nu såg upp på Harald, är det en möjlighet, att hon icke kände för honom den vördnad hon förutsatt sig skola känna för en tondiktare. Hon fann väl Harald olik andra, men den känsla hans väsende hos henne egentligen väckte, var en närslägtad själs sympathi. Och hennes min, efter den blyga mönstring hon anställt, tycktes säga: en sådan kan således se så der ut.

– – – –

Kammarjunkaren v. Assar slog i allmänhet sina slag för Irene så tätt och ofta och enträget, att Harald började misstänka någon annan orsak till hans vistelse på Ristilä, än brunnsdrickningen. Som Harald icke hörde till det slags folk, som genom sin närvaro vilja sätta hinder i vägen för en älskares téte a téte med sitt föremål, så ville han icke heller nu spela *tertius interveniens*, utan han utrymde med nöje platsen åt v. Assar, på det dennes vänliga öde måtte föra honom så långt som möjligt. Visserligen hade Harald kunnat utrymma platsen äfven af det motif, att han blott var en informator i huset, v. Assar deremot en ädling på egen botten, såsom man säger; men derpå tänkte Harald icke stort, mindre åtminstone än – läsaren. Han ville på allt sätt befordra v. Assars önskningar, tills denne skulle antingen spela i grandissimo eller spader. Säker var väl icke Harald på sina aningar – det händer ju ofta, att karlar hänga efter fruntimmer utan något synnerligt alfvar dermed – men huru som helst, Harald ponerade, att det var något alfvar med i spelet och – höll sig undan.

Någongång hände dock, att ödet fogade det så, att han oförmodadt blef ensam med Irene.

Enligt sitt löfte var Harald rätt ofta hos Ortman. Utom den nyttiga och lagomt långa promenaden, friskade det upp hans sinne att se, hvilka hastiga framsteg Stella gjorde och med hvilken ömhet och ädelhet hon behandlades af sin äldre vän. Religionens sanningar voro icke mera okända för Stella och hennes synkrets hade under en tid af sex veckor vidgats ofantligt. Den mäktiga strömmen hade nu ändteligen brutit sin damm.

En afton – det var den sista Juli – då han återvände ifrån kapellansbolet, tyckte han sig mera än nånsin frisk till kropp och själ, och med raska steg gick han åt hemmet till. Men när han kom inom parkens område, stannade han för att rätt uppmärksamt betrakta det gråa slottet, såsom Stella behagade kalla hufvudbyggnaden å Ristilä. Vanan hade redan gjort honom förslöad för något hemskt intryck deraf. Men nu – antingen emedan själen i sitt friskaste tillstånd är mera mottaglig för intryck, eller emedan kapellkyrkans dofva klämt helt hastigt förvandlade hans håg – nu tyckte han den gråa tvåvånings stenbyggnaden med sitt branta tak och sina hvälfda fönster tala till honom ett språk om alla de sorger, som bott deri, alla de intriger, som der hopspunnits, alla de passioner, som der haft sin verkstad. Hela byggnaden tycktes börja lefva och närma sig honom. Häraf erfor han en tyngd, såsom en den der har att göra med maran.

Men liksom de, hvilka ha att kämpa med denna förfärliga drömbild, slutligen, då nöden är som högst och qväfningen nära, vakna och komma till sig, så vaknade äfven Harald ifrån sin stygga föreställning. Han tog några steg, såg upp och såg – Irene.

Vandraren, som förvillat sig i en hemsk skog och nått höjden af förtviflan, men innan han vill lägga sitt trötta hufvud ned emot den mossbelupna stenen, ännu vågar några steg och plötsligt ser för sig en skön dal och en menniskoboning ..... hvem blir glad, om ej vandraren då! Så vardt det Harald, när han plötsligen fick se Irene.

Hon satt på Henrik Hennings grafsten. I handen låg ett sammanviket papper.

Tystnaden, som Harald knappt kunnat bryta, bröts af Irene.

– Jag såg er, när ni kom. Jag såg er stanna och se på byggningen, liksom ni väntat på den. Hvad tänkte ni?

– Jag vet ej; jag tänkte ingenting. Men nu, då jag såg er här, så alldeles tätt invid mig, nu tänkte jag ... ja, jag tänkte äfven nu ingenting.

– Säg mig ändå, hvad ni tänkte.

– Jag tänkte hvad den tänker, som efter en nattlig storm ser molnen träda undan och lemna rum för en blå himmel och vackra stjernor. Kanske jag ingenting tänkte, men jag blef glad.

– Ni smickrar mig.

– Denna enda gång ... Men – fortfor Harald, raskt omsvängande ämnet – hvad är det för ett bref fröken valt att studera på denna grafsten?

– Detta – svarade Irene, naift småleende, och vecklade upp några skrifna notblad, skrifna af Harald och innehållande utom Den ensamma flickans sorg ännu några andra kompositioner af honom.

– Ni smickrar mig – smålog Harald.

Liksom för att betaga honom denna tro, sade Irene med en röst, som skulle vara likgiltig:

– Jag ville lära mig alla orden utantill. Jag kunde dem icke hittills.

Irene försökte kokettera, Irene var ju en qvinna. Likväl hände, att hon rodnade djupt, ty Irene hade ... sagt en osanning. Orden kände hon ganska väl; hon hade sjungit dem så ofta, att hon längesedan kunde alla orden utantill.

Hennes rodnad och ljufva förvirring verkade dock, att Harald första gången fann, att hon var skön. Och han förstod, att hon icke var en engel, utan en menniska ... en menniska, som är tillgänglig för menskliga intryck, som kan bevekas af en menniskas böner, den vi kunna se varmt i ögat ... se och vänta gensvar tillbaka.

– Tycker ni om att sitta på denne grafsten?

– Ja, emedan jag gerna ville vara en af de döda, ty de äro säkert bättre än vi, som lefva. Eller ha det bättre.

– Det är er kusin, som hvilar der?

– Ja, det är min kusin, och jag skulle vilja, att ... nej, jag skulle ändå vilja, att han lefde. Jag tror jag skulle hålla af honom mycket. Kanske älska honom – tillade hon med samma älskvärda koketteri, som nyss gjort

henne förvirrad och nu åter bredde ett skimmer öfver hennes ansigte.

– Men jag har hört – invände Harald – att han icke dog i Finnland, utan hos en slägtinge utomlands.

Denne lille Henrik Henning omtalades i en af de onda sagor, om baronen, hvarmed kammarjungfrun och betjenten trakterat Harald. Denne tyckte i allmänhet icke om lösa och obevista onda rykten om den eller den, men till följe af den antipathi han redan i första ögonblicket fattat emot baronen, var han, rätt eller orätt, mindre nogräknad i detta fall och han afhörde sina sagesmän med samma begärlighet, som barn lyssna till onda sagor berättade af deras sköterskor.

Dessa, sinsemellan litet afvikande berättelser, stämde dock in i det följande:

Baronens äldre bror var grefve och hette Henrik. Det var en stolt och ridderlig herre, hög emot de höga, men ödmjuk emot de låga, god och gifmild. I dessa fall var han en motsatts till sin yngre bror, hvilken i all sin dar krupit för de höga, men förtryckt eller varit hög emot de låga. Henrik, den äldre brodren, var ägaren till Ristilä, då deremot den yngre brodren, dåvarande kaptenen Arvid Henning ägde endast några hemman, underlydande Ristilä. Nu hände sig, att den äldre brodren fattade kärlek till en ung flicka af lägre börd, men af himlen begåfvad med skönhet och behag, och tvertemot brodrens föreställningar gifte han sig äfven med henne. De blefvo lyckliga och hon skänkte sin man en son, som kallades Henrik. Någon tid derefter kallade honom vigtiga angelägenheter långt bort utrikes, och då han dröjt en god tid utöfver den utlofvade, samt derjemte intet bref lemnade någon underrättelse om hans lif eller död, så blef den goda friherrinnan rubbad till sitt förstånd, så att man var nödsakad att sätta in henne på ett dårhus. Den yngre brodren åtog sig då den lille Henrik och sades ha varit öm om honom. Det såg äfven ut, som om han icke kunnat undvara pilten, ty när han en gång gjorde en resa till Tyskland, tog han det två-åriga barnet med sig. Baron Arvid återkom väl jemte sin vän v. Nit, men barnet hade dött i Lübeck, sade han och upptedde äfven skriftliga bevis öfver förloppet af sjukdomen. Emellertid tros det, menade berättarene, att detta barn icke dog den naturliga döden utan att det blifvit dödadt eller lemnadt på någon öde kust, ty dels hade berättarene sjelfve, dels hade andra hört suckar och underliga läten på vinden och gården om en öde ö utom mycket annat godt, hvilket gaf dem anledning till djerfva kombinationer. Det var klart, att det var den aflidne gossens ande, som klagade och gick och spökade, ty äfven spöken hade de sett. – – Emellertid lät baronen i parken uppresa en minnessten öfver den döde gossen.

Efter flere års förlopp återkom dock barnets far, grefve Henrik, och det hade den verkan, att hans fru genast blef redig och så lefde de åter ett lyckligt lif på Ristilä. Frukten af denna återförening var en flicka, som de kallade Helena. Men ett halft år derefter dog barnets fader och modren förföll i ett vansinne eller sorg, som slutligen förde henne till grafven. Såsom död hade hon varit lika vacker, som när hon lefde. Nu blef baronen barnets förmyndare, men innan dess andra år dog äfven lilla Helena, fast sköterskan sade, att den dag hon blef bortkörd var barnet ännu så friskt och starkt, att det icke så snart derefter bordt dö. Och sålunda blef baronen ägare till Ristilä och alla de andra egendomarne.

Efter Haralds inkast bleknade Irene och svarade:

– Jag sade orätt; han hvilar icke här, men detta är hans minnesvård.

Således hade Irene velat, att Harald icke skulle tro annat än att Henrik verkeligen hvilade här. Hade Irene äfven af något ogrannlaga tjenstehjon fått höra onda gissningar; hvarföre bleknade hon; misstänkte hon sin egen far?

Det gjorde Harald ondt, att han vidrört en sträng så känslig och så ömtålig. Han skyndade att godtgöra hvad han oskyldigtvis brutit och han svängde åter om samtalsämnet:

– Hvad tycker ni om solen, som går ned der vid kullen?

– Jag tycker, att solen är lycklig, som, hvarthelst hon må komma, alltid är älskad.

– Och det att vara älskad, är det då en så stor lycka?

– Älskad, ja ..... ja, det är en lycka ... den högsta lycka.

– Ni menar kanske, att man icke vill dö då?

– Ja, jag menar så: När man är älskad, vill man lefva. Men hvarföre gör ni mig sådana frågor?

– Dem gjorde jag utan beräkning, kanske omedvetet, och ... fröken förlåter mig?..... Samma frågor hade ni kunnat göra mig; kanske jag ... svarat på samma sätt.

– Men ni är en *man.* Hela verlden står ju mannen öppen, och hvad skulle han vilja dö, för det han ej är älskad!

Hvad menade Irene med detta ordet älskad, huru vidsträckt tog hon det? För sådant skulle hon visst icke kunnat göra reda, och Harald gjorde väl bäst att icke fråga henne derom. Att hon saknat *ömhet* i all sin dar, tycktes emellertid honom klart.

Det uppstod en tystnad, hvarunder Irene såg drömmande nedåt jorden och Harald med sin käpp afslog några veronikor, hvaraf på den platsen fanns ymnigt förråd. Då Irene märkte detta, lade hon sin fina hand emellan käppens doppsko och den veronika, hvars öde det blifvit att nästa gång afmejas. Hon såg upp på Harald med en vänligt förebrående min och sade:

– Nej, låt dem vara; de må så bra och vilja visst lefva. De äro omgifna af slägtingar och vänner, som älska dem, som förstå dem.

Här liksom hejdade hon sig, men känslan blef henne öfvermäktig och med en röst, hvars tonfärg djupt rörde Haralds själ, utbrast hon:

– Vänner ja, och jag har ... ingen enda.

Med en sakta och tvekande röst sade Harald:

– Blommorna äro era vänner och tonerna era syskon. De förstå er.

Med en blick, i hvilken tacksamhet, vemod och skälmskhet utgjorde beståndsdelar, svarade Irene:

– Men ni förstår väl, att jag omöjligen kan vara en så etherisk varelse, som med dem vore belåten.

Den förmenta prosan i dessa ord smittade Harald, så att han skrattade rätt hjertligt – jemte Irene.

– Magistern kommer ifrån pastor Ortman, är det icke så? Han har väl sagt, att han beredde mig till min första nattvardsgång. Det var en skön tid, den bästa i mitt lif. Han var mig då såsom en himmelsk vän. Hvarföre har han inte kommit hit nu mera? Pappa har ändå aldrig varit oartig emot honom.

Nu berättade Harald allt som läsaren redan vet om Stella, men hvaraf Irene hittills blott hört, att Ortman upptagit en fattig och värnlös flicka och nu uppfostrade henne såsom eget barn. Tårar af glädje och rörelse glänste i Irenes ögon, när han slutat. Hon såg på Harald med en viss beundran och utbrast:

– Gud måste säkert älska er mycket, efter han utvalt er till ett medel för ett högt och godt ändamål ..... Men

jag vill se denna Stella, kanske kan hon bli mig en vän. Ni måste laga så, att jag kan få se henne.

– Går det ej an, att fröken besöker den man, som beredt er till nattvarden? Kan er far ha någonting deremot?

– Säkert måste jag vara ett elakt barn, ty jag skulle helst gått dit i hemlighet ..... Men jag finner, att ni har rätt; min far kan icke ha någonting deremot. Och jag skall gå dit ensam – tillade hon med en ton, som menade: du får icke följa med mig dit.

De blefvo nu störda af steg och Irene reste sig upp ifrån minnesvården. Kammarjunkaren v. Assar syntes vid krökningen af vägen.

– Kors – utropade han – detta är romantiskt; herrskapet har haft ett rendezvous på en graf.

v. Assar menade ingenting illa med dessa ord, men som hans blotta åsyn, nu, icke behagade Harald, dender tyckte sig ännu ha så mycket att säga Irene, så behagade hvad han sade ännu mindre.

– Om herr kammarjunkaren nu varit i mitt läge och jag helt oförmodadt fått se er och fröken Irene här vid minnesvården, så nej minsann jag kommit på att kalla scenen romantisk.

Det var icke utan att Irene var ganska belåten med Harald, för det han sagt dessa ord. Kammarjunkaren deremot visste ej rätt, huru han skulle taga dem; han visste icke rätt, om det passade sig att taga hymör eller ej. Han åtnöjde sig med att säga:

– Herr magistern talar i gåtor, tror jag.

– Om så är – svarade Harald med en artig och förbindlig min – så ber jag om förlåtelse och lofvar bättra mig för framtiden.

Vi veta, att Harald icke genom sin närvaro ville förhindra kammarjunkarens möjliga framgång. Men nu, då Harald var den störde och således hade äldre rättighet, så passade det sig icke att rymma fältet. De gingo således en på hvar sin sida om Irene, och talande i likgiltiga ämnen nalkades de byggningen.

När de inkommo, funno de baronen och v. Nit sittande der bredvid hvarandra och efter allt utseende nyligen införlifvade i ett lifligt resonnemang, ty baronen var helt röd och v. Nit helt blek. Baronen hade troligen icke hört deras sakta steg, ty när dörren öppnades, for han upp, såsom han blifvit öfverraskad och han talade ingenting vidare med v. Nit. I parenthes, så var det v. Nits nyktra afton nu; tre sådana hade han i veckan, orsaken till hvilket bör sökas i den omständighet, att baronen icke fann för godt att bevilja honom hans lystmäte vidare än söndagen och för resten hvarannan dag.

Harald hade redan tillförene en och annan gång kommit öfver baronen och v. Nit, då de suttit vid hvarandra och efter allt utseende varit införlifvade i någon vigtig diskussion. På tu man hand med v. Nit tycktes baronen varit med honom särdeles förtrolig, men i vittnens närvaro ådagalade han en särdeles likgiltighet för denne «ungdomsvän.» Kunde det vara af högmod, eller var det icke snarare af någon giltigare, djupare och svartare anledning?

Inkommen i sin trefliga kammare – så mycket trefligare, emedan det var hans enskilta rum, ty lektionerna gåfvos i gossarnes rum, hvilken grace sällan göres en informator – tog han sin pipa och begynte spatsera af och an i sin kammare. Han funderade just på förhållandet mellan v. Nit och baronen. Hvarföre skulle baronen, den der i allmänhet äfven i Haralds ögon dokumenterat sig såsom en gnidare – ty att han åt informatorn gaf en god lön nog o. s. v., kom sig, emedan han väl trodde sig eljest icke fått någon – hvarföre skulle han, denne blodsugare emot sina underhafvande, så der gratis underhålla denne v. Nit, tillochmed emot honom vara liberal. Hvarföre, om ej han hos denne stått i någon stor förbindelse, större än den

föregifna: en tjenst bevisad honom af denne i deras ungdom? Ja, än mer, hvarföre, om han icke hos denne stått i ett visst *beroende?*

Att lösa detta problem, spatserade han der och rökte en pipa och två och tre, men kom lika långt, som han förut kommit ... till blotta hypotheser. Och kunde han väl komma längre ... omöjligt. Han brann väl af begär att nysta upp den trassliga garnhärfvan, men han hittade icke på dess lämpliga ända.

Utttråkad af fåfängt grubbel lade han slutligen pipan ifrån sig, drack ett glas vatten och redde sig till sin nattliga hvila.

En varm och väl bäddad säng är dock någonting skönt här i verlden! Huru mången lycklig anser sig icke ännu lyckligare, då han får bege sig dit! Och huru mången olycklig och svårt pröfvad person räknar icke timmarne och minuterne, tills han åter får ge sig åstad till sin bädd. För den lycklige är den kroppsliga hvilan en hufvudsak; men den olycklige vet, att han i sin vänliga säng snart kommer till sömnens milda land, der han njuter en stunds lisa, der han är omedveten om det förflutna och det kommande, omedveten om olycka och qval, smälek och nöd.

Harald somnade i allmänhet ganska snart, så att han icke ens behöfde betjena sig af sömngifvande lektyr. Men nu kunde han icke annat än i sitt minne återkalla sednare delen af denna dag. Han mindes Stella och Erik, den ömhet, som var emellan dem begge samt emellan honom och dem. Men snart dukade dessa tankar under, och han såg Irene, der hon satt på grafstenen i sin fina och luftiga ljusblåa klädning, och höll de noter han skrifvit i sin hand. Han mindes, huru hon rodnade, huru hon såg ut, då hon bleknade. Han mindes, hvad tonfärg hennes röst antog, då hon sade: – Vänner ja, och jag har ... ingen enda. Det rann honom nu så bjert i hågen, huru hon den ena gången med en ädel själs fina koketteri bjöd till att säga för litet, och huru hon den andra gången med naturbarnets ädla uppriktighet sade förmycket. Det föll honom in ett hugskott: «säkert är jag den enda menniska, för hvilken hon sagt något sådant.» Han ville förkasta detta hugskott, såsom alstradt af en fåfäng själ men ... det återkom.

Då erfor han en känsla såsom af tacksamhet, och hans hjerta började slå oroligt och ljuft. Åter förkastade han denna tacksamhetskänsla, och han mådde bättre dervid, men hans hjerta slog ändå oroligt och ljuft.

– O – hviskade hans själ – om jag kunde bli den, för hvilken hon sade än mer, än hvad hon sade nu! Den, åt hvilken hon kunde säga: jag älskar dig mera, än markens veronikor, mera än jordens grönska och himmelens blånad.

Men åter lurade ett hufvud fram i bakgrunden af hans vackra tafla. Irenes far.

Vaggad hit och dit af minnen och önskningar, af ljufva syner och hemska, föll han sluteligen i en dvala, som liknade sömn, men der de olika skuggbilderna och föreställningarna ännu envisare stridde om platsen, än om han varit vaken.

Ur detta tillstånd väcktes han af klagoljud och dofva steg.

Harald satte sig upp i sin säng, för att förvissa sig, att han var vaken. Ja, han var vaken, och stegen och klagoljuden voro verkliga.

Harald var i allmänhet icke just lättskrämd, men denna gång kände han någonting likt fruktan isa sin ryggrad. Han grep instinktmessigt i vattenkarafinen och drack derur med mycken ifver. Det kalla vattnet uppfriskade honom, så att han reste sig upp från sängen och tog på sig några klädespersedlar.

Han gick sakta några steg och lyssnade åter; ja, han hörde ljud, som berättigade honom att tro, det någon var stadd i den yttersta nöd. Han ämnade taga ljuset i handen och gå på vinden för att se efter, hvad der kunde

vara på färde. Men då han ännu kände någonting likt fruktan, drack han ännu ett glas vatten, hvilket dock denna gång icke ville lifva hans mod.

Hastigt mindes Harald, att han nyligen, för händelse af enskilt fremmand, reqvirerat ifrån staden en korg med «starka varor» och att han tillsagt pigan att ställa den i garderoben. Budet hade kanske ankommit, medan han var hos sina vänner derborta.

Han gick således till garderoben för att sondera förhållandet. Blott en tapetserad brädvägg skiljde garderoben ifrån vinden och här hörde han stönandet och stegen än tydligare. Han ville dock icke ge sig tid att lyssna nu, utan började söka korgen. Efter några minuters sökande fann han den verkeligen. Pigan hade ställt den i en nisch och kastat något skynke deröfver, troligen för att sådana fula saker måtte vara så undangömda som möjligt.

Harald grep ifrigt efter en punschbutelj och tog sig derur en rätt god klunk. Nu tyckte han sig ha fått mod att stiga ur sin kammare och ut på vinden. Han medtog en jagtknif och en laddad pistol, i händelse af öfverfall.

Just då han lade handen på låset, tycktes stegen närma sig. Åter tog Harald sig en duktig klunk, öfvertygad som han blef af den förra, att drycken ökade modet.

Den andra klunken hade den verkan, att icke allenast hans mod blef ökadt, utan äfven hans skarpsynthet och hans list. Han började finna, att det kunde vara bättre att stiga ut på vinden sakta och utan ljus. Och så gjorde han äfven.

Harald var en menniska, som icke just förkastade tron på andar, och om han icke just trodde på såkallade spöken, så önskade han i alla fall helst att slippa se sådana. Man skall således ej undra så mycket, att han medelst konstiga medel sökt öka sitt mod.

Sedan han passerat de båda dörrarna, befann han sig nu på vinden.

Vinden var upplyst blott af tvenne fönster och man hade ju dessutom redan natten emot den första Augusti, så att Harald icke såg just så särdeles klart. Hvad han dock såg, var en hvit eller grå figur, som med tunga och afmätta men ändå sakta steg gick der af och an under ett ynkeligt pustande. Harald, som redan lemnat all rädsla ifrån sig, placerade sig i ett hörn, derifrån han tyckte sig kunna så väl se, som höra rätt väl.

Han hade suttit der ett par minuter och ärnade just stiga upp och gå till gestalten, för att förmå den att antingen försvinna eller säga någonting, då gestalten ändteligen gaf ifrån sig en skrattlik gråt och hviskande sade:

– Min själ är evigt förlorad; det gifves ingen frälsning.

En annan röst svarade:

– Din själ är icke evigt förlorad, blott du underkastar dig ett nesligt straff. Fall ner för den verldsliga öfverheten och bekänn ditt brott.

– Jag har icke styrka dertill. Jag vågar icke.

– Din själ är då evigt förlorad.

Och så började den gråa gestalten åter pusta, gråta och qvida. Han tog några steg och var nu tättinvid Harald och hviskade:

– Du svarta ande, hvad menar du?

– Jag menar, att du är olycklig, då du är brottslig – hviskade Harald tillbaka.

– Du vet då allt.

– Jag är hitsänd att plåga dig. Skulle icke jag veta allt? Men menar du du icke kunde försona en del af det onda?

– Ja, qvinnan i grafhvalfvet, henne kunde jag laga derifrån. Men han som lemnades på den obebodda öde ön, huru mån' det gått med honom och flickan, som förbyttes och försvann ... dem kan jag icke mera hjelpa.

– Så hjelp den du kan – sade Harald allt hviskande.

– Men då du är en ande, hvarföre kan du inte hjelpa henne?

– Vi andar kunna icke hjelpa er menniskor med annat än varningar. Hon behöfver inga varningar, ty hon är god.

Vid dessa ord råkade Harald litet höja på sig. Gestalten häraf förskräckt gaf till ett gällt skri och nedföll sanslös mot golfvet.

Då fann Harald för godt att öfverge sin plats och skynda till sin kammare efter ljus. När han återkom, såg han v. Nit ligga der med fradgande mun och knutna näfvar.

Han var klädd uti en alldeles egen och besynnerlig hvit drägt; på hufvudet hade han en ganska märkvärdig svart mössa, försedd med horn och andra sirater. Skulle Harald nu haft lust dertill, så hade han i sanning gifvit till ett gapskratt, ty så besatt såg v. Nit ut vid ljussken. Han liknade något så när en biherde, som utstyrt sig i sin embetsdrägt för att taga in en svärm.

Harald öfverlade, hvilketdera var bättre att afvakta v. Nits uppvaknande ur sin svimning med ljus i handen eller ej. Han stannade för det sednare – det kunde vara af sin nytta, att v. Nit icke finge veta, att Harald sett honom i en sådan drägt. Harald stänkte hans tinningar med vatten, och då v. Nit började röra på sig, släckte Harald ljuset under utrop:

– Herr v. Nit, hvad felas er?

– Ack, är det magister Thalberg – svarade v. Nit, i det han reste sig upp – förlåt mig, jag har säkert oroat magistern, men det händer mig någon gång, att jag blir somnambulist.

– Visst blef jag litet haj – svarade Harald – men det har ingen fara, då saken inte var desto värre. Gonatt nu, herr v. Nit.

– Gonatt, gonatt, herr magister.

Harald förstod, att den andra hviskande rösten äfven var v. Nits. I sitt clairobscura sömngångare tillstånd hade han låtsat spela två personer, och liksom i drömmen en enda person öfvertager fleres roller, liksom i drömmen de agerande personerne skenbart äro många, men i verkligheten blott en, så hade v. Nit nu äfven förändrat röst efter det förmenta subjektet, som talade.

Så underligt det än kan låta, så hände likväl, att Harald, genast han kom i sin kammare, klädde af sig och somnade in utan att det minsta drömma.

Kap. VI.
Ett vigtigt kapitel nog.

Irene hade i flera dagars tid ämnat att af fadren begära lof att besöka pastor Ortman, men antingen hon nu så fruktade denne far eller hade en dunkel aning om att anledningen till hennes lust att besöka sin andlige lärare kunde vara någon annan, än den hon medgaf, nog af, hon hade ännu icke vågat fram med sin anhållan, och hon hade länge mödat sin hjerna med att utfinna ett rätt lämpligt tillfälle dertill.

Mången har i sin värma för tonernas konst kanske till följe af egenkärlek gått så långt, att påstå det menniskor djupt intagna af musik och toner, måste, oaktadt möjliga på ytan liggande fel, i grunden vara milda, goda och ädla. I denna sin åsigt fara de, gunås så visst, ganska villse. Kanske att det är det första gudomliga fröet, som träffadt af toner sätter själen i en ljuf rörelse, men om nu detta frö är helt och hållet förqväfdt af passioner och brott och aldrig eljest gör sig gällande än vid samklang med toner, dess syskon, så kan man icke mera kalla dess ägare mild, god och ädel. Låt vara att Achilles, på hvars vilda sinne tonerna verkade ljuft, i grunden var, hvad skaldefadren Homerus ofta kallar honom, otadelig; låt vara att de röfvarhöfdingar, (hvilkas öden vi med sådan förtjusning genomgingo i vår barndom), då de strängade sin mandolin och djupt upptinade deraf och smälte i tårar verkeligen voro hvad vi äfven älskade att anse dem, fallna englar, af ett oblidt öde drifna till ett rysligt handtverk; säkert är i alla fall, att äfven de nedrigaste och svartaste karaktärer, på hvilkas hjertas botten finnes intet godt, stundom äro mycket intagna af musik. Det är kanske den enda hyllning de gifva åt det gudomliga, men sjelfva äro de ändå dåliga, nedriga och svarta; det goda fröet, som kanske fanns till i ett aflägset fordom, är ändå förqväfdt.

Musikens godhet och värde skämmes dock icke derigenom, att några dess älskare kunna vara sådana; fastmera bevisar hon sin mångsidighet och fullkomliga oberoende af hjertats godhet. Vill man icke vara nöjd med en sådan uppfattning, så betänke man att äfven skenheligheten är en hyllning, som Lasten skänker «Dygden» och söke att uppställa en analogi passande in med författarens mening.

Om vi nu ponera, att baronen Arvid Hennings karaktär var nedrig och svart, så bör det således ändå icke förvåna oss, att baronen älskade musik med passion och i sina tidigare år varit en god violinspelare.

En dag, litet före den utsatta musiktimman, som var emellan kl. tolf och ett spelade Irene en rörande vacker «Lied ohne Worte» af honom, som genom denna art kompositioner brutit en, om ej vidsträckt, dock ny väg i musiken ... Mendelsohn Bartoldy. Baronen satt och hörde uppå och tycktes mycket intagen, då Harald inträdde. Detta ögonblick ville Irene begagna, dels för att fadren var kanske vekare stämd af musiken, dels för det Haralds närvaro gaf henne mod. Irene beräknade äfven ganska riktigt den omständighet, att hennes far, då Harald var närvarande, mindre skulle visa sig omedgörlig.

– Min far – sade hon med en röst af konstladt mod – pastor Ortman har förvånat sig öfver, att jag inte i år mera, liksom jag förr alltid då och då plägade, gått och helsa på honom i hans trefliga boning.

– Det borde han icke undra öfver – svarade baronen – det kommer sig deraf, att du blifvit äldre och sådant icke mera lämpligen låter göra sig.

– Men är det då någonting ondt i det, att jag någon gång besöker den, som beredt mig till min första nattvardsgång? Kan någon klandra sådant?

– Ja min dotter; du har inträdt i de förhållanden, som icke mera tillåta allt hvad man gerna tillåter ett barn. Du är redan en fullvext qvinna.

– Men han är ju prest och dertill min andlige lärare?

– Ja än sedan; prester äro icke alltid de bäste.

Baronen hade till en del icke orätt, liksom hans dotter till en del icke så alldeles rätt, men den malitiösa snörpningen på underläppen gjorde dock, att tillochmed en mera opartisk åhörare än Harald skulle tyckt

honom haft fullkomligen orätt, som nekade sin dotter någonting så oskyldigt.

Baronen kastade en blick på Harald, som äfven dervid råkade kasta upp ögonen. Dennes forskande och lugna min lär ha verkat, att baronen åter hopbandt den afbrutna tråden med inkastet:

– Men hvarföre kan icke pastor Ortman infinna sig här, om han har sådan lust att se sitt skriftebarn? Då finge han ju sitt lystmäte.

Sårad af dessa ord, svarade Irene ändå så godt hon kunde, med saktmod:

– Han tycker väl, att pappa icke är angelägen om hans sällskap, då det redan är ett halft år sedan han var hitbjuden. Jag vet ändå icke.

Baronen svarade med stolt och aristokratisk ton samt med en sidoblick på Harald, liksom för att imponera på denne:

– Nå ja; angelägen om hans sällskap är jag just icke heller; jag vet just inte, hvad jag af honom hade att lära.

Liksom hon icke hört dessa ord, svarade Irene:

– Eller kanske tycker han sin tid vara så upptagen med uppfostrandet af den värnlösa flicka, som pappa vet han upptagit, att han icke hinner med visiter.

– Ja – svarade baronen med ett skadegladt och tvetydigt grin – det kan visst hända, att han är så lifvad vid dresserandet af den unga och förmodligen vackra flickan, att han icke ett ögonblick nänns lemna henne ensam.

– Men det kan hända, min lilla Irene – återtog han efter en obehaglig paus – att här hemma finnes en, på hvilken din frånvaro skulle verka mera ofördelaktigt än din närvaro på pastor Ortman kunde verka fördelaktigt.

Med dessa ord menade baronen tydligen v. Assar och Irene rodnade, men denna rodnad var ingenting mindre, än en ljuf förvirrings. Fadren missförstod denna rodnad, han antog den såsom en följd af ett ljuft bryderi; dock kunde han icke låta bli att med några ord addressera sig till Harald:

– Det lär väl vara magistern, som framfört pastor Ortmans helsning till min dotter och sökt befordra dennes sak?

– Ja – svarade Harald likgiltigt till en början; dock steg han snart i applikatyren. – Men äfven ingen annans sak, det kan baronen lita på. Jag för min del har icke ämnat draga någon profit af fröken Irenes sällskap – anande sig ha sagt litet för mycket, rättade Harald sina ord: – jag menar, att pastor Ortmans sällskap gör för fröken Irene hvarje annat sällskap öfverflödigt.

– Magistern förifrar sig och tar mina ord annorlunda än de borde tagas – sade baronen och småskrattade med en ganska inställsam min.

Harald rodnade, ty han kände verkligen att han förifrat sig; det var första gången, som baronens ord voro af det slag, att de kunde bringa honom ur sin vanliga fattning.

Haralds förifring hade dock på baronen en egen verkan. Hans aristokratiska stolthet kände sig litet mankerad, litet på hans egna, nästan mera på hans dotters vägnar. Baronen tänkte: den der mannen anser säkert sig kunna bli farlig för min dotter, efter han vill hålla sig undan. Han tror sig nästan om någonting förmycket stort och jag skall visa honom, att jag icke anser honom för farlig alls. Det blir han, som skall

föra henne dit.

En annan orsak, hvarföre baronen ville låta Harald och Irene vara på tu man hand, var den att göra v. Assar svartsjuk, att liksom befordra dennes kärlek och deraf härflytande raska mått och steg. Ty det låg djupt i baronens intresse, att det blefve parti emellan v. Assar och Irene.

Det är en ofta anmärkt egenhet hos fäder, att de icke förstå sig på sina döttrars hjertan, icke ana hvartåt dessa små «tingestar» skola styra kosan. Baron Arvid Henning trodde verkeligen att v. Assar redan gjort intryck på Irenes hjerta. Var det icke verklig kärlek, så var det åtminstone inbillning, och det var för baronen nästan detsamma. Han hade sjelf fått ja af tvenne flickor, hvilkas kärlek han sedan måst medge för sig sjelf varit blott inbillning; han hade segrat på dem ändå.

Vidare, om äfven baronen haft någon aflägsen «hemsk aning,» om att någon fara hotade ifrån informatorns sida, så skulle denna fara än mera ökas genom att söka sätta hinder i vägen för Haralds *mellan fyra ögon* med Irene. Genom ett motsatt förfarande deremot trodde han sig vinna tvenne fördelar på engång; den ena, att göra v. Assar mera enträgen, den andra att göra Harald fullkomligen oskadlig. Detta förfarande öfverensstämde dessutom bättre med hans aristokratiska stolthet.

Om baronen nu gjorde inom sig sådana resonnemanger, så kan man med skäl fråga, huru riktiga de i sjelfva verket voro. De voro fina, och om just icke särdeles fina, så voro de dock – alltför fina och slogo öfver sitt mål.

Baronen hade visst rätt deruti, att en gryende kärlek växer tversigenom de hinder man sätter deremot; han hade äfven rätt, att föräldrar genom sin totala likgiltighet för en person, kunna få sina döttrar att blifva mindre angelägna, mindre intresserade; men detta förutsätter då åtminstone, att dessa föräldrar skola vara ömma emot sina barn och älskade af dem tillbaka – en sak, på hvilken, beträffande Irene, baronen aldrig kommit att tänka.

Man måste dock, baronen till favör, medge, att en far har fulla händer med sin dotter, om hon händelsevis råkar råka i en gryende kärlek till en, med hvilken herr pappa icke är nöjd. *Sätter* han hinder i vägen, så ökas kärleken af hindren; ställer han gynnande omständigheter i gång, eller lindrigare sagdt, sätter han *icke* hinder i vägen, så ökas kärleken äfven deraf, om ej mera, åtminstone likamycket. Hvad skall den arme pappa göra! Bäst vore väl, att fadren vore så förnuftig och icke lade sig emot hjertats små angelägenheter och på den sortens fäder är, gudskelof, icke heller brist; ty af dem finnes säkert en ibland hundrade.

Efter en liten paus, hvarunder de resonnemanger ofvan äro antydda blixtsnabbt rörde sig i baronens själ, tog han åter till ordet och sade med en skälmsk och nästan triumferande min:

– Efter du, Irene, så gerna vill gå och helsa på din andlige lärare, såsom du kallar honom, så skall du då få din vilja fram. Men med ett förbehåll: du får icke gå dit ensam, utan magister Thalberg skall alltid följa dig åt.

Och denna gång var det intet ondt i denna min, icke heller i tonen någonting, som kunnat komma Harald att tro, det baronen velat gyckla med honom.

Hvilken olika verkan hade denna dom eller medgifvande på Harald och Irene, på mannen och qvinnan! Hans kind antog en något lifligare färg och han såg baronen forskande i ögat; Irene slog sina ögon ned, och – bleknade.

Framdeles i en tid minndes Harald så grannt detta Irenes bleknande och han fann, att det var förestafvadt af hoppet, men äfven af – aningen.

– Nu mitt herrskap lär musiktimmen vara inne, ja, jag ser att hon varit inne redan en god stund. Jag vill således dra mig tillbaka – sade baronen, tog sin hatt och käpp, samt gick hvisslande utför trappan.

Harald betraktade musiktimmarne med det största alfvar, nästan högtidligt, om man så vill. Icke ett ord, icke en anmärkning, som icke hörde till saken.

Denna musiktimme användes till inöfvandet af ett nytt stycke, som var Don Juans och Zerlinas duett: *Là ci darem la mano.* Harald ville ha duetten sjungen på italienska – på alla andra språk äro orden dåliga.

Irene, som icke förstod italienska, sjöng ändå så, som om hon förstått språket. Kanske än bättre.

Kap. VII.
Stella och Irene.

Stella satt i gamla Reginas kammare och hjelpte denna att skära bönor.

– Äro tärningarna nu tillräckligt tunna och tillräckligt sneda – frågade Stella.

– Ja nu gå de an – svarade Regina med kännaremin.

– Det är orätt att kalla dem tärningar – invände Stella – de borde kallas skifvor.

– Men i kokböcker kallas de tärningar och *vi i köken* kalla dem äfven så.

– Ja så – svarade Stella, först liksom hon blifvit litet flat men då hon såg Reginas vigtiga uppsyn, föll hon in i ett hjertligt skratt.

– Skulle jag inte hålla af mamsell Stella så mycket jag det gör, så skulle jag nu bli rätt ond.

– Jag skulle nog bli rädd för Regina, om det föll Regina in att bli ond. Jag minnes nog de första dagarna, då när Regina ännu var grå emot mig, huru jag då tänkte: måtte icke den der bli alfvarsamt ond på mig; nu tänker jag inte så mera, för jag har ännu inte sett Regina ond på mig.

– Ja, nog måste jag medge, att jag icke först rätt kunde med mamsell, för mamsell talade också ett så underligt språk då. Och sedan så tänkte jag på pastorn: jag tänkte hvad menniskorna skulle börja säga om pastorn, som företagit sig att ta till sig och bo en sådan der blodung flicka. Men efter hvad jag funnit hafva icke kapellboerne sagt derom annat än godt; de hafva förstått, att pastorn gjort hvad han gjort af menniskokärlek och gudsfruktan; ja, de hafva hemtat till honom skänker och matvaror ännu rundligare än förut. Och de hafva sagt, att en som hjelper den värnlösa måste hans nästa ihågkomma, så godt han nånsin kan.

En vigtigare orsak, än de angifna, gjorde att Regina i början icke kunde med Stella. Det var nemligen den, att hon befarade, det Stella på något sätt skulle komma att göra intrång i hennes rättigheter såsom qvasivärdinna. Men då hon märkte, att så icke var fallet, utan att Stella tvertom ställde sig under hennes vingars skugga och dessutom, när hon hade ledigt på allt sätt hjelpte henne, tog hennes hushållslärdomar i akt – ty Stella ville äfven gå i köket, hönshuset m. m. – så började Regina snart fatta en stor tillgifvenhet för den unga flickan.

– Hvad tycker mamsell Stella smakar bättre, turska bönor afredda med mjölk eller vatten?

– Med vatten smaka de finare och bättre.

– Men mjölk är ju mycket bättre än vatten?

– Vin är ändå bättre än mjölk, men huru skulle de smaka afredda med vin.

– Mamsell Stella är en stor skälm. Nå ja; kanske smakar bönorna bättre med vatten än med mjölk. Pastorn tycker så äfven. Eljest så minns jag, att hans far och morfar ville ha dem afredda med mjölk. Men sednare tidens menniskor lära ha en annan smak, än vi gamla tidens folk.

– Kanske ger Regina lof åt mamsell Stella redan – sade Ortman med en vänlig blick på det gamla tjenstehjonet.

– Så pastorn kan tala – svarade denna – liksom jag vore regentinna i huset.

– Ja vet Regina; regina är latin och betyder också mycket riktigt drottning.

– Då säger jag, att pastorn får taga barnet här med sig. Jag behöfver henne inte mera.

Gamla Regina var, såsom man ser, en smula humorist, hvilket hos äldre tjenstehjon rätt ofta tar sig väl ut och «skadar inte.»

När Stella nu satt sig vid det lilla läsbordet och Erik midtemot henne, ärnade han säga någonting, men då han kastade ögonen på henne, glömde han bort hvad han ville säga och såg blott på henne ömt och oaflåtligt.

– Hvarföre ser Erik på mig så der?

Mannen, som längesedan lemnat ynglingsåldern, kände sin kind bli varm vid denna enkla fråga. Kanske slog honom hans samvete, han fann, att han icke bordt se på Stella «så der.» Då han icke straxt svarade, återtog Stella.

– Erik såg ut som om Erik ämnat fråga mig någonting.

– Ja så var det äfven. Stella lofvade att i dag svara mig på den fråga jag i går gjorde. Huru kom det till, att Stella redan förut kunde litet läsa och skrifva?

Litet förlägen svarade Stella:

– Jo, när jag såg affischerna, så bad jag en och annan i truppen långsamt läsa upp dem för mig. På det sättet fick jag någon idé om bokstäfver och stafvelser. Och med en blyertspenna gjorde jag efter de tryckta bokstäfverna; kanske var det då början till skrifva. Men långt kom jag icke, såsom Erik vet.

– Stella kom ändå så långt, att jag har den glädjen nu redan få höra Stella rent och klart läsa för mig ur den bok, från hvilken jag ännu för få dagar sedan läste hårdt för Stella. Så börja åter, mitt barn, der du sist slutade.

Stella läste då med sin välljudande, klara röst, några verser, tills hon kom till denna: Ser uppå fåglarna under himmelen; de så intet, intet skära de heller upp och församla intet i ladorne och eder himmelske fader föder dem. Ären j icke mycket mer än de?

Här stadnade Stella och med ett djupt men fördenskull icke betryckt *ack* såg hon vädjande på Erik.

– Tänkte Stella på sig sjelf härvid – frågade Erik.

– Ja, jag tänkte på mig sjelf. Var det orätt?

– Det är icke orätt af en menniska att tänka på sig sjelf, om hon dervid besinnar sin själs tillstånd eller

derigenom föres till tacksamhet emot Gud. Jag vill tro att Stella nu kände tacksamhet emot Gud?

– Och denna goda känsla kom ju äfven ifrån Gud? Är det icke ifrån Gud, som vi genom frälsarens förtjenst få allt det goda inom oss? Men det onda äro vi sjelfva skulden till; det kommer af vår onda natur och våra första föräldrars fall.

Stella hade ett omedvetet begär att klart och bestämdt fatta, hvad Erik sagt henne. Hon plägade derföre gå så der repetitionsvis till väga för att förvissa sig, att hon både minndes och förstod det goda henne blifvit inplantadt.

Sedan Stella läst några kapitel och läsningen för den gången var slut – ty Erik ville icke möda henne för mycket med samma sak utan han plägade ofta variera ifrån läsa till skrifva, till samtal, promenader m. m. – sade Stella helt hastigt:

– Vet Erik, hvad Stella nu tänker. O om jag vågade säga det?

– Behöfver du vara rädd för din vän och bror?

– Jo Erik, jag skulle gerna, rätt gerna vilja smaka af nådens bröd och vin. Stella skulle vilja få gå till herrans heliga nattvard.

– Hvarföre ville Stella det?

– Emedan jag tycker, att jag icke dessförinnan är ett Guds barn. Stella tycker sig ännu på sätt och vis vara en hedning. Men finge jag smaka af .... o låt mig få gå till nattvarden.

Erik betänkte sig och teg. Då sade Stella:

– Du svarar mig icke. Men Erik har sjelf sagt, att det för att värdigt begå nattvarden, att det för att njuta Christi lekamen och blod sig till salighet och icke fördömelse, behöfves blott tro. Och jag tror.

När hon så sade, reste hon med tillförsigt sitt hufvud upp och hennes anlete strålade likt de förklarades.

När Erik såg henne så, försvunno alla hans betänkligheter och äfven hans ansigte var förklaradt.

– Ja, – sade han – jag har haft orätt. Jag ämnade först låta dig lära utantill katekesen, låta dig några gånger gå igenom religionshistorien och andra nyttiga skrifter. Men jag finner, att du redan har den kunskap som är nödig och du har tron som är mera än böcker. Ja, min Stella, jag vill icke neka dig hvad ditt hjerta önskar; jag, din själaherde af Herrans nåd, jag icke blott icke nekar dig, jag uppmuntrar dig äfven att böja knä vid Christi bord.

Härvid lade han handen på hennes hufvud, liksom för att nedkalla öfver henne all den välsignelse en jordisk varelse förmår. Men hastigt drog han handen undan och höll den icke så länge der som han eljest plägade.

– Hvarföre tog Erik så hastigt handen bort från mitt hufvud. Är jag icke sådan som Erik ville jag vore?

– Nej, nej icke så, ja, ja – sade Erik med en häftighet ovanlig hos denne sjelfbeherrskande man – du är – han ämnade fortfara, men kunde icke annat än säga – Stella.

Stella, detta namn uttaladt med hela den frambrytande kraften af en sammanträngd känsla, verkade, att hon såg honom ängsligt forskande i ögat.

– Säg Erik, hvad menar du?

– Du skall få smaka af brödet och vinet, men jag ... en annan skall räcka det fram åt dig. Jag kan det ej.

Erik ville icke vara skenfager inför sitt samvete. Han kände, att om han blefve den kommunicerande, så skulle han förråda den mästares sak, åt hvilken han svurit sin trohet. Han skulle ha mindre känsla för den heliga akten, än för den han bespisade med nådens medel.

– Jag förstår det ej – sade Stella – hvarföre det skall bli en annan, än du, som räcker mig vinet och brödet. Kan du förklara det för mig?

– Kanske framdeles i en verld; nu kan jag det ej. Men Stella, minns att för dig är det detsamma. Personen försvinner när Herran talar.

– Förlåt mig Erik, jag vet att hvadhelst Erik vill, så är det rätt och bra. Och jag vill vidare intet fråga.

– Skola vi nu göra ett litet slag åt landsvägen och åt kyrkan?

– Ja åt kyrkan ..... Men hvarföre har Erik icke numera tagit min arm, såsom Erik alltid plägade göra de första tiderna?

Erik betänkte sig något litet innan han svarade:

– För det att Stella icke munera är densamma Stella, som då ..... Ser du den fågeln der i trädet, som sjunger så vackert.

– Ack ja, jag ser honom, den snälla fågeln. Men hvad heter han?

– Grönsiska. Kanske skulle Stella vilja ha en sådan i sitt rum, för att ofta få höra dess sång?

– Ja för en dag, kunde det vara. Men sedan så skulle jag släppa ut den igen, ty fåglarna sjunga säkert vackrare ute än inne.

– Men ser Stella, der borta på ungefär halfva vägen ifrån Ristilä; der kommer en herre och ett fruntimmer.

– Och den herrn är vår vän Harald. Hvad tycker Erik om Harald?

– Den frågan gjorde Stella bara för roskull. Jag har ju så ofta berömt Harald. Nå än Stella sjelf?

– Vet Erik, hur det var de första veckorna; jag längtade så mycket efter Harald; jag höll af honom mera än af Erik då ännu, men nu ... jag håller visst af Harald allt lika mycket som förut, men jag saknar honom icke nu mera så mycket, emedan jag äfven håller af Erik och hvarje dag börjar hålla af Erik alltmer.

Eriks hjerta häfde sig högt vid dessa Stellas ord; han trodde på deras sanning och menskliga känslor togo honom i besittning. Han kunde icke rå för att Stellas ord gåfvo honom en känsla af hög fröjd.

– Se nu, der komma de redan och Erik ser så der åt jorden. Är icke det fröken Irene, som Harald har med sig?

– Ja, det är hon. Vi vilja nu gå raskt några steg, så får Stella desto förr se fröken Irene. Fröken ifrån det gråa slottet får Stella nu se.

Liksom efter öfverenskommelse presenterade de båda herrarne hvar sin dam för den andra, och liksom Harald skulle vetat, att Erik skulle säga blott Stella, sade äfven han blott Irene.

Dessa flickors utseende var rätt olika. Stella hade mörkt och något lockigt hår samt bruna ögon; Irenes ögon voro dunkelblå; hennes långa och rika bruna hår var alldeles slätt och utan det minsta anlag till vågor. Irenes

var således upphäktadt, då deremot Stellas kortklippta hår fritt böljade för vinden. Stellas anletsdrag voro regelmässiga och plastiska; hennes fina näsa bildade nästan en rät linie med pannan, och hela ansigtet var såsom mejsladt efter den grekiska typen. Irenes panna var både högre och mera hvälfd än Stellas, men föröfrigt var hennes ansigte af detta oregelbundna slag, som naturen stundom djerft utkastar, för att visa, huru behagen kunna vara oberoende af formen.

Deras ansigtens och blickars uttryck voro äfven af olika art. Stellas bruna ögon hade, äfven då hon var allvarlig, på botten något gladt, obesväradt kanske humoristiskt; Irene deremot, äfven då hon log, kunde icke frigöra sig ifrån ett stilla, ur själens djup kommande vemod; hos den förra spelade vemodet blott på ytan och glädjen, naturbarnets glädje, darrade derunder. Irenes läppar logo, men den ömt svärmiska qvinnans vemod gåfvo ton åt det dunkelblå ögat.

Med så säker och stadig hand utkastar naturen sina skapelser, att de framsticka och blifva synliga tversigenom besynnerliga öden och underbara vexlingar. Oaktadt det romaneska och snart sagdt halfvilda lif Stella haft att genomgå, var vemodet och svärmeriet dock icke hos henne den integrerande delen, såsom hos Irene.

Sättet, på hvilket de båda flickorna helsade på hvarandra, var visst icke inlärdt ur friherre v. Knigges Umgänge med menniskor ... denna bok icke förty i all ära, helst det är att förmoda, det äfven denne berömde verldsman någon gång derifrån gjorde afvikelse.

Båda visade de sig angenämt öfverraskade öfver den andras utseende. Bådas blickar tycktes säga: du är då sådan. Någon nigning kom icke i fråga, men dröjande och tvekande närmade de dock händren till ett handsslag.

En ointressant verldsdam slår sig med mycken lätthet igenom alla formaliteter. Hade Irene nu varit en sådan, så hade hon först addresserat sig med några ord till sin värd, sagt huru det fägnade henne att se honom nu se så frisk ut emot hvad han var den sednaste gången, och kanske skämtat öfver den intressanta tillökningen i hans hushåll, m. m. s., hvilket förf. egentligen icke bordt vidröra.

Irene kände sig dragen till Stella på det högsta, likasom äfven denna till Irene. Men orden nekade sin tjenst; de voro likasom rädda för hvarandra.

De båda männerna njöto hvar på sitt sätt af detta skådespel. Erik kanske ändå mera; så tacksam var han för det Irene endast tycktes ha ögon för Stella.

Slutligen vaknade Irene ifrån de magiska band, som fästat henne på ett ställe, snarlik en bildstod:

– Förlåt mig, herr pastor – sade hon.

För en deraf intresserad läsare må förf. tillkännage, att Ortman visst icke af konsistorium blifvit hugnad med vice pastors titel, men att han ändå höll till godo med detta epithet, helst han ansåg, att hvarje tjenstgörande prestman är en församlingens *herde*, som åter är detsamma som det latinska pastor.

Just en lika lång tid, som läsaren behöft att genomläsa denna underrättelse jemte Ortmans dervid bifogade åsigt, räckte det äfven, innan Erik svarade:

– Om jag rätt förstår, så ber fröken mig om förlåtelse för någonting, som, medan det varade, var mig kärare, än när det upphörde. Men mitt herrskap, det är väl det bästa att vi ändå ej stå här, utan ge oss af till kapellansbolet, ty jag tror vi bli mera bekanta inom väggar, lås och bom än ute under bar himmel och – på en landsväg.

– Jag håller med dig, min bror – sade Harald – just di väggar, hvaraf vi inomhus äro inneslutne, liksom tvinga oss till förtrolighet, då deremot sjelfva det vidsträckta och omätliga i den yttre naturen lockar sinnet ifrån det förtroliga, enskilta och lilla.

– Dock kunde man äfven resonnera rakt tvertom. Och verkeligen tror jag, att författare i allmänhet anse den friska, fria naturen mera mana till förtrolighet än qvafva kamrar, såsom de då lära titulera dem. Saker, som utan risk kunna ses från flere än en sida, är bäst hvar och en betraktar ifrån den sida, som faller sig bäst för hans syfte.

– Skulle du nu icke tillagt de små orden *utan risk*, så skulle jag sagt, att du vore en elef af Ignatius Loyola – småskrattade Harald.

De hade nu passerat landsvägen, och den rödmålade grinden, hvilken de redan lemnat, lärer ha verkat, att flickorna sågo på hvarandra, liksom de icke mera varit så särdeles rädda. Men när de satt sig i den trefliga soffan i Stellas kammare, dit Stella under halft komiska åtbörder visat vägen, sade Irene:

– Nu har jag redan mod att tala med ...

– Men jag har icke ännu – svarade Stella med en min lika blyg, som skälmsk.

Och nu föllo de båda flickorna in i ett hjertligt skratt, hvilket genast gjorde en god verkan. Ty det, hvartill äldre personer kunna behöfva långa samtal och många prof, kan emellan oerfarna och oskuldsfulla barnasinnen tillvägabringas blott genom ett gemensamt hjertligt – skratt.

Herrarne hade begifvit sig till Eriks kammare, en farstukammare «med skild ingång,» dels för att stoppa i sina pipor, dels för att låta nöden tvinga flickorna till bekantskap.

Erik berättade för Harald, hvad han nyss talat med Stella. Men när han nämnde, att den, som skulle skrifta och kommunicera henne, skulle bli en annan och icke han, sporde honom Harald om orsaken.

– Du kan då inte ana? – sade Erik.

– Du älskar henne?

– Ja.

Haralds blick svarade: då handlar du rätt. Harald hade engång hört en ung prest icke utan ett visst lättsinne berätta, huru denne gifvit nattvarden åt en flicka han älskade, hvarvid den unge presten icke glömde att utlägga sina känslor vid det tillfället, känslor, som föreföllo Harald något profana.

Harald tycktes betänka sig, men sedan sade han:

– Hvarföre skall jag dölja för dig, hvad du äfven kanske anar. Äfven jag ...

– Älskar?

– Irene.

Uttalandet af detta namn, Irene, borttog en tyngd, som orden *Äfven jag* fästat vid Eriks själ. Men han kunde icke slå sina ögon upp, ty de hade då visat sig tacksamma, en sak som Erik nu icke ville, ty han var – menniska.

– Irene, ja – sade Harald liksom för sig sjelf – kanske jag ännu icke älskar henne med själens hela styrka, men .....

– Kanske – inföll Erik vemodigt småleende – kanske ändå hennes röst, blott hennes röst träffar ditt hjerta.

– Kanske hennes steg, blott hennes steg gör ditt hjerta att slå hastigare – gentog Harald, vemodigt men skälmskt vädjande till Erik.

Harald var i allmänhet mera gladlynt än Erik; Erik var djupare och, till följe af sitt kontemplativa lif, måhända mera svärmisk. Emellan dem rådde nästan samma skillnad, som mellan Stella och Irene; Harald liknade mera Stella, Erik liknade mera Irene. Derför var det äfven lämpligare och naturligare, att Harald var bunden af Irene och Erik af Stella. Ty magneters olika poler attrahera ju hvarandra.

– Du kan väl förstå, hurudant nöje det gör mig, att det gått såsom det gått. Men säg, Harald, tyckte du inte uppå dig, att du skulle börja älska Stella?

– Jag tror det ej; som en syster ansåg jag henne ifrån den första stunden och så kommer jag att anse henne allt framdeles. – Anande derpå med en fin instinkt, att en annan vändning kunde göra godt för Erik att åhöra, tillade han: – ja, hade jag varit i ditt ställe, så hvem vet, då hade jag älskat Stella.

Träffad häraf svarade Erik:

– Du är mycket skälmsk, Harald; men jag vill bekänna för dig någonting. Glad är jag, att du älskar Irene och håller af Stella såsom en syster, men det gjorde mig ett hemligt nöje, då du sade, att du äfven kunnat älska Stella ..... Jag har aldrig älskat förr och aldrig ens tänkt öfver sådana saker, men tror du, att vissa omständigheter kunnat göra, att man börjat älska en annan, än den man älskar i detta nu?

– Ja, jag tror det.

– Och att man kanske kunde älska mera än en gång?

– Äfven det tror jag, Jag har älskat en gång förut, en, en, som nu ... är i mullen.

– Och din kärlek då var ren, såsom nu?

– Ren – svarade Harald med ett alfvar och en häftighet, hvartill han ännu icke gjort sig skyldig ... i denna berättelse – ren ja, så ren, som min kärlek nånsin kan blifva det. Ren ja. Men vet du Erik, min vän och bror, jag har sett syner, jag har haft föreställningar, som kommit mig att fasa. Och jag har tviflat på min renhet.

Erik sade härvid intet och båda gingo de att stoppa i sina pipor. Erik kastade om ämnet:

– Underligt ändå! Båda sakna vi, vi minnas blott far och mor. Slägtingar hafva vi knappast, åtminstone inte sådana, som bry sig om oss stort. Vänner, på dem lära vi lida brist. Och här, och här, under detta låga tak, här skall vara sammanträngdt allt det, som vi älska högst på jorden, allt det som, om vi äfven lede brist uppå allt detta andra, ändå gjorde att vi hade nog. O min tanke kan knappt fatta, att jag med denna min hand kan gripa i denna vägg och säga: du innesluter äfven *henne* och med dessa *båda* mina händer kan jag vidröra dessa stockar och säga: blott j skiljen mig ifrån Stella.

Under det han sade detta, steg Eriks värma allt mera, men gjorde intet intryck på Harald, ty *han kände* – detsamma.

– Nej – sade Harald med ett skenbart lugn – Erik, vill du komma litet ut och spatsera. Vi behöfva frisk luft. Låt oss gå se på dina usla åkrar.

Och de gingo att spatsera. Och ingendera hade talat om – belöningen. Hade de tagit den som gifven, eller ... nej, de hade icke tänkt på någonting sådant.

Vi vilja således återvända till Irene och Stella. Stella sade:

– Nej, nu har jag ändå mod att tala med ....

– Irene.

– Du har rätt, fröken har rätt, att det skall vara inte fröken utan ...

– Irene.

– Redan andra gången säger du Irene. Men vet Irene att ...

– Stella, hvad?

– Jo, att Irene är ett vackert namn, vackert som Irene. Och att det har färg.

– Hurudan, säg Stella!

– Mörkblå. Men inte såsom Irenes ögon utan mycket mera mörkblå. Jag vet ej ändå.

– Kanske sådan mörkblå färg, som stormhattens blommor – sade Irene, som icke i saker, som anslogo hennes svärmiska element, var belåten med ett blott vidrörande.

Stella hvars natur det var att svärma blott såsom en fjäril svärmar kring blommorna, förlorade snart den idé, som föresväfvat henne, ur sigte, för att ila till en annan.

– Nu vet jag hvad namnet Irene vill säga. Det är du. Blotta det namnet säger mig hurudan du är. Och af blotta namnet borde jag ha vetat, hurudan du skulle vara.

– Men Stella, vet Stella hvad färg jag tycker det namnet har. Sådan som det allra vackraste guldpapper. Just så skärt, glimrande och gullgult.

– Jag skall tro dig – inföll Stella – men säger äfven blotta namnet Stella, hurudan jag är?

– Nej, det tycker jag inte; jag tycker att namn blott ha färg, men denna färg är helt och hållet oberoende af personen, stundom lika, oftast olika.

– Stella begynte att klappa och smeka Irene, hvarvid denna belönade Stella med en kyss. Nu voro de fullkomligen bekanta.

Helt oförmodadt inföll Stella:

– Hvad tycker Irene om Harald?

Härvid rodnade Irene och då hon fann, att så var fallet, rodnade hon än mer. Det var lycka att ingen annan såg det än Stella, hvilken deraf antingen icke drog någon slutsatts, eller och låtsade, att så icke var fallet. När Irene ingenting svarade, sade Stella:

– Irene svarar mig icke. Jag frågade hvad Irene tycker om Harald.

– Hvad jag tycker om, å ja, jag tycker om honom rätt mycket – svarade Irene försatt i detta bryderi, då man fruktar att säga sanningen, så gerna man än ville säga den, så ljuf den än vore.

– Skulle du vilja, att det vore han, som nu höll sin hand kring din hals, såsom Stella nu gör – frågade Stella med denna barnsliga nyfikenhet, som icke ens skyr för att plåga.

– Men Stella trycker min hals alldeles för hårdt – sade Irene utan att tänka på den dubbla tydningen dessa ord kunde tillåta.

– Irene skulle således ändå vilja, att det vore Harald – triumferade Stella och klappade i de små händren.

Det kostade på Irene, att Stella kom till en slutsatts, hvars sanning Irene ännu icke visste af. Irene började sakta gråta.

Men när hon så gjorde och Stella det såg, då började Stella gråta än mera än Irene.

– Förlåt mig – sade Stella – jag har varit elak och mycket stygg. Några minuter ha vi varit tillsammans och ändå har Stella varit så stygg, att Irene gråter.

– Nej Stella, du har icke varit elak. Men det är jag, Irene, som är dålig och stygg och elak. Stella, jag skulle önska byta lott med dig. Jag skulle vilja vara en sådan fattig, värnlös flicka, hvilken, såsom du, funnit ett godt tak, under hvilket fågeln kan hvila.

Nu minndes Stella den vers, hon nyligen läst upp om fåglarna och hon – gret och sade:

– Ja, Stella är lycklig.

– Ja, ty två *menniskor* finnas, som hålla af Stella och jag, hvem har jag?

– Harald?

– Tror du det?

– Jag tror det ej, ty jag vet det. Och jag vet det, ty han måste älska dig; o jag förstår det nu, nu fattar jag det fullkomligt.

– Detta är säkert din byrå, – sade Irene, våldsamt ansträngande sig att afbryta det ämne, hvaraf hon ändå var så intagen.

– Ja, ja, detta är min egen byrå, Stellas byrå – sade Stella och vid den glädje hon härvid erfor glömde hon helt och hållet bort att med sin skälmska min bry Irene, för det denna sålunda gjort en vändning i samtalsämnet. Stella gick till byrån, öppnade en låda och framtog några klädningar.

– Irene, säg, hvilken är vackrast. Ser du den här blåa, det är min bästa, den dyraste menar jag. De ville gifva mig en sidenklädning, men Stella tycker inte om siden mera. Stella har fått nog af siden och grannlåter, Stella ville inte påminnas om förra tider. Säg nu, Irene, hvilken är vackrast, den blåa, eller denna gråa tibets, eller ... ser du den der af yllemusslin. Jag har bara en af kattun. Men ser du dehär fem af bomullstyg ... jag räknar också den jag nu går i.

– Den är allra vackrast, som Stella har på sig – svarade Irene småleende.

– Du är såsom Erik, så säger han också. Och om jag tar en annan, så säger han ändå på samma sätt. Han vill inte göra Stella klok på detder.

Irene förstod nu mera än Stella, men hon sade dock ingenting. Äfven hon å sin sida ville icke göra Stella rätt klok på – någonting annat.

När Stella engång tackat Erik för sina nya kläder, hade denne icke kunnat annat än medgifva, att det var Harald, som hon var tack skyldig för denna första uppsättning. Läsaren behagade minnas, att då Erik och Harald öfverenskommo om Stellas drägt, var det finska de talade, för att Stella icke skulle förstå dem, men i

alla fall hade Stella nu fått veta, hvilken var gifvaren. Irene sade:

– Stella sade *de ville gifva*, således har Erik icke ensam gifvit dig dessa, utan ....

– Äfven Harald, menar du. Ja så är det.

– Och hvilka har Erik gifvit, och hvilka Harald?

– Hvad du är nyfiken – sade Stella – Jo, Erik sade mig att Harald gifvit dem *alla.* Erik skulle troligen väl också velat ge dem, men kanske hade Harald då för tillfället mera ... penningar. – Stella började skratta vid denna praktiska anmärkning.

– Eller – inföll Irene – kanske Erik ville unna åt Harald den lyckan att äfven få ge. Och Harald gaf så gerna.

Det gjorde Irene så godt att veta, det Harald gifvit dem alla. Hon betraktade klädningarne mycket nogare och sade:

– Den gråa klädningen måste säkert klä Stella bäst.

– Men – sade Stella hastigt – ser Irene denna hvita klädning. Den har jag icke haft på mig ännu; den sparar jag tills jag skall gå till herrans heliga nattvard.

Och nu gaf hennes hittills varande skälmskhet och *barnsliga* glädje rum för ett alfvar och en glädje, deri visserligen äfven barnasinnet visade sig, men skärt, strålande och etheriskt. Och hon berättade nu, hurusom Erik menat, att hon redan var begåfvad med den kunskap, som är nödig för ett värdigt njutande af det heliga målet. Alldeles intet nämnde hon om att det icke skulle bli Erik som komme att meddela nenne nattvarden, men det var äfven en sak, som med hänseende på den högvigtiga akten var en bisak. Stella minndes så väl Eriks ord: Personen försvinner när Herran talar.

– O hvad jag minnes den dagen – sade Irene och hennes dunkelblå ögon logo så vackert – han är mig så nära som i går, i dag eller såsom nu. Det var den allraskönaste dag i mitt lif, ty frälsaren hade då en hydda inom mitt bröst. O ändå!

När hon så sade, hvilade Stellas blick uppå henne med glädje och nöje. Stella fann att hvad för Irene var ett förflutet var för henne ett tillkommande och skulle blifva ett närvarande. O hvad den tanken smekte Stellas hjerta, ett hjerta, som ännu icke var grumladt af någon annan kärlek än till den osynlige Guden!

Ännu talade de en stund i det höga ämnet, tills orden icke mera kunde motsvara känslorna och Irene och Stella blefvo tvungna att återgå till den synliga verlden.

När Erik och Harald inkommo funno de att flickorna redan voro gamla bekanta, och dermed kunde de icke annat än vara belåtna.

– Ser Erik och ser Harald, att Stella inte alls mera är rädd för Irene. Och fröken kallar jag henne allsintet.

När Stella så sade, klappade hon med sina små, hvita händer Irenes skära och fina kinder. Ja hon nästan bultade dem, men taflan var vacker.

Hade Irene nu haft ett halftannat tiotal år mera, så hade man sagt, att en öm och svag mor, efter någon liten förebråelse, som hon gjort sin goda men bortskämda dotter, genom smekningar nedtystades af denna; men, såsom förhållandet nu var, så föreföll hon Harald såsom en ung qvinna, som efter en förseelse emottager tröst och hopp af sin yngre, oerfarna och oskuldsfulla syster.

Bundna af taflan, föll det hvarken Erik eller Harald in att bryta tystnaden, men denna bröts af Stella sjelf, hvilken varit taflans och tystnadens upphof. Stilla och säfligt sittande vid Irene, sade hon till hälften för sig sjelf:

– Det är besynnerligt att den första jemnåriga flicka Stella sett och talat med skall vara sådan, att Stella redan är bekant med henne och redan håller af henne.

– Ännu besynnerligare – inföll Harald – är det om denna första också är den enda sådana.

– Jag förstår dig ej, Harald, men kanske förstår Irene. Irene hvarföre säger du ingenting.

– Vi ha under tiden herrarne voro borta, roat oss med att bese Stellas klädningar – sade Irene, som i en viss förvirring icke visste hvad hon skulle säga.

Harald började tala om vädret, ett visserligen likgiltigt ämne, men egentligen icke denna gång, ty dagens qvalm och vissa moln med obestämda konturer bådade icke någonting godt.

Stella bad Irene komma ut att bese Stellas favoriter. De gingo först till hönshuset – äfven på ett kapellansbol kan finnas ett sådant – der Stella visade, hvilka hönor och hvilken tupp hon mest tyckte om; åt dem gaf hon då brödtuggor. I ladugården besågs en kalf, hvars hvita hjerta i pannan gjorde honom rätt vacker. Stella tog i dess framfötter och lyfte honom upprätt; sedan stack hon sin hand i dess mun – det är alltid roande för barn att låta kalfvar liksom suga deras händer – slutligen gick hon så långt, att hon kysste kalfven, hvarmed denne helt säkert var rätt belåten, ty han började att hoppa och springa, naift och trefligt, såsom kalfvar alltid göra det.

Irene åsåg allt detta med vemod. Ett stadigvarande tungt moln hade gjort, att hon aldrig haft ett *så* varmt sinne för barnalifvets idylliska fröjder.

– Hvad du är lycklig, Stella – tänkte hon.

– Jag är i dag frökens Mentor – sade Harald, sedan flickorna återkommit – och jag måste säga, så gerna vi än sute här ännu en stund, att vi måste bort, ty jag har mina vissa gamla märken, att ett oväder icke är långt borta.

Irene svarade intet, men lydigt och beskedligt tog hon på sig sin sjal.

Erik, som äfven befarade ett oväder, hade låtit spänna hästen före den vackra, gröna, ensitsiga schäsen. Han hade af naturliga orsaker, icke velat persvadera sina gäster att stadna qvar öfver natten.

Snart var afskedet tagit och schäsen rullade af. Gossen, som skulle föra hästen tillbaka, hade icke rum på den smala baksitsen, utan han gick eller halfsprang efter schäsen, ty oaktadt molnen stego allt högre, körde dock Harald blott i ett sakta lunk.

Det har sina behag att kuska för ett älskvärdt fruntimmer, äfven om man precis ej är förälskad. Hvad sedan då, om man redan känner temligen tydliga förebud.

Mycket talades ej under vägen, men det fröjdade Harald, att då han talade till Irene och denna ansåg ett svar vara af nöden, så vände hon sitt hufvud till hälften om och kastade då äfven hattfloret åt sidan, så att han rätt väl kunde se henne i ögat. Harald gladde sig icke deröfver att hon, i motsatts mot vanliga «tossor,» häruti följde en naturlig artighets lagar, nej han gladde sig, emedan han fick se Irenes drömsköna anlete.

Åskan mullrade redan temligen nära, hvilket gaf Harald anledning att fråga om Irene var rädd.

– Visst är jag rädd för åskan annars, men nu, kan jag just inte säga.

Det svaret behagade Harald af två orsaker. Först och främst tyckte han inte om fruntimmer, som inte äro rädda för åskan; för det andra uttydde hans egenkärlek, nej, snarare hans förhoppningar hennes svar på ett för dem gynnande sätt.

Just när schäsen stadnade vid trappan, började regnet att smattra och naturen började sitt stora skådespel, der intrigen är enkel och handlingarna icke många, men hvilket ändå gör det intryck på åskådaren, som våra intrigrikaste dramer icke just förmå.

Baronen emottog dem kallt och förnämt.

– Nå huru aflopp den notabla visiten?

– Sådana visiter – svarade Harald – aflöpa bättre, än en, som aldrig gjort sådana, kunde förmoda. Jag hoppas fröken är nöjd med sin visit.

– O ja, nöjd. Men det är för litet sagdt.

– Det var kanske det der hittebarnet, som lyckades inspirera dig?

– Ja, jag började hålla af henne så mycket.

– Huru långt gick förtroligheten?

Säkert skulle Irene ensam med sin far icke vågat säga, hvad ett dyrbart vittnes närvaro nu hade henne till.

– Vi kalla hvarandra du.

Det var icke af missförstådd ömhet för sitt barn, som baronen i allmänhet ville, att Irene icke skulle formera bekantskap med kreti och pleti. Nej det var af högfärd; *han* var ju Irenes fader.

– Du – for han ut, märkbart vred, men i detsamma sågs en blixt och slog en knall, så förfärlig, att baronen föll emot golfvet. v. Assar sade:

– Jag såg blixtens väg. Han slog på vestra flygelbyggnaden men antände icke.

– På vestra flygelbyggnaden – sade v. Nit.

– Nå än sen – sade baronen, våldsamt ansträngande sig – det der hör icke hit. Nå ja Irene, jag är icke en pedant, som vill utsätta lagar för en ung flickas oberäknade och omedelbara ingifvelser. Du må kalla henne du. Jag förstår, att du här på landsbyggden behöfver någon jemnårig leksyster att prata bort tiden med. Såsom sagdt, du må gerna kalla henne du.

– Tack, min far – sade Irene helt förundrad och nästan häpen öfver en sådan oförmodad liberalitet, just i det ögonblick hon väntat ett elakt uppträde.

Äfven Harald kunde icke annat än bli anslagen af denna opåräknade vändning. Han tillskref den blott den förskräckelse åskslaget säkert injagat baronen, och den deraf följande lynnets motsatta stämning. Det behagade honom dock icke särdeles, att baronen så smidigt och påhittigt försvarade hvad han nyss tycktes blifvit så vred åt. Baronen var tydligen en af de menniskor, som kameleontiskt förändra färg och förstå att alltid omge sig med en nimbus af kloka resonnemanger.

Man åt sin aftonmåltid utan särdeles aptit och sedan proponerade baronen att Harald ville gå till pianot och

sjunga någonting för att distrahera dem i sällskapet, som voro rädda.

– Jag *vill* icke sjunga, när åskan går – svarade Harald.

– Nå ja, en menniskas principer är orätt att vilja betaga henne. Skulle du Irene vilja?

– Jag *kan* inte sjunga, när åskan går.

– Den som inte kan, är än mera ursäktad än den som inte vill. Men man skall vara nöjd med den musik man har.

Skulle någon annan än baronen utsagt denna sednare reflexion, så skulle den kanske behagat Harald; i baronens mun lät den såsom hädelse.

Irene satt afskills med lilla Ulla i famnen. Harald passade på ett lämpligt tillfälle att säga henne: – var inte rädd. Minns ... – men då tystnade han.

Harald rekommenderade sig och gick långsamt uppåt sin vindskammare, men blef de sista trappstegen anhållen af v. Nit;

– Vill magistern vara så god och stiga in i mitt rum; det blir bättre då. Jag måste uppriktigt medge, att jag är rädd för åskan. Och för att blixtarna mera rasa åt södern, så kunna vi ju hellre sitta i mitt rum.

Harald hade icke förr varit i v. Nits rum; han hade icke velat vara den förste, som gjorde visiten. Han antog med så mycket mera nöje v. Nits bjudning.

Den gamle goddagspiltens kammare företedde ett verkeligen ovårdigt utseende. Det var verkeligen «en proportion utan ordning.» Klädespersedlar här och der, tillochmed under sängen; spegelschatullet hade plats på en stol; bädden tycktes icke omrörd af bädderskans hand på en god tid; bokskåpets dörrar voro garnerade med strumpor, gula af fotsvett och ålder; fragmenter af Voltaires och Lafontaines romaner stodo vid vattenkarafinen på golfvet, o. s. v. Det var någonting mera än en behaglig oordning. Tillika rådde i rummet den lukt som utandad spiritus kommer åstad; denna lukt var dessutom icke neutraliserad af tobaksrök, hvilken i de flesta fall agerar försonande. Herr v. Nit brukade tobak endast i näsan och någon gång pikanell i munnen.

– Förlåt herr magister, att här ser så ut, men en gammal ungkarl behöfver ej bättre. Vi skola glömma bort ruskigheten i rummet vid denna madeira-butelj.

Oaktadt *eller till följe af* hvad Harald varit vittne till, det hemlighetsfulla förhållandet till baronen, v. Nits spökande på vinden, hans prat i sömngångartillståndet, hyste Harald för v. Nit ett stort intresse, som nära nog gränsade till deltagande, hellre än till fruktan eller afsmak. Han satt således ganska gerna och drack med v. Nit.

Drufvans safter hafva det onda eller goda med sig, att man ifrån allmänna och likgiltiga ämnen kommer till enskilta och sådana, som gå en mera in på lifvet. Harald, hvilken hvarken var ovan eller försupen (ordet ber om ursäkt), tålde väl något mera än v. Nit, men hans öppenhjertighet höll dock jemna steg med dennes.

Samtalet leddes oförmärkt in på kapitlet om lycka och olycka, huru den förra utan all deras förtjenst ler emot en del menniskor, då deremot olyckan drabbar mången utan dess förvållande. De lycklige äro att afvundas, de olycklige att beklaga.

– Men – inföll v. Nit – om en menniska genom sitt eget förvållande blir olycklig, hvad skall man då tänka om, huru skall man vara emot en sådan?

Harald hade i all sin dar icke kunnat med såkallade Sedolärande berättelser för barn, emedan han ansåg dem i allmänhet innehålla en nog tvetydig moral. Nyligen hade han äfven förbjudit sin yngre elef, lilla Knut, att läsa en bok med denna öfverskrift emedan Harald kastat sina ögon i den och till en början fann der en berättelse af följande ungefärliga halt och beskaffenhet. En far hade förbjudit sina barn att gå ut i mörkret utan lykta. En gosse fann dock för godt att vara olydig; han föll verkeligen ikull och blef – enögd. Men det var icke nog härmed. «Frans fick dessutom af sina beskedliga (?) syskon ständigt höra den förebråelsen: *hade du lydt pappa, så hade det icke gått såsom det gick.»* Olydnad är emot föräldrar visst ett stort fel, men barnabokens författare tycktes icke ana att det att lägga sten på den olyckliges börda genom att förevita honom någonting, som ej mera kan hjelpas, är nedrigt och svart, att således dessa beskedliga syskon verkligen voro nidingar och missfoster.

Denna berättelse rann just Harald nu i hågen, så att han svarade med högsta värma och lif:

– Om en menniska genom eget förvållande blir olycklig, ja äfven om denna olycka blifvit åsamkad genom någonting värre än obetänksamhet och öfverilning, så böra vi ändå hysa deltagande för och beklaga en sådan menniska ... emedan hon är olycklig.

– Men om denna olycka består i samvetsqval, uppkomna efter grofva missgerningar och brott?

– Desto olyckligare är den som lider dem. Desto större rättighet har han till medkänsla och deltagande. Orsaken till en menniskas olycka kan tillochmed för oss vara en likgiltig bisak, men sjelfva denna olyckas tillvaro en hufvudsak. Att vår nästa är olycklig, skall det icke för oss vara nog, hvad behöfva vi vidare forska!

Dessa enkla ord, uttalade med den vekhet och värma, som en god själ förstår att inlägga i orden, verkade högst eget på v. Nit. Han lade hufvudet i handen och förföll i en tystnad, så mycket mera märkvärdig, som han redan tömt sin halfva butelj.

– Godnatt, herr v. Nit – sade Harald.

– Jag tackar magistern på det högsta för denna korta timma. Au revoir!

Vidare anmärkningsvärdt passerade icke denne afton. Åskan hade äfven allaredan upphört, så att om läsaren hoppades att kapitlet skulle sluta med någon sannt romantisk scen, någon knalleffekt, så blef han beklagligtvis bedragen.

Kap. VIII.
Irene för Stella.

Det förgick några veckor utan annat anmärkningsvärdt, än att Harald och Irene allt ömmare sågo i hvarandras ögon och att Harald sade än mindre än förut. Och de träffades nästan blott musiktimmarne, samt då de spatserade att helsa på vännerna derborta. Visserligen var v. Assar till följe af ett sjukdomsfall tvungen att för läkarevård vara i staden, men Harald följde ändå ungefär samma principer; ja han tvang sig att icke vilja se Irene alltför ofta på tu man hand; antingen det då var för att baronen icke skulle börja misstänka något förhållande, på hvars verklighet Harald sjelf icke vågade tro eller hoppas och hvars möjlighet uppfyllde honom med dystra aningar om mången kamp och strid, – eller om det, till följe af samma dessa aningar, var för att skydda sig sjelf emot ett oblidt öde, sig sjelf och – Irene.

– – – –

Det blef den dag då Stella skulle knäböja inför nådens altare.

Stella hade i sina böner äfven inneslutit den barnsliga önskan, att denna dag blifve rätt ljus och vacker. Hon hade liksom talat med Gud; hon hade sagt: om dig Gud icke behagar en sådan önskan, så säger du genom mitt samvete det till åt mig. Men då hennes samvete ingenting qvalde henne vid denna oskyldiga bön, så bad Stella en sådan bön.

Och dagen blef ljus och vacker. Det var i början af September.

September är en skön månad. Naturen står ännu herrlig och skön; solen samlar sina sista krafter för att låta oss mindre märka den kalla vinterns antåg. Luftens blå är klarare, blåare och skärare än under den heta sommaren. Och detta herrliga månsken, som andelikt omger oss, som mer än eljest gör oss mottagliga för den öfversinnliga verldens under och behag, som försätter hela vår själ i ett tillstånd af beundran, andakt och bön!

Jag har äfven stundom tyckt September vara en skön qvinna, som blek af en tärande sjukdom, ännu en gång församlar kring sig sina vänner, ännu en gång låter dem bevittna glansen af hennes snilles sprittande eld, ännu en gång låter dem förtjusas af det bleka ansigtets gudomliga skönhet – *ännu en gång*, innan hon lägger sitt hufvud till hvila, på hufvudgärdet der i den svarta mullen.

Det är skönt och uppfriskande för de andeliga känslorna att se idel unga gemensamt smaka af det heliga målet. Men att se en ung, ensam bland gamla, första gången smaka huru ljuflig Herran är, gör på oss ett ej mindre intryck.

Kapellanen Ortman predikade visserligen, men det var icke han, som utdelade vinet och brödet.

Vi vilja icke beskrifva Stellas känslor nu, ty låta känslor icke beskrifva sig, så mycket mindre nu. Men Harald och Irene sågo nog, huru det kändes Stella.

Ensam såsom hon kommit gick Stella äfven hem. Kyrkfolket, hvilket utgjordes af en mängd herrskap till och med ifrån nästgränsande socknar, samt sådan allmoge, som förstod eller affekterade att förstå svenska – stadnade för att betrakta och lemna fri väg åt det sköna nattvardsbarnet. Syfrun, som äfven var der, sade åter för sig: «det är märkvärdigt hvad hon liknar.» Men hvem, blef för den goda frun ett problem att lösas.

Stella märkte icke den sensation hon gjorde på kyrkfolket, der Stella gick sin väg fram, liksom hon tillhört en annan verld. Stella hade icke gråtit; det var glädje, himmelsk glädje, som lyste ur hennes anlete och manade till andakt mera än deras tårar, som gråtit.

Ensam, såsom hon kommit, åkte äfven Irene hem. Harald åtföljde de båda presterne till kapellansbolet, sent om aftonen återvände han till sitt och Irenes hem.

– – – –

Baronen hade fått höra, att kapellanen Ortmans fosterbarn var skönt. Denna omständighet i förening med det intressanta äfventyrarlif hon haft att genomgå och hvarom baronen äfven hört glunkas, verkade inom honom en lust att få se denna Stella. En dag sade han till Harald:

– Magistern har så ofta varit hos pastor Ortman och han har ännu ingen gång varit här. Har han någonting emot mig, så kunde han ju ändå för magisterns skull ta modet på sig och göra oss den äran.

Baronen gissade nog rätt, att kapellanen Ortman icke kunde rätt med honom, och att det var blott derföre, som Ortman icke infunnit sig. Baronen smålog sardoniskt och bet på sin underläpp, men då Harald icke genast svarade, fortfor han:

– Kan han icke på ett par timmar lösrycka sig från sin ämabla skyddsling och lemna henne i den gamla

hushållerskans händer.

– Å ja, hvarföre kunde han inte det göra – svarade Harald, som icke ville motsäga baronen.

Denne, som emellertid nu gerna blifvit motsagd, gentog vidare:

– Men om pastor Ortman verkligen tycker, att den gamla obildade qvinnans sällskap under en tid af en eftermiddag eller så blefve menligt för ...

– Jag tror ej, att pastor Ortman tycker så – inföll Harald.

Liksom han icke hört dessa Haralds ord, fortfor baronen:

– För hans pupill, till hvars bildande han såsom fosterfar med skäl anser hvarje timme och minut vigtig och böra väl användas, så ... går det ej an att han hemtar henne med sig. Vågar han inte det?

Då Harald härvid såg baronen lugnt i ögat och dröjde med svaret, återtog denne:

– Kanske tycker pastor Ortman att en icke tillräckligt lång tid förflutit, sedan hennes första nattvardsgång. Men ...

– Jag tror ej Pastor Ortman tycker så – inföll Harald – det går väl ej an att bli eremit för det – tillade han nästan lättsinnigt, liksom han anat, hvad baronen ämnat säga och snartsagdt talat ur dennes själ.

– Eller kanske tycker han, att hon ännu är för litet inkommen i det konventionella lifvets former. Men sådana naturbarn taga sig ofta bättre ut, än vi, vanligt folk, – som göra allt efter mamma och pappa och andra mönster. Sticka de någon gång lite tvärt af, så blifva de derigenom så mycket pikantare och än mera intressanta. Men kanske herr magistern af allt detta tror, att jag är mera mån om hennes hitkomst, än om Pastor Ortmans?

Då baronen stadnade just här och med en sådan fråga, och dertill sagt detta *jag* med ett visst eftertryck gick Harald så långt, för långt i finhet: han nästan trodde, att baronen, liksom Harald nyss försatt sig i baronens läge, nu försatt sig i hans, Haralds läge och derifrån såg sakerna. Han begick nu ett misstag och svarade:

– Ja, jag måste medge, att Ortmans fosterbarn, att Stella är för mig af mycket värde.

Baronen inföll halft uppriktigt:

– Jag tackar herr magistern, som genom en sådan sjelfuppoffring befriade mig från tron på magisterns misstankar, om sådana funnos till. Men – fortfor han och antog, efter den ralljanta, en annan min, som bättre egnade sig för tillfället – en sak har jag så när förgätit att vidröra. Min dotter Irene har ju så fäst sig vid denna leksyster, att äfven för hennes skuld är hon välkommen. Magistern är nu så god och helsar pastor Ortman ifrån mig och ber honom vara god och komma, samt framför allt taga sin pupill med sig.

Vid dessa sista ord blef baronens min åter skälmsk liksom han verkligen menat, att han kunde bry Harald, såvida denne gifvit ett halft hugg på sig. Med detta baronens menande var Harald rätt belåten och den gamle och den unge mannens samtal, i hvilket de båda sökt öfverlista hvarandra, slutades till ömsesidig belåtenhet. Harald tänkte på Irenes nöje, baronen tänkte mest på sitt eget. Visst hade äfven Harald några mera sjelfviska tankar, men som dessa voro mindre klara och afgjorda, till och med fullkomligen chaotiska, så är det svårt att utlägga dem, nu åtminstone.

– – – –

Harald utförde baronens uppdrag med den påföljd, att Eriks betänkligheter beträffande Stella försvunno, och han beslöt sig till att jemte henne göra en visit på Ristilä. Hvad Stella sjelf vidkommer, så var hon visst litet rädd för det gråa slottet, men hon kände äfven dit en hemlig dragningskraft.

Det var en vacker höstdag, hvarföre Erik och Stella till fots gåfvo sig af, för att göra en visit, som verkligen var den första sådana för Stella.

Under vägen samtalade de ifrigt och lifligt såsom de vanligen plägade; den ena frimodigt frågande, den andra mildt svarande, och stundom blef den svarande frågande och tvertom.

Men när de kommo närmare Ristilä, förgick lusten för Stella att fråga, och Erik hade då icke heller lust att svara, eller fråga eller säga någonting alls. När de kommit in i parken, sade dock efter en flere minuters tystnad Stella:

– Såsom Erik kanske väl märkte, så kändes mig så underligt till mods, när jag såg den der stenbyggningen komma allt närmare. Men nu när hon är helt nära och vi redan äro i dess park, nu börjar jag hastigt finna mig så bekant. Jag kan säga, att Stella inte mera är alls rädd.

– Det är såsom med en fara. När hon ännu är längre borta och dess rätta beskaffenhet är oss okänd eller blott anad, frukta vi mera, än då hon kommit oss närmare och vi fått en tydlig föreställning derom.

– Jag förstår nog att Erik talar i liknelser. Eller ... aldrig kan Erik mena, att här är någon *fara?*

Med en viss ängslan såg hon upp till sin vän, hvilken fängslad af denna blick, glömde att svara. Men ett svar var äfven onödigt, ty der kommer – Irene emot dem, och hennes väsende var såsom ett lugnande svar på Stellas ängsligt frågande blick. Och glömsk af all fruktan sprang Stella fram, tog hennes händer i sina och omfamnade henne. Under allt detta hade Irene kysst Stella på halsen, men då denna kyss ingen belöning gaf, hittade de på att kyssa hvarandra på munnen.

Man hör ofta nämnas, att den eller den flickan då eller då hade sin vackra dag. Om nu någonting sådant som en klädning af en viss färg o. s. v. kan verka en sådan beau jour, så mycket mera förhoppningar och ljufva sinnesrörelser. Har du t. ex. någongång under en dans med en vacker flicka funnit henne vackrare än nånsin, så har det väl kommit deraf, att du varit älskad.

Det var denna dag onsdag och Irene hade haft den kära musiktimmen. Således hade Irene nu sin vackra dag. Hade Erik nu varit en opartisk betraktare, så hade han kommit i bryderi, åt hvilkendera han skulle tillerkänna skönhetens pris.

– Vet Irene, jag blef hastigt så illa till mods här i denna dystra park, men straxt jag såg Irene, så blåste allt sådant bort. Hvad det var roligt att du mötte oss. Huru råkade du komma hit just nu?

– Jag var beredd på, att j skullen komma; jag hörde det i middags af Ha ... af magister Thalberg. Derföre satt jag här i bersån och väntade.

– Det der är säkert din egen berså, och du är der ofta. Erik skola vi gå att sitta dit på en stund.

Visst skulle det varit rättare att först bege sig upp och helsa på baronen, men Erik kunde ju ej neka Stella en så oskyldig bön. Visst hade det äfven varit rättare af Irene, och artigare, att obligera sitt fremmande att stiga upp, men nu dröjde hon så gerna med sina vänner i bersån. Det var en sorts instinkt, som gjorde henne skygg för att visa sin far för Stella, och Stella för honom. Eller väntade hon, att Harald, likasom hon, skulle komma i parken för att möta dem han visste skulle komma. Inträffade detta, så kunde ju de på fyra man hand först ha några trefliga minuter i bersån, innan de gåfvo sig åstad till den högtidliga och stela salongen.

Men ingen Harald hördes af och det var Erik, som påminnte om att man redan suttit här en tredjedels timme och att det således började bli tid att visa sig för värden på stället. Man gaf sig således af.

Då Stella gick uppför trapporna blef hon helt blek och darrade märkbart.

– Ack hvad jag mår illa – sade hon – låt oss litet stadna här. Se jag darrar.

Erik och Irene betraktade henne med en öm förundran och med lifligt deltagande. Stella hemtade sig dock snart smålog och sade:

– Det är första gången Stella gör en visit; hvad är det under om jag darrar.

Derpå sprang hon lätt och obesväradt uppföre de öfriga trappstegen och man kom i salongen. Baronen var icke der, men ljuden af steg förde honom snart ifrån sina rum till salongen.

Eriks helsning besvarade han ganska artigt, men då Erik tog Stella i sin hand, för att presentera sin pupill för baronen, ... då skulle man sett, huru baronen tog sig ut. Han bleknade och hans rörelser blefvo nästan spasmodiska. Skulle icke Erik varit så betagen af förvåning, så hade visst baronen förefallit honom såsom en ertappad brottsling. Stella hade bleknat och darrat utanför, innan hon såg baronen; nu var Stella lugn och icke blek mera. Det var nu baronens tur att blekna och darra.

– Förlåt mitt herrskap – sade baronen, sedan han förmått göra sig lös ifrån de magiska band, som i tio à tjugu sekunder fängslat honom – pastor Ortmans pupills, mamsell Stellas ... är icke namnet så ... ja mamsell Stellas utseende påminner mig så lifligt om en barndomsvän, som var mig så kär, ack alltför kär .... Jag har i allmänhet den svagheten, uppkommen kanske af en alltför liflig fantasi, att rätt ofta finna likhet emellan folk, som jag första gången ser, och någon kär afliden. Magister Thalberg, hvilken beklagligen icke är här för att bestyrka min utsago, minnes nog, huru frapperad jag blef, då jag första gången såg honom. Så som nu blef jag det dock icke.

Irene minndes nog, huru frapperade både hennes far och v. Nit blefvo öfver Haralds utseende, men hon måste dock äfven medge, att så som nu blef baronen det dock icke då. Denna svaghet, som baronen sin sak till styrka nämnde, hade dock Irene aldrig förr varit vittne till än vid Haralds och Stellas uppträdande inför fadren. Och denne tycktes ändå omtala den såsom helt vanlig. Irene förstod icke detta.

Baronen svängde nu med en särdeles skicklighet och en takt bättre, än hvad man af det föregående kunnat vänta, samtalet på andra ämnen. Han och Ortman voro snart inne på talet om landtbruk, den förstörda grödan m. m. Men sedan Harald kommit ner, dröjde det ej länge, innan baronen lemnade rummet.

Han gjorde först några slag i blomsterparterren, hvilken var framför salongens fönster, så att man innifrån ganska väl kunde se, huru baronen afbröt en och annan välluktande blomma, huru han tillochmed nedlät sig att plocka bort några ogrässtånd, huru han höll öga på om mellanrummen mellan vissa spjälar i staketet voro så stora, att grisarna kunde tränga sig in. När han såg, att så icke var fallet, utan grisarne, ledsna vid de fruktlösa försöken, drogo sina näsvisa hufvud tillbaka, tycktes baronen lugnad och drog sig ifrån blomsterparterren.

Men sedan gick han med sakta steg upp till v. Nits kammare. Denne hade just börjat dricka sin toddi. Baronens ögon gnistrade, då han sade:

– Det är inte ofta, som jag gör dig den äran och stiger upp till din ovårdiga, illaluktande kammare. Du vet af gammalt, att det icke är godt å färde, min käre Seth.

– Så säg ut då fort, hvad f-n det kan vara.

– Vill du nu gå ned och se på Ortmans fosterdotter. Men ett säger jag dig: håll kontenancen, förlora icke din goda min, om hon förmycket skulle likna vår underjordiska bekantskap ... Du stirrar på mig, hvad tjenar det till. Tag dig en duktig klunk och ge dig åstad.

v. Nit blef litet altererad och tycktes icke ha stor lust att gå ned. Men efter en förnyad uppmaning af baronen och efter en förnyad duktig klunk tog han modet på sig.

– Aflägsna dig derifrån, så fort sig göra låter, det vill säga *icke tvärt*, och kom sedan hit upp åter. Jag skall vänta här så länge. Lycka till nu.

Sedan v. Nit dernere gjort sin honnör, (hvarvid han visst icke blef så altererad, såsom baronen, troligen emedan v. Nit var beredd på det värsta och dessutom hade fått godt kurasje genom de på hvarandra följande väldiga klunkarne) och pratat eller konverserat der några minuter, kom han åter upp till sin kammare och betraktades till en början med en genomträngande blick af baronen.

– Nå menniska, hvad säger du om denna likhet?

– Hvad kan jag annat säga, än att det är en likhet. Stor nog, kunde ock vara större.

– Du skall inte blanda bort korten för mig, min käre Ptolemæus Seth v. Nit; jag säger dig, att denna likhet är så stor, som likhet nånsin kan vara. Och än större. Just så såg hon ut i sin ungdom.

– Nå än sedan; hvad vill du med allt detta?

– Jag vill säga dig min tanke: du har bedragit mig.

– Och det slutar du af denna likhet?

– Vore det underligt. Du minns, att jag redan af informatorns likhet med *mannen* var på väg att misstänka dig, men då jag öfvervägde, att slumpen aldrig kunnat spela sitt spel *så* skickligt, som fordrats för att i detta fall gäcka en menniskas beräkningar, lät jag den misstanken fara. Mannens likhet med mannen är heller icke så stor, såsom qvinnans med qvinnan; du vet hvilka jag menar. Ja, den likhet Stella har med den lefvande döda är så stor, att, fast jag inga bevis äger, så tror jag ändå, att du bedragit mig.

– Och då du inga bevis har, så tror du orätt.

– Aha, min man, jag har dig fast. Du tar saken genast från en alfvarsam sida; du slår icke saken bort med ralljeri.

– Jag tycker du menar för alfvarsamt, för att jag skulle begagna ralljeri.

Under alla dessa svar var v. Nits ton sväfvande, osäker och bäfvande. Men då baronen med vildhet tog honom i kragen, skakade om honom och sade: – du är skyldig; svarade v. Nit med mera lugn än förut: – oskyldig menar du.

– Vi skola icke disputera om tomma ord – sade baronen, släppande v. Nits rockkrage – jag säger blott, att du bedragit mig.

– Väl vore om jag så gjort, – sade v. Nit – men – tillade han dröjande – jag har icke bedragit dig.

– O att jag skulle dröja en hel månad borta då. Dock det hade sina skäl, men att jag efter denna månads förlopp skulle tro, att barnet blifvit oigenkännligt! Det var vinter då; derpå tänkte jag icke, att kölden länge bevarar dragen. Jag hade kunnat taga barnet ifrån kistan och presentera det för dig och sagt: du bedrog mig.

Bättre än allt hade dock varit, att jag icke litat på dig, du fege och grubblande samvetskarl, som är för dålig att vara god och för kraftlös att vara en skurk.

Under dessa ord, hvilkas förra del han talte liksom till sig sjelf, steg baronens pathos altmera så att han vid de sista orden snartsagdt dödade v. Nit med de hemska, vilda och forskande ögonen. Denne svarade med sin för tillfället möjligast lugna fattning:

– Men jag säger dig, bäste Arvid, att du ser idel fantomer.

– Fantomer, och ändå vederlägger sjelfva din osäkra röst en sådan hypothes. Du kan ju inte ens se mig ärligt i ögonen. Nej, du blödhjertade kruka, du räddade barnet, du bytte det bort emot ett dödt, är det icke så?

– Nej visst inte; denna olycksaliga likhet missleder dig.

Liksom baronen icke lyssnat till dessa mellanord, liksom han redan varit säker på saken, fortfor han:

– Och hvilken tror du skillnaden vara på följderna af hvad jag ville du skulle göra och följderna af hvad du verkligen gjorde. Derom skall jag upplysa dig. Hade du lydt mig och låtit den välgörande syran verka, så hade barnet farit all verldens väg och blifvit saligt – härvid smågrinade baronen ironiskt – och för att komina till hufvudsaken, vi hade varit säkra, jag och således äfven du, ty du står och faller med mig. Nu deremot, då du icke lydde mig utan din egen dumhet, kanske ditt goda hjerta, nu lefver barnet ... en skön syn, för att kanske fordra oss till räkenskap och bringa oss i förderf. Ty de sammanstötande händelserna och bevisen kunna vara mångahanda. Då du gjorde din sköna gerning, mindes du säkert icke berättelsen om Oedipus, om Cyrus och flera andra barn, hvilka man lemnat att dödas men hvilka, till följe af de dertill utsedde verktygens barmhertighet bortbyttes eller förskonades, för att framdeles hämnas och stifta ondt tillbaka emot dem, som hade bestämt dem till döden. Du tänkte icke på sådana fall, men jag minnes dem och inser deras möjlighet.

– Och du tror verkeligen, att sådana historier behöfva tillämpas här? Du ser spöken på ljusa dagen. Den du menar gick i sanning all verldens väg – sade v. Nit och var tillochmed säker om sin sak.

– Du är icke skurk en gång, utan två; först åtog du dig en sak, som du ansåg dålig, och sedan bröt du detta löfte.

v. Nit tänkte, att den som bryter ett löfte om att begå ett brott, handlar rätt och är knappt en enkel skurk. Han tänkte så, men vågade icke säga ut en sådan tanke. Baronen fortfor:

– Hvarken vill jag vidare söka öfverbevisa dig eller höra dina motskäl. Jag anser såsom säkert, att du bedragit mig. Men nu måste du underkasta dig min vilje. Du skall i natt emellan tolf och ett *utstyrd i din galadrägt* göra en sakta påhelsning i det rum, der Stella ligger. Barometern har fallit betydligt; det duggar redan litet och snart ha vi oväder; jag skall draga försorg om att vårt fremmande blir qvar öfver natten och jag skall ställa så till, att hon kommer att ligga i rummet med lönndörren, hvilket äfven är det naturligaste för henne att logera uti. Den lilla dörren, hvilken jag bett magistern här midtemot alltid tillsluta, för att förekomma dina sömnvandringar, skall jag sjelf öppna sedan denne gått till hvila. Sedan kommer du in till mitt rum och tar af mig en pensel, doppad i någonting som icke dödar hastigt, men långsamt och säkert; med penseln drar du ett ömt drag öfver flickans vackra läppar och sedan aflägsnar du dig, såsom du kommit. Skulle emot förmodan hända, att hon vore vaken och såge dig, så skall hon antingen förstummas af skräck, så att du i godan ro kan utföra ditt uppdrag eller ock skriker hon till, hvarpå du visserligen med oförrättadt ärende måste draga dig tillbaka, men dock utan fara, ty hon anser dig såsom ett nattligt spöke. Din belöning, om du lyckas, blir det största af de hemman, som underlyda Ristilä. Förstår du mig nu?

Då v. Nit icke straxt svarade utan ämnade föra handen till glaset, hejdades han af baronen.

– Nej, min kära man, det der låter du nu bli; på sådant sätt kunde allt misslyckas. Förstår du mig?

– Ja, jag förstår att du är den största djefvul bland skurkar. På grund af lösa misstankar, uppkomna af en viss likhet, vill du mörda denna unga och oskyldiga qvinna. Och för att icke på något vis blottställa dig sjelf, väljer du mig till verktyg. Men jag åtager mig det icke.

– Då blir du ifrån denna dag en tiggare.

– Blir jag en tiggare, så är fängelset icke långt borta för dig. Med mig kan det då redan vara detsamma.

– Dina bekännelser och bevis kunna räcka till blott att bringa dig i fängelse. Mig icke. Du antar således tillbudet?

v. Nit svarade icke; han tycktes besinna sig. Men i ett ögonblick, då baronen vände bort hufvudet, grep han sakta i rummflaskan och innan baronen hejdade honom och ryckte flaskan från hans mun, hade v. Nit hunnit taga en förfärlig satts af den berusande drycken. Baronen blef så häpen, att han till en början kunde säga ingenting. v. Nit på hvilken sattsen utöfvade sin tillbörliga verkan, utfor med en röst, som helt och hållet var på väg att stadna i gommen:

– Nu kan jag inte åtaga mig någonting mera, om än jag ville. Förstår herr baron?

Baronen fann, att v. Nit verkligen var eller blefve alltför drucken för att kunna uträtta någonting af hvad baronen ville. Men beräknande, att han möjligen icke var alltför drucken för att blifva baronen hinderlig genom att sqvallra ur skolan, utsända varningar o. s. v. tog baronen flaskan, satte den till v. Nits mun och sade:

– Ja jag finner, att du är oduglig för ändamålet. Så må du då dricka ut hvad som återstår på flaskans botten. Jag förmodar, att den rena och obemängda drycken vid andra klunken skall smaka dig än bättre, än vid den förra.

– Såsom sagdt – stammade v. Nit nästan obegripligt – den förra klunken tog jag för ändamålet ... inte för ditt ändamål hm hm u u u ... utan för det verkligen goda ändam ... ålet. Denna dricker jag för att det smakar, sm ... akar mig rätt väl.

Snart somnade v. Nit in tungt som en sten. När baronen såg honom så, mumlade han: – Nu är du oskadlig för den ena som den andra. Sof sött!

Åter gick han i blomsterparterren, bröt en af den sena höstens blommor och sade till sig sjelf:

– Denna skall jag ge åt Stella. Det hade väl lämpat sig än bättre till den förra planen, men kan icke heller skada vid denna.

Dugget, som redan förstärkt sig till regn, påminnte honom om att åter gå se på sitt fremmande.

– – – –

Baronens närvaro hade på de fyra vännerna verkat obehagligt. När han således gick bort, föll det såsom en tyngd ifrån deras bröst.

Harald och Irene sjöngo en duett. Erik och Stella sutto vid hvarandra, båda lika hänförda af den vackra musikens vackra föredrag. Omedvetet tryckte Stella Eriks hand!

Hvad Erik var lycklig då! Och ändå tryckte han icke Stellas hand tillbaka.

Sedan sången upphört, sade Stella:

– Förr i verlden ... Erik vet ... så kunde Stella knäppa litet på gitarr och det är det enda, som jag minnes med nöje. Vill Erik skaffa mig en sådan? Tonerna för sig låta icke så bra som tonerna på det der, men i harmoni så äro de nästan lika så bra, och med sång dertill äro de nästan alldeles lika så bra, fast de klinga litet mera melankoliskt.

Erik, som visserligen var en stor älskare af musik, fast han icke utöfvade denna konst, hade härtills med Stella aldrig kommit i samspråk derom. Nu blef han rätt varm i hågen, när han föreställde sig Stella sjungande med ackompanjemang af en gitarrs glaslikt klingande, milda toner. Han lofvade således att åt Stella «skaffa en sådan.» Och hade det varit någonting ännu onödigare, så hade han knappt kunnat neka, när Stella bad.

– Harald skall lära både Erik och mig att sjunga, och när Harald och Irene komma till oss, så skola vi sjunga för dem, liksom de nu sjungit för oss. Och de skola tacka oss och intet skratta åt vår sång.

Hvad det fägnade Harald, att Stella ville att den som skulle sjunga med henne blefve Erik. Han visste knappt hvarföre han fägnade sig deråt, men nog af, han vardt glad. Erik smålog och vardt äfven glad.

Irene föreslog att man skulle göra ett slag i parken, men o ve; man märkte, hvad man icke förr märkt, att himlen var öfverdragen med fula moln och att det regnade redan. Man var således tvungen att stadna inne och afvakta det möjliga upphörandet af regnet.

Erik hade dessutom låtit narra sig af det vackra vädret och icke derhemma tillsagt om att efterskickas, i händelse vädret blefve missgynnande. Att af baronen begära häst gick han så mycket mindre in på, som han visste, att baronen var en af de ledaste hästgråtare. När baronen inträdde och i egen hög person proponerade om att hans rara fremmande skulle stadna qvar öfver natten; hade således hvarken han eller Stella någonting deremot.

Det återstående af aftonen förflöt ganska angenämt. Baronen var så artig, tillochmed underhållande, att hans närvaro icke mera var såsom en tyngd. Stella blef icke allenast god vän med Ulla och Knut utan och med Alexis, hvilken fjortonåring, i likhet med alla halfvuxna gossar, i allmänhet var rätt blyg för unga fruntimmer. Hon förhöll sig så gladt och obesväradt, som hon alldeles icke vetat af något afstånd, någon skillnad emellan hennes dunkla börd och dessa barns klara anor. Och säkert är, att hon icke minndes något sådant.

Sjelfva baronen tycktes intagen af Stella och sökte obligera henne med den blomma han nyligen brutit. Härvid bar sig Stella icke så alldeles ledigt åt; hon kastade tillochmed först en frågande blick på Erik, innan hon tog emot blomman. Då sade baronen:

– Det vackra barnet må väl aldrig frukta mig heller. Huru är det mamsell Stella?

– Å nej, inte just.

– Det var «inte just» en stor komplimang – sade baronen småskrattande och började tala med Erik.

Efter supén begåfvo sig Erik och Harald upp till vindskammaren. Baronen hade förmodat, att pastor Ortman bäst skulle trifvas der, såsom också var fallet.

– Ser du Erik, hvad jag har här – sade Harald och framtog en låda med en gitarr uti.

– Stella gissade således rätt, att du äfven kännde detta instrument. Du menar då, att Stella får låna denna till en början.

– Ja, men på obestämd tid – smålog Harald. Erik förstod honom och nickade jakande.

– – – –

Vid samma tid bortpratade flickorna aftonens sista timmar. Stundom deltog äfven i samtalet fru Orrberg, hvars rum gränsade till Irenes och alltid på aftonstunderne efter supén – de enda tider hon hade ledigt – plägade lätta sitt af hushållsbråk och näsvisa pigor uttröttade sinne med att för Irene utbreda sig dels öfver dessa, dels öfver tiderna i hennes ungdom, dels också öfver andra intressantare ämnen, ty fru Orrberg var icke alldeles obeläst och plägade ännu söndagseftermiddagarna läsa romaner, fast hon icke medhann särdeles många sidor i gången, så att en enda roman kunde räcka omtrent ett år eller så.

– Du skall då ligga der i blåa kammaren, och helt ensam – sade Irene.

– Tror du jag är rädd; när dörren är öppen emellan Fru Orrbergs kammare och din, och din och min.

– Friherrinnans kammare, menar mamsell – sade fru Orrberg, som ville korrigera Stella för det hon sagt «min kammare.» Fru Orrberg var mycket mån om att det friherrliga husets värdighet togs i akt och var icke fullt ense med sig sjelf, huruvida hon skulle tycka om den stora förtroligheten emellan Irene och Stella.

– Men vet du Stella, om sängkläderna der äro fuktiga ... du kan förkyla dig, goda Stella. Låt mig ligga der, jag tål mera än du.

– Tror du det – svarade Stella småslugt – du minnes då inte de strapascher jag talat om för dig och huru jag slitit ondt. Jag är vanare vid sådant än du – tillade hon, icke utan en viss förmätenhet och belåtenhet med sina minnen, vid hvilka hon annars var rätt nedslagen.

– Hvad skall det tjena till att dispytera om sådant. Är det icke bäst att fröken Irene ligger i sin vanliga säng med lilla fröken och mamsell Stella i den som åt henne blifvit tillredd. När jag haft bestyret, så behöfver ingen frukta för fuktiga sängkläder.

Fru Orrberg hade fått tillsägelse af baronen att vaka öfver ordning och skick, hvartill hörde till exempel att Irene och Stella icke skulle få tillåta sig ett sådant sjelfsvåld, som unga flickor stundom pläga, då de sladdra natten lång om ingenting, icke ge sig ro att vara i sin egen säng utan stundom bege sig af att oroa den andra, o. s. v.

– Men – invände Irene – du ligger första gången här i byggningen och måste således vara rädd att ligga ensam i ett rum, fast också dörrn till mitt rum står öppen. Jag ville inte, att du vore det minsta rädd.

– Vill fröken sätta hela byggningen «i missfirma» för mamsell Stella, eller är fröken verkeligen så pjåkig, när fröken sjelf första gången ligger på fremmande ställen?

Mera uppmuntrad och modig blefven af Irenes ömhet emot henne, än af fru Orrbergs infälle, höll Stella på att lemna Irenes rum och bege sig till den blåa kammaren, då lilla Ulla, som vaknat under föregående samtal och stilla hört på, i hast satte sig upp i sängen och sade:

– Jag vill ligga med Stella. Nog håller jag rysligt af stora syster, men med syster får jag ju alltid ligga. Jag vill ligga med Stella.

– Snälla Ulla, det får du. Se så Stella, kläd af dig nu och kyss Ulla i stället för mig. Eller det kan jag ju också göra. Gonatt.

– Fru Orrberg, som fruktade baronen kanske mera, än hon älskade Irene, blef dock nu nedtystad af lilla Ulla och Irene, som så hastigt drog fördel af barnets nyck. Den goda frun tänkte dessutom, att baronen inte skulle få veta af detta bäddombyte; hon skulle nog instruera de tre flickorna.

Stella hade i allmänhet lätt för att somna in och isynnerhet nu, efter den rätt långa promenaden. Hemma gick hon till sängs redan mellan nie och tie; nu var klockan redan tio. Snart drömde Stella om ljusa och vackra englar, ännu vackrare än den lilla engel, som slumrade vid hennes sida.

Irene hade icke så lätt för att få sömn. Hon hade aldrig legat i denna kammare förr och det var äfven här hennes älskade mor aflidit. Sådant är icke sömngifvande, helst under en sådan natt som denna. Månen var visserligen i början af sitt nedan, men kunde blott sparsamt låta sitt ljus lysa, öfverdragen såsom han var af moln. Det regnade och vinden pep och gnisslade. En och annan blixt af det slag, som man kallar kornblixt, fast det kan förekomma före det kornet gått i ax och äfven långt efter axens mognad, upplyste någongång helt matt det med täta gardiner försedda rummet.

Irene var således vaken och genomgick i tanken några små och obetydliga minnen, men som för henne voro af ett stort värde. Hon minndes t. ex. så bjert den gång, då Harald sade, att då han såg henne, var det som om han sett nattens moln lemna plats för en blå himmel och vackra stjernor. Och när Irene då sade: ni smickrar mig, svarade han: blott denna enda gång. Detta svar behagade Irene så mycket; det bevisade, att han haft alfvare med sin liknelse. Har han då hållit detta löfte, tänkte hon och fick frågan besvarad med ett ja. Han hade icke smickrat henne sedan. Men huru det var, så blef hon åter betryckt öfver att han hållit detta löfte. Irene hade önskat, att han ändå någongång till skulle smickrat henne.

Denna önskan gjorde på henne sensation och hon frågade sig: älskar jag honom? Den frågan hade hon redan ofta gjort sig och alltid fått den besvarad med ett dröjande nej. Men denna gång slog hennes hjerta häftigare än nånsin förut, och nu kunde hon icke annat än besvara frågan med ett osäkert ja. I sammanhang härmed och liksom detta ja varit ett *säkert* ja, frågade hon, månne han älskar mig? Hennes hopp gjorde, att hon besvarade denna andra fråga med ett blygt *kanske*. Och åter, liksom detta kanske varit ett säkert ja, gjorde hon sig en tredje fråga, hvilken nästan var omedveten: Kunna vi nånsin bli ...? Då såg hon för sig v. Assar; det skrämde henne. Hon såg för sig sin far och det skrämde henne ännu mera. Hela det vackra luftslott hon så lätt och ledigt uppbygt, blåstes nu ned.

Hennes hjertas våldsamma slag alstrade förvirring i hennes tankar. Hennes hufvud blef fullt af oredigа bilder. Alkoven med sina förhängen tycktes henne såsom en graf i hvilken hon var lefvande begrafven. Nära att qväfvas af en sådan föreställning, sprang hon upp ifrån sin bädd, tog på sig en lätt nattdrägt, och gick till det närmaste fönstret. För att få rummet litet ljusare drog hon upp gardinen och satt sig vid fönstret, för att vid betraktandet af natten, molnen och blixtarna skingra sina tankar.

Men då detta ej ville lyckas, behagade detta fönster icke Irene. Hon aflägsnade sig derifrån och gick till det andra fönstret derifrån. Här drog hon icke upp gardinen, utan stack sitt lilla hufvud emellan gardinen och fönstret och började här med detsamma försök som vid det första fönstret. Och detta lyckades henne här bättre.

Först afhörde hon dock med återhållen andedrägt ljuden af deras andedrägt, som sofvo i rummen invid. Hon kunde tydligen urskilja dem hvar för sig. Fru Orrbergs hördes, fast hon var längst borta, starkast, ty den raska frun hade den egenheten att snarka. Lilla Ullas andetag kände Irene så väl; de voro så sakta men liksom litet betryckta. Det tredje slaget kom således ifrån Stella; hon andades sakta och lugnt.

Ifrån Stella ville tanken åter halka öfver till Harald, men då en flammande blixt i detsamma upplyste horisonten, färgande den liksom i blod, försvann åter Harald och hon började, så godt hon kunde, öfvertänka

orsaken till detta naturfenomén. Särdeles bevandrad i fysiken var Irene väl icke, men hon hade dock läst en och annan skrift, som, om också ytligt, dock vidrörde vissa naturlärans ämnen.

– Några säga – spekulerade Irene – att denna flamma är skenet af en åska, som är förmycket aflägsen att höras, men hvars blixtar likväl synas i den mörka natten. Andra mena, att det blott är vissa ämnen som förbrinna i luften, dels med, dels utan elektricitet. Hvilkendera månne har rätt. Jag tror, att än den ena, än den andra.

Nu hörde hon Stellas andedrägt häfvas något starkare. Irene drog sig bort ifrån fönstret och satte sig på stolen derinvid. Stella sade i sömnen:

– Ja, ja, så är det. Harald och Irene.

Det svaret gaf hon troligen åt Erik. Men hvad detta svar i drömmen behagade Irene!

Hon hann dock icke länge öfverlemna sig åt ljufheten af de känslor svaret ingaf, ty hastigt och nästan omedelbart derefter tyckte hon sig märka ljudet af en sakta öppnad dörr. Hon såg åt ljudets ursprung och såg i det yttersta hörnet af rummet väggen öppna sig.

Rummet var långt och smalt, föröfrigt ett hörnrum med tre fönster, alla belägna i den längre väggen, som var en del af sjelfva byggningens gafvel. Den öfriga delen utgjordes i andra våningen af de två andra sofrum vi omtalat. Alkovsängen var anbragt i den kortare väggen, som var en del af byggningens façad. Vi finna således, att Irene satt vid det fönster som var närmast Stellas sofrum. Och midtöfver, men på snedden, såg hon nu väggen liksom öppna sig.

Ifrån öppningen utträdde nu en skepnad, som kom hennes blod att isas. Dess utseende besannade eller öfverträffade alla de onda sagor om spöken och gastar, som Irene hört i sin barndom. Hon kunde hvarken röra sig eller skrika, der hon satt förstenad i sitt hörn; blott se kunde hon och varsna alla dess rörelser. Det fönster, hvars gardin hon rullat upp, insläppte så mycket ljus, som behöfdes för hennes iakttagelser.

Skepnaden gick till alkovsängen, öppnade dess förhängen och tycktes leta deri, sedan drog han förhängena åter igen och tycktes oense med sig sjelf, hvad nu vore att göra. Plötsligt upplyste en kornblixt rummet och då varsnade han Irene, som dittills suttit obemärkt i sin mörka knut. Han nalkades med ett sakta men hastigt språng det hvita föremål han upptäckt.

Men då öfvergaf försteningen Irene. Med ett rop störtade hon upp och med ett språng var hon i Stellas kammare. Dörren, hvilken hon slagit efter sig, skilde henne ifrån all fara, helst nyckeln till denna dörr nyligen förkommit.

Nu föll Irene under ett klagande skrik sanslös på golfvet. Nu först kunde hennes förskräckelse ge sig luft.

– Hvad är det, hvad är det – sade den yrvakna frun – fröken Irenes röst! Hvad är å färde.

– Åh ingenting, bästa fru Orrberg; jag hade en elak dröm, det är allt – svarade Irene, sedan hon hemtat sig ifrån sin vanmakt.

– Varnade jag icke fröken för detta sängombyte; hvarföre skall man ge sig in på vidlyftigheter, när man vet hurudant pjåk man är. Den som i leken går, måste leken tåla.

– Snälla Irene, kom hit till oss. Vi kunna nog rymmas en på hvardera sidan af lilla Ulla – bad Stellas röst.

Irene svarade först intet; hon tycktes betänka sig. Slutligen sade hon:

– Som du vill, men du Stella skall ligga vid väggen.

– Du lyder mig, jag skall lyda dig – genmälde Stella.

Den utmattning starka sinnesrörelser verka på kroppen, gjorde att Irene snart föll i en djup sömn.

– – – –

Irene vaknade dock förrän Stella, hvilken, då hon trädt utom sin vanliga lefnadsordning visavis att lägga sig, tog sin skada igen om morgonen. Irene betraktade med ett ljuft vemod henne och Ulla, der de lågo såsom englar.

Att fru Orrberg längesedan var uppe förstår hvar och en hushållsmoder, som af ett vänligt öde drifves att läsa denna berättelse. Ingen kunde således för tillfället märka, att Irene öfvergaf sin gäst så tidigt som klockan sju.

Hon trädde beslutsamt ut i alkovrummet, undersökte väggen, och fann slutligen efter ett långt sökande spår till en lönndörr. Fast Irene så ofta varit i detta rum, hade hon aldrig märkt det förr, ett bevis på huru skickligt denna lönndörr var inpassad i muren.

– Det var således icke en ande – sade Irene – ty sådana behöfva icke dörrar. Utan det var en menniska.

Hon gick genom några rum för att komma till salongen. Der ville hon spela något litet, för att afleda alla onda tankar.

När hon kom i salongen, blef hon icke litet förundrad att möta Harald, hvilken inkommit ifrån den ingång, som ledde till farstun. Irene visste icke, att Harald utbedt sig af baronen, att hvarje morgon ifrån sju till åtta, den tid då hans läsetimmar begynte, få gå ned i salongen för att spela.

– Fröken tyckes förvånad att finna mig här. Men sedan fyra dagar är jag här hvarje morgon.

– Ja, jag visste det inte; jag kom hit kanske med samma afsigt, som .... Jag kom hit att spela.

– Och kanske samma skäl ursäktar frökens oartighet emot sin gäst?

– Ja, hon sofver ännu. Kanske ni mente så?

– Men jag har hört, att fröken aldrig så tidigt lemnat sitt rum. Och hvarföre nu?

– Ni är nyfiken – sade Irene i det hon såg ner på ett notblad.

– Blott denna enda gång – svarade Harald.

Vid detta svar, en reminiscens på en gång som ett vädjande, kände Irene bloden rusa åt sina kinder. Häröfver råkande i förvirring, ämnade hon lemna rummet, men hejdades af Haralds bedjande röst.

– Gå inte bort nu, just nu. Min fröken, bästa fröken Irene.

Ja hans röst var bedjande och sjelfva detta titulerande, som eljest plär afleda förtroligheten, föll sig nu så bra, fast det ändå var sagdt så utan beräkning. Vandraren, som har skyndsamt till det kära hemmet och plötsligen vid öppningen af en djup underjordisk grotta får höra en sakta, underbar, öfverjordisk musik, stadnar och blir bunden så som Irene nu blef det af Haralds röst. Ja, Irene stadnade der såsom fastvext vid golfvet, icke nu förstenad eller förisad, såsom af namnlös fasa, utan för det hon var helt och hållet veknad och försmält, såsom af namnlös värme.

– Ni har ju ingenting att säga mig – sade Irene bemödande sig att skämta och afbröt den tystnad, hvilken Harald icke tycktes vilja bryta.

– Om jag har, nej jag har ingenting. Men om jag med min nyfikna fråga gjorde er det minsta emot, blott det *allraminsta*, så ber jag er nu af *hela* min själ om tillgift.

– Nej, nej, inte så – svarade Irene. Drifven af en oemotståndlig känsla tillade hon: – herr Thalberg, är det ondt i, att en ung flicka, som hittills haft ingen, vill förtro sig åt den, på hvilken hon tycker sig kunna lita? Nej, ser jag er säga. Hvad jag vill säga, kan vara af obetydenhet, men ni är ändå den enda, åt hvilken jag kan säga detta. Förstå mig derföre rätt och ... förlåt mig.

Och nu omtalade Irene nattens händelser, utan att bifoga några kommentarier eller hypotheser, utan att göra saken ljus eller svart.

Harald tog hennes hand och tryckte den varmt, och som han visste, att Erik snart skulle komma för att åhöra hans spel, men Harald nu allsicke hade lust att spela, gick han åter upp till sin vindskammare. Den alfvarlige prestmannen var der sysselsatt med att på ett papper pluttra ett namn; han höll upp pappret och visade det åt Harald. Men då denne icke antog en sådan min han bordt vid detta tillfälle, frågade Erik, hvad han nu tänkte uppå.

– Jag grubblar på om jag skall säga dig det, som ligger mig om hjertat, nu eller framdeles. Jag tvekar, om jag skall säga det åt dig i sin helhet eller blott delvis, om jag skall litet ljuga eller tala sanning.

Efter en paus af förundran, svarade Erik:

– Så säg mig så litet som möjligt, men det lilla sannt ... eller godt.

– *Så litet som möjligt*, ja, ty det kan i detta fall vara liktydigt med *så mycket som är nödvändigt*, så mycket som måste sägas. *Låt detta bli den enda gång, som Stella är i det gråa slottet, i denna dödens boning.* Detta var det som måste sägas. Det är verkeligen så litet som möjligt, men det lilla är godt.

– Och jag vill icke veta mera, ty detta lilla är allt som behöfves ... beträffande Stella.

– Troligen får du framdeles veta mera, sedan jag hunnit rätt betänka mig eller, om fall skulle inträffa, som gjorde det mera nödigt än nu.

Det var en sådan vänskap och ett sådant förtroende emellan Erik och Harald, att Erik icke det minsta öfverdref, då han sade sig icke ens vilja veta mera. Han gaf sig icke ens in på aningar om hvad slags ondt det kunde vara, som hotade Stella, men på Haralds ord bar han inom sig en visshet, att någonting ondt måste det vara. Att derom gifva Stella en vink föll dock naturligtvis icke honom in, icke ens då hon på promenaden till hemmet förtrodde honom, att hon icke numera var alls rädd för det gråa slottet. Men att för framtiden afböja eller besegra hennes lust att besöka Irene i dennas hem, låg honom om hjertat och det var ett litet lyckligt infall af honom, då han halft naift, halft vemodigt sade:

– Men kan du tro Stella, att nu har det blifvit min tur att vara rädd.

– Är Erik det? – sade Stella undrande men sympathetiskt – då blir Stella också rädd igen. Och skulle jag ha legat ensam, der som Irene låg, så skulle jag visst inte ha sagt, såsom jag sade nyss. För Irene kom till mig om natten och ville inte sofva der. I det rummet får man visst elaka drömmar ... Nej förlåt mig, Erik, jag är verkligen rädd igen. Och om Erik är rädd, Erik äfven ... så, ja, då blir Stella många gånger räddare.

Och längre ville icke Erik nu drifva saken. Han var så betagen af hennes rösts ljufhet, hennes läppars

böjning och ögons mening, att han glömde allt. Och han glömde den anmärkning, hvilken en annan än han kunnat göra, att Stella var det lydigaste barn, så försmält i honom, att hans aflägsnaste tycke eller nyck var för henne den närmaste vilja. På en gång var hon hans herrskarinna och hans slaf.

Vi kunna icke låta bli att sluta detta kapitel med en annan anmärkning. En hade haft en syn; en annan drog deraf vissa resultater; en tredje åtog sig, utan att känna till slutledningen, att efterlefva dessa resultater; den fjerde, den allt detta gällde, visste af alltsamman intet.

Genom idéförvandtskap händer nu lätt, att man minnes gåtan om likkistan, så framt man nb. nånsin kännt hela gåtan.

Kap. IX.
Verkan af en promenad.

Erik och Stella sutto en eftermiddag i den anspråkslösa salen. De hade just slutat en lektion i geografi, ty ehuru Erik visserligen icke ansåg geografi mera än någon annan vettenskap – ifall eljest geografin förtjenar detta namn – nödvändig för hans unga elef, så hade dock Stella, hvilken rätt ofta bedt honom förklara för henne meningen med den charta, som prydde salsväggen, väckt hos honom den föreställningen, att någon liten kunskap i dessa ämnen skulle vara henne angenäm att ha. Och Stella med sitt förträffliga minne var nu såsom alltid en tacksam elef; det räckte icke många dagar, innan hon kände så många haf och land m. m. att Erik ansåg henne, så framt hon ville veta än mera, nu med fördel och intresse kunna börja studera geografin ifrån bok. Grundelementerna hade han förbehållit sig sjelf nu liksom alltid; eller för att säga sanningen, så hade Stella förbehållit sig att få dem af honom nu liksom alltid. Hon förstod nog, att det lefvande ordet ifrån en älskad mun verkar mera, än det döda ifrån ett likgiltigt papper.

– Får jag säga Erik, hvarföre det också är mig så kärt att kunna litet geografi. Jo, vet Erik; jag har varit stygg och obeskedlig emot *min vän.*

– Huru då, min Stella? Din min är blott skälmsk; kanske har Stella inte varit just så mycket stygg.

– Jo, jag har gjort någonting, som jag först bordt be af Erik lof om. Och nu går jag efter en bok, som jag stulit ifrån Eriks kammare och sett litet i, då Erik inte varit här.

Hon återkom snart med några band af Nösselts historia för fruntimmer, såg på Erik med en frågande min, men då hon i hans ögon inte kunde läsa någon egentlig förebråelse, ansåg hennes älskvärda flyktighet det ej mera värdt att be om en förlåtelse, som kanske redan var gifven, utan hon sade blott:

– Erik förstår, att här förekommer namn på städer och land, som Stella inte alls visste hvar de voro. Nu vet jag redan många.

Erik hade nog observerat, att några band af Nösselts historia voro borta. Han hade naturligtvis misstänkt Stella, men var glad deråt och än mera nu, när han fann, att det icke mera var de två första häftena utan de två derpå följande. Hon hade således haft ordning och ådagalagt allvar med sin läsning.

– Men huru har Stella slagit sig ut med årtalen?

– Ja så, de der, som skrifvas med siffror? Jo, der tog jag gamla Regina till hjelp; hon lärde mig siffrorna och talen ända till tusen, som skrifs med en etta och tre nollor .. så här ... hon sade, att man inte behöfver kunna längre. I det första bandet förstod jag heller ingenting af siffrorna, men det var ändå roligt.

Erik skrattade och lofvade rätt snart plåga Stella med en litet närmare notis om siffrans verld. Han hade verkligen tills nu förgätit att inviga Stella i elementerna af räknekonsten, elementer hvilka han nu måste för

sig medge vara de allra angelägnaste att känna, ifall Stella icke skulle bli en helt och hållet opraktisk varelse. Huruvida Stella kunde räkna pengar hade han heller inte kommit att fråga ännu; sanningsenligt förmodade han, att lindansarsällskapet icke funnit af nöden att låta henne befatta sig med dessa stycken.

Erik plägade alltid skymningstiden, såframt vädret var gynnande, med Stella göra ett slag åt kyrkan till. Det var sista dagarne af Oktober; ingen snö låg än på marken, men marken var dock väl tillfrusen och således rätt bra att spatsera uppå. Stella ämnade blott taga en sjal, men på föreställningen af Erik, att blåsten redan var för kall för att gå så tunnt klädd, kastade hon på sig sin kappa.

Vi hafva funnit, att Erik ingenting hade emot ett oskyldigt skämt och sådant samtal, som just ingenting har att skaffa med religionen. Men vid den vanliga promenaden åt kyrkan till leddes samtalet nästan alltid på andeliga ämnen, icke just af den ena eller andra, men af båda och oförmärkt.

– Hvad de borde vara tacksamma emot Gud, som, så långt de kunna minnas tillbaka, fått gå i kyrka och der jemte hela församlingen fått fira så många sön- och högtidsdagar. Hvad det ändå är eget med mig; minns Erik, att jag ännu behöfver åtta månader för att alla de olika dagarne kunna af mig genomgås. Och hvarje söndag eller högtidsdag, som kommer inom så många månader är för mig den första i sitt slag. Och nu kommer allhelgonadagen. Och då får jag höra Erik ännu längre framställa de åtta saligheterna, än i går aftse.

– Stella sade en gång, att Stella hellre hör mig predika, än de andra prester, som någongång här predikat. Hvarföre sade Stella så?

– Inte är det derföre, att jag håller mera af Erik, nej. Jag minns inte, då Erik predikar, att det är Erik. Men det är, liksom skulle Erik bättre förstå sin egen predikans ord, än de sin. Nog vet jag, att om någon ville förhöra dem, så skulle de svara så riktigt, som endast den kan, som förstår; men ändå är det, som om de icke förstode så bra, som Erik. Nog är det så.

Ifall det var någon egoism, som förestafvat Erik hans fråga, försvann den nu vid Stellas svar. Ty ett mildt, odeladt och uppriktigt beröm gör ju menniskan ödmjuk, som är nära nog detsamma som skriftens höga uttryck: andeligen fattig.

Redan hade stjernorna börjat sitt nattliga tåg, hvilket de tvertemot Tegnérs svaga liknelse verkställa tystare än Egyptens prester. Ett vackert stjernfall inträffade.

– Irene sade mig – menade härvid Stella – att om man vid ett stjernfall råkar önska någonting, så slår det in. Är det ondt i det att tro på sådant; är det hvad Erik kallar vidskepelse, det vill säga är det synd?

Vid sådana frågor kom Erik i en viss strid med sig sjelf; han hade å ena sidan att strida emot den barnsliga älskvärdheten hos en flicka, som tycktes önska ett nekande svar, å den andra emot sig sjelf och sin egen blott delvisa oafhängighet af tron på aningar. Han sökte dock bekämpa båda, då han svarade:

– Ja, om man verkligen tror uppå sådant, men om man blott låtsar tro, då, Stella, är det intet ondt deri. Men önskade Stella någonting nu?

– Ja, jag önskade. Men ... nej ... jag vill icke säga det åt Erik. Nej, det gör jag inte.

Det var första gången Stella undanbedt sig att låta Erik veta hennes tankar och Erik blef härvid litet häpen, så att han sade ingenting. Kanske var Stellas svar förestafvadt af en blyg aning om att hon ändå i visst fall var en af Erik oberoende qvinna och kanske detta svar inom Erik väckte en likadan aning eller ock gjorde omedvetna tankar klara och medvetna.

Åter föll ett annat stjernfall. Då sade Stella:

– Men vet Erik hvad jag nu önskade. Jag önskade, att jag ingenting önskat vid det förra stjernfallet, efter jag kanske gjorde Erik ondt. Och jag önskade att jag aldrig måtte komma att göra den sorger, som varit för mig ... Erik.

Äfven nu kunde Erik intet svara, men om han önskade något, så var det att stjernorna skulle säga åt Stella, hvad han icke kunde.

En lång stund hade de stått stilla; nu började de att sakta vandra åt hemmet. Stella sade:

– Den vettenskap, som har att göra med stjernors gång, och som Erik kallade astronomi, borde den inte vara den närmaste till vettenskapen om Gud eller religionen?

– Jag förstår, hvarföre Stella menar det så. Men Gud är ju lika oändlig i alla sina skapelser och blott en allmakt har kunnat skapa blommor och träd, menniskor och djur. Och stjernorna och fästet är icke Guds hem mera än någon annan ort, ty han är ju allestädes närvarande.

– Men bor icke Gud i himlen? Så har ju vår frälsare sjelf lärt oss.

– Så länge vår frälsare i synlig måtto var hos oss på jorden, hade han äfven, efter sin menskliga natur, känslor och tankar såsom en menniska, ändock han var utan synd. Och då han lärde menniskor, begagnade han sådana bilder och talesätt, som för menniskor äro begripliga. Dock menade han icke med den himmel, som är Guds och de saligas hem, den synliga himlen, om hvilken han sagt att den jemte jorden skall förgås, utan den osynliga och ofattliga, den sammanfattning af salighet, som intet öga sett, intet öra hört och uti ingen menniskas hjerta stigen är.

– Men månne inte vi derföre hålla den osynliga himlen för Guds hem, emedan det är den bästa ort?

– Ja. Men ... o min Stella; sådana frågor gör jag orätt att besvara, ty svaren blifva ändå alltid blott ett menniskotycke. Då Gud i sitt heliga ord icke aktat nyttigt att derom närmare upplysa oss, men lofvat att derest vi tro hans nådelöften, skall han icke förskjuta oss utan upptaga oss såsom goda barn till hans himmel, så är nog för oss att *tro* och *hoppas.*

Och Erik hade rätt i hvad han sade. Väl hade han kunnat gifva Stella något svar, men detta svar hade ändå blifvit hans subjektiva tycke, och då han icke ens sjelf vågade hysa ett sådant i afseende å ämnen, som öfverstiga menniskans förstånd, hvarföre skulle han då inplanta på henne någonting, som ifrån tron ledt henne till grubbleri, om ej tvifvel. Nej, bättre var att leda henne bort ifrån spekulationen, tviflets moder, tillbaka till tron. Och häri lyckades han, ty Stella fattade honom nu så väl, att hon afstod ifrån de svindlande forskningar, i hvilka hon varit på väg att fördjupa sig. Hon smålog emot honom, som för henne var så mycket och ändå så öfvertygad om menniskans ringhet, sin egen ringhet. Hon gjorde hvad hon icke ofta plägade göra ... tryckte Eriks hand i – båda hennes egna.

De hade nu kommit till ett ställe af vägen, der han grenade sig i tre, af hvilka den ena dock var blott en spång. Denna spång ledde till kapellansbolet. Här sade Stella, i det hon stadnade:

– Erik tycker kanske inte om aningar och spådomar, men på detta ställe är jag litet rädd.

– Kanske till följe af någon spådom. Så säg den då.

– Jo Erik, förrän jag visste, hvad astronomi är, visste jag ganska bra, hvad astrologi är. Du har aldrig sagt det åt mig, men det vet jag ändå, och för att Erik må tro, att jag vet det, så skall jag säga det: det är vettenskapen att spå i stjernor.

– Inte vettenskapen, på sin höjd konsten – rättade Erik.

– Nå ja, konsten.

– Den inbillade konsten – tillade Erik.

– Nå ja, den inbillade konsten: Nu får Erik inte mera rätta mig, för Stella vill nu berätta ..... I vårt lindansarsällskap fanns en tid en, som var särdeles underlig och hette Giuseppe Fiamma. Han var eljest mycket beskedlig och melankolisk, samt åtnjöt en stor aktning af hela truppen, emedan han kunde spå i stjernor.

– Och hvad spådde han åt dig?

– Han ställde upp sitt underliga instrument, på hvilket voro piggar, som föreställde stjernor och snart sade han åt mig, som var ensam med honom då, ty han höll mycket af mig och ville inte spå åt mig, då andra voro närvarande: «Stella, du stjernornas dotter, har här på jorden att möta många lifsfaror, dem stjernorna tillåta dig att besegra. Ja, jag ser, att du skall öfvervinna dem alla. Och ifrån storm och oreda skall du komma till klarhet och lugn. Skulle icke stjernorna beskydda dig, så borde du visst frukta för en öde trakt, för ett grått slott och för en tregrenig gaffel.» Så sade han och jag fäste mig mera vid hans spådom än vid andra stjernespåmäns, hvilka spådde mig helt andra saker. Ty han höll af mig mera än de och var så alfvarsam och dyster ..... Och har icke hans spådom slagit in med den öde trakten ... det var kärret. Och Erik vet, att jag varit rädd för det gråa slottet, såsom jag kallat Ristilä, emedan jag mindes Giuseppes ord. Och nu åter, när jag ser denna tregreniga väg, så tycker jag, att det är en tregrenig gaffel.

En ibland Eriks svagheter, var, såsom redan är antydt, den att icke fullkomligen kunna skilja sig ifrån tron på aningar och mera sådant. Och Stellas berättelse gjorde således på honom ett hemskt intryck, hennes slutsattser ännu mera och hennes späda fruktan gjorde, att Erik fruktade än mycket mera än Stella. Med ett ömt våld drog han henne närmare sig. Detta skedde på en gång häftigt men varsamt, så att Stellas fötter ändå behöllo sitt fäste, medan hufvudet och bröstet antogo en lutning emot Erik.

Just i det ögonblick Erik sålunda förflyttade Stellas luftiga gestalt från dess luftiga plats i rymden, small ett skott och Stella föll än närmare Erik.

– Ack här, här – hviskade Stella – ser du det, Erik?

Steg hördes aflägsna sig hastigt, men hvad brydde Erik sig om dem nu?

– Lägg handen här – bad Stella.

Erik förde handen under hennes kappa och en varm blodström, ... Stellas blod värmde hans hand.

Men då han var mån om att denna blod icke skulle spillas, höll han stadigt och med all kraft handen vid det veka lifvet och var nöjd, då blott en fläck af denna hand färgades och värmdes. Sedan försökte han att bära henne, och för att få veta, huruvida den ställning, i hvilken han bar henne, plågade henne mycket, frågade han henne derom. Men det svarade ingen, hvarföre Erik fortfor att bära henne så ... och det räckte icke länge, innan han med sina varsamma men hastiga steg uppnått hemmet och der nedlagt den dyrbara bördan på Stellas egen säng.

Genast skickade han bud till klockaren, den enda fältskär orten hade att framvisa och åt hvars högst problematiska skicklighet han således var nödsakad att åtminstone tills vidare anförtro Stella. Under tiden sysslade han och den gamla Regina med att på allt det bästa sätt de kunde befria Stella ifrån den åtsittande drägten, att med vatten fukta hennes tinningar, och dylika husliga kurmethoder, hvilka vi hvar och en så väl känna, och hvilka i anseende till sin oskadlighet och enkelhet torde förefalla en hvar något rörande. Samma

denna oskadlighet var nu i Eriks ögon icke stort bättre än onytta eller skadlighet, så ingenting tycktes han uträtta nu, då hvart ögonblick var så dyrbart.

Till all lycka ankom klockaren efter icke många minuter; han undersökte såret och förklarade med en sjelfförtröstan och en likgiltighet, som kunnat hedra en examinerad läkare, att såret ej var så farligt, att det just borde medföra döden. Kulan hade inträngt under det venstra axelbladet i hjertats grannskap; hade kulan haft den rätta riktningen åt hjertat, menade klockaren, så hade hon gått djupt nog att genomborra en del deraf och hade således medfört döden, nu då kulan icke träffat, var hon förmycket nära ytan för att egentligen döda. Emellertid skulle unga mamsell nog komma att hålla sängen länge nog till följe af blodförlusten.

Erik var blefven så passiv, att han ingenting ville invända emot en kurmethod, den han troligen i mera likgiltiga fall på alfvar bestridt. Klockaren tog nemligen bort Reginas bandager och lät bloden flyta rätt ymnigt. Sedan, när han tyckt, att Stella nu var «befriad ifrån all lefrad blod,» skred han till applicerandet af sina egna kompresser, gjorde några mystiska eller magnetiska bestrykningar och med försäkran att för natten intet vidare borde åtgöras, drog han sig helt trankil ur rummet. Och Erik hindrade honom icke i detta lofliga förehafvande, blott gamla Regina murrade.

Erik föll på knä vid sängen och sökte uppfånga ljudet af hennes andedrägt. Ja hon andades, fast sakta och matt. Hvad hade han icke velat gifva, om hon vaknat ur denna dödlika dvala, om hon slagit upp sina ögon och talat.

Men hvad han så varmt önskade och så varmt bad Gud om, tycktes vilja dröja. Efter klockarens bortgång var Stella så i flera timmar; omsider slog hon upp ögonen och sade:

– Hvar är jag?

– Stella – sade Erik.

– Hos Erik är jag, hos min vän. Ja, här dör jag helst i verlden.

– Nej Stella, du skall lefva.

Fast Erik var en prest och dertill en af de bättre sådane, ville han nu icke höra talas om döden. Och skulle det gällt att nu bereda en menniska till döden, så hade han icke kunnat det. Han var icke en prest numera, utan en menniska.

Och hvartill skulle äfven hans beredelse hafva tjenat? Skulle Stella behöft någon sådan?

Så gerna, så oändligen gerna han än hörde hennes matta röst, gjorde han dock våld på sig och sade:

– Min lilla Stella, ansträng dig icke att tala. Tala så litet som möjligt.

– Ja – smålog Stella – flytta hufvudkudden lägre.

Och småningom återföll hon i en sömn, hvilken icke mera tycktes Erik så dödslik. Han bad Regina släcka ljuset. Och sittande på en liten stol vid sängen, lade han sitt hufvud mot samma kudde som Stella och föll slutligen i en sorts sömn, i hvilken han tackade Gud, som rådit honom att bedja Stella den gången taga kappa uppå sig och att just i det olyckliga ögonblicket hastigt draga henne till sitt bröst.

Genom den förra omständigheten blef skottets kraft minskad; genom den sednare blef riktningen missräknad. Blef Stella nu räddad, så var det troligen genom dessa två omständigheter. Ungefär någonting sådant tycktes Erik i den halft magnetiska sömnen.

Regina bemödade sig länge att hållas vaken, men då hon icke tyckte sig förmärka någonting oroande, öfverlemnade hon sig slutligen åt den sömn hennes torkade lifsandar så väl behöfde.

Den som sofde djupast och lugnast var dock Stella.

Kap. X.
Verkan af en oanad lycka.

Så okunnig och obeläst klockaren än var, så lär han dock i sin sak haft någon öfning, eller ock ledd af en lycklig instinkt förstått att bedöma sjukdomen icke så oäfvet, ty hvad han förutspådde inträffade verkeligen. Stellas sår var icke dödligt, men af blodsförlusten kanske äfven af skrämseln föll hon i en nerffeber, hvilken visserligen var asthenisk ... ett uttryck, hvilket läkare behaga använda äfven då de tala med oinvigda, och hvilket vi, – som nu ponera oss vara läkare och således dela med «utexaminerade» läkare deras gemensamma fel, höglärdheten och oförmågan att göra sig begripliga (eller kanske snarare begäret att omge sig med en fager blå dunst eller strålande gloria) – icke vilja öfversätta ... men såsom sådan mattande och långvarig. Pulsen var svag ... andedrägten långsam och besvärad. Yrseln, när han någongång infann sig, var icke häftig och skrämmande.

Erik hade tillskrifvit en läkare att infinna sig med budet, men då han äfven nämnde sjukdomens art och orsak ... hvilket man aldrig borde göra, när man vill ha läkare ut på landet ... så åtnöjde sig läkaren att blott ordinera någon stärkande mixtur o. m. s. bifogande dessutom ett bref af det lugnande innehåll, att sjukdomen icke var farlig.

Erik blef äfven häraf lugnad och betraktade med mindre oro det sköna ansigtet, nu så blekt och tärdt af den härjande sjukdomen; med mindre oro afhörde han de betryckta andedragen och han inbillade sig tillochmed att pulsen slog något lifligare.

Det var en morgon, hvilken var mer än vanligt klar och vacker. Solen kastade genom gardinens förhänge ett mildt sken i Stellas sjukrum.

Jean Paul säger:

«Det förhåller sig med själens sjukdomar, såsom med kroppens; de svalkas af den friska morgonen, liksom den bäfvande aftonen blåser upp dem i låga.»

Huruvida nu morgonen är af en sådan helsosam inflytelse på själens sjukdomar, lemnas derhän; man kunde kanske med lika stort skäl säga, att morgonen för den själssjuke är den rysligaste af dagens väkter, emedan han då åter får ett klart medvetande af sina qval och deras orsaker ..... men visst är att morgonen för den kroppsligt sjuke är en lindrande balsam och ett arlaregn för de vissnande lifsandarne.

Då Erik om morgonen inträdde i Stellas kammare, blef han angenämt öfverraskad att finna henne halft sittande emot hufvudgärdet. Och hon hade bedt Regina hjelpa på hennes axlar en mörk kattunsblus, hvilken Erik alltid tyckt om, fast han ingenting sagt.

– God morgon, Erik, huru finner mig Erik i min nya drägt.

– Men, min Stella, blott du inte på något sätt besvärar dig med den. Och solen sedan, gör säkert ondt åt min Stellas ögon.

Erik tog fram en stor mörk duk, för att hänga den öfver gardinen till förstärkning.

– Nej Erik, gör inte det. Jag känner mig inte alls besvärad af det milda solljuset; det bryter sig så vackert igenom den gröna gardinen.

– Har Stella mycket svårt för att tala nu?

– Å nej, inte alls. Har jag haft svårt för att tala? ånej, men du tycks säga ja. Jag förstår att det då har varit så. Men inte nu mera. Är du glad deråt?

– Ja, min Stella, jag är glad; visst är jag glad.

– Jag drömde, att våra vänner varit här. Men hvarför ha de inte verkligen varit här. Nog veta de väl, att Stella är sjuk och mår inte rätt bra. De ha varit stygga.

– Nej, Stella, de hafva varit här. Irene har varit här tvenne gånger och Harald nästan hvarje dag.

– Ha de det? Och jag har ingenting vetat. Du har inte velat väcka mig, som sofde. Men hvad dag i veckan ha vi då?

– Det är Lördag.

– Det är då i morgon, som Erik skall predika om de åtta saligheter. Det är i morgon Allhelgonadag och Stella orkar ej gå i kyrkan. Och Erik skall predika?

– Nej Stella. Det är redan tolf dagar sedan Stella lades ned här. Allhelgonadagen har redan varit.

– Är det redan så längesedan. Går tiden så fort, när man är sjuk. Men Erik predikade då och Stella fick inte höra.

– En annan prest predikade då, och en annan skall göra det i morgon.

– Hvad du är god. För att Stella är sjuk, så vill du inte predika. Men vill du lyda mig nu?

– Jag skall bjuda till, min Stella.

– Gå i morgon och predika. Ty ser du Stella är blott en och för denna enas skull, så skola så många sakna dig.

– Huru skall jag kunna lyda dig. Jag kan det ej.

– Erik tror då kanske, att Stella skall dö.

– Nej Stella, så tror jag inte numera. Du är ju bättre nu. Nej Stella, det tror jag visst inte.

Med ifver och häftighet ville Erik förjaga denna föreställning, hvilken dock, oaktadt blott en föreställning, en farhåga, hann verka en osäkerhet i rösten, en skrämsel i hans blickar.

– Men dina ögon äro så sorgsna, när de se på mig; du är kanske rädd, att så ändå kan ske. Och du gråter nu; Erik, du som är en stadig karl redan, huru kan du gråta? Fy dig, min vän.

Ett skämt på en sjuksäng torde i allmänhet ha någonting skärande, som retar till tårar? Nu utöfvade de på Erik en motsatt verkan; han aftorkade de framträngande tårarne och bemödade sig att le; ja, när han såg på Stella och hennes leende icke bar något spår af smärta, blef äfven hans leende ljuft och hvad han kände hade knappt något af smärta. Blott så stor andel deraf, som en salig njutning måste äga.

– Gud, som är lifvets och dödens herre, får göra huru honom täckes. Jag skall böja mig under honom – sade Erik liksom till sig sjelf.

– Men om jag nu skall dö, Erik ... vi veta det ju ej ... så ville jag dock icke dö, utan att till Erik ha ställt en

fråga. Hvarföre har Erik aldrig begärt af mig en kyss?

Uppå denna fråga, hvilken kom Erik först att rodna sedan att blekna, svarade han intet med orden och Stella återtog:

– Har Erik trott, att Stella icke gerna gifvit den?

Liksom läraren examinerar en skolgosse, så förhörde Stella Erik nu. Och liksom skolgossen, oaktadt sitt begär att göra besked för frågan, ingenting kan svara, emedan han ej kan «uttrycka sig,» så lemnade Erik äfven denna Stellas fråga obesvarad. Stella fortfor:

– Du svarar mig inte på min fråga, som du kanske tror inte heller behöfver svar. Eller huru?

– O, min Stella. Din fråga behöfver visst svar, men när sjelfva svaret blefve fråga, hvad skall jag då svara?

– Jag förstår dig inte rätt klart nu. Och jag glömmer min fråga ... jag har inte nu det goda minne, som du sagt mig hafva ... och som du ofta berömt mig för ... hvad var det jag sade? Hvilken var min fråga?

– Äfven jag har förgätit den, jag minns den ej – svarade Erik utan att tala annat än sanning.

Naift småleende sade den bleka flickan:

– Men nu minnes Stella åter sin fråga, jag minnes dem båda.

Här hejdade hon sig några ögonblick och hennes kinder höljdes småningom af en ytterst fin, skär rodnad, då hon återtog:

– Jag frågade, hvarföre Erik aldrig begärt af mig en kyss och sedan frågade jag, om Erik trott, att Stella inte gerna gifvit en sådan åt Erik. Men låt mig säga Erik någonting ... Alltid skulle Stella gerna *gifvit* dig en kyss, men Erik, tiderna ha förändrat sig ... Stella vill nu ha, hvad Stella förr blott gifvit.

Litet lyftade hon upp hufvudet ifrån örongotten för att liksom möta Erik på halfva vägen. Men då Erik icke närmade sig henne, lät hon åter hufvudet sjunka.

Eriks känsla skyggade tillbaka för en salighet, hvilken han aldrig vågat tänka sig. Aldrig, om ej i drömmen. Der satt han orörlig på sin stol och han ... bleknade.

Stella sade:

– Jag böjde mitt hufvud emot dig, och Erik kom mig icke till mötes.

Erik förde nu sitt hufvud mot Stellas, men drog det plötsligt tillbaka, innan hans läppar hunnit vidröra Stellas. Det påkom honom en skrämsel, en känsla som sade honom, att Stella kunde vara någonting annat än menniska, att hon säkert var för fin och luftig att vidröras af menskliga händer. Hvem vet, kanske hon äfven då försvunnit för hans åsyn och lemnat honom der ensam, ensam med den tomma bädden.

Tredje gången sade Stella:

– Hvarföre ser Erik på mig så der? Är jag icke Eriks egen lilla Stella, som vackert beder sin vän att gifva henne en liten kyss. Är det så mycket?

Det påkom Erik en annan känsla. Ännu lefde denna varelse och var en menniska, kanske hon snart skulle någonting annat än lefva och blifva engel. Då, då, blefve hon utan hans kyssar ... hans, den beklagansvärdes ... nu, nu ... men nu, nu, ...

Och han beviljade Stellas bön. Han gaf henne det, som hans själ så gerna tog.

Visste han, hvad han gjorde? Nej. Kände han hvad han kände? Ja. Drömde han en salig dröm? Nej ... ty det var ju verklighet. Tänkte han sig in i verkligheten, såsom man det plägar? Nej, ty det var ju en dröm.

Den högra armen hade han under hennes venstra, den venstra öfver hennes högra, och läpparna ... o, vid Stellas ... *ja*, hans läppar berörde Stellas läppar ... först Stellas läppar och sedan Stellas hals ... och der blefvo de länge.

Vid Eriks läppar voro vid Stellas hals, under det hans armar sakta omfamnade hennes lif, hviskade Stella honom i örat:

– Jag älskar dig.

Och då han ännu intet sade, talte Stella:

– Och du älskar mig?

Då lemnade Erik hennes omfamning och såg icke ens i hennes öga, då han svarade:

– Min himmelske fader, förlåt en Herrans tjenare, som redan alltför ofta förglömt dig för denna flicka, som ändå är blott en jordisk varelse. Förlåt den, hvars tankar och böner till dig grumlats och fått färg af känslor, ack ... kanske alltför varma för detta barn.

Erik var icke en Herrans tjenare af den art, som vill, att så säga, bannlysa en varm kärlek till «en jordisk verelse» ifrån prestens bröst, mera än från lekmannens. Icke heller yrkade han på att man bör älska «förnuftigt» och med sans. Endast det att han aldrig föreställt sig det en jordisk kärlek kunde vara så varm och så ... himmelsk.

– Kanske Gud har velat lära oss en del af sin egen kärlek – sade Stella med ett vemodigt, mildt och tröstande anlete.

Och liksom Erik blifvit mildt och ljuft förvandlad genom dessa Stellas ord, besvarade han nu hennes fråga med:

– Ja, jag älskar dig.

Enkla ord, hvilka dock aldrig komma ur modet; evigt unga ord, hvilkas klang stundom är oss så ljuf. Enkla, vältaliga ord!

En lång stund sade de intet, utan de greto. Eriks tårar vätte Stellas hals, Stellas tårar vätte Eriks kind.

Omsider sade Stella med ett löje midtigenom tårarne:

– Minns Erik, hvad jag utbad mig af min vän, innan mina frågor, innan ...

– Ja min Stella, du bad mig predika i morgon – svarade Erik och slet sig sakta lös ifrån Stella – och jag vill lyda dig. Nej icke lyda *dig* ... men likagodt ... jag skall predika.

Och snart var han i sitt eget rum och skref sin predikan, med ett lugn och ett mod, som förundrade honom. Den kraft, vilja och förmåga, hvarom han för några timmar misströstade, föll sig för honom nu så lätt. Det himmelska ordet tycktes honom icke mera grumlas af den jordiska kärleken.

Kap. XI.

Verkan af en predikan.

Vi hafva antydt att kapellanen Ortman var en predikant af det slag, som förstår göra intryck på sina åhörare. Och detta intryck var icke ett flyktigt känslosvall, eller ett sådant som uppkommer genom den fruktan för afgrundens straff vissa dundrande lagpredikanter lyckas injaga i känsliga sinnen, utan han förstod att underordna fruktan för straff under kärleken till Gud, såsom vår yttersta bevekelsegrund. Och han skrek icke och lamenterade på prediksstolen, han slog icke sin knytnäfve eller hade för sig andra opresterliga fukter, utan lugnt ehuru förnimligt, kraftigt ehuru utan pathos utlade han för sina åhörare evangelium, utan att allt för långt afvika derifrån eller allt för slafviskt hålla sig dertill. Hans förebild i detta fall var just vår store reformator, Luther, och det kan väl hända, att om Ortman predikat för en stadsförsamling, så skulle större delen kallat honom – pietist.

Hans text för dagen var om Konungsmannens räkenskap och fast ämnet icke är rikare än andra texters, (hvilka i det hela äro rika alla, kanske lika rika) torde han dock denna gång anslagit mera än vanligt, om vi skola tro kyrkfolkets votum.

Kyrkvärden gick ifrån kyrkan åtföljd af sin gumma och sin unga dotter Anni. Nära till dem gick en annan familj, bestående af nämndemannen och dess hustru, deras dotter och en hennes blifvande man, äldsta sonen till en rik rusthållare.

Läsaren finner således, att han har att göra med noblessen af det hedervärda bondeståndet. Ty äfven der råder en rangskillnad kanske lika vidsträckt, som bland oss i de högre regionerna.

Närmast kyrkan tillät troligen etiketten icke de olika slägtkotterierne att, på grund af bekantskapen, bilda ett helt, men längre fram, då lederna glesnat och man var närmare hemmet, nåddes nämndemannens grupp af kyrkvärdens.

– Nå hvad tyckte du om predikan, bror nämndeman?

– När vår pastor predikar, så är det alltid bra. Men hvad tyckte du sjelf, bror kyrkvärd, efter du frågar?

– Jag tyckte, att han i dag predikade så att han kunnat röra stenar.

– Pastorn var i dag strängare än han brukar vara – menade kyrkvärdens hustru.

– Ja först, ja – rättade hennes man – men det var ju såsom det skulle vara efter ämnet. Minns, en konungsman som håller räkenskap med sina tjenare, alldeles såsom Gud en gång skall hålla med oss.

– Ja, jag vet att det är en liknelse – sade hustrun.

– Men sedan blef han mild och alfvarsam på engång – menade nämndemannens hustru – då han uppmanade oss att förlåta dem som brutit emot oss, liksom Gud skall förlåta oss.

– Det var inte just så – rättade åter nämndemannen sin hustru – utan han sade att om vi förlåta vår nästa dess fel, så kan det hända att Gud äfven förlåter oss våra fel. Och för att Gud skall förlåta oss, så måste vi förlåta vår nästa.

Hustrun tog stillatigande emot tillrättavisningen, men sedan svängde hon om bladet och sade:

– Minns kyrkvärden och minns du far, huru enfaldiga vi voro, först när pastorn kom hit till kapellet, som tyckte, att han inte predikade tillräckligt lärdt.

– Och att han inte skrek så hårdt, som vår förra prest – menade kyrkvärden.

– Och att han inte kunde sin predikan ifrån minnet, liksom vår näst förra pastor, som aldrig behöfde koncept – tillade kyrkvärdens hustru.

Detta var en liten ömtålig sträng för nämndemannen, hvilken just i denna punkt hade något litet emot Ortman. Dessutom hade nämndemannen nyligen haft en lindrig debatt med sin hustru, uppkommande denna debatt deraf, att hustrun äfven i detta fall tagit pastorns parti. Han sade derföre:

– Ja nå, hvad den saken vidkommer, så visst vore det bättre, om en predikade utan konceptet för sig ... men fullkomlig i alla stycken kan en ju inte vara. Dessutom så måste man ändå medge, att pastorn inte hela tiden gapar i konceptet, utan han kan ganska långa ramsor från minnet, inte såsom den der glasögons herren, som predikade här Allhelgonadag och hela tiden låg öfver pappret, liksom han aldrig sett i det förut.

– Nå men, nog måste du väl ändå medge, min käre kamrat, att pastorn är en duktig predikant – invände kyrkvärden, hvilken icke gerna hörde någonting afprutas af pastorns beröm.

– Jag skulle vara bra orättvis, om jag inte medgaf, att vår prest är den bäste jag hört.

– Och sina predikningar skrifver han sjelf – invände kyrkvärden – och när man skrifver sina predikningar sjelf, så kan det vara sak samma, om man inte minnes utantill hvarje ord, när de ändå kommit ut ur ens eget hufvud. En kan lära sig utantill en predikan, som ändå inte är skrifven af honom sjelf och det är inte så bra, som att skrifva predikan sjelf, om man också vid sitt föredrag inte minnes den så noga.

– Nå, du kan ha rätt, bror kyrkvärd; hvad du sagt har inte varit så illa sagdt – sade nämndemannen undfallande, måhända emedan söndagen var en mindre lämplig dag för meningsstrid.

Så talade nu de gamla sig emellan. De båda flickorna hade dragit sig för sig, medan fästmannen anslöt sig till de äldre, troligen för att synas alfvarsam och stadig.

Vid det ställe der nämndemannen nämnde om glasögons herrn, sade Maria till Anni:

– Hvarföre mån inte pastorn predikade Allhelgonadagen utan satt en annan för sig?

– Jag tror väl derföre, att han inte kunde predika, när den der unga flickan, som han ifrån en vilde upptagit till sitt eget barn, blef så der illa tilltygad. Jag vet inte ändå.

– Nog lär det väl vara så ...

– Att han håller af henne ja ... men har du sett henne. Hon är också vacker, vacker på allt sätt.

– Hvem kan det ha varit, som ville henne så ondt?

– Man vet inte, man misstänker bara.

– Och hvem?

– Det är orätt att kringsprida blotta misstankar. Nog ha andra sagt det åt mig, men jag vill inte föra det längre.

Maria såg på Anni med en blick, hvari förvåningen öfver Annis sätt att se sakerna stridde med Marias egen nyfikenhet. Verkligen bör det också vara förvånande, att en qvinna kan hålla tand för tunga i fråga om rykten och nyheter; man kan blott trösta sig med den omständighet, att samma qvinna säkert bättrar sig, när hon blir äldre.

– Det är kanske Inttilä Jussi, ty af kapellboerne är det väl inte – frestade Maria.

– Jag vet inte om jag nu skall svara eller tiga. Men ändå, efter dina gissningar träffat alldeles oriktig person, så skall jag upplysa dig så mycket, som att det inte var han, för samma qväll satt han hos far min och hjelpte honom att göra en ny ryssja ... ingen kan det så bra, som Inttilä ... det må vara huru stor *fisk* som helst, så gå hans ryssjor och nät aldrig sönder ... ja nå, så mycket har jag då sagt åt dig, men mera skall du icke söka fresta ur mig.

– Du är en god och förträfflig flicka, Anni; det är underligt, att inte min Samuel hellre vände sig till dig än mig, för nog är du på allt sätt bättre än jag.

Dessa ord sades kanske med flit så att Samuel förnam dem. Han gick således närmare till flickornas grupp och menade, att hans Maria var den allrabästa för honom, liksom kanske Anni för någon annan. Han tog med armen lätt om sin fästmös lif och visst är att, såframt det ej varit söndag eller kanske hellre såframt icke de gamla varit närvarande, hade han knipit sig en rätt välsmakande kyss.

Efter denna lilla tafla från landsvägen vilja vi lemna de båda värda kotterierne i sitt värde, helst de icke egentligen höra till vår berättelse.

Ifrån kyrkan utkomma äfven tvenne, hvilka tycktes sky för sällskap, om man skall döma deraf, att de vandrade hvar för sig och hade någonting skrämmande i blicken, förorsakadt kanske af samvetsqval. Att de skydde för sällskap kan dock på sin höjd vara sannt, sannare är det dock att andra skydde för dem.

Den ena var Inttilä torparens hustru. Inttilä torp var icke väl kändt ... derföre skydde folket för henne nu såsom alltid. Hon gick således ensam.

Den andre var en dräng, hvilken nyligen kommit i tjenst hos kapellanen Ortman. Dessförinnan hade han varit i tjenst hos baronen på Ristilä.

Nu var detta Ristilä i sådant vanrykte på orten, att tillochmed tjenstefolk derifrån icke gerna emottogs af någon annan husbonde i socknen. Ortman insåg orättvisan af en sådan fördom och då det nyligen anmält sig en dräng ifrån Ristilä, så såg han icke, hvarföre han icke kunde antaga honom, så gerna som en annan. Mannen hade förmodligen kommit i hack med sin förre husbonde, efter han blef bortsatt just flyttningstiden och enligt utseendet var det förmodligen en något bångstyrig man, men emedan det nyligen dött en dreng för Ortman, blef denne äfven af nödvändigheten tvungen till antagandet af denne Ristilä Heikki.

Af kyrkfolket var han, såsom vi redan nämnt, skydd; men af olika orsaker. Större delen hade den skefva och ytliga orsak till förevändning, att han tjenat på Ristilä och det var dem nog. En annan mindre del hviskade någonting annat, som, om det var sannt, verkligen var mera bindande än hans förut «innehafvande» tjenst.

Nog af, han gick ensam och så skydd som nu tyckte han sig aldrig varit. Förut hade det icke kostat på honom stort, nu gnagde det i hans innersta och ändå var föraktet eller afskyn oförskyld förr, men nu förskyld och rättvis.

Han vek af ifrån vägen och gick i en skogsdunge. Der satte han sig på en halftfrusen tufva och dröjde der länge. Vissa ställen af prestens predikan tecknade sig här lifligt för hans minne och han började att betänka sin själs tillstånd.

– – – –

Mot aftonen af denna dag blef gamla Regina, hvilken som bäst var sysselsatt med läsningen af en andelig bok, obehagligt störd i detta för henne kära nöje genom ankomsten af en för henne okänd qvinna. – Är jag känd af hushållerskan? – sade qvinnan men tillade, då svaret icke straxt utföll, en af dessa artigheter, som äfven bondmenniskor stundom förstå att begagna: – har jag den förmånen att vara känd af pastorns aktade

hushållerska?

Icke utan en viss nedlåtenhet svarade Regina:

– Jag vill minnas, att jag ibland sett er i kyrkan, men ofta måste ni inte ha varit der, efter jag inte känner er till namnet, utan blott till utseendet och det också inte så särdeles. Alla flitiga kyrkgångare känner jag nog både till utseendet och till namnet.

Regina affekterade verkeligen att känna alla kapellboer, hvilkas antal kunde ha gått till nära tusen. Och den hon då icke kände, var säkert en lat kyrkgångare.

– Vårt torp hör icke heller till kapellet utan till moderkyrkan – svarade qvinnan – och vi gå således i moderkyrkan; blott någon gång gå vi här i kapellkyrkan för att höra er goda prest.

– Och hvad tycker ni om vår «goda prest?»

– Jag tycker om honom så, att jag nu är här för att tala med honom.

– Och hvarifrån är ni?

– Från Inttilä torp.

– Jag har hört det der namnet förut – sade Regina icke utan en viss missbelåten min – men hvad vill ni?

– Pastorn har en ung fosterdotter, som man nyligen velat ta lifvet af. Kan jag få se henne?

– Jag förstår inte, hvartill det just skulle tjena. Hon sofver dessutom nu.

– Om hushållerskan skulle veta, att det var under vårt tak, som hon sofde den natt, då hon blef räddad af Ristilä magistern, så skulle hushållerskan inte neka mig hvad jag begär.

Nu minndes Regina, att Stella berättat för henne om torphustrun, hvilken visste hon ej ... och att Stella sagt, att det säkert måste vara en god gumma. Minnet af dessa hennes älsklings ord gjorde, att Inttilä torphustrun helt hastigt vann i Reginas ögon och att Regina glömde bort det obehagliga intryck, som namnet haft på henne.

– Ja nå, om ni lofvar att gå mycket sakta, så att ni inte väcker det späda barnet ifrån den sömn, som den arma så väl behöfver, så kan ni då komma med mig in till henne. Tag nu af er emellertid era klumpiga träskor.

Hon trädde nu in och betraktade den sofvande Stella. Torphustrun började sakta gråta, när hon såg huru blek och tärd Stella var; hon, som oaktadt det rysliga i nattens äfventyr dock var försedd med den friskaste färg, morgonen då hon vaknade i torpet.

– Hvem är det, huru skall den se ut, som kan hafva hjerta att vilja mörda en sådan, som denna – tänkte torphustrun och hennes blickar voro ömma.

– Vill ni vara god emot mig – hviskade hon i Reginas öra – så tillåt mig att sakta skjuta undan linnet, så att jag kan se hennes högra axel. Eller kanske ni hellre vill göra det sjelf?

Regina, på hvilken torphustruns besynnerliga begäran utöfvade något magiskt välde, fann icke för godt att afslå denna begäran. Emellertid ville hon hellre göra det sjelf. Båda sågo de nu på den blottade axeln.

Nära till vecket emellan ryggens skulderblad och armen kunde man märka ett temligen tydligt

H H.

Dessa bokstäfver voro nästan för ordentliga för att ha kunnat uppstå genom födelsens slump. Troligare var att de blifvit på något konstigt sätt ditsatta, kanske inbrända.

Vid denna syn drog torpargumman med all kraft Regina ur rummet och bort till Reginas kammare. Och när detta var skedt, svimnade hon.

– Hvad i frelsarens namn kan detta betyda – stammade Regina i det hon famlade efter en ättikeflaska. När gumman slog upp sina ögon, sade hon matt:

– Hvilken lycka det var ... nej, det var Gud, som gaf mig kraft att icke i hennes rum falla till golfvet. Hon hade vaknat deraf, blifvit skrämd deraf och kanske dött af skrämselns följder. Min Johanna!

– Vi kalla henne Stella – menade Regina.

– Men *om* det nu är ... nej, *emedan* det nu är den Johanna, som jag burit på mina armar, då hon ännu var så liten, så liten, skall jag då inte få kalla henne med samma namn, som då ... Johanna.

Regina såg på henne förvånad. Månne hon nånsin haft en flicka, som hetat Johanna? Månne hon sjelf tror uppå hvad hon säger, menade i sina tankar Regina. Slutligen sade hon:

– Men hvarföre har ni inte förr kommit hit, hvarföre just i dag?

– Jag kan inte förklara det för er, men jag vill tala med pastorn. Hvar är han? Är han i sin kammare? Hvar är hans kammare? Visa mig dit.

Detta var snart gjordt och Inttilä torphustrun befann sig inför presten.

Fall kunna gifvas, att en menniska, vare sig af bättre eller sämre stånd, inför en rättskaffens prest darrar mera, än vore han en af jordens mäktige, en furste eller konung. Det räckte länge, innan torphustrun kunde få fram ett ord.

Ortman kunde gissa att det var fråga om något, af särdeles vigt för denna qvinna. Visserligen förkastade han, såsom lutheran, katholikernas öronbikt, men om en menniska, i vissa fall, som trycka själen vänder sig till en Herrans tjenare, för att af honom begära upplysning, råd eller tröst, så ansåg han det icke illa vara. Katholikerne fordra det såsom en religiös nödvändighet, han förutsatte den renaste fria vilja.

Då hustrun nämnde, hvarifrån hon var, var det icke utan att en darrning öfverföll Erik i sin ordning; ty han kunde gissa, att det var samma torp, dit Harald infört den halfdöda Stella och han började ana, att det var någonting som rörde Stella, hvilket fört denna fremmande qvinna till honom. Han bad henne bortlägga all fruktan och utan omsvep sätta sig på en stol och säga sitt ärende.

Gumman drog djupt efter andan och började slutligen att tala. Hennes ord voro såsom följer.

– Jag vet inte hvar jag skall börja eller sluta, då jag är inför en rättskaffens Guds tjenare på jorden – här betänkte hon sig något, innan hon fortfor – jag var i dag i kyrkan, uti detta kapells kyrka, dit jag väl inte hör, men ändå någon gång varit uti, dels för att det är nästan närmare väg för oss hit, dels för att pastorns predikosätt gått mera till hjertat än moderkyrko-presternes. Och när pastorn i dag afhandlade den räkenskap vi ha att bestå inför vår himmelske konung, så tyckte jag mig vara en förtappad synderska. Men slutet af predikan ingaf mig dock någon tröst och gjorde inom mig det beslut, att inför den menniska, som så kunnat röra mig, uppenbara hvad som sedan flera år legat mig tungt på hjertat. Jag har ändå hittills varit i tvifvel huruvida det var någonting syndigt, det som vi läto förmå oss att göra ... men i dag har jag blifvit förvissad,

att så var ... mitt samvete säger mig det nu klarare ...

Härvid torkade gumman bort några tårar och fortfor med mera beslutsamhet och styrka än förut:

– Det är nu nästa Cæciliadag femton år sedan, då min goda gubbe och jag sutto i vårt torp, helt och hållet i tårar och bedröfvelse. Vår lilla dotter, Johanna, som gick på sitt andra år, hade för några dagar sedan aflidit. Vår sorg var så mycket större, som vi redan varit gifta i fem år och icke blifvit välsignade med mera än detta enda barn, som kanske äfven skulle komma att bli vårt enda. Barn äro för fattigmannen en välsignelse och fast man kanske genom dem blir fattigare, tycker man sig ändå bli rikare. När således Gud tog bort ifrån oss vårt barn, så tyckte vi oss mista en stor skatt och en rikedom. Och derför sutto vi och greto i spisen. Ibland gingo vi till barnet, som allt ännu låg i sin vagga, ty ännu hade vi icke velat svepa det, ... dem man älskar vill man inte så snart föra till grafven, ja man hoppas nästan, att de ännu kunna börja lefva, att deras död är blott skenbar. Äfven lade jag och min gubbe, som nog sörjde så mycket som en far nånsin kan sörja, ty mor är ändå alltid mor ... det är hon som burit barnet under hjertat och hon skall väl sörja mera ... alltnog vi lade ofta våra händer på barnet för att känna, om det ändå inte blifvit varmare, och om stelheten inte började ge vika. Nej, det var fåfängt. Vi satte ett spegelglas för dess mun, för att se, om der blef ingen imma; nej. Vi kittlade det under fötterna, vi stucko det med synålen i fingerspetsarne, för att reta det skenbart flydda lifvet tillbaka. Far hade nyligen läst i en bok om huru man skall göra med skendöda, och derföre företogo vi oss sådana försök. Slutligen aflossade han tillochmed ett skott der i stugan, för att låta äfven skrämseln verka. Men der halp ingenting. Vi förstodo nu, att lifvet icke skenbart utan verkligen flytt och vi beslöto att icke mera göra illa åt stoftet af vårt barn; ja vi ångrade oss våra tomma försök att till lifvet återkalla en död; det var liksom detta barn sagt oss, att derest vi icke redan lemnade det i fred, skulle det anklaga oss hos Gud ..... Ännu sutto vi en stund och greto vid spisen, men då lågan småningom begynte blifva mattare, började vi i sorgligt mod att svälja våra tårar och laga oss till sängs, för att njuta af den nödvändiga om ock oroliga sömnen ... Då höra vi, oaktadt stormens gnissling och snöslaggets piskande emot väggar och tak, hastigt hofslagen af en häst, som i sporrstreck närmar sig vår hydda. Detta var visst icke någonting ovanligt, ty stora körvägen går helt nära torpet, men hvad som var ovanligare var, att min man genom hålet på fönsterluckan såg, att ryttaren icke for förbi, utan vek af på den smala körvägen af ett bösshålls längd, som förer till vår koja. Det vill säga han stadnade verkligen vid trappan och bultade på. Min man, som är mycket stark och modig, samt i sin ungdom var det i än högre grad, gick då och släppte in. För röfvare fruktade han inte ... dertill var han för fattig, kanske också för stark ... han trodde snarare, att det var någon hjelpbehöfvande och han menade, att en tredje persons närvaro kunde förströ oss och litet skingra vår sorg. Derföre var det då som han släppte in. Han steg då in åtföljd af fremlingen, som vid eldslågans matta sken såg ganska skrämmande ut. Han var klädd uti en drägt, alldeles för besynnerlig att rätt kunna beskrifvas. Han såg ut såsom hälften qvinna, hälften karl, och såsom qvinna var han lång, men som karl temligen kort. Dock hörde man på rösten, att det var en karl ... Hans ansigte kunde man icke alls se, men utanpå hade han ett annat ansigte, sådant som komedianterna bruka. Skulle jag inte varit så sorgsen, så hade jag visst blifvit bra rädd ... ty först när han började tala, kunde man på rösten finna att det var en menniska. «Jag vet att ert barn är dödt» sade han och förvånade oss, ty på de några dygnen hade knapt någon menniska varit hos oss, åtminstone inte en sådan, som han såg ut att vara. Han fortfor vidare: «Hvad gör ni med ett dödt barn, gif mig det döda barnet, jag skall begrafva det; här har ni ett lefvande i stället.» Med dessa ord tog han fram under sin besynnerliga mantel ett litet bylte, som verkligen innehöll ett vackert sofvande barn. «Vi vilja sjelfve begrafva vårt barn,» sade far. «Var säker på, att om ni ger barnet åt mig, skall det åtnjuta en hederligare begrafning än ni kan bestå det. Jag kunde tvinga er till att antaga mitt tillbud – här visade han fram en dubbelpistol och när far såg den bleknade han, helst han minndes, att han nyligen i onödan aflossat skottet ifrån sin bössa – ja, minns, att jag kunde tvinga er att gå in på hvad jag föreslår, men jag vill tala förnuft med er, jag vill utlägga saken enligt dess rätta förhållande. Antar ni nu icke detta barn, så måste det dö och ni har utom den sorgen att ha förlorat ert eget barn äfven den att ha varit orsaken till detta barns död. Antar ni det, så har ni nog af det barnet ett lika godt stöd på er ålderdom, som af ert eget, ifall det lefde. Det

skall tro sig vara ert rätta barn, det likaså väl, som ert eget barn hade trott det, om det fått lefva. Dessutom ser ni här en mängd med silfvermynt, hvilka blifva era till en början och mera kommer ni att få framdeles, om barnet lefver. Dör det, så har ni sluppit det och då är den historien slut. Rådslå nu eremellan, men gör det fort, jag skall undertiden sitta i detta hörn af stugan, så att ni ganska väl kunnen hviska, utan att jag dertill är vittne»..... Jag var så skrämd, alltsedan jag sett hans pistol, att jag skälfde i hela kroppen. Far, som också lär ha varit skrämd, hviskade då till mig, att vi gjorde en god gerning, om vi antoge detta barn, visst mistade vi vårt eget barn, men det var ju redan förloradt för oss, emedan det var dödt. Dessutom upprepade han, hvad den hemska fremlingen sagt och isynnerhet fäste han sig vid pengarna, hvilka nog kunde bekomma oss bra, fattigt folk. Om att vårt lif stod i fråga nämnde han slutligen ..... Hvad skall jag säga mera! Med sorg i hjertat gåfvo vi nu vårt barns stoft åt det svarta ansigtet; vi lindade det i det fremmande barnets kläder ... dem ville han inte lemna ... och satte det fremmande barnet i vårt eget barns vagga, hvarpå mannen for af, i det han kastade silfvermyntet på bordet ... det besteg sig till tjugu riksdaler ... Nu först kom det svåra. Huru skulle vi förklara för de menniskor, som möjligen visste, att vårt barn var dödt, den omständighet, att det ännu lefde och det då att dess utseende var förändradt. Vi funderade på att gå och ange för domaren hela saken, huru vi blifvit tvungna till att göra, hvad vi gjort ... men, vi fruktade, att man inte skulle tro oss, att man kanske skulle beskylla oss att hafva stulit detta barn ... nog af, vi vågade icke ... det är icke heller så roligt att träda upp på ting och rättegångar. Vi beslöto således att rädda oss på annat sätt. Först ginge det an att säga, att barnet blott varit skendödt, och så sade vi äfven åt de få bekanta vi de första tiderna träffade. För det andra höllo vi en god tid bortåt dörren till vår stuga stängd ända till den tid då vi tyckte, att ett barn kunnat förändra sig så mycket som skillnaden emellan de båda barnen var. Deraf kom vårt torp uti stort vanrykte, men det kunde vi icke hjelpa; vi vunno emellertid vårt ändamål ..... Se det är nu detta, som jag inte hittills vågat säga åt någon menniska, det som har ständigt oroat mitt samvete, ty fast man stundom lyckas döfva samvetet, så vaknar det ändå snart åter.

Här stadnade gumman några ögonblick och aftorkade tårar, som åter bröto sig fram. Hon drog en djup suck och fortfor:

– Jag kunde visserligen stadna här, ty allaredan är det yppadt, som ..... pastorn förstår mig nog. Men en inre röst bjuder mig att tala ännu mer och derföre vill jag också tala ..... Den lilla flickan, som jag kallade Johanna efter min egen dotter och Cæcilia efter dagen, då hon blef mitt fosterbarn, började jag småningom hålla alltmera af. Hon var för mig alls icke mera såsom ett främmande barn. Hvad hon var nätt och vacker med sitt redan ganska mörka hår och sina stora bruna ögon. Och tala började hon kunna allt bättre. Någonting, som förvånade både mig och min man, var att hon på det ställe af ryggen, som är nära högra armvecket hade liksom ett bomärke som såg så här ut, (gumman ritade härvid i luften H H). Det såg ut som om någon menniska skurit det dit. Jag beslöt att af dessa tecken framdeles utspana hennes börd ..... Men jag behöfde ej göra det, ty snart inträffade andra saker ... En söndags eftermiddag ... det var då nära ett år, efter det vi emottogo henne ... flickan lär nu ha varit två och ett halft år ... gick jag ensam bort ifrån torpet af orsak att jag inte gerna ville vara med min gubbe då, ty han var drucken då och, såsom vanligt då, var han grälig och elak. Jag gick till en bekant torpsgumma, som bodde en god bit ifrån oss. När jag kom hem, så voro dörrarna öppna, men man min var borta och barnet äfven. Jag blef då skrämd öfver, att han, i det tillstånd han var, tagit barnet med sig. Jag hann inte tänka mycket på det der, ty snart återkom han, men utan barnet. På mina frågor svarade han, att han inte tagit barnet med sig, utan lemnat det hemma. Han lade sig då att sofva, men jag vakar och hoppades, att han ändå tagit barnet med sig och sedermera i fyllan lemnat det i byn der han var, fast han inte mindes det ... Men följande morgon, då han var så godt som redig, upprepade han detsamma och medgaf tillochmed, att han ville minnas, att han den olyckliga eftermiddagen inte reglat till dörren, utan lemnat den vind för våg ... Alla efterspaningar voro fruktlösa och för andra gången voro vi barnlösa. Vi tänkte, att barnet i sitt oförstånd gått ut från stugan och förvillat sig och blifvit slutligen offer för hungersdöden eller för vilda djur ..... Hvad skulle vi göra; vi måste finna oss häruti ... det var Guds vilja eller Guds dom ... far brydde sig eljest inte så mycket om barnet, att han inte utan särdeles

sorg kunnat se det dö; men att det var han, som var orsaken till barnets försvinnande, det kostade på honom mycket. Jag åter sörjde barnet, såsom jag varit dess mor ... icke stort mindre än jag sörjde min egen Johanna. Men såsom sagdt, vi vänjde oss dock vid vårt barnlösa tillstånd och redan ha fjorton år förlidit sedan dess ..... Men hvad säger pastorn nu, om den flicka, som Ristilä informatorn räddade ifrån kärret, densamma, som pastorn upptagit till sin fosterdotter, om det nu vore Johanna Cæcilia, som jag burit på mina armar och lärt att tala!

– Hvaraf drar du en sådan slutsatts, gumma lilla – sade Erik icke utan osäkerhet i rösten.

– Det är hon, det kan inte vara någon annan än densamma. Vet, herr pastor, på det högra axelbladet finnes detsamma tecken, samma runor eller bokstäfver, som jag nyss visade i luften. Så här sågo de ut. Visst äro de icke så tydliga, numera, som när hon var liten, större äro de äfven, ty sådana tecken vexa med den öfriga kroppen och blifva i detsamma mindre klara och bestämda. Men så klara äro de dock, att jag icke kan misstaga mig på, att de äro af samma form.

– Ni såg då dessa bokstäfver redan den natt då hon låg i torpet?

– Nej olyckligtvis. Visst hade jag någon dunkel aning, men då jag ämnade vidröra hennes axel, vaknade hon upp och jag spratt till och glömde sedan bort hela saken. Nej, herr pastor; det var här, som jag såg bokstäfverna. Samma känsla, hvars mening då blef outförd, kom mig att af pastorns hushållerska begära lof att få se den sjuka mamsell och hon gaf då mig tillstånd dertill. Pastorn är väl inte ond på henne fördenskull; vi gingo så sakta och så varsamt lyfte jag upp linnet, som täckte hennes högra axel, som då var uppåtvänd, att hon inte vaknade deraf. Men jag såg, hvad jag såg, och hvad menar nu pastorn om allt detta? Tror pastorn inte, att det är densamma flickan?

– Jag vet inte, min kära mor, hvad jag skall tro – svarade Erik, som väl af allt såg, att gumman mente det för varmt och uppriktigt för att han på något sätt kunde misstänka henne, eller tro att hon icke trodde på hvad hon sade sig tro. Men så fullt och fast som torparhustrun trodde på ovanskligheten af dessa bokstäfvers vittnesbörd, trodde Erik dock icke ... och hvem kan förtycka honom det. Efter ett kort eftersinnande sade han:

– Men om det nu vore klart som en dager och fullt bevisadt, att denna flicka vore den du menar; om det nu så vore, att din Johanna Cæcilia icke blifvit uppäten af skogens vilda djur utan bortröfvad af samhällets vilda menniskor och om det nu vore denna Stella, som du såg ligga blek och sjuk der inne, hvad ville du då?

– Förbjude Gud, att jag nånsin ville ha henne tillbaka till mig; det vore såsom att bortrycka en vacker blomma ifrån en solbelyst örtagård, i hvars luckra och drifvande jord hon frodats så väl, för att omplantera henne i en hed eller ett kärr. Nej så skall det inte vara .... Men jag vore belåten med vissheten att det vore hon ... jag skulle bedja Gud för henne, jag skulle älska henne ... om ock på afstånd. Och finge jag någongång se henne ... blott någongång ... så skulle jag kyssa hennes klädningsfåll och jag vore belåten.

– Men såsom förhållandet nu är?...

– Så vill jag ändå älska henne och bedja Gud för henne. O måtte hon snart bli frisk och rask åter! Men blir hon det icke, så låt mig få veta det ... om så fordras skall jag bli hennes sjuksköterska ... jag lofvar att icke somna vid hennes säng, utan mitt öga skall vara vakande och stadigt. Allt vill jag göra för det barn, som icke var mitt eget, men ändå blef mig så kärt.

– Och jag å min sida skall uppbjuda all min förmåga, att om möjligt skaffa oss en fullkomlig visshet. Det som synes oss menniskor omöjligt kan vara helt lätt för Gud.

Och presten hade rätt i hvad han sade. Hvad honom syntes nästan omöjligt kunde dock åstadkommas genom

sammanflätningen af några fina trådar, dem vi kunna kalla slump, öde eller rättast ... Guds försyn.

En svagt ledande tråd ... tråd taget i en litet olika mening ... var visserligen dessa inbrända bokstäfver. Erik gjorde torpgumman ännu en fråga:

– Kan mor inte säga, om något herrskaps barn i trakten afled just den tiden, som ert barn.

– Nej det kan jag inte säga precis. Vi vågade oss inte ut den tiden att samla nyheter; sednare fingo vi dock höra, att just vid början af den vintern eller slutet af den hösten hade rasat en barnsjukdom, som tog med sig ganska många i vår socken och andra häromkring.

– Var det så ... nå likagodt. Emellertid råder jag mor att nu tiga stilla med hvad jag fått veta, liksom ni härtills gjort det. Jag menar, att sanningen på det sättet kan lättare utforskas.

– Jag skall visst lyda pastorn, om jag ock ej förstår hvarföre ..... Men kan min synd förlåtas?

– Svaghetssynder förlåter Gud lättare än de uppsåtliga, och din synd var en svaghetssynd.

– Sådana ord från en trogen Guds tjenare ...

– Jag ville vara hvad du berömmer mig för ... inföll Erik med detta egna ödmjuka småleende, som så ofta utmärkte hans anletsdrag och ändå vittnade, att skrymteriet var honom fremmande.

Gumman rättade sina ord:

– Sådana ord från en som vill vara, och med Guds nåd äfven är en trogen Herrans tjenare, gjuta en sådan frid i mitt hjerta, som intet annat förmår. Tack nu, stor tack, herr pastor, denna stunden skall jag aldrig glömma.

– Guds frid med dig, mor. Du är alltid välkommen hos mig.

Han slog hand med den bortgående torphustrun, som äfven nu gret, men tårar af annan art än vid inträdet.

Sedan Stella blifvit bättre, hade Erik förbehållit sig af henne, att hon skulle kalla honom, så ofta hon ville ha hans sällskap på en stund. Det var Regina, som kommit på detta försigtighetsmått; hon sade nemligen helt lugnt sin husbonde i synen, att det inte passade, att en ogift man i sina bästa år alltför ofta sitter vid en ung flickas sjuksäng, åtminstone inte, då denna redan har sitt medvetande i behåll och inte yrar mera. Ortman hade nog sökt akta sig för en sådan förebråelse, men då Regina ändå gjorde honom den, gjorde han sig så opartisk som möjligt och fann då, att Regina icke hade alldeles så orätt, att han kanske suttit för ofta vid Stellas hufvudgärd. Han sväljde derföre hennes bannor och lät Regina råda.

Nu kom Regina in och anmälde, att mamsell nu gerna önskade sig pastorns sällskap. Detta var naturligtvis ett glädjebud och Erik skyndade sig in.

Den bruna kattunsblusen tycktes kläda Stella än bättre än dagen förut, der hon låg eller till hälften satt emot hufvudgärden. Hon var icke mera fullt så blek, hvilket sannolikt var en följd af en lugnande, feberfri sömn; kanske äfven den stärkande, goda buljongen upplifvade hennes lifsandar.

Ingenting plågar sjuka så mycket som det ideliga efterfrågandet, huru det nu står till med dem, om de nu känna sig bättre, o. m. s. Ett falskt deltagande kan icke gerna dölja sig för sjuklingens finkänsla; ett falskt deltagande gör den sjuka nedstämd eller retlig, men sjelfva det verkliga deltagandet, sjelfva ömheten kan, i mån af dess alltför välmenta uppträdande i det yttre, förefalla besvärlig. Våra sjukskötare, vare sig af manligt eller qvinnligt kön, böra vara ömma för oss, men denna ömhet bör amalgameras med en god dosis

munterhet och raskhet; med dessa ängsliga och ständiga frågor om vårt befinnande böra vi icke besväras.

Erik hade varit sjuk en och annan gång i sin lefnad, och af dessa få gånger hade han dragit den slutsatts vi i föregående stycke anfört såsom reflexion. Då han nu inkom, satte han sig väl på stolen bredvid Stella, men sporde henne ingenting. Emellertid sade Stella, liksom hon kunnat ana till hans tankar:

– Ja, Erik. Nog är Stella nu bättre och jag börjar åter bli hungrig. Laga åt mig, Regina, åter en kopp af den klara buljongen. Hvad menar Erik nu om min puls?

Regina hade trädt ut, skymningen hade trädt in. Erik höll den späda handen i sin och kännde på pulsen, som var jemnare och mera lifaktig.

Salsdörren öppnades och in i Stellas kammare störtade med våldsamma steg en man. Han kastade sig framstupa mot golfvet och utfor:

– Förlåtelse kan jag aldrig hoppas, men bekänna vill jag. Det är jag som gjorde mordförsöket på mamsell Stella. Måtte satans funder misslyckas!

Det var den nysskomne drengen Heikki. Han talade på finska, men äfven deraf förstod Stella så mycket, att hon anade, hvarom frågan var. Hon skälfde till, men sade sedan saktmodigt förebrående:

– Hvad har jag gjort åt dig, hvad skulle du göra så åt mig!

Karlen förstod hennes språk än bättre, än hon hans. Dessa ord gjorde på honom en häftig verkan. Han slog hufvudet flere gånger mot golfvet, och mera gret och skrek, än talade:

– Jag var förledd. Penningen, djefvulens uppfinning, penningen, som lockade Judas att sälja vår herre och frälsare, lockade äfven mig. Så var det.

Erik, som vid denna ögonblickliga scén förlorat sin själsnärvaro, mindes nu, huru skadligt ett sådant uppträde skulle verka på Stellas angripna nerver. Han lyftade derföre mannen upp, tog honom i handen och bad honom följa sig.

Inkomne i kapellanens kammare, föll mannen åter på knä, men på sin husbondes ord, att sådant icke bör göras då man talar med en syndig menniska, reste han sig upp. Erik bad äfven denne taga plats på en stol; sjelf gick han litet in för att lugna Stella, som, enligt hvad han förmodade, fruktade att mannen kunde göra något illa åt Erik. Hennes fruktan var väl under sådana omständigheter barnslig men naturlig.

– Så säg nu, hvad dig ligger på hjertat – sade Erik, då han återkom – men tala sakta, så att du icke oroar den som ligger härinvid.

Med dämpad röst, i hvilken dock ångren kokade, talade nu drengen:

– Ja, jag var förledd genom penningen. Deraf erhöll jag genast något jemte löfte om ännu mera. Det var sista dagarna jag tjenade på Ristilä, då jag fick veta, att pastorn och pastorns fosterdotter plägade i skymningarna göra ett slag åt kyrkan. Jag passade då på i den lilla skogsdungen, som pastorn vet. Några steg ifrån mitt gömställe stadnade ni båda, der, der vägen grenar sig. Här hade jag en kort strid, ljusets och mörkrets makter stridde för sista gången i min själ ... och mörkrets segrade. Jag lade an med säker hand ... just för sin stora och välbekanta säkerhet hade denna hand blifvit frestad till ondt ..... ja, jag lade an och darrade icke, ty djefvulen ingaf mig kraft ... skall jag säga, att jag *hoppades* att träffa mitt offer midt i hjertat. Men i detsamma jag tryckte på trycket, såg jag, att hon bytt plats något litet. Det var Gud, som inte fann behag vid anslagen af mörkrets furste. Skottet träffade men icke så, såsom det var menadt till. Då jag, lömske bof, skyndade mig undan, hörde jag ännu henne tala. Jag skall icke säga, att det behagade mig i

förstone, men ju närmare jag kom hemmet, desto mera vardt jag deråt glad. Då han, som frestat mig, han, djefvul i menniskokropp, frågade mig, huru spelet aflupit, sade jag, huru det gått. Han trodde sig då trösta mig med de orden: – om det ock inte träffat hjertat, så lär det ändå vara nog väl träffadt. Vi skola nu afvakta utgången och utfaller den inte efter önskan, så kan du, som efter några dagar är i prestens tjenst, ständigt vara i tillfälle till något dylikt eller liknande försök. – Med dessa ord trodde han sig uppmuntra mig; men så var det icke. Allt ifrån den aftonen har min själ kännt alla helvetets qval; tusende gånger har jag ämnat yppa mitt brott, men min svaghet, som är detsamma som djefvulen, har alltid hindrat mig ifrån verkställandet af min goda rörelse; så var det tills i dag. Allhelgonadagen vågade jag mig icke i kyrkan, ty se, jag tänkte, att min synd skulle bli mångdubbelt större, om jag med mitt befläckade hjerta instämde i församlingens sånger och böner. Men i dag, då mina kamrater frågade mig, om jag icke skulle till kyrkan och de då drogo på den strängen, att jag kanske aldrig går i kyrkan, så beslöt jag att gå i kyrkan. Om det nu härledde sig af falsk blygsel eller af fruktan att bli misstänkt ... känslor, som båda sammanhängde med mitt brott och som djefvulen ingaf ... alltnog jag gick i kyrkan. Guds allmakt kan styra äfven onda känslor så att deras följder leda syndaren till honom. Jag hörde pastorns predikan ... orden voro milda, men ändå såsom jern ... och jag tyckte hvart enda ord syfta på mig, eller passa in på mig. Jag fick liksom en helig kraft till ånger och bekännelse. På återvägen vek jag in i samma skogsdunge, hvilken, om de döda tingen kunna vittna, varit ett vittne till mitt brott. Här satt jag mig på en fuktig och kall torfva och der satt jag tills nu. Förfärlig är striden emellan det onda och goda i menniskans bröst. O hvad satan framställer för bilder och lockelser för en syndares själ, och huru nära han var att segra öfver mig ... och det hade säkert blifvit för evigt. Slutligen minndes jag, så klart som om jag *hört* den i samma ögonblick, dagens predikan. Framför min själ stod den eviga fördömelsen ... det skrämde mig. Om straffets grader äro olika, huru svårt straff skall icke den då lida, som af blott lumpen vinning vill mörda en värnlös, oskyldig varelse, hvilken gjort honom alldeles intet emot! Så gjorde Ischarioth med vår herre Christus, och jag ... jag var en Judas som förrådde min herre och mästare, ty, han säger ju: hvad j hafven gjort enom af mina minsta, det hafven j ock gjort mig ..... Ja tanken på den eviga fördömelsen ... den eviga ... bragte min själ i bäfvan och jag var nära förtviflan. Men åter minndes jag, att det är Guds godhet, som lockar oss till bättring. Min själ fick straxt en skymt af tröst. Den förtviflan, hvilken jag var nära och som skulle fört mig att med egna händer göra slut på ett uselt lif, den vek bort ifrån mig, och Guds klarhets ljus segrade öfver afgrundens mörker. Jag fick styrka att fatta ett beslut ... detta beslut kullkastades icke mera och ... jag är här.

– Och detta beslut skall du icke ångra.

Drengen, hvilken fattade dessa ord såsom en fråga, uppsteg och sade:

– Ångra det? nej. Fast derigenom all möjlig jordisk skam och vanära komme öfver mig, ångra det skall jag icke. Hvad är det korta lifvet; några andedrag, ett intet emot evigheten, som alltid varar och emot Guds kärlek!

Erik förstod det nu så väl, huru Gud fröjdar sig öfver en syndare, som sig bättrar, då äfven han, en blott menniska, fröjdade sig så!

– Skall jag gå ange mig för verldslig domstol? Säg, pastor, hvad är nyttigt?

Hade Ortman nu gifvit blott en liten vink derom, så hade i sanning denne man sannat sina ord, att han icke fruktade all jordisk skam och vanära, för att icke försaka den eviga glädjen.

Men Erik besinnade, att om äfven mannen ginge att angifva sig, vore dermed ingenting betjenadt. En menniskas sjelfangifvelse, der bevis saknas, är icke nog att fälla honom och om äfven så mycket bevis kunnat kombineras, att mannen blifvit fälld, så hade dessa bevis helt säkert dock icke hunnit till att fälla sjelfva förledaren. Ännu en gång hade ordspråket blifvit besannadt: de små skälmarna hänger man, de stora

låter man gå.

Eriks religionsbegrepp voro icke rätt klara och afgjorda i den punkten, huruvida en förbrytare, för att komma i fred med Gud och sitt samvete, måste utsätta sig för menniskors dom och offentligheten. Och denna fråga som verkligen är af större vigt och dess rätta besvarande svårare, än för hvarjom och enom möjligt vore att gå i land med, vilja vi helst lemna obesvarad. Alltnog ... Eriks *medlidande* uppreste sig *äfven* emot en sjelfangifvelse af drengen.

Kanske var det dessutom ett visst omedvetet element (som icke bör fördömas ens hos en prest, fast det bär ett namn, sådant som klokhet och försigtighet) hvilket löpte i samma strömfåra, i samma skrufgängor som hans medlidande. Liksom han afrådt torparhustrun tills vidare att yppa sin hemlighet, likaså mente han nu inom sig, att den rätta stiftaren till mordförsöket, genom en sjelfangifvelse af drengen, skulle vara svårare att fångas än eljest. Han skulle eljest ... oaktadt sin troligen stora slughet ... snärjas i sina egna nät. Drengens angifvelse skulle fälla åtminstone icke honom, utan blott göra honom än mera försigtig.

Efter en paus, hvarunder alla dessa tankar såsom ett skuggspel irrade förbi hans själ, sade Erik:

– Det nyttiga är, att du fortfar i ditt goda beslut och icke mera afkläder din nya menniska.

Drengen såg på honom med förvåning. Således finns det icke rum för hämden i detta bröst! tänkte han.

– Ja, med Guds nåd – sade drengen – jag menar att jag icke skall strida emot Guds andes nådeverkningar ... Om pastorn menar, att det icke för min själs salighet är nödigt att underkasta mig menniskors dom och för församlingen göra min bekännelse, så är pastorn likväl sjelf för mig såsom en församling. Och för denna enda menniska skall jag göra min bekännelse, såsom jag gjort den inför Gud, och såsom jag när som helst vill göra den inför verldslig domstol. Det mesta af bekännelsen är redan gjord, men hel och fullständig skall hon bli. Äfven det gömda brottet skall fram; förrädaren och förledaren och djefvulens redskap måste blottas, så att oskyldiga och värnlösa må veta akta sig för den förnäme skurken. *Det var Ristilä baronen.*

Vi skola icke omtala Eriks aningar och ideförbindningar. Åter sade drengen:

– Och nu från denna dag skall jag, så långt min förmåga sträcker sig, söka att skydda den som jag nyss ärnade ... Ja, som en hund skall jag vakta, att ulfven icke tränger in i fårahuset.

En flyktig tanke, sammanhängande med klokheten, uppstod hos Erik. «Huru vore det, om denne dreng allt ännu skulle låtsa vilja gå baronen tillhanda, för att föra denne bak ljuset och kanske fånga honom?»

Denna tanke förkastade han straxt. Det vore att kasta en menniska, som redan inom sig kände goda rörelser och sluppit en synd, åter in i en annan. Ty att ljuga äfven för en bof, är ju dock alltid en lögn, en synd.

Erik ville hellre förtrösta på den gode Gudens försyn. Dock uppstack inom honom ett förslag, som han aldrig förut kommit uppå. För Stellas säkerhet kunde han ju söka sig en annan, aflägsen lägenhet. Kan man förtycka honom, att Stella var honom dyrbar, att han icke gerna ville mista henne!

Men kunde icke äfven å en aflägsen ort förräderiet lura? kunde icke sveket hitta ända dit?

Lemnom detta.

– – – –

Det är vördnadsvärdt och stort, då en prest genom ordets kraft kan framlocka ånger och genom ångern åter uppdaga hemligheter, dem en skarpsynt verldslig domare icke förmår. Ja, då en menniska kan uppblöta hjertat till sanningar, som halkade förbi eggen af ett hotande svärd, förbi svärdet af en hotande öfverhet, så

skall man säga, att det är stort. Stort, då hjelpmedlet är blott ordet.

– – – –

Således hade Erik bordt känna stolthet och en hög fröjd öfver denna dag. Men så smärtad han blef, innan natten som efterträdde samma denna dag, hade han knapt varit det nånsin förr.

Vi hafva sagt, att Stella förstod så mycket finska, som erfordrades för att förstå hvad drengen, der han i ångerfull ställning knäböjde med hufvudet mot golfvet, hade att bekänna. Kanske att Stella, äfven utan att förstå språket det minsta, blott af mannens beteende kunnat ana, att det var den, som velat mörda henne; men om detta *kanske* icke skulle inträffat, det vill säga, om det för Stella blott genom en om än liten kännedom af finskan var en möjlighet att inse meningen och andan af detta uppträde, så var det en olycksalig kännedom. Erik, som varit förtjust, att hans fosterbarn redan uppsnappat ett och annat finskt ord, skulle denna afton varit ganska belåten om hon förstått jemt af så mycket som intet. Ty man kan väl begripa, att hvad Erik befarade icke skulle dröja att infinna sig. Stellas af sjukdom angripna nerver härdade icke ut med sådana scener.

Sjukdomen förändrade natur. Pulsen, efter att redan ha varit temligen lofvande, började slå ojemnt och högt. Febern, förut asthenisk, blef nu sthenisk. Hon förföll i en häftig yrsel; Eriks hopp hade blifvit grymt bedraget.

Hvar sin tur vakade Regina och hennes herre vid deras älsklings sjuksäng. Den gamla hushållerskan gret och snyftade, Erik kunde icke ens gråta. Om tårar gifva någon lindring eller tröst, så måste han dock umbära en sådan tröst. Fruktan för det värsta hade förisat hans blod och han satt der stel såsom marmorn.

Stundom hade han den smärtfulla njutningen att af Stellas osammanhängande yrselfantasier kunna bedöma, huru mycket han låg henne om hjertat.

Kap. XII.
Om fjol gammal snö, en doktor m. m.

Nu, mera än nånsin, var således läkare nödig. Men för att vara så mycket vissare om att läkaren skulle infinna sig, beslöt Erik att sjelf resa till den närliggande staden. Han vågade icke mera förlita på verkan af sådant som ett bref.

Så länge natten och mörkret varade, hade Erik icke ens kommit uppå nödigheten af läkare, eller om så äfven varit, skulle han dock saknat styrka att skilja sig ifrån det sjuka barnet. Men Novembersolens första morgonstrålar, så matta de än äro, verkade dock styrka och mod i hans bröst. Till all lycka hade morgonen äfven svalkat Stellas feberheta panna och hon njöt nu en sömn, som icke var oroad af drömmar. Erik tryckte en kyss på denna panna och slet sig bort ifrån rummet med den beslutsamma häftighet, som så väl behöfves för att förnuftet må segra öfver vår oförnuftiga ömhet.

I förbifarten vek han af till Ristilä och bad Harald utbe sig tillstånd af baronen att, så länge Erik vore borta, få vara hos Stella. Visst voro Haralds medicinska kunskaper af intet värde, men Erik föreställde sig den sorgliga möjligheten, att Stella inte mera skulle lefva, när han komme tillbaka. Och visst lär det väl för en döende vara kärt att få utandas sin sista suck i närvaron af en kär vän.

Det förstås af sig sjelft, att baronen med mycket nöje beviljade Harald en sådan bön. Det skulle verkligen hafva varit mycket obarmhertigt tillochmed enfaldigt .... i ordets sämre mening ... att denna gång neka.

Efter erhållandet af denna visshet gaf sig då Erik åstad. Naturen utom honom och känslorna inom honom hade starkt tycke af hvarannan. Det stormade icke; en dimma, som rådde öfverallt, hade redan undangömt

solen; rönnträdet fällde sina sista bär, markens sista gräs hade vissnat. Det var ett lif, men ett lif af ... död och stelhet.

Men när han såg den ständigt gröna sqvattrambusken, det gröna lingonriset och framför allt, då han kastade blicken på de resliga tallar och granar, den nordiska skogens prydnader, hvilkas «gröna lockar alldrig gråna,» då vaknade inom honom ett hopp, som sträckte sig bortom grafven.

Middagstiden ankom han till sin bestämmelse. Han fann här doktorn införlifvad i att jemte några goda bröder hålla tillgodo med den njutning, som mat och dryck skänker gommen. Några liggande buteljer tycktes bevisa, att rodnaden på gubbarnes kinder var ärligen förvärfvad.

Doktor Chinin var visserligen akademiekamrat med kapellanen Ortman, men något synnerligt vänskapsband hade dem emellan aldrig existerat. Allt för olika sträfvanden, eller kanske hellre alltför olika sätt att se sakerna, var härtill en orsak.

Denne Doktor var son till en fattig torpare. Vid sitt nionde år hade han den lyckan att i egenskap af skoputsare och springpojke bli antagen hos en gammal doktor. Den gamle doktorn var en mäkta jovialisk man, hvilken icke just såg omöjligheter här i verlden. En vacker dag såg han den lille Mikko med mycket alfvar begapa ett chininsalt, som låg der på bordet.

– Vet du hvad det der är, pojke – sade doktorn.

– Åhja – svarade pojken – ett medikament lär det väl vara. Ett sådant, som ibland tar lifvet af folk.

Svaret behagade naturligtvis den gamle doktorns tokroliga sinne. – Kanske du skulle vilja bli doktor – sade han och såg pojken stindt i synen.

– Hvarförinte. Jag ser just ingenting ondt deri.

– Nå, jag skall då försöka få dig till doktor. Ty jag ser inte heller något ondt deri.

Pojken tänkte inom sig sjelf, att det också kunde ha sina sidor att bli prest, ty han hade en stark stämma för sina år och hade flera gånger fått stryk, för det han med sin sång tidigt om mornarna stört husets pigor i deras morgontunga sömn. Det var, kan man se, en sorts fiendtlighet rådande emellan Mikko och de fullvuxna jungfrurna och tryggt kan man påstå, att felet låg hos de sednare. Ty herrskapspigor tycka i allmänhet inte om små betjentgossar ... Mikko var till sin natur icke hämdgirig, men visst hade han en och annan gång fått i sig den fantasin, att han just genom denna röst och stämma, som de hakade sig fast vid, möjligen kunde förödmjuka hela sällskapet. Det förstås, att denna fantasi hade att göra med svarta kläder och elfva under hakan. När nu gamla doktorn ville göra honom till doktor, så fattade pojken ögonblickligen det hjeltemodiga, sjelfuppoffrande beslutet att lemna den presterliga banan. Ty se, han tänkte: «den gamla gubben vill helst göra mig till doktor, för att han sjelf är det. Om jag nu skulle envisas att vilja bli prest, så skulle han göra mig hvarken till prest eller doktor.» Så tänkte den nioårige pojken och dummare tankar kan väl en nioårig stundom ha för sig.

– Men – sade pojken – om doktorn skall göra mig till doktor, så blir jag väl en herre också. Men de som äro herrar, bruka ju ha tillnamn.

– Ja det kan du snart få. Du skall taga namn efter det der medikamentet, du skall heta Chinin.

– Lika roligt för det. Om jag lefver tills att jag blir doktor, så skall alla tro, att jag måste vara en duktig doktor, som har ett medikament till namn. Michael Chinin låter temmeligen grannt.

Den gamle doktorn lät det icke stadna vid blotta löftet. Samma år han afled, så hade han glädjen att se sin

fosterson bära doktorshatten.

Må man derföre icke tro, att Michael Chinin var något särdeles ljus, oaktadt han hade den tvetydiga äran att «ha bragt sig upp ifrån intet.» Tvetydiga säga vi om det, som i vissa menniskors ögon är en ren och otvetydig ära. Våra embetsbyråer äro nog tillräckligt öfversvämmade, men plogen saknar händer.

Ovanliga anlag göra nu såsom alltid ett undantag och att vilja uppställa någon allmänt gällande regel, är nu såsom vanligt, dåraktigt.

Eljest kunde om detta ämne skrifvas folianter, efter hvilkas genomläsande man dock icke blefve stort klokare, än man var före det.

Doktor Chinin var en omtyckt sällskapskarl. Om hans skämt ibland var litet gröfre, så ursäktade man det gerna, emedan han tycktes mena så väl och emedan hans skratt, som kom af hjertans grund, verkeligen lockade äfven andra att skratta. Sjelfva hans figur hade dessutom någonting, som jemte hans ... välmenta små infällen imponerade på de närvarandes skrattorganer. (Läsaren behagade vara klok nog och begripa, att de icke fördenskull skrattade åt doktorn eller hans figur). Han var kort och fetlagd, såsom man gerna föreställer sig doktorer, majorer och prostar.

Oaktadt Michael Chinin var en omtyckt sällskapskarl, begaf det sig dock en och annan gång, att han fick sig en korg. Han hade råkat fria en gång till en, som var i hemlighet förlofvad redan förut; en annan gång till en, som inte kunde fördra honom, för att han då och då plägade lukta åt sprit; den tredje gången till en, som visligen satte sig öfver sådant, men tyckte att den gode doktorn eljest var litet bondaktig och dessutom inte tillräckligt poetisk. Nästan var det så ock i förtroende sagdt, åtminstone var hans kärlek af den mera stadiga sorten. Han var i allmänhet en empiriker, som icke trodde på sådant, som icke låter gripa i sig med händerna. Han skrattade väl icke åt det sublima, men sannt är att han mera tyckte om sublimater.

Öfver sådana små missöden kan man lätt gissa att doktorn tröstade sig utan särdeles möda eller ansträngning. Han besinnade, att väl tusende unga och vackra damer ... märkvärdigt nog tyckte han om de unga ... tagit honom med uppräckta händer, och då så var, så innehöll det för honom just ingenting bittert, att en slump kastat honom på sådana, som icke ville med honom dela det ljufva och det leda.

Efter denna presentation af doktorn, kunde det vara så godt att äfven presentera hans bordskamrater. Men då blefve kapitlet mera episodiskt än presentabelt, och vi vilja således blott gifva den nödtorftiga upplysning, att den ene var en häradshöfding, en lång, mager, flintskallig medelålders man, den andra en handlande, som trenne gånger gjort cession, på grund hvaraf han slutligen kommit på goda fötter, och nu ansågs tillochmed vara mäkta rik. Att han detta oaktadt var gammal ungkarl, kan väl icke förskaffa honom stor gunst hos en ogift, giftvuxen läsarinna.

Detta sällskap af trenne ungkarlar ... ty äfven häradshöfdingen hade ännu icke inträdt i det heliga äkta ståndet ... rörde sig med ledighet i hvarjehanda ämnen, isynnerhet i berättelser från deras yngre, oerfarnare år. Berättelserna afbrötos af skrattsalfvor, skrattsalfvorne åter af glasens behagliga klang. Beträffande skrattsalfvorna, så kan det vara af något intresse att veta, det doktorn skrattade mest då han sjelf talat; häradshöfdingen åter, som gerna ville anses qvick, bjöd till att låta bli att skratta, när han förde ordet; men handlanden skrattade lika mycket, om det var han eller någon annan som kommit fram med någonting roligt. Man skall fördenskull icke vilja draga någon slutsatts om olikheten i deras karaktärer; nog voro de sådana, som folket är mest.

Häradshöfdingen hade nyss slutat en liten men rätt skandalös och intressant historiett ifrån sina fänriksår. Sedan doktorn skrattat ut och tömt sitt glas, sade han:

– Jo ni lagkarlar ären roliga ni. Det måste vara en skön sak att tolka missgerningsbalken, blott man slipper att tolka den för sig sjelf. Till exempel dess ljufvare punkter. Paragraferna vet jag icke.

Häradshöfdingen afhörde detta med ett småflatt, men triumferande skratt. Med en snusförnuftig min inföll han:

– Än herrar läkare då. Predika måttlighet för andra och sjelfva spotta de, ta mig fan, inte i glaset.

– Hvad skall vi tala om andra – menade handlanden – hållom oss blott till prester. Se de kunna då predika och varna, men sjelfve tro de inte derpå, åtminstone lefva de inte derefter.

Herr handlanden hade fått en särdeles afsmak för allt hvad prester hette, alltsedan, litet efter hans andra cession, en prest, hvilken kände litet till mysterierna, icke kunde försaka det nöjet att i sin predikan använda vissa förmaningar, som undransvärdt passade in på cessionsfall. Emellertid blef handlanden liksom litet haj, när omedelbart efter hans deklamation emot prester, en prest trädde in.

Doktor Chinin var väl i allmänhet litet dryg af sig; men detta fel märktes icke, då han druckit, ty då var han så familiär som trotts någon. Kanske skulle äfven i nyktert mod doktorn varit temligen «nedlåtande» emot en simpel landtprest, men nu så kunde såsom sagdt ingen förmärka något sådant. Tvertom, han omfamnade honom, kysste honom och affekterade en bekantskap från ett fordom, hvilken visst icke hade ägt rum i en så intim grad, som doktorn nu lät påskina.

Emellertid skall ingen tro, att vår doktor var öfver sig trakterad ... vinet hade blott gjort honom upplifvad och förtrolig. Han var nu i sitt angenämaste esse.

Erik framförde sitt ärende, och doktorn sade sig vara beredvillig att följa med genast, sedan middagen blefve slut och sedan *det* blefve hemtadt ifrån apotheket, till hvilket han genast satte sig ned att skrifva recepter. Dessa recepter skref han med en skyndsamhet, hvilken tycktes bevisa, att han redan var en ganska van praktikus. Erik skulle dock tyckt om, att han funderat litet mera.

– Och se så, min hedersbror, inga omständigheter, utan sätt dig här jemte oss. Ännu ha vi qvar en fogelstek, som tyckes dofta rätt bra och litet vin ha vi också, Gudilof.

Man skall väl icke klandra kapellanen Ortman, för det han, oaktadt den sorg som qvalde honom, ändå icke fann för godt att afslå doktorns tillbud. Kroppens och själens funktioner äro dock två skilda saker.

Snart var man inne i resonnemanger om ett och annat. Erik deltog i dem, dels för att han icke kunde undvika att deltaga, dels emedan själens sorger och själens tankar äro två skilda saker. Svagare naturer kunna icke tala i andra ämnen än hvaraf hjertat är fullt, men Erik hörde icke till dem.

Bland annat hände äfven, att häradshöfdingen kom att tala om det sista tinget, der han satt såsom domare. Man skall förlåta honom att han rörde sig i detta ämne så der con amore. Bland annat nämnde han, att han haft det nöjet att förhöra en italiensk lindansare och döma honom såsom öfverbevisad om ett mord och hvarjehanda andra streck. Mannens namn var Jeromio.

– Jeromio?... menade Erik.

Häradshöfdingen fann af det intresse Erik tycktes fästa vid detta namn, att han hade en tacksam åhörare, och började derföre utlägga hela saken.

Jeromio blef anklagad af sina egna kamrater, som således voro lindansare till profession. De hade uti truppen haft en ung flicka, vid namn Stella, hvilken var förlofvad med en ung man vid namn Guilielmo. Denna Stella hade på ett hemlighetsfullt sätt försvunnit en natt, då hon åkte med Jeromio. Detta var den

första anklagelsen. Härtill svarade Jeromio, att hon blifvit honom med våldsam hand frånröfvad af förklädda ryttare, hvilket truppens öfriga sujetter icke kunde veta, emedan han farit sist i sällskapet. Vittnena, hvilka samtligen förstodo svenska språket mer eller mindre ... några voro tillochmed enligt sina pass infödda svenskar ... svarade på en klyftig fråga af domaren, om han ofta plägade åka efter alla andra, att det aldrig förut inträffat ... han hade hittills alltid velat åka till först, emedan han var truppens direktör, och ansåg sig bättre än alla andra. De förmodade, att han gjort det denna gång för att kunna tvinga henne till att bekänna sanningen, om hon med sin fästman skulle stadna qvar vid truppen eller ej.

Allt detta var nu nog, tyckte domaren, att göra Jeromio med misstänkliga omständigheter besvärad. Men den andra punkten var än värre.

Sedan truppens sujetter ankommit till gästgifvargården och väntat en god stund, ankom slutligen Jeromio, såsom sagdt, ensam. Han förklarade då Stellas uteblifvande på samma sätt som nu inför domaren. Men ingen af dem ville riktigt tro på hvad han sade; Guilielmo isynnerhet, som mer än alla andra var intagen af flickan, kallade Jeromio midt i synen för en bof och en mördare, hvilket hade till följd, att Jeromio rusade på honom med en dolk, men blef förekommen och afväpnad. Lindansarpersonalen begrep nu väl, att det nog behöfdes att hålla godt öga på Jeromio, ty hans karaktär var en sammansättning af hämdgirighet, feghet och list.

Truppen var delad i tvenne kotterier; det ena hyllade Jeromio; det andra slöt sig till Guilielmo. Denne hade verkeligen öfvertalat sitt parti att lemna Jeromio och med honom, såsom hufvudman, söka bilda en ny trupp. Men innan detta hann verkställas, roade det Guilielmo att tillochmed med egen fara utforska, huruvida Jeromio traktade efter hans lif allt ännu.

En af sina ifrigaste, men hemligaste vänner lockade han derföre att söka på allt sätt ställa sig in hos Jeromio, liksom han varit hans tillgifnaste kreatur. För att bättre lyckas, så svärtade denne vän Guilielmo på allt sätt och låtsade för Jeromio hata Guilielmo på det bittraste.

Denne tredje man, hvars namn var Rinaldo, gick så långt i finhet, att han för Jeromio låtsade sig låtsa vänskap med Guilielmo, i afsigt kantänka att sålunda för Jeromio helt och hållet uppdaga Guilielmos planer. Han undangömde således sanningen bakom en skenbar lögn. Hvad han verkligen var för Guilielmo ... en spion ... det låtsade han vara för Jeromio. Han var således ärlig och oärlig på en gång.

Rinaldo vann genom denna fint så tillvida, att han kunde när som helst och utan att väcka Jeromios misstankar, samtala med Guilielmo.

Jeromio föll i snaran; han kunde inte annat än tro Rinaldo vara hans verkliga vän. Han föreslog Rinaldo, att de gemensamt skulle mörda Guilielmo vid första tjenliga tillfälle. Ja, Jeromio var icke ens så nogräknad om tjenligheten af detta tillfälle, ty, blefve Guilielmo dödad och han hade Rinaldo på sin sida ... dessa voro de skickligaste i truppen, så var han öfvertygad om, att den öfriga personalen på sin höjd skulle stadna vid blotta misstankar och aldrig våga skrida till en anklagelse emot dem, på hvilka hela deras existens berodde.

Tillfället erbjöd sig snart. Som truppen icke haft någon särdeles framgång i staden, beslöto de att försöka med de större kyrkbyarne, som komme att ligga i deras väg. De gjorde då försök i den första och se de lyckades slå an ganska bra; finska allmogen tycker icke illa om sådant, som de med gemensamt namn kalla komedier. De dröjde der således några dagar och blefvo der rätt hemmastadda.

Nu kom Guilielmo öfverens med Rinaldo, att denne skulle inbilla Jeromio, att Guilielmo redan hunnit glömma bort Stella och att han nu gjorde sina slag hos en vacker bondflicka på något afstånd ifrån kyrkbyn. De ställde sig således på lur på en skogsbacke vid vägen med laddade pistoler. Men under det de väntade, passade Rinaldo på (då Jeromio var bortvänd) att byta om platsen för bössorna, som voro snarlika,

åtminstone så tillvida, att Jeromio, som var förvirrad af starka varor, ingenting kunde märka, helst det var temligen mörkt. Rinaldos pistol var nemligen icke försedd med kula. Några af Guilielmos vänner hade Rinaldo äfven inbjudit att lura på Jeromios företag.

Jeromio skulle skjuta först och, derest han ej träffade, skulle Rinaldo skjuta sedan. Ena pistolen skulle sedan läggas i Guilielmos hand, liksom han skjutit sig sjelf.

Guilielmo ansåg sig icke spela något högt spel, då han sakta kom gåendes förbi skogsbacken. Men både han och Rinaldo hade icke tänkt sig ett fall, som också verkligen inträffade. Jeromio åtnöjde sig icke med att ifrån platsen vid sitt träd lugnt sigta på sin ovän, utan betagen af raseri sprang han, innan Rinaldo hunnit förekomma honom, rakt på Guilielmo och lossade sin pistol. Blotta stoppningen, som träffade tinningen, hade den verkan, att den stackars Guilielmo stupade knall och fall. Sålunda blef han ändå ett offer för sin nyfikenhet och djerfhet.

Det förstås, att Rinaldo och hans vänner skulle bemäktiga sig Jeromio, hvilken nog hade haft god lust att fly, sedan han insåg, att han fallit i snaran. Inför domstolen bekände han, med en röfvares lugna fräckhet, icke allenast denna andra punkt, utan äfven, troligen af ett hastigt påkommet infall, äfven den första, till hvilken han till en början nekat. Vittnenas förmodan beträffande flickan bekräftade han och tillade ännu, att han på henne haft smutsiga afsigter. Men då hon icke ville gå in på sådant, hade han ämnat med våld tillfredsställa sina lustar, då han ... dumt nog, mente han ... lätt skrämma sig af en annalkande kärra och inte visste bättre råd än att slänga henne i ett kärr, der hon förmodligen blef.

– Men var ni då inte hennes far – hade domaren frågat.

Då hade den anklagade betänkt sig och sett på vittnena, af hvilka nu en bleknade. Jeromio tänkte, att det kunde vara bra att ha någon annan med sig i olyckan; om denne andre också ej kunde få så svårt straff som han, så blefve det väl ändå ett straff, stort nog. Han berättade derföre att han för fjorton eller femton år sedan, jemte ett af vittnena gått in i ett torp för att dricka. Detta torps belägenhet angaf han på det nogaste; han kom ihåg gästgifvargårdarna, mellan hvilka det låg och många andra små omständigheter beskref han ganska omständligt. Han sade bland annat, att det låg nära till samma stora kärr, der han lemnat flickan ..... Alltnog han och det namngifna vittnet gingo dit för att dricka; dörren stod på vid gafvel. I torpet funno de endast ett sofvande barn. De beslöto att röfva detta barn, emedan de i anseende till dess skönhet och vissa andra kännetecken hoppades att genom henne framdeles i verlden komma att vinna många pengar. Sagdt och gjordt; de bemäktigade sig barnet och lärde det småningom sitt handtverk.

– Lyckades han äfven bevisa sin sak – frågade Erik.

– Å ja, ganska nöjaktigt. Hela fyra vittnen, af hvilka en var fransman, två svenskar och en italienare lyckades han uppbåda. De voro alla af den äldre kullen, ungefär fyrtio år gamla. Och den nya anklagade medgaf allt, men bad om nåd, som han äfven erhöll, så när som på litet penningeböter, ty man kan anse, att han af Jeromio bevektes dertill genom förförelse eller injagad fruktan. Han skall enligt sina kamraters intyg i allmänhet varit en stilla och hygglig karl. Men Jeromio fick naturligtvis af straff det högsta möjliga ... herrarne förstå mig nog.

– Det måste ha varit eget att inför sig ha sådana anklagare och sådana vittnen – inföll doktorn och skrattade rätt godt.

– Man måste nöja sig med sådana vittnen man kan åstadkomma – svarade häradshöfdingen – åtminstone i lifssaker. Dessutom voro de försedda med ordentliga pass och christna voro de jemväl.

– Och således kan man verkeligen anse för fullkomligen bevisadt, att den unga flickan, som af Jeromio

kastades i kärret var ett barn röfvadt ifrån ett torp vid vägen nära intill.

– Ja protokollerna utvisa det tydligen och enligt dem kan man äfven få reda på torpet. Men herr pastorn tycks intressera sig för denna sak, alldeles såsom en jurist.

– Ja saken har verkligen för mig ett stort intresse.

Erik skulle sagt mer, men han vågade icke, ty han minndes Ristilä baronen.

– – – –

I skymningen inträffade han jemte doktorn i sitt sorgliga hem.

Doktorn skakade på hufvudet och yttrade, att föga hopp vore om den unga mamsells tillfrisknande. Han ville dock dröja ända tills följande morgon, för att antingen återtaga eller sanna sina ord.

Aftonen tillbragtes så gladt, som under sådana omständigheter var möjligt. Visserligen var Haralds och Eriks sällskap icke så särdeles lifvande, men doktorn höll sig rätt glad ändå till följe af egna inre tillgångar.

Morgonen kom och doktorn sannade sina ord. Han sade, att här icke mera var det allraringaste hopp. Han utsatte tillochmed tiden för Stellas skiljsmessa. Sedan for han bort och beklagade på det högsta, att Erik icke kommit efter honom några timmar förut.

Erik öfverlemnade sig icke åt förtviflan, men han var blefven stum, stel och känslolös. Med hvilken andlös uppmärksamhet lyssnade han icke till Stellas andedrägt, om den hördes ännu. Med hvilken hemsk förfärelse såg han icke hennes små händer liksom plocka täcket. Man anser detta för ett dödstecken; Erik mindes, att hans mor äfven gjort så några timmar innan sin hädanfärd, och han blef än mera öfvertygad, att Stella snart skulle dö. Hvad han dock hoppades och tillochmed bad till Gud om, var att Stella måtte öfverges af yrseln helst några timmar innan det sista ögonblicket; det vore så ljuft att än en gång se sansningen i hennes ögon, att än en gång få tala med henne och uppfånga ord ifrån hennes mun, i hvilka feberyrselns fantomer icke inlade sin förvirrade mening. Erik ville nu så gerna vara vittne till en vacker död.

Men sansningen ville dröja att infinna sig och döden likaså. Det var redan på fjerde dygnet efter doktorns bortresa och på andra dygnet efter den tid han utsatt såsom Stellas sista. Erik fattade dock häraf ingen förhoppning, ty han visste af gammalt att läkare, då de bestämma dödsstunden, hellre bestämma den något förr än sednare.

Irene var nu äfven hos Stella. Hon kände hela orsaken till Stellas sjukdom ... dock icke genom Harald ... och hon hade fasat. Nu blott gret hon vid Stellas säng. Hon tänkte, att Stella bordt få bli qvar, Irene hade kunnat få gå bort.

Hastigt slog Stella upp ögonen och de voro nu icke förvirrade såsom en yrandes ögon, utan klara och milda, ehuru matta. Med sakta röst talte hon:

– Goda Irene, du är här hos Stella. Men hvarföre gråter du?

Irene qväfde sina tårar och bemödade sig, att se glad ut, då hon såg på Stella.

– Hvarföre gråter Irene?

– Jo, när jag ser dig så blek och så mager, lilla Stella, du som förr var annorlunda, så gråter jag.

– Fy dig, Irene, som narras för din vän. Du gråter, emedan du tror, att Stella snart skall dö. Är det icke så?

Då Irene härtill ingenting svarade, utan blott fästade sin ur djupet af själen gående blick på Stella, smålog Stella så vackert och återtog:

– Du tror så, men vet du hvad Stella tror. Jag tror, att jag skall lefva.

Irenes ömma och djupa blick på Stella hade någonting tviflande, någonting frågande.

– Ja, jag tror att jag skall lefva – sade Stella efter denna paus – du skulle ju inte låta mig dö, och Harald skulle nog sörja han också .. åja. Men Erik allramest. Säg åt Regina, att hon går efter Erik.

Snart var Erik inne och hans ögon häftade vid Stellas, liksom han velat inprägla hennes bild så lifligt i sin själ, att minnet måtte bli för honom en vältalig tröstare för hela lifvet. Eller det var liksom han i ett enda tag velat dricka sällhetsbägaren, för att sedan sakna all sällhet för lifvet.

– Min vän Erik tror liksom min vän Irene, att Stella skall dö?

– Ja, min Stella, så är det jag tror – svarade Erik, för hvilken öfvertygelsens sanning nu, om nånsin, var mer än falska tröstegrunder, som ingenting trösta. Det var dock inom honom en helig glädje, att Stellas ögon bevittnade sansning. Han tyckte sig i hast känna hos sig en öfverjordisk kraft ... den att kunna bereda Stella till döden, om hon så önskade.

Men med en min, gom icke ens saknade jordisk skälmskhet, sade Stella:

– Och Stella, som nu tror olika med Erik! Irene vet hvad jag sade. Jag tror, att jag skall lefva.

– Och hvarföre tror Stella så – sade Erik, på hvilken Stellas ord icke verkat behagligt, emedan de innästlade ett skenbart hopp i hans hjerta och sålunda begynte nedrifva den sorgligt sköna försakelsens byggnad, vid hvilken han redan var van.

– Emedan jag hade en dröm. Jag såg tre ... du vet hvilka de voro ... som hade beslutat, att jag skulle lyda dem. Ja de *beslöto*, att jag skulle *lyda* dem. Och hvad ville de? Att jag skulle lefva. Och jag tyckte att det var omöjligt att vara olydig emot dem, då de så fast beslöto. Och deras makt var stor, så att de äfven kunde utföra hvad de beslöto. Och för deras beslut fick jag buga ... jag måste lyda och lefva.

Ännu mera insmög sig det vanskliga hoppet i Eriks bröst, men han hade ondt deraf och han böjde sitt hufvud emot handen. Äfven till Irenes bröst hade hoppet hittat väg, men som qvinnans bröst är hoppets hem, så verkade hoppet hos Irene blott behag.

Det varade en tystnad, icke just kort. Slutligen sade Stella med en mindre svag röst än hittills:

– Ja ja, tron mig! Dock nej ... på drömmar tror jag inte ... men Irene, gå du till Regina och säg henne, att Stella gerna ville ha mat. Jag är hungrig.

Jordiska ord, som stundom klinga himmelskt! Irene skyndade ut, men gret bittert eller ljuft. Inom Eriks själ var försakelsens byggnad nästan nedrifven redan och hoppets timrades, då han gråtande sade:

– Nej Stella, du kan inte börja lefva. Jorden vore dig för trång, för fattig. Dö min Stella!

Man finner, att Erik icke visste hvad han sade, då han gjorde sig skyldig till sådana uttryck. Men Stella fattade dem icke så, som de voro sagda. Hennes ögon fingo ett varmt lif, då hon svarade:

– Ja, ja; jag vill lefva. Huru skön jorden ändå är, när man är älskad.

Märkvärdiga motsägelser i menniskonaturen. Efter dessa Stellas ord blef det åter så kallt och stelt inom

Erik. Så stelt och så tomt, ty hoppets korthus blåstes ned, men efterträddes icke af någon annan byggnad. De smärtsamt ljufva tårarna blefvo allt mera bittra, tills att deras källa torkade bort.

– Jag förstår dig nog – sade Stella – men tror du, att den lefnadslust, som jag nu känner, kan kännas i dödens grannskap. Nej annorlunda kännes den då. Gud skulle icke låta mig känna det så, om han nu ville taga mig till sig ... Och ser du Erik, att Stella gråter; kan en döende gråta; har du nånsin sett en döende gråta?

Och hon smålog i tårarna, alldeles såsom någongång förr. Det kändes Erik åter, såsom om hon haft rätt i hvad hon sade.

Stella bad Erik känna på hennes puls. Den slog icke ovanligt högt icke heller ovanligt sakta; icke ojemnt, icke för långsamt, icke för fort. Det var såsom en frisk menniskas puls.

Och när Irene inhämtade njuponsoppa med hvetebröd, åt Stella deraf med begärlighet, begärte tillochmed mera, hvilket beviljades, men då hon än en gång ville ha mera, fanns för godt att afslå hennes bön. Stella skakade då liksom förtrytsamt på det lilla bleka hufvudet, men smålog sedan och sade:

– Förstår ni nu då, att jag skall lefva? Inte må man vilja äta, åtminstone inte såmycket som jag, om man skall dö. Nej jag är helt frisk blott litet matt.

Det till hälften lättsinniga i dessa ord öfvertygade Erik mera än allt annat, att Stella icke mera var i fara.

Ja, hon hade kommit sig genom en af naturens oförklarliga, mäktiga kriser. Hon kom sig oaktadt läkarens uppgifvande af allt hopp, ja, om han suttit vid hennes säng hela tiden, så hade hon säkert kommit sig midtför hans näsa.

Man ser ofta i romaner begagnas det talesättet, att den eller den individen genom sin ungdom och styrka segrar öfver sin sjukdom. Detta är verkligen ett stående slentrianuttryck, men för dess sanning är icke värdt att gå i borgen. Just ungdomen och styrkan kan vara en orsak till döden; man har ju tusende bevis uppå, att febern angriper de unga och starka oproportionerligt häftigare, än äldre och svagare.

Hade Stellas natur nu varit af det starka slaget, så hade vi kunnat säga, att hon kom sig, *oaktadt* sin ungdom och styrka. Men af den föregående sjukdomen hade hennes organism blifvit nedstämd och försvagad. Man kan säga, att det var denna svaghet, som räddade hennes lif, emedan den icke gaf febern tillräcklig näring för att segra på de om än svaga lifskrafterna.

En fanns, som fröjdade sig åt Stellas återfående lika mycket, som Erik. Det var drengen Heikki, han, som på dubbelt sätt varit en orsak till Stellas sjukdom, första gången genom sin brottslighet, andra gången genom sitt oförstånd och obetänksamhet. Han hade den föreställningen att om Stella dött, så hade hans synd icke kunnat bli honom förlåten. Derföre fröjdade han sig nu och gret af glädje.

* * *

SEDNARE AFDELNINGEN:
IRENE.

Kap. XIII.
Ränker, som hopdraga knuten.

Dagarna på Ristilä hade emellertid förflutit sig temligen lika för Harald. Ingenting nytt eller ovanligt hade han sett eller hört, alltsedan den natt Stella var der. Ständigt var han dock i spänning och väntan att få

bevittna någonting, som blefve honom ett giltigt vapen i händerna och som kunde berättiga honom att gå anfallsvis tillväga emot den orättrådighet, som thronade i denna borg. Att Harald fått af Erik veta allt rörande Stella det vi redan veta, samt att han tillbaka berättat det lilla han visste, måste anses påkalladt af nödvändigheten ej mindre än af vänskapen. Haralds spänning ökades derigenom i hög grad och han gjorde nästan inom sig det barnsliga löfte, att derest han icke komme under fund med någonting, som för honom redde den trassliga härfvan, tydde det mörka försåtets gåta, så ville han stadna qvar på Ristilä i egenskap af informator så länge baronen blott ville bibehålla honom. På baronens förslag hade han redan förlängt terminen ifrån ett halft till ett år och troligt var, att baronen ville behålla honom ännu längre, helst han funnit, att hans gossar förkofrat sig ganska ansenligt uti sin läsning, för att icke tala om Irene uti sången.

Mera än denna nyfikenhet och spänning, fängslade honom dock Irene qvar på Ristilä. Hennes grannskap, medvetandet att hon ständigt var honom så nära förkortade för honom timmar, som eljest blifvit långa. Blott för hennes skull hade han gerna blifvit på Ristilä hela sin lefnad; dessutom hyste han en dunkel föreställning, att äfven hon kunde komma i fara och behöfva hans skydd. Hvad det var för en ljuf tanke att få försvara Irene!

Musiktimmarne voro nu, liksom förut, de ljufvaste. De hade icke talat om kärlek ännu, men när de sjöngo tillsammans, smälte deras själar i en harmoni ännu fullkomligare, än deras toners. Den som sett dem, då de ensamma för sig på toners och kärlekens vingar sväfvade till sälla oanade rymder, hade bedt ödet fara varligt med deras ungdom och skönhet, och icke förgäta den skönhet, som helt säkert bodde i deras själar.

Harald och Irene hade icke talat om kärlek ännu. Man säger, att kärleken är skönast, innan hon talar; om så är, så var deras kärlek nu i sin skönaste period. Ensamma med hvarandra tycktes knappt någondera veta af sin kärlek, och ändå var sjelfva luften, som fläktade omkring dem, smittad af deras kärlek, och förvandlad till idel kärlek.

Deras ljufva böjelse hade tillvuxit liktidigt och likformigt. Den ena hade icke försprång, icke det ringaste, framför den andra ... detta beträffande tiden. Hvad åter likformigheten angår, så tillvexte styrkan af deras kärlek icke allenast likformigt sinsemellan, utan äfven likformigt med sig sjelf. Det fanns inga sådana moment, som hos älskande äro så vanliga, att kärleken ibland tyckes bli svagare, för att sedan tilltaga desto mer; det gafs för dem inga vågor, inga ryckningar. Utan liksom en vinkel, ju längre man utdrager dess ben, småningom inkräktar allt större rymd ... jemnt och efter en viss proportion, så likformigt tilltog deras kärlek.

Ensligheten på Ristilä hade blott sällan blifvit störd af fremmande. Baronen var känd för att vara högfärdig och snål; dock var detta icke en orsak till att hans hus så sällan besöktes af närboende herrskap, ty efter en visit på Ristilä kunde man lätt falla på den tanke, att han var högst nedlåtande, tillochmed liberal. Saken var helt enkelt den, att ingen rätt kunde med honom. Man bar för honom en viss respekt, taget i elak mening, man skydde, misstänkte, kanske föraktade herrn till Ristilä. Familjefäderna skulle knappast kommit sig att göra de så kallade skyldighetsvisiterne, derest ej deras döttrar så innerligen gerna velat helsa på «den söta fröken Irene.» Fanns det åter unga herrar i huset, så skämde det icke Irenes sak. Ungherrarne ville gerna se, kanske tala med en vacker flicka.

Kammarjunkaren Emil v. Assar hade dock en och annan vecka varit till finnandes å Ristilä. Nu var han der åter sedan en vecka och icke ens ensam utan med två fruntimmer i släptåg. Den ena var hans syster, fröken Emilie v. Assar, den andra en sextonårig svensk flicka, vid namn Adéle Hassel.

Familjen Assar var egentligen finsk, men ett långvarigt vistande i Sverige hade gjort dem till naturaliserade svenskar, hvadan också hände, att de tillochmed «bröto på svenska,» med hvilket uttryck man i Finland förstår det sorts uttal af svenskan, som brukas i sjelfva Sverige.

De båda syskonen voro fader- och moderlösa, i anledning hvaraf kammarjunkaren hade det vigtiga kallet att

vara sin systers riddare, mentor eller *förkläde*, såsom man, uttrycksfullt nog ehuru litet tvetydigt, plägar uttrycka sig. Adéles mor hade icke velat följa med, hvadan hände, att fröken Emilie ansåg sig tjenlig nog att vara Adéles förkläde, en omständighet, hvars sanning det icke heller föll någon in att bestrida. Fröken Emilie var elfva år äldre än Adéle, hvaraf man torde finna att hon allaredan lemnat den tidigare «ynglingsåldern,» att hon således ägde stadga nog.

Hvarföre fröken Assar egentligen hade kommit öfver ifrån det glada Sverige till Finland, detta osällskapliga land, var visst icke af längtan att se de trakter, som varit vittnen till hennes barndom och första ungdom ... af en sådan svaghet som hemsjuka var hon icke besvärad ... snarare var det då för att göra den rika brukspatronessan Hassel, som hastigt fått lust att se Finland, sällskap, och göra henne den äran att vara dess cicerone. Vill man åter icke det minsta vara elak, så kan man säga, att blott lusten att helsa på sina slägtingar, men visst icke afsigten att låta den mognade skönhet, hvilken i Sverige ännu icke gjort behörig verkan, här på finsk botten imponera på någon man, ledig och möjlig till äktenskap, styrde hennes fot öfver den vådliga, salta böljan.

Sådant, som ingen menniska kan ha reda uppå, är således bäst att lemna osagdt, men hvad hennes lustresa till Ristilä anbelangar, så ville vi visligen förbehålla oss det ord, att det icke egentligen var en lustresa, utan derunder låg en afsigt, eller såsom man säger «en hund begrafven.»

Fröken Emilie åtnjöt sin brors förtroende i hög grad, och det nästan i än högre grad, än det systrar borde åtnjuta af bröder. Hon var till exempel genom honom invigt i diverse skandalösa historier (ifrån spelbordet, källaren, och kanske än underligare håll) ... det skulle väl vara i förtroende, men dermed menades icke så noga, hvarken af den som gaf förtroendet eller den som tog det. Skall man då undra, att hon kände sin broders böjelse för Irene, en böjelse, hvilken visst icke var så varm, att han icke i händelse af «hafveri» eller korg lätt tröstat sig äfven utan att skjuta sig för pannan, men likväl så varm och så omfattande, som den han kunde ha rum för.

Hon visste äfven, att brodren genom anspelning på några små hemligheter kunde tvinga Irene till ett ja.

För ett sådant ja var Emilie ingenting mindre än likgiltig och kanske var hon deraf än mera intresserad än brodren. Hon minndes, att brodren med sin lön och sitt arf, som var dubbelt emot hennes, stod sig vida bättre än hon, som knappt ägde mer än som behöfdes, för att befria henne ifrån att räknas till klassen *fattiga flickor*. Blefve han nu gift med Irene, så var det troligt, att han med sitt verkeligen goda hjerta ... menade hon ... äfven skulle dela med sig åt en syster, som alltsedan fadrens död fått umbära mången prydnad, månget lifvet förljufvande medel, som icke illa anstått hennes börd, hvilket lämpat sig ganska väl för dottren till ett verkeligt statsråd. Och dessutom vore det ett ganska gentilt parti hennes käre bror Emil komme att göra ... Irene var ju ung och skön, rik och af börd.

I det hela trodde hon och hoppades, att något tvångsmedel icke skulle komma i fråga, ty en systers förlåtliga blindhet gjorde, att hon ansåg Emil så älskvärd som trotts någon. Men gick Irene icke godvilligt in på denna förbindelse, då, menade Emilie, att det kunde vara så godt att tvinga henne dertill. Hennes samvete skyggade icke tillbaka för något sådant; i sådana fall, som höra till kapitlet kärlek, hade hon fattat en viss sort öfvertygelse, så mycket förlåtligare, som hon aldrig hade älskat sannt och varmt utan endast flyktigt och löst. Behöfva vi säga hennes öfvertygelse? Det var densamma, som delas af gamla tanter, gifta fruar och män, samt hela det skrå, hos hvilket åldern förkolnat känslan.

Då fröken Assar en gång, icke så längesedan, hade frågat sin bror, hvarföre han inte gjorde alfvar af sitt frieri till Irene, då han ändå visste huru i alla afseenden godt parti det vore, hade han svarat, att han flere gånger ämnat det, men i sjelfva det afgörande ögonblicket var det som om tungan häftat fast vid hans gom; han kunde omöjligen komma fram dermed. Derföre var det nu som Emilie fått det infallet att följa med till

Ristilä; hennes mening var icke den att hos Irene tala godt för brodren; hon kunde nog efter beskrifning ana, att talmanskap dervidlag icke var på sitt ställe; hon ville genom sin närvaro gifva honom mod; hon skulle utfundera tjenligaste tiden och tillfället, förestafva honom de tjenligaste orden, lära honom det tjenligaste sättet att gå tillväga, och, om så skulle behöfvas, bibringa honom de tjenligaste råd. Naturligtvis var hon klok nog att göra allt detta så behändigt, att brodren knappt skulle komma på, att han var henne den ringaste tacksamhet skyldig.

Redan hade de varit en vecka på Ristilä och ännu hade ingenting blifvit sagdt af v. Assar. Och ännu hade icke systren ansett det för nödigt att göra *hufvudstorm.* Hon hade emellertid roat sig med att *observera fienden*, och hade äfven kommit till vissa slutsattser. Hon fann, att derest hennes broder icke lyckades, så var hindret i hans väg ingen annan än – magistern i gården, denne herr Thalberg ... informatorn.

Emilie var en qvinna, och om icke en särdeles rikt begåfvad, så var hon dock en qvinna. Derföre såg hon klarare, än både hennes broder och den skarpsynte baronen. Henne hade icke undgått de blickar Irene någongång lät hvila på Harald ... dessa blickar voro rädda och skygga, men också ömma.

Emilie förstod, att det kunde vara ifrån detta håll, som vinden blåste. Harald var ... det kunde hon ej neka ... en vacker karl. Visst var hans ansigte något för alfvarligt för hans ungdom, men detta klädde honom så mycket mera. Och när han blef lifvad, lyste hans bruna ögon af en eld, sådan Emilie knappt nånsin sett förut. Och när han talade, väckte det Emilies förvåning, huru en ung man, som säkert ej varit mycket med i verlden och blott åtnjutit bokvett, kunde tala så öfvertygande, huru han ömsom med alfvar eller skämt kunde intressera så. Och när han sjöng, förstod Emilie icke huru han med denna medelmåttiga röst kunde så fängsla hennes öra, om icke hela hennes själ.

Af allt detta gjordes Emilies gissning ganska rimlig och naturlig. Hon sade till sig sjelf:

– Säkert har Irene blifvit litet förtjust i denne informator och derföre är hon väl litet «nådig» emot Emil. Men det har väl ingen fara. Huru må det vara med honom, med herr Thalberg; han tyckes icke betrakta henne med just särdeles förtjusning ... vill jag tycka åtminstone, mån' jag misstar mig? Om man kunde få honom helt och hållet likgiltig, så kanske vore mycket vunnet. Låt mig se, om jag skulle ... Irene är dock blott en landtflicka i det hela; hennes makt kan väl icke vara oöfvervinnerlig. Nej, men hvad tänker jag ... nå nå, ja ja ... hvarför inte. Han är väl inte något parti för mig, men för tidsfördrifs skull ... någon kyss eller så ... hvad gjorde det. Och kanske han också kan bli någonting stort med tiden ... Nej hvad tänker jag ... men till tidsfördrif.

Hon ville icke medge ens för sig, att hennes förhoppningar hade aftagit med åren. Vid sjutton års ålder drömde hon om excellenser!

Hvad de der årena äro ledsamma för flickor, isynnerhet för fåfänga flickor. Vid sjutton års ålder förakta de djupt en pojke om sjutton år; vid tjugutvå år bry de sig icke stort om en tjugu års yngling ... men vid tjugusju års ålder se de icke mera onådigt på en tjugufyra års ung man. Vid sjutton år är ingen excellens; vid tjugu år icke ens major, men vid tjugufyra år är man hvad man är, kanske ... ingenting.

Uti Emilies fåfänga hufvud uppstod sålunda redan på andra dagen den planen att locka Haralds hjerta till sig. Allt skulle uppbådas, koketteriets konster såväl som hennes medvetna verldsvana och alla hennes behag. Och en ful och obehaglig qvinna var Emilie icke.

Arme blypil, som låter dig skjutas emot en skifva af diamant. Vet du då icke ditt öde? All din tyngd är fåfäng; der ligger du och af din udd har du blott minnet qvar. Stackars, mjuka blypil!

Harald såg, att den fröken, som till en början varit särdeles förnäm, nu i hast blifvit oändligen obligeant.

Han visste ej hvad slutsattser han häraf skulle draga, men detder intresserade honom; han fann en afledning för de känslor, som mera än nånsin bestormade honom, och han ralljerade och skämtade med fröken Assar.

En dag öfverraskade Irene honom så; hennes blick var djupt smärtsam. Det märkte Harald och han tyckte sig gjort mycket illa.

Irene, den goda Irene, var icke en menniska otillgänglig för svartsjukans qval. Hon var helt och hållet en jordisk blomma, en menniska med fel, men engeln inom henne förädlade dem alla. Anser man jern för en oädel metall, så var hon ett stycke jern, som af mästarens hand blifvit den skönaste, finaste bild.

Dock var det inom Harald en dämon ... ty han var äfven ett sådant stycke jern ... som rådde honom att fortsätta med denna oädla lek. Oädla varelse, som kallas man! Harald var diamantskifvan, Emilie blypilen.

Vi hafva antydt att Harald under denna lek fann en afledning för de känslor, som mera än nånsin bestormade honom och vi hafva kallat leken oädel. Dessa yttranden äro sanna blott till en del. Märkvärdigt nog var hans hufvudafsigt densamma som Emilies; han ville ingifva v. Assar mod, derigenom att han helt och hållet höll sig undan ifrån dennes flamma; han anade, att den tid var kommen, då v. Assar skulle spela antingen i grandissimo eller spader och det sednare ville han visst icke befordra. Detta var hans enda verkliga beräkning och den var ändå ädel och undfallande. För Irene lefde blott hans känsla och denna känsla skyggade tillbaka för alla beräkningar. Hade hans fåfänga någon del uti det, som vi kallat leken med Emilie, fanns dervid någon biafsigt, så var den åtminstone omedveten, hvarföre vi böra ursäkta honom och moderera våra smädliga uttryck emot Harald. Ja vi kunna tillochmed försäkra, att han egentligen icke *fann* någon afledning för sina stormande känslor, utan blott *ville finna* en sådan. Och stundom kände han dervid tillochmed en bitter plåga.

Femte dagen, efter det Emilie gifvit anledningen till en lek, hvilken hon trodde allt komma att bli en lek, *för henne åtminstone*, hade det infallet att besanna ordspråket: den som gräfver grop för en annan, faller gemenligen sjelf deruti. Leken hade blifvit en strid, der utgången var oviss och segern ganska problematisk. Emilie började analysera sitt hjerta och analysen nästan förskräckte henne.

– Kan det vara möjligt – sade hon till sig – att han fått ett sådant välde öfver mig?... Men om så är ... månne äfven han ... älska mig? ... Säkert, säkert – svarade hennes fåfänga.

Hon glömde dock icke bort hufvudafsigten, hvarföre hon åtföljt sin broder till Ristilä och då hon sökte att i lugn reflektera, tyckte hon sig finna, att den tjenliga tiden nu var inne för honom att löpa till storms. Hon hade en öfverläggning med sin broder, men i den förvirring hon var, kunde hon troligen icke uttänka de tjenligaste orden, tiden och tillfället hade hon äfven helt säkert valt mindre väl. Kan man begära bättre af en, som just nyss funnit, att den lilla, blinda guden sändt sina pilar i hennes hjerta?

Irene var ensam i salongen; hon hade slutat med inöfningen af en duett ur friskytten, den hon nästa sångtimme skulle sjunga med Harald. Hon stod ännu och bladade i några noter och tycktes söka med mycken ifver, då Emil v. Assar inträdde.

Hans hållning var mindre stolt och hans kinder mera bleka, än vanligt.

– Förlåt min fröken, att jag stör er i en kär sysselsättning – sade han med en röst, som nästan darrade.

– Jag ber så mycket – svarade Irene – tiden räcker nog till sådana småsaker en annan gång. Men kors så blek herr kammarjunkaren är, är ni sjuk?

Denna anmärkning var v. Assar ej beredd uppå och han svarade intet dertill. Men hans röst darrade ännu mer och än blekare vardt han, då han, begagnande sig af det fransyska språket, utlät sig:

– Hör mig, min fröken, lyssna för ett par ögonblick till mina ord ... Ni har säkert gissat till mina känslor; ni har säkert anat, hvarföre jag så ofta föredragit ... ja, hvarföre jag så ofta framför de nöjen, ungdomen så högt älskar, föredragit denna enslighet på landsbyggden. Det har kommit sig deraf, att denna enslighet haft att framvisa en flicka, som i skönhet och förstånd vida öfverträffar hvad man annorstädes får se. Ja, sköna fröken, ni har för alltid eröfrat mitt hjerta och nu lägger jag det för era fötter och hyser den djerfva förhoppning, att min bekännelse icke helt och hållet misshagat er.

Härtill svarade Irene alldeles intet, med anledning hvaraf v. Assar återtog:

– Ni svarar mig icke och hvarföre icke, min sköna älskade fröken? Har jag förtjenat ett sådant öde?

– Jag svarar ej, emedan jag ej vet, hvad jag skall svara. Och ändå förstår jag, att jag måste svara.

Man må icke tro, att Emil v. Assar var en man utan all erfarenhet och verldsvana. Hade hans hjerta icke haft den minsta del uti denna kärleksförklaring, så hade han kanske lyckats bättre. Han, som aldrig egentligen älskat, han älskade nu så rent och starkt, som det för honom var möjligt ... häraf och härigenom blef han kastad uti för honom helt och hållet ovana och fremmande förhållanden, hvilka måste neutralisera hans fallenhet för galanteri och amortisera den skicklighet vid vändningar, hvaraf han eljest möjligen varit mäktig. Ty kärleken, som på vissa naturer har en sporrande och lifvande verkan, kan på andra, troligen mindre höga naturer, verka i visst fall nedstämmande och mattande. Att v. Assar instinktmessigt ansåg sig höra till dessa sednare naturer, torde kunna härledas deraf, att han så beredvilligt lyssnade till sin systers diktamen.

Med denna diktamen gick det dock såsom det plägar gå, när man förut läst öfver något tal eller så. Det uppstår nästan alltid fall, som göra att det öfverlästa icke vill passa i stycket, åtminstone ej i längden. Ända till Irenes svar hade det nog gått för sig, men detta svar var nu af den natur, att hans lexa här tog slut och han lekte länge med sin handske, innan han hittade på att säga:

– Var icke rädd min fröken. Svara mig nu ändå, svara mig någonting.

Smittad af hans tilltagande förlägenhet, blef äfven den stackars Irene mycket förlägen och bladade ifrigt i de några notblad hon hade i hand. Men genom en liten ansträngning fann hon sig dock snart och vågade tillochmed se sin plågare i ögonen då hon sade:

– Herr kammarjunkarens bekännelse är visst för mig mycket smickrande.

– Min sköna fröken – sade v. Assar och ämnade visst säga mera, men orden stockade sig i hans mun och blekheten på hans kinder lemnade rum för en hög rodnad. Det var icke utan, att Irene betraktade honom med ett visst medlidande. Men hennes blick antogs af Emil v. Assars fåfänga uttrycka blott deltagande eller än bättre. Detta ökade hans mod i icke ringa grad och åter runno honom i hågen några ord af lexan:

– Det beror således på frökens uppriktighet att svara, huruvida jag lyckats ingifva er de samma känslor, som frökens älskvärdhet ingifvit mig.

Den läsarinna, som någon gång gifvit en korg, har troligen funnit, att det just ej är något roligt göra. Jag ville tro, att en flicka vill så länge som möjligt uppskjuta de ruskiga orden. Men är hon ädel och god, samt ej en flärdfull, vanlig kokett, så skall sanningen inom henne ändå snart taga ut sin rätt; hennes hjerta skall bäfva tillbaka för att gifva äfven det minsta falska hopp åt en man, den hon ej kan älska. Lägg härtill, att hon älskar en annan, och redan blifvit medveten af denna kärlek, så skall hon så mycket mindre vilja ingifva falska förhoppningar, som hon då icke allenast uppskjöte sanningen utan äfven gäckade sin kärlek.

Irene var nu uti ett af dessa ledsamma moment af lifvet, då sanningen är svår, men måste fram.

– Jag skulle vilja – sade hon – att herr kammarjunkarens bekännelse icke innehållit den ringaste sanning, ty de känslor ni sade er hysa för mig, kan jag visst inte besvara.

Detta svar hade på v. Assar visst icke en så häftig verkan, som det kanske haft på någon annan. Med temligen stort lugn gjorde han en frontförändring och sade:

– Hvad icke äger rum i dag, kan visst inträffa i morgon. Och för ett lyckligt äktenskap behöfves icke denna passionerade kärlek, som förekommer i romaner och i diktens verld. Endast aktning och förtroende och vänskap äro nog och på dem äro de flesta lyckliga äktenskap grundade.

– Men herr kammarjunkaren tycktes för några ögonblick sedan mena, att de känslor ni hyser för mig äro af ett annat slag, än de ljumma ni nu anser tillräckliga till ett lyckligt äktenskap?

Kammarjunkaren var icke förberedd på ett sådant inpass emot hvad han sjelf tyckte vara en skicklig vändning och en luminös idé. Sjelfva hans sednast yttrade ord voro en del af lexan, men inkastade på ett temligen opassande ställe, lemnade de Irene tillfälle att afgifva omnämnda svar, hvars salt hade en bundsförvandt uti en ironisk min, den hon icke kunde rätt väl dölja. Det hjeltemodiga lugn v. Assar nyligen antagit blåste nu bort och efter en djup förvirring stammade han några ord, i hvilka hans syster knappt hade någon del, och hvilkas hufvudmening tycktes vara, att hans kärlek visst var varmare än blott vänskap, men att om ock Irenes icke var mera än så, så vore det väl inte hindret för den äktenskapliga lyckan. Irenes kind antog färg af öfvertygelsen, kanske ock af en lätt förtrytelse, då hon utlät sig:

– Har jag rätt förstått herr kammarjunkarens ord, så skulle vår äktenskapliga lycka kunna bli stor, oaktadt jag icke älskade er med en värma motsvarande den ni känner för mig. Men jag tror icke att det är alfvar i sådana ord. Skall icke en qvinna förakta sig sjelf, om hon fastkedjar sig vid en man, den hon icke kan älska! Och handlar hon icke orätt emot denne man, förtjenar hon icke äfven hans förakt, då hon så illa belönar hans ömhet. Att få kärlek och gifva vänskap, så skall det icke vara.

– Men jag är dermed belåten; det är för mig nog – sade kammarjunkaren kanske på grund af en half öfvertygelse ... åtminstone voro hans ögon ganska ärliga dervid.

– Antingen missförstår jag era ord, eller är min lycka för er någonting, som icke tages i beräkning – svarade Irene och allt högre steg färgen på hennes kind, och sårad qvinnlig fåfänga eller än högre känslor lyste i hennes ögon, spelade ikring hennes mun, då hon fortfor: – men ingen mensklig eller gudomlig makt kan tvinga en flicka, så svagt väsende hon äfven är, att uppoffra sig för det starka, sjelfviska väsende, som heter man. Ja, om jag äfven kunde göra er lycklig ... det jag dock föga tror, ty det låter så onaturligt ... om jag äfven hade den vissheten, så skulle jag dock aldrig blottställa min egen lycka genom en sjelfuppoffring, den mitt hjerta och min tanke lika fördöma. Så sjelfviska kunna väl vi svaga qvinnor få vara! .....

Här stadnade Irene, liksom hon låtit hänföra sig för långt, men då kammarjunkaren ingenting svarade eller sade, tillade hon med en alfvarlighet och en mildhet på en gång så väl i de dunkelblå ögonen, som i den sakta rösten:

– Jag har kanske sagt förmycket och kommit in på ämnen, som nästan äro öfver en qvinnas begrepp. Jag hade icke bordt säga mera, än hvad den bittra sanningen och min känsla inger mig att säga. Jag älskar er ej och kan således ej bli er maka. Så är det. Och låtom oss glömma dessa visserligen mindre behagliga ögonblick, liksom sådana aldrig funnits till. Och förlåt mig, om ej för annat så för det att sanningen varit mig dyrbar.

När v. Assar såg i hennes sköna ögon, som småningom begynte fuktas af tårar, så uppstod inom honom en strid emellan ädelmodet och sjelfviskheten. Hade hans kärlek varit ren och ogrumlad, så hade väl ädelmodet

segrat; men såsom denna kärlek icke var ren utan grumlad af mångahanda jordiska beräkningar, så var den naturliga följden deraf, att ädelmodet fick bita i gräset. Det var någonting snarlikt kärlekens oädla foster, hämden eller hatet, som löste förlägenhetens eller förvirringens boja och lade honom ord i mun, dem hans syster icke hittat på:

– Fröken sade, att ingen gudomlig eller mensklig makt kan tvinga det svaga väsende, som heter qvinna, till det steg, som heter äktenskap. Men om det nu ändå funnes en sådan makt ... låt vara blott mensklig, som kunde tvinga er till äktenskap med den man, som står framför er, denne förskjutne och gäckade person, som är djerf nog att ännu se er i ögat?.....

– Det kan icke finnas en sådan makt. Hvad menar ni med detta gräsliga tal?

När Irene så talade, blef hennes hållning stolt som en drottnings, tårarne försvunno ifrån hennes ögon, som nu sände utmanande blixtar. v. Assar blef dock icke slagen häraf utan skadefröjden lyste i hans ögon, då han svarade:

– Föreställ er, att en flicka, om hon icke gör det lilla offer, som kallas äktenskap, derigenom blottställer en menniska, hvilken hon är skyldig lifvet. Och föreställ er att det icke är fråga blott om det, som i era upphöjda tankar troligen är en bagatell, det vill säga gods och penningar, utan äfven om ära och rykte, kanske lifvet. Hvad säger ni om det?

– Och dessa ord lämpar ni, på er och mig – sade Irene i den ängsligaste spänning, den hennes stolthet dock ännu förmådde dölja.

– Ja, jag gör så. Just på mig och er och en till lämpar jag mina ord.

– Men säg mig, vid Gud, är det sanning i dessa ord?

– Vid Gud och himlen, det är sannt.

Lättsinnigt hade v. Assar ofta svurit, men att han icke gjorde det nu, det fann Irenes känsla. Hon bleknade. Kammarjunkaren, som ville fullborda sin seger, hviskade henne i örat:

– Ni förstår, att det är er fader jag menar.

– Vet äfven han af det? – sade Irene mekaniskt.

– Ja, han vet det.

– Då ... då – stammade Irene betäckande ansigtet med handen och vacklande emot pianot.

Mera kunde hon ej säga nu. Hon såg för sig den städse så hotande fadrens bild och hon såg förskräckliga syner; hon såg tillochmed det vilda våldet användt emot henne, den värnlösa. Bloden stockade sig ikring hennes hjerta och hon var nära att qväfvas. v. Assar tvekade icke att begagna sig af ett så gynnande ögonblick.

– Då, då – sade han liksom för att fullborda den mening Irene sannolikt haft för afsigt att säga – då förstår ni, att jag icke talat ord utan betydelse, att det finnes en makt, som kan ...

Under dessa ord förvandlades Irene hastigt som kameleonten. Hennes kinder blefvo åter lifaktiga och hennes ställning åter herrskande och hennes ögon glänste af ett underbart, öfverjordiskt uttryck och hon afbröt v. Assar:

– Hvad än må ske, intet skall tvinga mig till en förbindelse med er. Må hvilken fara som helst hota mig eller

hvem annan i verlden som helst ... er maka blir jag aldrig. Njut er triumf och gör ert värsta.

Så beslutsamma ord af en så späd varelse kunde ej annat än i hög grad väcka häpenhet hos den, som väntat en helt annan utgång af sin sista kraftåtgärd. Det räckte länge, innan kammarjunkaren kunde säga någonting; hans kinder skiftade ofta färg och hans ögon vågade ej se på Irene. Slutligen sade han med skenbart lugn:

– Detta kan vara obetänkt och ett verk af ögonblicket, som så ofta råder menniskan till hvad hon sedan får ångra. Jag vill ge fröken betänketid och den icke ens så särdeles kort ... låt mig se till nästa nyår.

– Jag tackar herr kammarjunkaren för ett sådant ädelmod, fast jag spår, att det är öfverflödigt.

– Innan dess vill jag icke besvära fröken med tal om kärlek eller mina känslor; jag skall dittills stänga sådant kram inom mitt eget bröst. Och nu vill jag lemna fröken ensam.

Med dessa ord aflägsnade sig kammarjunkaren. Han gick icke till sin syster der hon uti ett af de inre rummen satt med Adéle och lilla Ulla, utan han gick ut att taga sig frisk luft i den friska luften. Det kunde minsann också behöfvas att få en stund vara ensam efter ett uppträde af denna natur.

Hans önskan uppfylldes dock icke i allo, ty snart mötte han baronen, som varit på inspektion af ägorna. Det gick ej an för kammarjunkaren att undandraga sig baronens sällskap och snart voro de båda herrarne inne på ett kapitel, som för dem båda var af intresse, men kammarjunkaren var för stolt att berätta utgången af sin visit hos fröken Irene. Eller kanske gjorde den sorts ömhet han för henne hyste, att han icke ville blottställa henne för en vildsinnt faders vrede, innan den tid gått ut, hvilken han utsatt och hvilken han hoppades skulle vara tillräcklig att ändra hennes stolta beslut.

Sedan kammarjunkaren utgått, smälte hos Irene de känslor stoltheten och ansträngningen lyckats qväfva. Ensamheten skänkte åt henne de hos en älskvärd qvinna så älskvärda tårarne. Hon satte sig vid pianot, lade händerna på pianots tangenter, lade hufvudet i händerna och gret så. Då inträder obemärkt Harald; hans mening var att gå spela, men öfverraskad af den syn han icke först kunnat se, drog han sig några steg tillbaka.

– Är ni rädd för en flicka, som gråter – sade Irene och bemödade sig att skratta – om så är, så se, jag har redan slutat.

– Jag vet ej, hvilket för mig är en vackrare syn.

Irene lotsade missförstå dessa ord, då hon inföll:

– Är det en vacker syn att se mig gråta! Ni är elak ... och ni frågar icke mig om anledningen till dessa tårar. Jag skulle önska, att ni vore litet mera nyfiken.

– Det är för denna anledning som jag fruktar. Jag är inte rädd för en flicka som gråter, endast för det, som förmått henne dertill.

– Minns herr Thalberg, huru jag, då jag en gång nästan på samma denna plats berättade för er ... någonting ... huru jag då sade, att ni var den enda åt hvilken jag kunde berätta sådant. Och derföre ville jag, att ni nu vore nyfiken.

– Nåväl, jag är det. Jag hör med tacksamhet och trohet. Hvartenda ord af er skall gömmas i ...

Irene såg på honom så vackert, men straxt slog hon ner blicken och tycktes betänka sig. – Jag är nyfiken – sade Harald.

– Ja så, ni är det. Nåväl, det var en gång en flicka, som man ville tvinga till äktenskap med en man den hon icke kunde älska. Älskaren sade henne, att derest hon ej ginge in på partiet, skulle han yppa hemligheter, som vore nog att blottställa en person, åt hvilken hon var skyldig lifvet, att blottställa honom till gods, ära och lif. Och flickan fick visshet, att så var. Men hon svarade ...

– Hon svarade – afbröt Harald.

– Hon svarade, att, hvad helst måtte drabba henne eller hvilken annan person i verlden som helst, hon skulle dock aldrig förmås till en så beskaffad handling, som den att låta sig förenas med ... Ni förstår mig.

– Och hon svarade rätt – sade Harald med lugn.

– Ni gör mig tokig af glädje. Var det så ni sade eller var det ej. Säg det än en gång.

– Hon svarade rätt.

– Jag tackar er, ty den flickan var ... jag.

– Högsinnta, starka själ, hvad jag dig älskar.

– Älskar, hvad ... jag förstår ej ... ty min panna bränner ... mitt hufvud svindlar. Du gör mig vansinnig ... men hvad sade ni?

– Milda och veka själ, dig älskar jag.

– O säg icke så, ty ... Hvem nämnde du?

– Irene.

– Detta namn ... ja det var Irene. Henne var det du älskar?

– I lif och död, jag älskar dig, Irene.

– Och du lofvar att icke fråga mig?

– Ja jag lofvar.

– Hvad du är god. Du unnar åt din Irene den lyckan att otillfrågad få säga: Harald, jag älskar dig.

En lång och salig kyss tolkade de älskandes sällhet. Och ett vänligt öde gjorde, att ingen störde dem i deras ljufva nöje. Och skulle någon stört dem, så hade de dock ej skiljt sig ifrån hvarandras omfamning.

Från detta ögonblick var deras lifs framtid bestämd. Intet kunde mera skilja dem åt. De hade nu funnit en förklaring på deras eget väsende.

Fast det rådde skymning omkring dem, fast deras öde kanske äfven hade sin skymning, inom dem bodde dock klarhet och ljus.

Kap. XIV.
Två olika dansande par.

För att icke helt och hållet lemna ovidrörd den tid, som förflöt till jul och nyår, vilja vi anteckna några strödda drag.

Erik på sitt lilla trefliga boställe njöt af den fröjden att dagligen se Stella tillvexa i krafter, men en inre gam

tärde dock honom med en sorg, den han icke ens kunde omnämna, minst för Stella; det var den ständiga fruktan för någon ny mordanläggning. Väl vaktade drengen Heikki, såsom en trogen hund och hade mera än en gång anfallit någon buske eller stubbe, den han tagit för en lurande menniska ... men detta erbjöd blott en jemförelsevis ringa säkerhet. Erik sjelf hade vidtagit åtskilliga försigtighetsmått, men hvilka försigtighetsmått förslå mot slipade och hemliga mördare!

Morgonen efter en mörk och kall natt fann han på sin trappa följande breflapp, skrifven med förvänd stil:

Herr Pastor!

Jag kan förstå i hvilken oro ni, efter hvad som timat, sväfvar. I sådant fall kan jag trösta er. Jag har lyckats öfvertyga den person, som fruktat, att Stella vore *någon* ... att så icke är fallet.

För mig döljer han aldrig sin öfvertygelse, och jag är säker på, att han nu öfvergett sina onda tankar. Frukten intet för Stella.

En obekant vän.

Detta bref må nu ha kommit från hvem som helst ... naturligtvis misstänkte Erik en mest ... verkade dock lugnande och han beslöt att helt och hållet lemna Stellas lif eller död åt den himmelske fadrens vård och lita på, att Hans försyn icke skulle låta det barn, hvars fjät Han genom så många öden och faror härtills ledt så underbart, omkomma en ryslig död före sina dagars hälft. Erik märkte icke nu, att hans föreställning eller önskan var sådan menniskors så ofta är ... tycka att försynen skall låta oskuldens sak segra redan här i verlden; vi äro icke belåtna med den kommande ... menniskor äro vi, då vi föreställa oss den gudomliga rättvisan så påtaglig och handgriplig.

Att om möjligt fullkomligen uppdaga hemligheten af Stellas börd, ville Erik såsom redlig man. Väl hade han äfven skyggat derför ... ty Stellas börd var troligen för hög för ett äktenskap med honom ... ett äktenskap, på hvilket den djerfve redan kastade älskande blickar; men en gång, när han dragit på den strängen, hade Stella ömt förebrående svarat honom: – du är stygg, då du misstror din Stella. Hända hvad som helst, dig skall jag anse för tillräckligt förnäm för mig, ty jag har ju sagt, att jag älskar dig. Ja Erik, du är den förnämaste i verlden.

Härvid slog hon honom med en knut, som hon bundit på sin näsduk och hon fläktade sålunda bort hans barnsliga farhåga. Stella brydde sig icke om någon annan *förnämhet*, än själens.

När någon gång Harald och Irene båda på engång voro der, så voro de stunderna de sällaste för dem alla fyra. Att vara ensam med sin kärleks föremål är visst sällt och lyckligt, men att vid sig ha ännu tvenne andra älskande, som tillika äro våra vänner och förstå oss, är bland alla kärlekens variationer den ljufvaste.

På Ristilä voro Harald och Irene småningom mera försigtiga blefne, än vi funno dem sednast. Detta förhindrade dock ej, att fröken Assar engång sjelf obemärkt såg dem vexla kyssar. Hon drog sig genast undan, i den fullkomligaste förvirring; hon insåg nu det rätta sammanhanget och hon rosade icke nu sin brors sak och än mindre sin egen. En elak och intrigerande svartsjuka fyllde nu hela hennes själ och hon beslöt att icke skona Irene. Så godt hon kunde, sökte hon dock beherrska sig.

En besynnerlig och konstig plan stack upp i hennes hufvud. Hon och hennes bror voro bjudna att passera julhelgen hos en kusin, en fru Arendal boende på landsbygden tolf mil ifrån Ristilä vid Helsingfors' vägen. Till denna fru skref nu Emilie ett bref, deri hon uppmanade henne att äfven inbjuda fröken Irene Henning, samt Ristilä informatorn, magister Thalberg; fröken Irene skulle genom sin skönhet och sina behag nog imponera på landtflickorna; magister Thalberg var en treflig ung man, af hvilken både unga och gamla hade

nöje. Sådana skäl visste Emili nog skulle inverka kraftigt på kusinen.

Såvida vi sagt, att planen var konstig, måste vi äfven medge att skälen voro det ej mindre. Det ser ut, som om Emilie allsicke bekymrat sig om att skilja de älskande åt, då hon sålunda rådde till en bjudning, hvilken hörsammad lemnade Harald det yppersta tillfälle att vara vid Irenes sida. Så var dock icke fallet, men det ansåg hon för en bisak, som måste vika för hufvudsaken.

Hufvudsaken åter var åtminstone tveggehanda. Hon kände ganska väl sin broders karaktär. För det första var han mycket eldfängd af sig och hade ganska lätt för att bli kär. Emilie hade hört, att i den socken, der hennes kusin bodde, samt i de närgränsande fanns rätt vackra flickor – brodren kunde ju lätt bli förpickad i någon af dem och glömma Irene. Sådant kunde icke så lätt ske, när han ständigt hade henne för ögonen.

För det andra visste hon, att kammarjunkaren icke i det hela var en elak menniska, utan hade tillochmed stundom ådagalagt ett godt hjerta. För att nu förhärda honom i det beslut han en gång fattat beträffande Irene, var väl ingenting så tjenligt som att reta honom till svartsjuka. Derföre skulle Harald följa med.

Ännu fanns ett tredje skäl, hvilket hon icke medgaf ens för sig sjelf, men dock var af den vigt, att derest det gått an att proponera, att endast Harald blifvit bjuden ... förutsatt att han då äfven kommit ... så hade hon satt sig öfver de båda uppräknade skälen. Detta vigtiga tredje skäl var det, att Harald blifvit henne oumbärlig; hon älskade honom med passion. Att han icke skulle kommit utan Irene, det visste hon; men hon underkastade sig hellre alla svartsjukans qval, än hon ville umbära hans sällskap, hans åsyn.

Emilies uträkningar slogo in ... Harald och Irene blefvo icke allenast bjudna, utan de gingo äfven in på resan, helst baronen icke lagt sig deremot. För Harald passade resan så mycket bättre, som han äfven eljest varit sinnad att företaga sig en resa till Helsingfors, i vissa affärer, som för oss är af mindre intresse.

Föret var klingande och resan förgick rätt angenämt. Som man åkte med skjuts och det dessutom var ett präktigt månsken, framkom man innan natten till bestämmelseorten. Egentligen hörde det till saken, att kammarjunkaren och hans syster skulle sitta tillsammans i den ena släden och Harald skulle kuska för Irene och lilla Adéle, (om hvilken vi skam till sägandes i denna berättelse icke kunna gifva nöjaktig upplysning) men härifrån gjordes stundom afvikelse, så att t. ex. Harald kom att sitta vid Emilie, hvilken liksom af en nyck hade gjort det förbehåll, att ständigt sitta i samma släde.

– – – –

Under en dans en af juldagarne, en dans så mycket talrikare besökt, som det icke var i enskilt mans hus utan man erlade sin ordentliga inträdesafgift ... vissa socknar ha kommit så långt i upplysning ... hände att oaktadt Harald dansade med Irene, var hans panna dock lagd i dystra veck, dem Irene ... ack ändå så gerna ville utplåna.

– Harald – sade hon med den gladaste min hon kunde – hvarföre ändå så sorgsen. Se på mig, som är glad.

– Ja Irene, jag vill se på dig, som är glad. Slaktaren ser icke heller med vemod på lammet, hvilket han lockar till sig, der det gladt springer omkring på fältet. Men du, Irene, är ett redan offradt lam, fast du lefver ännu. Jag har förgiftat din lefnad.

– Det är ej så. Först genom dig har min lefnad för mig något värde. Ett stort och ett oändligt värde! Det är ej så som Harald säger.

– Irene, du är bland de ädla den ädlaste, den godaste ibland de goda.

– Nu tycker jag om dig, när du talar så. Berömma mig får du nog; ty jag tycker så mycket om beröm af dig.

Hennes ögons dunkla behag kom honom att glömma *allt.* Men hennes röst väckte honom åter:

– Du håller ditt löfte? Du kommer tillbaka, till din Irene, innan ...

– Ja hvad dagen icke hinner med, det må ske om natten. Nyårsdagen om morgonen skall jag vara på Ristilä.

– Nyårsdagen, den förfärliga nyårsdagen – sade Irene drömmande – sista dans påminte han mig åter om nyårsdagen. Men med dig är jag inte rädd ... ånej, Harald.

– Gjorde han det; vågade han det, den uslingen, som inte begriper att hans natur inte duger att binda Irenes! Den skurken, som ändå vill fastkedja Irenes behag ... de yttre, de enda han begriper ... vid all hans lefnadströtthet och elände! Det skall han icke få, om han äfven hade till bundsförvandt sin syster och ...

– Håll upp, min Harald – sade Irene och bleknade.

– Då du så ber, så gör jag det så gerna. Men jag håller mitt löfte. Frukta icke, min Irene, min blåa, blyga dufva, var ej rädd. För dig och vid dig kan jag trottsa hela verlden; dessa mina armar kunde bära dig genom hinder och faror, tusende gånger svårare än deras lappri.

När har älskarens ynglingsöfvermod misshagat en älskande qvinna! Irene såg på honom med en förtjusning, liksom han kunnat förmå allt, liksom han varit Gud.

– – – –

Samma denna dans föll det kammarjunkaren in att dansa med sin syster.

– Se hvad dina ögon riktas åt det der paret – sade hon.

– Nå än dina då; jag tycker de också ha lust att se ditåt – svarade kammarjunkaren sjelfförnöjd.

– Men du kan väl förstå – inföll Emilie – att det bara var för att förvissa mig om, att det verkligen var Irene du såg på. Älskar du henne verkeligen?

Man förstår, att Emilie ville blott reta sin bror.

– Om jag älskar henne, frågar du. Huru kan du, som lotsar vara så klok, komma fram med en så besynnerlig fråga. Om jag älskar henne; ja vid alla helgon, eller, om du så vill, vid alla förtappades själar, jag är så förbannadt kär i henne.

– Tala inte så hårdt, Emil. Vi ha tätt bakom oss en hop fruar och damer, som klä väggarna, men ha fin hörsel.

– Jag ger dem jemt af ... fast jag kan ändå lyda dig. Men nog är jag kär.

– Du är så olik dig, Emil och ditt språk äfven. Jag tror du är litet ...

– Litet full och litet kär. Åtminstone är jag inte särdeles nykter. Och kär är jag betydligt.

– Och ändå tvekar du att rycka an den der dagen, som du så högtidligt utsatt ... nyårsdagen.

– Ja, för ser du, hon älskar ju mig inte och om jag aldrig skulle vetat det förut, så har jag dock sett det här. Och många goda vänner ha dessutom öppnat ögonen på mig. Hon älskar en annan, det är värre. Och det värsta är att hon älskar dender bokmalen, som nu har äran dansa med henne.

– Hvarföre är det det värrsta?

– Jag vet just ej; men alla fruntimmer säga, att han är så intagande.

– Säga de det – sade Emilie och fästade sin brosch litet annorlunda – men, Emil, lät oss tala fransyska.

– Det här landssällskapet tycker just inte om, att man talar på ett språk, som de förstå, blott en af hundrade. Men låt nu gå ändå.

– De kunna väl ingenting ha emot, att man med sitt moatie talar så, att de ej må förstå det ... Men säg nu, Emil, hvarföre vill du inte göra alfvar af saken?

– Emedan hon inte älskar mig.

– Kors hvad du nu blifvit romantisk i hast.

– Det vore inte ädelmodigt.

– Och helig sedan ... De der hennes griller förgå nog snart, tro mig det. Och betänk, hvilka fördelar du kastar ifrån dig. Du har sjelf sagt, att hon är ung, skön och rik.

– Men om hon inte låter tvinga sig. Då bereder jag bara hennes olycka. Jag känner hennes far.

– Låt vara, att det vore hvad du kallar det, ett tvångsmål ... likagodt. Du föreställer dig, att hon icke låter tvinga sig ... hvar har du fått en sådan föreställning.

– Jo ser du, den saken kan jag berätta dig i förtroende och jag vet nog, att du kan bevara ett sådant förtroende. Jag erhöll det af vår honetta kusin, fru Selma Arendal. Saken var den, att i förgår aftse, så var jag, som du vet, litet trakterad ... här på landsorten anse de för en ära att truga alla sorts goda varor på oss stadsboer, och jag, som sedan min långvariga brunnsdrickning blifvit litet lättrörd ...

– Nog af, du var då litet trakterad. Men historien är väl ej slut med det?

– Nej fanken heller, knappast började. Jo ser du, jag fick det infallet att inviga henne i mina hemligheter beträffande Irene, så att hon vet i det närmaste lika så mycket, som du eller jag. Och i dag var det min tur att erhålla ett förtroende af henne. Men jag vet ej, om jag ändå kan berätta det ... det vore orätt.

– Ack hvad du nu i hast blifvit pryd. Du sade ju nyss, att du vet att jag kan bevara ett förtroende och nu återtar du ditt gifna löfte.

– Nå nå, jag vill visst inte vara något pjåk. Ser du i dag kom Selma till mig och sade, att om jag ville vara hennes vän, så skulle jag afstå ifrån alla planer på Irene. Jag svarade då, att jag aldrig skulle afstå ifrån dem, med mindre jag finge veta en giltig orsak. Då berättade hon ... med betänksamhet och tvekan förstås ... att en viss hade någon tid på dagen, (antingen i går eller i dag det nämnde hon ej) infunnit sig i hennes kabinett och gråtande kastat sig i hennes knän och sagt, att hon icke mera var värdig att ligga under ett så gästfritt tak, då hon brutit emot gästfrihetens heliga lag ..... Men hastigt hade hon liksom ångrat det steg hon tagit, den bekännelse hon gjort ... hon hade störtat upp, satt händerna i kors framför pannan och fallit så handlöst mot golfvet. I denna ställning hade hon nu klagat och jemrat och sagt, att hon förbrutit sig dubbelt ... först emot gästfriheten och nu åter ... genom denna bekännelse ... emot sin kärlek. Och Selma, som är så god, hade svårt att trösta henne, men hvad hon ej rätt lyckades uti ... det lyckades en annan, det lyckades honom, som dansar der, genom en enda blick ..... Så var det och det var Irene ..... Och Selma sade till mig: – Emil, om du har ett menskligt hjerta, så ställ dig icke såsom en mörk skugga emellan deras kärlek. Uppgif alla dina anspråk och sök i ditt rena medvetande, i ditt samvete en tröstare, ifall offret tycks dig svårt. Så talade Selma och det var icke utan att hon talade till mitt hjerta.

Dansen var slutad; Emilie drog sin broder till ett hörn af salongen. Hon betänkte sig icke så litet, innan hon talade:

– Jag medger visst, att allt det der var rörande och väl taladt ... men nästan alla saker här i verlden gå an att se ifrån tvenne sidor. Så äfven denna. Selma såg saken ifrån den romantiska sidan; hon tror på en evig kärlek här på jorden, hon tror, att vissa personer äro skapade för hvarandra och att de inte med andra kunna bli lyckliga. Jag tror inte så.

Det stack Emilie så underligt i sidan vid dessa ord; hon fortfor mattare:

– Hvarföre skall jag dock lägga ut dessa ämnen; dels är det öfver min förmåga, dels känner du af gammalt mina åsigter deri. Hvad felsteget beträffar ... om det verkligen existerat ... så borde det göra Irene tacksam emot dig, för det du vill ta henne och ... befria henne ifrån ... nå ja ... detta skall grundlägga er lycka.

– Men mig tar du alls icke i beräkning?

– Jag hoppas du inte är alltför småaktig och nogräknad, min bror .....

– Så småaktig och nogräknad menar du, att jag till exempel inte skulle vilja ha henne.

– Ja, jag menar det vore temligen enfaldigt.

– Nå ja, du kan ha rätt. Mången har ju tillochmed gift sig med enkor och det är än värre.

Här skrattade den modesta systern rätt hjertligt och bifallande åt kammarjunkarens infall. Denne var dock icke ännu fullkomligt i hennes ledband och han sade:

– Du sade, att Irene skulle bli tacksam emot mig, men huru kan hon det, då jag skiljer henne ifrån den hon älskar? Nej, godvilligt åtminstone tar hon mig icke.

– Så måste hon tvingas dertill – sade Emilie och skrattade helt obesväradt, liksom saken varit af ungefär samma värde, som den brosch hon åter lekte med.

– Således kommer hon att göra en stor uppoffring, och enligt Selma, vore det icke ädelt att drifva henne derhän.

– Du minns hvad jag redan yttrat i denna sak och jag reklamerar det ännu. Jag menar det icke är någon särdeles stor uppoffring. Men om det ock vore uppoffring, hvad är det mera; betänk att det i motsatt fall vore du, som blefve offret och är icke hvar man sig sjelf närmast?

– Du menar, att, ifall det är uppoffring, så måste den ena parten vidkännas henne, och du menar att hvarföre skall det just vara jag?

– Ja så menar jag. Du tycks i denna sak ha trögare fattning än en skolpojke. Jag måste ju ordentligen stafva för dig.

– Kanske vore det bäst att jag begrep än mindre.

– Än en sak, Emil. Hon har ju djupt förolämpat dig, hon har sagt dig sådana saker, som jag tror ingen annan qvinna sagt dig. Har du då ingen känsla af stolthet? Kan du likgiltigt smälta allt sådant? Har hämnden för dig icke det minsta behag?

Vi finna, att vissa häftiga och oädla passioner, härtills slumrande hos Emilie, i hast förvandlat henne till en ganska slug och öfvertalande intrigant. Hvad hennes sist anförda ord beträffar, hade hon visligen sparat dem

till sist, emedan hon kände, att hennes värde bror hade en god portion fåfänga, den det var godt att reta, i händelse han vore mindre beredvillig.

Dessa ord gjorde äfven på Assar en behörig verkan. Han svarade intet, men han suckade. Då sade Emilie:

– I morgon hinna vi tala mera. Det kan vara bäst Emil, att du nu lemnar mig.

Det hade varit en ganska lycklig idé att afbryta ämnet, just när hon gjort det största intrycket, men så klok hade Emilie kanske ändå icke varit. Saken var helt enkelt den, att hon såg Harald kasta sina ögon på henne och hoppades, att han skulle stiga fram till henne och skänka henne några ord.

Så gick det äfven. Harald såg på henne temligen forskande, då han utlät sig:

– Det är någonting ovanligt här i Finnland att se en sådan innerlighet råda emellan syskon. Man hade kunnat säga, att ni voren ett förlofvadt par.

Genast då Harald tilltalade henne, bleknade Emilie. Men hon tvang sig att småle.

– Tycker magistern att det är någonting ondt deri?

– Visst inte annat än i ett fall: om de låtsa en slägtkärlek, som icke finnes till i hemmet, utan blott på baler. Då är det illa.

– Ja, ja; sådana fall inträffa verkligen. Jag känner några sådana syskon. Men är det inte föröfrigt något ondt deri?

– Nej alldeles icke. Blott de icke tala någonting ondt – svarade Harald likgiltigt.

– Ni syftar väl icke dessa ord på oss?

– Med hvad skäl skulle jag det, min fröken?

Kap. XV.
Ett fem års gammalt bref.

Haralds far hade varit provincialläkare på ön Rügen.

Medicinæ-studiosi äro i allmänhet mera muntra, lefnadslustiga och böjda för äfventyr, än man hade skäl att vänta af dem, som egna sig åt ett så svårt, ansvarsfullt och snartsagdt sorgligt kall. Sådan var äfven doktor Thalberg i sina yngre år, hvilket dock icke förhindrade honom att vara den mest känsliga, uppriktiga och ädla menniska i verlden. Skämt och alfvar låta ganska väl tänka sig hos samma individ.

Medicine-kandidaten Gustaf Thalberg fick en gång det märkvärdiga infallet att bese Finnland. Detta land föreföll honom så besynnerligt och sagolikt.

Här fick han se en flicka som behagade honom. Det var en fattig flicka af temmeligen obskur börd, men god och skön. Detta var nog för hans romantiska sinne. Romanen är kort. Han älskade henne, hon honom. De gifte sig genast, fast han ingen syssla hade och på fickan knappt mera än sina respengar. Hon följde med honom och lemnade fosterland, slägt och vänner, för att dela ljuft och ledt med en älskad fremling. Visst var det litet snäft de två första årena, innan han fick den plats vi ofvan omnämt, men det gick ändå såsom det gick, det vill säga ganska bra. Visst säger ordspråket: när hungern kommer in genom dörren, flyger kärleken ut genom fönstret – men man kan temligen tryggt vända om det och säga: när kärleken kommer in genom fönstret, flyger hungern ut genom dörren.

Det dröjde dock temligen länge innan slägtingarne i Finnland fingo den underrättelsen, att familjen blifvit förökad. Det lär ha varit på det femte året, som doktorns svärmor fick nöjet att vara mormor. Året förut hade hennes dotter varit öfver till Finnland; det kunde således icke nu så hastigt komma i fråga, fast också gumman så innerligen gerna velat se sin dotterson, den hon så högeligen efterlängtat, att hon tillochmed bannat sin dotter, för det hon icke skänkt henne en planta att klappa om. Ty man kan se det är en stolthet för en gammal gumma att veta, det hon icke fortplantat menniskoslägtet förgäfves.

Eljest var denna mormor en envis och besynnerlig gumma. Hon hade aldrig varit utom sin födelsesocken och skulle icke gått in derpå, om man än lofvat henne guld och gröna skogar. Det visste hennes dotter och bjöd henne icke till sig ens nu ... hon ville icke sätta gumman på ett alltför hårdt prof.

När Harald var fem år gammal, dog hans gode far. Den sörjande enkan hade numera intet, som bandt henne vid det fremmande landet, hon flyttade åter öfver till Finnland. Den efterlemnade lilla förmögenheten var dock tillräcklig att bekosta Haralds uppfostran.

Harald blef småningom student och sedan magister. Visserligen fick han aldrig just höga vitsord, ty han var i allmänhet af ett kontemplatift lynne, hvilket är nästan detsamma, som man kallar *lat.* I sina slyngelår hade han en gång fått en liten skrapa af sin magister, för det han med sitt goda hufvud icke gick framom alla sina kamrater. – Jag tycker – svarade den frimodige gossen – att det med ett godt hufvud är större konst att hålla jemna steg med sina kamrater, än att gå fram om dem. – Af detta svar drog magistern den slutsatts, att pojken hade godt hjerta, och han bannade honom inte mera.

När Harald gick på sitt tjugunde år, lefde mormodren icke mera och hans moder, som länge varit sjuklig, gick äfven öfver till ett bättre land. På dödssängen gaf hon honom ett bref, hvilket han skulle öppna, när han fyllde sitt tjugufemte år. Ingen förmyndare bestämde hon åt honom, men märkvärdig yngling var han, ty han utsåg sjelf åt sig en förmyndare, åt hvilken han anförtrodde värfvet att realisera förmögenheten, samt framför allt att förvara brefvet tills tiden inträffade. Så ung han var, anade han dock menniskans svaghet; det hade ju kunnat hända, att han öppnat brefvet innan den tid en döende moder utsatt.

För att af qvasiförmyndarens egna händer uttaga detta bref jemte den lilla återstoden af sin förmögenhet, var det som Harald nu anträdt sin resa till hufvudstaden.

Nyårsaftonen klappade han på Eriks dörr. Han fann Erik uti salen med Stella och Regina. De höllo som bäst på med att äta sin risgrynsgröt. Så patriarkaliskt gick det till, att äfven gamla Regina vid sådana högtidliga aftnar fick vara med om aftonvarden.

En granbuske med ljus uti fanns äfven i salen ... för att förnöja barnet Stella.

När Harald inträdde, klappade hon i sina händer och sprang emot honom under utrop:

– Se, Erik, der kommer ännu en granbuske med ljus uti. Harald, Harald, hvad vi ha längtat efter dig; jag har tänkt att den resan aldrig skulle aflöpa väl, men nu ser jag dig här åter.

Harald såg på henne med vemod.

– Är du ängslig, Harald, har du ledsamt?

– Ledsamt, nej, då jag ser er, och ser er båda må väl.

Stella hade fullkomligen hunnit öfvervinna sjukdomens närmaste följder, magerhet och blekhet. Ja hon var tillochmed litet fylligare än före den stygga dagen. Hon var nära nog en utvecklad jungfru.

Der hon nu stod skön som en engel, mild, oskuldsfull och glad som ett barn, hade vår vän Harald bordt göra

sig sjelf den bekännelsen, att derest han nu första gången sett henne och hans hjerta tillika varit fritt, så hade han visst blifvit upptänd af den häftigaste kärlek ... helt ögonblickligen, såsom ett söderns barn. Men Harald var icke nu fallen för reflexioner.

Erik åter ... då han såg Harald och Stella stående der emot hvarandra – Harald, såsom man, nästan så bildskön som Stella, såsom qvinna ... kände inom sig en undran, att Harald icke blifvit den åt Stella beskärde, utan att det var han sjelf, som af skönhet ägde så litet. Erik nästan förargade sig öfver att Harald icke älskade Stella, men i sitt hjerta var han djupt tacksam derför.

– Men dina ögon äro djupt sorgsna ... det kan du ej neka. Ack om du visste, hvad detta är för en dag för Erik och mig. Ser du, jag har på mig denna hvita klädning; tror du Stella bär den förroskull?

Harald sade intet, han såg blott på Erik och Stella. Med ett barns otålighet återtog Stella:

– Och så vill du inte fråga alls; du är inte nyfiken. Det tycker Stella inte mycket om – efter en tystnad af ljuft bryderi fortfor hon raskt – jo vet Harald ... i dag frågade jag af Erik, om jag skulle få bli hans hustru; jag frågade, om jag skulle få gifta mig med honom. Ja, nog är det sannt. Och vet du, hvad han svarade; hör nu, hvad den stygge Erik svarade. Han sade: «ja, nog kan du få det, efter du så vill, min Stella.» Så svarade han. Men när han sade de två sista orden, detder *min Stella*, så var han ändå inte stygg ... å nej, allsinte stygg ... han sade så mycket då; han sade mera, än hvad han kunde säga ..... Åter frågade jag honom, när detder kunde ske; då var han, vet Harald åter litet hög af sig och svarade, att det ej kunde ske förrän efter ett halft år. Kanske, menade han, att jag inte ännu kunde och visste så mycket, som jag borde kunna och veta ... och deri hade han visst rätt. Eller kanske tänkte han på den 17 Juni, den dag, då Stella kom till Erik.

Härvid hade hon en egen skälmsk attityd, kanske en reminiscens af den tid hon var en offentlig danserska, hon viftade med händerna så sväfvande och talande och hennes blickar, som nu fästades på Erik, voro undransvärdt vackra. Allt detder skedde naturligtvis för att utplåna hvad hon sagt för mycket, för att liksom be om förlåtelse för det sjelfsvåld hon tillåtit sig emot sin äldre vän; och då detta koketterande var helt och hållet omedvetet, så var dess verkan så mycket mer i ögonen fallande. Erik, alltid förtjust, då hon talade, blef det nu ännu mer, och den kyss han nu belönade henne med var väl en af de varmaste kyssar en prest nånsin gifvit.

Uppå en hade denna kyss äfven en magisk verkan – på gamla Regina. Vi hafva sagt, att Stella var blefven en stor favorit hos Regina ... den goda hushållerskan kunde nu icke annat än storgråta. Hvad hennes tårar egentligen gällde, kan historien icke ge oss upplysning om.

Äfven Harald blef rörd, men han ville nu så gerna rymma bort från den vackra taflan. Han tog Erik i armen och drog honom in i hans eget rum.

Här hände ett uppträde af en annan natur. Efter några minuters samtal greto äfven de båda männerna. Den ene förebrådde icke den andre, han snarare tröstade eller deltog. Men deras tårar voro en gärd åt mannens svaghet och qvinnans kärlek.

– – – –

Hvilket nöje erfor icke Harald, när han for igenom den nu så öde parken; huru bäfvade icke hans hjerta vid tanken att återkomma under samma tak som Irene. På afstånd hade han sett, att hennes rum var upplyst; närmare såg han den dallring, det hastiga uppflammande, som uppkommer då ljus släckas. Allt blef mörkt; det ena ljuset efter det andra hade dött bort och hela byggnaden tycktes sofva. Det var en tung dödssömn, som Ristilä slottet sof, för att snart få ett nytt lif och en ny själ.

Dessa tankar voro dock icke Haralds, ty nu, mera än förr, kände han icke någon vedervilja emot den

oskyldiga byggnaden.

Hastigt föll han på en oförnuftig och tokig, Don Quixottisk idé; han befallde skjutsgossen att aflägsna sig med sin häst och usla släde; en riklig betalning hade han redan erhållit på kapellansbolet, nu gaf Harald honom en slant till för att slippa höra hans föreställningar. Skjutsgossen förvånade sig högeligen, men lydde. Harald tog sjelf sin kappsäck och satte den på trappan. Sedan gick han under Irenes fönster och gjorde der sina slag af och an.

Hela denna bedrift skedde nästan instinktmessigt; det var en yttre symbol af hans själs inre håg att skydda och vårda Irene. Så luffar lejonet i nejden af sin kula, så flaxar örnen omkring sitt bo och sina ungar.

En timme bortåt hade han spatserat der, under det hela hans varelse var blott känsla. Det var liksom han velat dröja med det, som han ändå så ifrigt önskade – att åter få vara under samma tak, som Irene.

Omsider beslöt han sig dock att bulta på. Han hade väl aldrig kommit så sent hem, utan att medha de nödiga exemplar af nycklar; men baronen hade haft den artigheten att göra honom underrättad, hvar han skulle bulta på, i händelse han råkat glömma nycklarna. Det var således ett fönster i nedra våningen, på hvilket han varsamt knackade. Så sakta som möjligt öppnade sig den tunga farstudörrn.

– Du kom så sent; jag är helt sömnig redan – anmärkte en qvinnlig stämma.

– Vill Amalia vara så god och gifva mig ljus till mitt rum.

– Herre Gud, är det magistern. Straxt skall jag komma. Jag skall taga litet på mig först.

Harald var icke vid lynne att göra några slutledningar nu. Snart återkom äfven Amalia med litet mera ljus och litet mera kläder på sig. Åt henne hade man äfven gifvit nyckeln till magisterns rum. Då Harald gick förbi den lilla dörr, hvilken ledde till vinden och v. Nits rum, kunde han icke undgå att märka, att den nu var öppen. Detta väckte honom upp ifrån det drömmande tillstånd, i hvilket han varit försatt.

– Ja så – tänkte han – det är således *blott* för min skull, som v. Nit är instängd; det är för att han i sitt sömngångartillstånd icke skall hos mig väcka några misstankar. Blott hos mig.

– Väntade man mig tills i afton – frågade han Amalia.

– Ja, och baronen gaf åt mig nyckeln för att städa och bädda åt magistern, ifall magistern skulle komma. Men vid bordet sade baronen ... skall jag säga, huru han sade ... jo han sade: «det ser så ut, som om vi inte behöfde se magistern här ännu i afton.» Och då blef fröken Irene blek.

Amalia var Irenes kammarjungfru, antagen i sådan egenskap «sedan d. 1 November.» Hon hade visst sina små fel (minnoms, att den arma qvinnliga delen af tjenande klassen är utsatt för frestelser – mera än andra menniskor i verlden), men i botten var hon dock en god flicka och sin herrskarinna oändligt tillgifven. Hon var dessutom den enda, åt hvilken Irene gifvit en del af sitt förtroende ... den stackars Irene hade ingen bättre att meddela sitt förtroende, än åt en fattig piga.

– Är kammarjunkaren här – frågade Harald.

– Ja och systren derjemte. Dem tycker jag inte om, men mamsell Adéle är här inte.

Då Harald ingenting sade utan blott stirrade framför sig, fortfor den meddelsamma Amalia:

– Och i aftse när jag klädde af fröken ... fröken Assar låg icke i samma rum ... ja när jag klädde af fröken ... fröken har aldrig låtit klä af sig, förrän nu de här sista tiderna och det är jag, som har klädt af henne ... då,

just då, så gret fröken och fröken tog en liten ring ... den här gullringen ... och gaf den åt mig och sade, att det skulle vara till ett minne af fröken åt mig, som tycktes vara en så välmenande och god flicka, sa fröken. Och då började jag också gråta, för fast jag ä' bara en piga, så har jag väl hjerta ändå, ... si när fröken gret. Och jag frågade, hvarföre fröken just nu ville ge ett sådant minne. Och då sade hon, att hon trodde, att morgondagen skulle bli hennes död ... om inte en viss kom snart ... ja hvarföre skall jag dölja det ... om inte magister Thalberg kom snart. För de' ä magistern hon älskar, inte älskar hon alls den der kammarjunkaren, som är så led och låss bryta på svenska så förnämt.

Harald skulle nog förut afbrutit den pratsamma flickan, ifall hon icke talat i ett ämne, som så djupt intresserade honom, men när hon nu började förvilla sig litet ifrån detta ämne, sade Harald:

– Bästa lilla Amalia; jag begär af dig en liten tjenst. Frågar baronen af dig, om jag anländt denna natt, så svarar du nej. Endast om fröken frågar, så måste du säga sanningen. Åt henne och ingen annan.

– Hvarföre, det vet jag inte, men jag gissar, att det syftar till frökens bästa och den lilla nödlögnen förlåter nog Gud, som är god. Nog skall jag ljuga för baron ... Men han måste ju ändå få veta sanningen och då är jag olycklig.

– Han skall icke få veta sanningen. När jag emot middagen går ner, skall jag säga, att jag anlände såsom om morgonen ... den tid då farstudörrn redan är öppnad ... att jag fick det infallet att afskeda skjutskarlen redan i parken. Sedan gick jag med min kappsäck helt tyst uppför trappan ... ingen såg mig, emedan det var mörkt; dörren till min kammare öppnade jag med denna andra nyckel, hvilken jag af förseende tagit med mig.

– Magistern är bra snäll i att kunna narras. Men om jag nu ändå skulle komma fast?

– Troligen frågar baronen dig allsicke; om han frågar, svarar du, såsom jag nu sagt. I värrsta fall säger du att jag narrade dig att ljuga. Då stå vi båda i sticket. Vill du det.

– Hvarföre icke, i så godt sällskap – svarade Amalia med ett galanteri, som icke skulle tagit sig illa ut i en fint bildad verldsdams fina mun.

– Men om något mycket svårt skulle hota din fröken, då kommer du sakta hit upp och låter mig få veta af det.

– Ja, med nöje. Men om någon skulle hört nu när jag öppnade farstudörrn?.....

– Huru du då skall förklara det? Men huru skulle du förklarat dig, om någon skulle råkat höra farstudörrn öppnas, äfven utan att jag kom.

Amalia förstod piken och rodnade något.

– Befaller magistern någonting vidare? – sade hon med handen på dörrlåset.

– Nej det kan vara nog, att du nu bara minnes hvad jag sagt dig.

Att Amalia lät beveka sig till en osanning, är icke så mycket att undra på, då man vet, att tjenstefolk ganska gerna spela puts för husbönder eller husmödrar, dem de ej rätt kunna akta. Dessutom uppstod hos henne en fråga, om hon icke snarare gjorde godt än ondt, då hon helt säkert befordrade sin frökens bästa. Snarare är det att undra på, att Harald nedlät sig att beveka en menniska till osanning ... han som i allmänhet gick den raka vägen. Men han var nu blefven så, att allt måste uppoffras för Irenes bästa, eller rättare för deras ömsesidiga kärlek.

Hur det var, så kunde Harald icke hjelpa det, att han trodde v. Assar hålla sitt löfte eller sitt hot. Han trodde

verkeligen att nyårsdagen blefve en svår dag för Irene. Men han ville låta henne gå genom eldprofvet, innan han uppträdde till hennes försvar; han misstrodde sin egen djerfhet och styrka, innan han genom ytterligheten af hennes fara blifvit stålsatt; denna ytterlighet skulle hans närvaro kanske afvända på en tid ... men han ville ha slag i saken. Derföre beslöt han nu att hålla sig på sin kammare, tillochmed hela dagen om så erfordrades och sedan låtsa, som om han kommit en dag senare. *(Om så erfordrades* vill här säga nästan detsamma som *om icke motsattsen erfordrades).* Harald lofvade, såsom vi minnas, för kammarjungfrun att visa sig redan på förmiddagen. Morgonstund har guld i mund, heter det, och han var nästan öfvertygad, att derest kammarjunkaren redan på förmiddagen icke lupe till storms, så skulle han på eftermiddagen icke mera våga göra det. Han glömde icke, att kammarjunkarens första anfall skedde på en eftermiddag, men det anfallet var ett lekverk emot det, som Harald nu förmodade skola ske.

Men detta börjar bli alldeles för långtrådigt. Hufvudsaken är nu den, att Harald beslöt att, tills han finge en vink, hålla sig på sin kammare den blifvande dagen. Sjelf osedd kunde han derifrån snart sagdt se allt ... naturligtvis genom Amalias upplysningar ... han var på en gång frånvarande och närvarande. Han var snart sagdt ett lejon, som lurar på sitt rof.

Hvad han egentligen skulle uträtta, huru han skulle uppträda, det tänkte han icke uppå. Men säkert var, så tyckte han, att någonting kraftigt skulle han uträtta.

Hela hans lilla intrig var visst icke en följd af långa öfverläggningar, utan blott ett ögonblickets verk. I stället för att hans känslor skulle helt och hållet smälta honom, när han inträdde inom Ristilä väggar, blef han tillochmed vida mera praktisk, än han var det derute i det fria.

När han var ensam satt han sig vid bordet och öppnade med temligt lugn brefvet och läste som följer:

Min ömt älskade Harald!

Jag skiljes ifrån verlden i den tron, att min Harald icke öfverträdt min sista vilja. Du har således fyllt ditt tjugufemte år och du är redan så gammal och stadgad, att de sanningar du snart har bekanta icke böra modfälla dig alltför mycket. Hade du förut fått veta dem, så hade det kanske skadligt ingripit i din verksamhet, du hade kanske börjat grubbla öfver sådant, till hvilket du, min Harald, är alldeles oskyldig. Ty en yngling är dock en vekare natur och af helt annan art än en man.

Ja sanningen måste fram. Min pligt emot dig, som jag så högt älskat, fordrar det.

Vi hade varit gifta i fem år och lyckligt var vårt gifte så väl de åren, som allt framgent. Väl saknade vi barn, men detta hindrade ej vår sällhet. Då jag en gång halft på alfvar, halft på skämt förebrådde mig, för det jag ej skänkt honom någon arfvinge, kysste Gustaf mig på pannan och sade: «den lycka barn ge kan visst vara stor, men jag kan icke fatta en högre lycka, än den jag äger; du är för mig nog, du är för mig allt.» Hade jag haft något vemod, så blåste han med sådana ord bort detta vemod. Vi voro lyckliga.

Vi sutto en afton i vår trefliga boning i köpingen på Rügen, då en postiljon inträder med ett bref. Samma bref finner du här inom. Läs det!

Harald öppnade det gamla, sammanvikta brefvet och läste det med rysning, ty han kände stilen:

«Herr Doktor! Jag har hört, att ni är en god menniska; nu står det i er makt att rädda ett menniskolif. Låt undersöka den klippholme, som ligger söder om den långa och smala lilla ön, som bör synas ifrån er köping midtfram åt vester. Der skall ni djupt inne i en håla, hvars ingång är nästan förborgad; finna ett barn. En skurk har satt det dit; en annan skurk, som af den förre skurken är i beroende, har lemnat er denna underrättelse. Era forskningar efter oss båda äro onödige. När detta bref är hos er, hafva vi redan lemnat

Stralsund, dit vi dessutom ankommit med falska pass.

En välmenande skurk.

Det räckte länge, innan Harald tog handen ifrån sin brännande panna och fortsatte brefvet:

Vi undersökte klippholmen och lyckades slutligen finna hålan. Och innerst i den var ett barn om kanske två år. Dess händer voro fastbundna och en duk kring munnen hindrade dess skrik att höras. Harald, så hjelplös låg du då der. Ja Harald, du är ett hittebarn.

Alla på Rügen visste, att du blott var vårt fosterbarn. Det roade mig att för en utgifva dig för vårt eget barn – för min egen mor. I början var det blott ett skämt, men småningom blef det alfvar. Ty gummans fröjd, tolkad i bref, var så stor, att jag icke mera hade hjerta att taga henne derur. Och när din fader dog – förlåt att jag kallar honom så – och jag flyttade öfver till Finland igen, lät jag dig allmännt gå och gälla för min egen son, hvarvid jag äfven gynnades af den omständighet, att du vexte långsamt och icke var för stor för den ålder jag föregaf. Icke ens presterne i församlingen visste huru det hängde ihop – för dem föregaf jag, att jag tappat din dopsedel och de forskade ej vidare. Detta var ett fel af mig, men det skedde af ömhet för dig. Gud förlåter mig det.

Har du nånsin vetat, Harald, att under din venstra axel nära till armen finnes ett ärr efter bokstäfver, säkert inbrända innan du blef vår. Dessa bokstäfver synas väl ännu. Tvenne stora h. H H. Kanske kan slumpen eller försynen hjelpa dig att genom dem utleta din härkomst.

Här medfölja några attester, som yttermera bevisa sanningen af mina ord. Så många unga personers namn äro deribland, att ganska många ännu måste lefva.

Och nu farväl, min son, min ömt älskade Harald. Jag älskade dig så som en mor älskar sitt barn och du förtjente det ock, ty du var alltid böjd till det goda. Måtte försynen allt framgent bevara dig för frestelser, faror och brott.

En småsak höll jag på att förgäta. Nyårsaftonen bestämde vi till din födelsedag, men säkert är du halftannat år äldre.

Ja blif lycklig, min Harald!

Din fostermor.

Vid vigtiga tidpunkter i menniskans lif, vid stora olyckor, stora förändringar, stora upptäckter, kan det hända så, att menniskan ådagalägger ett beundransvärdt lugn. Det är icke likgiltighet, icke apathi; det är någonting annat. Det är det gudomliga fröet inom oss, som då visar sig uppvext till en vacker blomma.

Harald tog en spegel och undersökte sin axel. Ja, helt nära den aflägsnare delen af armvecket såg han bokstäfverna temligen tydliga der. Detta hade han aldrig sett förut; väl hade han vetat att der var ett ärr, men det var allt.

Nu minndes han hvad Erik berättat honom beträffande Stella. Båda hade de således samma bokstäfver, samma tecken, tillkomna antingen vid födelsen, eller troligare efter den. Då ryste Harald; han undrade icke nu på hvarföre icke han älskade Stella framför Irene. Vi göra honom dock orätt om vi säga att han nånsin undrat derpå, ty Irene var fullt ut den bristande delen af hans själ ... att så säga, hans själs komplement. Men han minndes ... hvad vi kanske icke mera minnas ... han minndes hvad han talat med Erik den gång, då Irene och Stella första gången sågos; han sade, att han älskade Stella blott såsom en syster, men medgaf, att han under andra förhållanden ... förstås om icke Irene kommit i hans väg ... kunnat börja älska Stella. Men då

dessa andra förhållanden icke inträffat, uppsände han nu sin tacksägelse till försynen, som icke styrt hans fjät till ett namnlöst elände.

Af årets sista dagar hade det gifvits ögonblick, då han tillochmed förbannat sin kärlek till Irene ... nu gjorde han det icke mera. Oaktadt dess missbruk qväljde honom, tackade han dock Gud för denna kärleks verklighet.

Mångfaldiga tankar strömmade inom honom, först mera sammanhängande och klara, sedan mera enstaka och förvirrade. Han kände ett behof att betrakta molnen eller himlens blå; han släckte ljuset och satte sig vid fönstret.

Dagen hade varit blid, så att det tillochmed regnat; men om aftonen började molnen skingras och nu under den djupa natten var himlen molnfri och tätt besatt med stjernor. De skeno en del af sitt stilla ljus i Haralds själ, och han tyckte sig känna dem ganska väl.

Det smärtade honom, när han såg flera af dem småningom försvinna; han ville icke hafva dag ännu. Han smålog då han märkte sitt misstag, ty månen, som nu var i sitt nedan, visade snart sitt (, och förklarade för honom, hvarföre stjernor af mindre rang försvunnit. Harald såg på månen, men då han icke tyckte sig i den finna en ersättning för de små stjernor, hvilkas ljus bleknat för månens ljus, kastade han sitt öga på Orions vackra stjernbild och der tyckte han sig ha nog. Kanske emedan han tänkte tankar, som Orion förstår sig på och kände «sorger, som Orion skådar.»

Huru länge stjernehimmeln fästat hans blick, huru länge han suttit der vid fönstret dunkelt klar som en flicka, är svårt att säga. Men han blef störd.

Han såg någonting hvitt skymta på gården.

Kap. XVI.
Den vestra flygelbyggningen.

Månen lyste blott med en tredjedel, hvilken dessutom nu var bortskymd af en silfversky. Harald kunde således blott otydligt se hvad som rörde sig dernere framför honom. Detta lilla var dock tillräckligt att öfvertyga honom, att han en gång förut hade sett en sådan syn. Allt hans svärmeri försvann och han blef en iakttagelsens och verksamhetens man.

Han såg gestalten öppna den vestra flygelbyggnadens ingångsdörr; han tyckte sig höra rasslet af ett lås.

Man sade, att denna flygelbyggning var obebodd; denna omständighet spände Harald på det högsta. Han drog på sig sin öfverrock, tog jagtknifven och pistolen ifrån deras platser, försåg sin lilla blindlykta med eld ... och gick med sakta men hastiga steg ut på vinden. Denna gång kände han icke den minsta fruktan, så att han icke behöfde något spirituöst retelsemedel.

Han gick genom den lilla dörren och stadnade vid v. Nits dörr och lyssnade. Intet ljud. Han öppnade dörren. Kammaren var tom.

Men hvad vägar hade v. Nit kommit ut; Harald litade på sin fina hörsel att det icke kunnat ske på den vanliga vägen; genom farstudörrn. Kanske hade v. Nit varit borta alltsedan aftonen? I alla fall beslöt Harald att skynda i hans spår och ämnade just stiga ner i farstun, då han märkte en öppning i väggen, hvilken han aldrig sett förut. Öppningen hade storheten af ett litet fönster och utgjorde säkert en del af det blindfönster, som bildade en linie med fönstren uti v. Nits rum. Det blindfönstret var således äfven tjenligt såsom verkligt fönster. Harald gick till det och fann verkligen detta lilla fönster vara en fjerdedel af sjelfva blindfönstret. Öppningen hade icke kunnat synas ifrån vinden, emedan en tätt slutande lucka af samma färg, som den inre

muren förhindrade sådant.

Vid fönsterposten hängde uppå tvenne jernkrokar en repstege. Harald pröfvade dess styrka; stegen höll. Denna väg var visst tjenligare än igenom den, äfven oaktadt den största varsamheten, alltid rasslande farstudörren. Med försigtighet nedsteg Harald på repstegen.

När han kom till vestra flygelns ingångsdörr, fann han med glädje, att nyckeln satt i. Som denna dörr vette åt hans gafvel, på hvilken utom Haralds eget fönster endast blindfönster funnos, och han således ej behöfde frukta för spioner, gaf han sig ett ögonblicks ro och undersökte närmare nyckeln. Han var ganska blank och tycktes varit i flitigt bruk.

Inkommen var Harald rådvill, antingen han vid dörren skulle afvakta gestalten eller gå mera angripande tillväga. Som detta senare mera öfverensstämde med hans nuvarande sinnesstämning; men han under sin upptäcktsresa icke ville bli afskuren ifrån den fria luften, med andra ord instängd, så försökte han om dörren äfven ginge an att låsas eller öppnas ifrån den inre sidan; det gjorde den. Harald stängde nu till dörren för att ha gestalten i sitt våld. Sedan såg han sig omkring, hvartåt han egentligen skulle styra sin kosa.

Framför sig hade han en korridor, som sträckte sig efter hela byggningens längd och midt igenom den. På hvardera sidan deraf voro uppgångar till sex enstaka rum. Det hela hade tycke af hvad man kallar en studentkasern, med den skillnad, att uti en sådan hvart och ett af de enstaka, isolerade kyffena icke består sig sin enskilta lilla korridor, utgående ifrån den stora. Dessa små korridorer höjde sig här med en lutning af en temligen brant backe. Harald föreställde sig, att denna korridor med sina tolf besynnerliga, brant uppstigande utgreningar om dagen skulle tagit sig ganska bra ut, men om natten var den sannerligen hemsk. Skrämd blef Harald dock icke; han gick förroskull uppför en af de små korridorerna och försökte dess dörr med nyckeln till ingångsdörren. Man ser att Harald fått ett visst förtroende till sin lycka denna natt, då han kunde falla på en så barock idé, som att den stora dörrens nyckel skulle passa här. När han fann att så icke var fallet, skrattade han åt sin förmätenhet och började med temmelig kraft trycka på dörren. Den gaf vika med ett eget hemskt rassel, som återljudade från den stora korridoren.

Harald befann sig i ett lagomt stort rum, uppfyldt af gamla förfallna möbler, på hvilka månen och blindlyktan på en gång kastade ett underligt sken. Harald drog sig hastigt derifrån och gick att försöka en annan dörr, belägen på motsatta sidan af hufvudkorridoren. Äfven denna dörr gaf vika och han befann sig i ett rum snarlikt det förra. Som månen icke sken in i detta rum, gick han så mycket nogare tillväga med sin blindlykta. Hon visade honom blott förfallna möbler och hvarjehanda gammalt skräp. Harald började finna, att byggnaden verkligen var förfallen och att han innehöll en mängd skräp. Ännu ville han dock försöka en dörr och på måfå valde han den femte dörren åt månens sida.

Denna dörr emotstod vida bättre hans ansträngningar, men detta blott retade Harald. Till slut satte han ut hela sin styrka och det ganska goda låset skildes ifrån trädvirket. Med en stark skräll flög dörren upp.

Äfven här var anordningen snarlik de två förra rummens och Harald, missnöjd ärnade lemna äfven detta, då en skugga förorsakad af månen kom honom att närmare undersöka ett föremål, beläget under en mängd hopbundna stolar.

Det var en matportör med fyra afdelningar. I nedersta afdelningen var perlgrynsgröt med thy åtföljande mjölk; i afdelningen närmast ofvan var fiskfärs; sedan följde fogelstek och sist eller i det fjerde rummet funnos lemningar af någon gelee, kanske kalf. – Det var nemligen svårt att säga för Harald, ty dels var han icke just särdeles bevandrad i den sorts kemi, som kallas köksvettenskapen, dels voro rätterna icke mera i sitt ursprungliga skick, utan hade allaredan hunnit till första stadium af den process, som heter förruttnelse. Fogelsteken var det enda, som bibehållit sig och som Harald, oaktadt sin omtalta brist på kökskunskaper, dock var en så pass god gastronom, att han förstod värdera gammal fågel, så var han så indelikat, att han

smakade på en och annan bit af steken och fann sig icke illa deraf. På de öfriga rätterna vågade han icke smaka, i anseende till den obehagliga sura lukten.

Så mycket fann han emellertid, att denna middag icke hade varit dålig; man hade med den helt säkert velat undfägna en temligen läcker gom. Harald ville minnas, att för omtrent åtta dagar hade man ätit en sådan middag deruppe. Äfven här i denna obebodda flygel serveras således med mat, tänkte Harald. Det såg han likväl, att den som ätit häraf, icke haft synnerligen god appetit eller också icke fått mera till sitt lystmäte.

Bredvid portören fann han äfven en liten flaska med vin. Harald vågade smaka derpå; vinet var gammalt och godt, ehuru det tycktes nog mycket utspädt. För att icke helt och hållet sakna minnen ifrån denna kammare, bemäktigade sig Harald denna vinflaska.

Föröfrigt undersökte han rummet noga, i förhoppning att här finna någon fallucka eller någonting annat hemlighetsfullt. Men då han icke lyckades häri, satte han sig stilla på en rankig soffa och började eftertänka, hvilket storverk han nu skulle företaga sig och hvartåt han egentligen skulle styra kosan.

Då tyckte han sig höra ett aflägset ljud, såsom af en bedjande stämma. Detta ljud var så svagt, att en annan än Harald icke skulle förnummit det. Till och med han var icke fullt säker på sin sak, men så mycket fann han, att derest det verkligen var ett menniskoläte, så steg det upp ifrån golfvet. Huru skulle han nu kunna komma dit under?

Han steg åter ned i den stora korridoren och gick än längre fram, tills han kom till dess slut. Här voro målade fönster ett till höger och ett till venster. Harald började genast undersöka det venstra fönstret; det var, liksom det högra, tätt besatt med knappar och hvarjehanda prydnader, hvilka blott voro målade. Det roade dock Harald att trycka på hvar och en af dem och med många hade han ännu icke gjort sitt försök, innan han kom till en, som icke var målad utan en verklig messingsknapp, ehuru förvillande lik de andra. När han tryckte på denna, blef han icke litet häpen, då dörrn eller fönstret drog sig än djupare inåt. Det hade hittills icke varit igenläst, utan stått litet på glänt, hvilket allt Harald märkte, nu då det var för sent.

Det förargade honom att han låtit, att så säga, segern gå sig ur händerna. Han slog med jagtknifven i messingsknappens grannskap och kände till sin glädje att det icke var en stenmur utan att dörren var af träd, ehuru utvändigt rappad. Då slog han många slag med sin knif öfverallt omkring knappen, och vissa slag voro så starka, att han fann sig ha genomstuckit väggen, emedan knifven trängde ända till skaftet. Slutligen sedan han sålunda hållit på några minuter, hade han helt och hållet lyckats skilja knappen ifrån dörren, hvaraf följden var att dörren sprang upp och med temlig styrka slog honom emot bröstet. Den ifrån sammanhanget med knappen befriade fjädern verkade sådant.

Nu såg Harald för sig en ganska trång krökt gång, hvilken hade en på långt när icke så stor lutning nedåt, som de små korridorerna uppåt. Det märkvärdigaste var, att denna gång tycktes leda åt höger hand, så att Harald kunde förstå, att han vissa ögonblick var helt och hållet utom hela byggnadens grundval. Men som gången allt krökte sig åt höger, så måste han åter ha ledt Harald inom den af vestra flygelbyggningen beherrskade underjord (venia verbo!) Efter en längd af vid pass hundra alnar afbröts den cirkelformiga gången af tvenne små stegar, utaf hvilka hvardera upptog hälften af den smala gångens brädd. Den ena af dem förde uppåt, men den andra nedåt.

Liksom Herkules vid skiljevägen, stadnade Harald här, och han kände nu en viss fruktan vid tanken att han inträngt så djupt, att han lätt kunde bli sin tur instängd af gestalten, hvars vistelseort var honom en okänd sak. Det vore ändå inte så roligt att bli afskuren ifrån Guds blåa himmel.

Vi skulle göra Harald orätt, om vi trodde att denna fruktan varade så särdeles länge. Hans begär att tränga vidare öfvervann alla andra känslor, men hvilkendera stegen skulle han välja, den som förde uppåt eller

nedåt? Vi minnas att den smala gången fört honom allt nedåt och han tyckte sig redan nått ett sådant djup, som hvarifrån den förmodade rösten kunde ha kommit. Medan han nu tvekade om uppåt eller nedåt, förnam han åter en menniskoröst, och det märkbart tydligare än i det rum der han funnit portören och vinflaskan. Det var ganska svårt att med bestämdhet säga om rösten kom uppifrån eller nedifrån, ty genljudet i de underjordiska irrgångarne kunde lätt förvilla örat – derföre beslöt Harald att på måfå välja den ena stegen först, för att, i händelse af misslyckande eller missgissning, sedan fresta på den andras väg. Han föll nu med sitt val på den nedstigande stegen, men för att icke lemna åt någon tillfälle att betjenande sig af den andra stegen komma undan eller förbi honom, kände Harald nogare på denna och fann att han icke var hopspikad eller så utan kunde helt och hållet borttagas. Detta verkställde han äfven varsamt och satte stegen, som icke kunde få plats i den krokiga gången, bredvid dess nedåtgående kamrat. Härigenom uppstod nu ett åtta alns tomrum uppåt till, hvilket Harald ansåg svårt att öfvervinna genom något språng.

Efter detta försigtighetsmått, hvilket han fann åtminstone icke kunde skada, steg Harald nu ner och befann sig snart i ett rum, som var långt och smalt samt försedt med hvälfdt tak. Detta rum var helt tomt och den fuktiga jorden var dess golf; om således Harald först var böjd att anse det för en underjordisk korridor, så medgaf han dock snart att det hellre var en källare, eller om det var sannt, som några påstodo, att i nejden af Ristilä fordom varit ett kloster, så var väl detta en af klostrets katakomber, numera, troligen genom menniskohand fri ifrån kistor och ben. Allt sådant hann Harald icke närmare tänka öfver, ty allt tydligare hördes menniskoröster. Han gick längre in och fann midt i den högra väggen en dörr, hvilken var lemnad öppen, så att Harald snart var inom densamma. Han lyssnade – men hörde intet. Inom denna dörr var en korridor, snarlik de små i våningen ofvan jord äfven i det fall, att golfvet höjde sig uppåt. Harald gick nu sakta framåt och kom till en annan dörr, på hvilken han just ärnade lägga handen, men spratt till såsom träffad af ett elektriskt slag ... nu, då han var så nära målet.

En klagande vacker qvinnoröst sade:

– Ni svarar mig ej; ni vill då låta mig här omkomma den rysliga hungersdöden. Ni vill icke frälsa mig. Ni menar att ni ej vågar det. O hvad det är grymt!

Efter en paus fortfor rösten:

– Och ändå måste jag tacka er för det ni stulit er hit till mig; jag tackar er för de några skorpor, som ni hemtat åt mig och för den lilla tåren vatten tackar jag er äfven. Är icke menniskan ändå ett eländigt ting! Så länge jag hade här mat och dryck fullt upp, så kunde jag väl inte emotstå driften att smaka deraf, ehuru jag visste, att ett uselt lif derigenom skulle förlängas ... men jag nästan önskade, att man borttagit från mig dessa lifvande retelsemedel ... nu deremot, när det är bestämdt att jag skall dö af svält, nu när jag redan är halfförtärd och således så nära den vänliga döden, nu blir jag så glad åt några skorpsmulor och litet vatten. O Gud lär mig undergifvenhet, lär mig prisa dig under hungerns qval!

En manlig stämma utlät sig:

– Har han verkligen hållit sitt hot; har han icke varit här alltsedan han borttog maten och vinet?

– Han har varit här en gång; det var troligen natten emot i går ... men hvad vet jag skillnaden på natt och dag! Och då tiggde jag på mina knän af honom mat, men han bara skrattade, den grymme, och sade att detta var sista gången han skulle komma att se mig, men att han ännu den gången ville njuta af mina qval. Hvem är en djefvul i menniskoskepnad, om icke han! ..... Hvarföre skall ni gråta ... nog är ni ändå en engel emot honom. Ni är ändå den bäste af dem jag sett här i den lefvandes graf.

– Jag måste vara den bäste, emedan ni icke sett någon fler än oss båda, honom och mig. Ni gäckar mig.

– Nej, jag gäckar er ej; visst är ni en engel emot honom ... han är nedrig och grym, ni är god i grunden, men feg och svag ... Eller kanske är ni det icke; kanske ni ändå vill rädda mig till lifvet och solens ljus ... Ni skakar på hufvudet ... jag förstår ... Ni vågar det ej. Ni tror att hans hämdkänsla är så stark, att han icke ens skonar sig sjelf, då han ser sig tillika kunna draga den i förderfvet, som gäckat hans anslag.

– Ja, jag tror så. Följden för mig blefve att komma i en graf än värre än denna. Jag måste tänka på mig sjelf.

– Men om ni bedrar er? Vi kunna ju fly och tigga oss fram; kunna vi inte det? Och ni har gjort en god gerning, en gerning, som skall vältra en stor del af syndaskulden ifrån ert samvete. Vore icke så bättre, än nu?

Svaret uteblef, emedan det goda och onda råkat i strid. Men det onda segrade nu såsom så ofta annars i den svaga menniskonaturen och mannen svarade:

– Nej längre vill jag ej dröja. Om något oanadt, mildt öde kan hjelpa er, min fru, så må det vara. Jag kan det icke.

Med dessa ord grep han i dörren, för att aldrig mera vilja återse den, som var dömd till hungersdöden. Han hade känt obehaget af striden mellan det onda och goda; en sådan strid ville han icke mera erfara ... han ville döfva möjligheten af det godas seger i sitt bröst.

Kap. XVII.
I den underjordiska cellen.

Men på en gång som han öppnade äfven en annan dörren och in trädde Harald.

– Stanna – ropade han och skuffade v. Nit framför sig ifrån dörren – stanna, vänta än ett ögonblick och bevittna det oanade, milda ödet, som du nämnde om. Eller fall, såsom du föll; skadan är icke stor.

v. Nit hade fallit sanslös emot det hårda stengolfvet med knutna näfvar och fradgande mun. Men Harald fäste vid honom ingen uppmärksamhet.

Rummet var ungefärligen sex aln i längd; fyra aln i höjd och bredd. Möblerna utgjordes af en säng och en stol; en liten flyttbar kamin och en lampa, som nu äfven brann; en jernked fästad vid väggen och till sluts en qvinna, hvilken var med sin högra hand fästad vid jernkeden, såsom en hund i band. Dock var jernkeden af den längd att hon kunde komma ända till dörren, och äfven genom en mekanik, som gjorde keden dubbelt längre utom henne.

Qvinnan tycktes vara knappt öfver fyrti år; hon hade ett af dessa bildsköna ansigten, på hvilka åren lika litet som sorger och jemmer verka någon särdeles förändring. Men det fordom svarta håret hade allaredan grånat.

Hon såg på Harald med en blick, hvari ingen förfärelse målade sig, utan snarare en förstenad beundran och sade:

– Jag tror du är en mild och god ande; du är såsom min Henriks ande ... ja verkligen, du liknar honom mycket ... såder ungefär såg han ut i sina yngre år.

– Jag är icke en ande; blott en menniska, som skall hjelpa dig härifrån, eller också svälta ihjel tillsammans med dig.

– Och ditt namn, huru lyder det?

– Man kallar mig Harald Thalberg.

– Ack jag vet; han som ligger der har ibland berättat om dig. Du är en djerf yngling; huru har du kommit hit?

– Jag vet ej; men jag hittar bort härifrån.

– Och du skall då föra mig bort.

– Ja.

– Du skall föra mig bort? Dit ut, ut, ut? Dit, der himlen visar mig sin sol, natten visar mig sin måne och Gud visar mig sina stjernor. Skall du föra mig dit? du ljuger.

– Då jag är här, huru kan jag då ljuga!

– Du ljuger inte, men du gör mig vansinnig. Dit ut får jag då komma, der fåglarnas sång åter skall smeka mitt öra och klockornas klämt skall svalka mitt hjerta, der skogens doft skall tala till min själ och ljufva minnen skola vagga mig till ro ..... Men vet du hvem jag är?

– Du är en olycklig, som behöfver hjelp.

– O min Gud, på hvilken jag ännu tror, fast du tillåtit mig kastas i ett sådant elände, dig den jag älskar, fast jag varit här i så många natthöljda år ... o min Gud, låt mig icke dåras af ett vanskligt hopp. Låt honom der kunna föra mig härifrån, ut ifrån denna mörksens boning ..... Men hittar du vägen genom labyrinterne?

– Jag hittar den nog, tror jag. Hvaromicke, skall han, som ligger der, hjelpa oss fram.

– Han vill det ej.

– Han måste det. Men det behöfves ej.

– Men vet du, hvem jag är?

– Kanske är du grefve Hennings maka.

– Men vet du emot hvem du stretar, då du för mig ut. Gör det ej, ty du behagar mig. Det är en mäktig och elak man.

– Men någongång måste mörkret vika för ljuset. Låt honom vara än mäktigare än djefvulen, hans slägting, så skall jag dock öfvervinna honom och hela hans anhang. Han fruktar mig kanske, men jag icke honom ..... Och nu vill jag söka befria dig ifrån din kedja.

Med dessa ord slet han kedjan ifrån väggen – kedjan som så många år hade emotstått hennes ansträngningar.

– Ja nu ser jag att jag är fri och att du verkeligen vill föra mig härifrån. Nu förstår jag det väl. Men hvart vill du föra mig?

– Jag för dig till Ristilä karaktärsbyggnad, till min egen vindskammare der.

– Under samma tak, som baronen?

– Under samma tak.

– Du för mig dit, derifrån jag ville vara längst borta af alla ställen på jorden. Men i ditt öga bor en kraft, hela

ditt väsende har ett lugn och en förtröstan, som gör att jag med dig gerna följer dit du vill ..... Men han här, huru går det med honom?

– Honom skall jag stänga in här ... dock icke för längre än i morgon.

– Du är god; så bör det vara. Ty han var af de två den, som hade ett menskligt hjerta.

– O lemna mig icke här – sade v. Nit, som återkommit ifrån sin svimning – kanske aldrig någon mensklig varelse mera sätter sin fot inom denna dörr, utan jag måste omkomma här af hunger. Och om ni äfven håller ert löfte, så betänk att blott en enda natt här är förfärlig. Jag öfverlefver aldrig den natten.

– Vår gemensama säkerhet fordrar nu att du qvarstadnar blott en natt uti det rum, der din säkerhet fordrade, att en menniska qvarstadnade flere rysliga år af dagar och nätter. Tycker du att jag är orättvis?

v. Nits öga slumrade icke utan passade på ett tillfälle till rymning, men äfven detta märkte Harald. Han slog den lille tjocke mannen ett slag på axeln, så att denne nästan veks dubbel och ömkeligen ropade:

– Misshandla mig icke; jag är ju i ert våld. Jag är gammal och obeväpnad, ni är ung, stark och beväpnad. Striden skulle vara alltför olik.

För att bespara v. Nit alla vidare tankar på flykt, tog Harald stolen, ställde honom framför ingången och satte sig derpå. v. Nit, som insåg hans mening härmed, sade:

– Nåväl, jag må dröja här. Jag hoppas ni är mensklig och håller ert löfte. Derofvan må hända mig hvad som helst, hellre vill jag ändå dit än förtvina här.

– Har denne man haft inflytande på era öden – frågade Harald grefvinnan.

– Ja han har varit baronens, min svågers handtlangare. Det är en sorglig och föga sannolik, sann berättelse.

– Den får jag väl någongång höra ifrån fru grefvinnans egen mun.

– Ack hvad det stöter mitt öra, detta fru grefvinnan; den omensklige använde det stundom för att gäcka mig. Säg icke så mera; kalla mig till du ... det låter förtroligare och ärligare. Dessutom kan man icke tro på verkligheten af sådana höga titlar, när man pröfvat sådant som jag, när man i fjorton år legat under jorden ... Hvad var det du sade, Harald ... detta var ju ditt namn. Ack jag minnes, du sade att du hoppades någongång få höra min berättelse ifrån min egen mun. Jag förstår att du så fort möjligt vill ha mig utifrån dessa hvalf och fuktiga murar; men låt mig dröja här ännu, så lång tid som fordras att i största möjliga korthet berätta mina öden. Icke är denna fångenskap mig kär ... det vet du ... men se jag tänker: kanske då jag kommer ut i det fria, så dör jag af glädje och ... då har du icke fått höra min sorgliga historia .... Och dör jag ej af glädje, så kan något annat inträffa som för evigt förstummar min tunga ..... Och hvar skulle jag dessutom finna en lämpligare ort för berättandet af min mörka saga, än här ... hvarest sjelfva väggarne äro mina medlidsamma vittnen och hvarest vi nu råka ha bredvid oss en man, hvilken icke i denna helga stund skall våga neka till hvad han känner lika så väl, som jag ...

Här afbröts hon af v. Nits sjelfförebrående stämma, som var så stilla, som om han talat blott till sig sjelf:

– Och hvilket hans svaga själ nu icke heller skall finna vara någon fördel att neka. Men – fortfor han något raskare – kanske kan jag, min fru grefvinna, i vissa fall tillochmed tillägga några rättelser till hvad ni hittills trott vara sanning, emedan jag hittills icke vågat anföra dem ..... af fruktan för den man, som vi känna allt för väl.

– Du afhör ju gerna min berättelse – frågade hon Harald. Denne nickade jakande, grefvinnan berättade som

följer.

Kap. XVIII.
Grefvinnan Hennings berättelse.

Det är hårdt, när en menniska ifrån ett obemärkt och ringa stånd hastigt stiger till rikedom och rang, blott för att sedan sjunka i en olycka oändligt större än låg börd och dylika slumpens yttre förhållanden. Så var det med mig.

Min fader var ingenting vidare än klockare i denna socken, ehuru han kallades kantor och gick och gällde för herre. Såsom sådan och än mera emedan han dels genom arf dels genom drift och verksamhet kommit sig till en för en klockare rätt artig förmögenhet, förde han en viss stat och åtnjöt ett visst anseende, så att han tillochmed ofta var bjuden till de bättre herrskapshusen i socknen och åtnjöt dessutom den äran af återbesök. Bland dem som flitigast besökte oss var den, som tillika var den förnämaste ... det var den unga grefven Henrik Henning.

Fast jag då gick blott på mitt fjortonde år, talade han ofta med mig och han sade mig, att det var honom mycket angenämare att tala med mig ensam, än då andra hörde på. Jag å min sida tyckte så med, fast jag knappt visste deraf.

Min far började småningom finna, att de täta visiterna gällde mest mig och en gång, just när grefven höll min hand i sin och kysste mig, inkom min far och blef mycket vred och föreställde grefven på det alfvarligaste otillbörligheten af sådana ömhetsbevisningar emot en flicka, så långt under honom i stånd. Grefvens mening, sade min far, kunde omöjligen vara annan än att söka förleda ett oerfaret barn, hvilket dock förtjenade ett bättre öde, helst hon var af ett godt hjertelag och alltid hade bevisat sina föräldrar kärlek, lydnad och aktning, så att de voro på allt sätt belåtna med henne. Äfven ... tillade min fader ... voro dessa föräldrar, gudilof så pass bemedlade, att de icke ens genom fattigdom voro nödsakade till ett så smutsigt steg, som att blottställa sin dotter.

Till allt detta svarade grefven så saktmodigt han kunde, att hans mening aldrig varit sådan min far ville låta påskina, och derföre begärde han nu helt enkelt mig till sin hustru. På min faders tviflande invändningar svarade han blott, att i hjertats enskilta frågor föraktade han djupt allaståndsskillnader. Och han lät min fader välja, antingen denne ville att han genast skulle gifta sig med mig, eller om Helena först skulle sättas i pension. Min fader, som tyckte att en blifvande grefvinna skulle åtnjuta en bildning, så att hon äfven skulle presentera sig såsom en grefvinna, föredrog således det sednare. Jag sattes i den bästa pension i Åbo; grefven betäckte kostnaderne till två tredjedelar; den återstående delen hade min far förbehållit för sig. Under hela pensionstiden besökte grefven mig icke så ofta jag hade önskat, men hans kärlek rostade ej. O hvad jag blef glad, när efter två års förlopp, då jag hade mina julferier och besökte mina goda föräldrar, grefven frågade mig i mycket saker och jag kunde svara; men än gladare vardt jag, då han sade, att han ansåg mig redan tillräckligt bildad och att det nu var slut med pensionstiden.

Ja, grefven hade icke velat bedraga mig och Knuts-dagen derefter stod vårt bröllop. Att en sådan lycka jag då kände skall kunna kännas vid sexton år! Hela mitt väsende var blott en känsla; det var icke tacksamhet ... helt och hållet hade jag förgätit att grefven höjt mig upp ifrån stoftet; det var icke fåfänga öfver den afund jag säkert väckte ... nej, hela mitt väsende var blott kärlek. Jag var i himmelen på jorden.

Min sällhet hade varit öfver de djerfvaste förhoppningar och ändå var det snart, som om denna sällhet blifvit än större. Jag blef mor. Det var liksom jag i hast fått tvenne hjertan; det ena brann lika varmt som förr för min man, det andra brann för min lille gosse, min Henrik.

När Henrik var vid pass ett halft år gammal, inträffade någonting, som min man ansåg nödvändigt och jag ...

olyckligt. Grefve Henrik Henning var ansedd för en ädel och god man. Hufvudmannen för en vidsträckt och fattig familj kom en gång till honom och anropade hans ädelmod. Saken var den att denna familj visste sig i södra Frankrike ha ett betydligt arf, men genom någonsorts bedrägerier eller advokatknep, hvilka naturligtvis alltid befordras genom stora afstånd, hade detta arf icke fallit ut. Att nu min älskade Henrik skulle fara dit och med sitt anseende imponera på vederbörande, sådan var nu den fremmandes djerfva begäran och i sanning, han hade icke vändt sig till orätt person. En annan skulle skrattat honom i synen, men Henrik gjorde det ej, utan han fattade rimligheten i en sådan begäran. Han beslöt att åtaga sig en rättvis sak.

Skall jag omtala huru många invändningar min kärlek gjorde emot hans godhet. De omkostnader han komme att göra vid denna troligen lönlösa resa talade jag icke om; jag föreslog blott att han ville förse den arfsökande med respenningar och låta honom resa. Härtill svarade Henrik, att anseende och rang uträttar med vinglande arfsförfalskare än mera än pengar. Skall jag säga, hvad han icke sade åt mig, men hvad jag ändå vågar tro ... att det var, om icke en böjelse för det äfventyrliga och romaneska, en viss storartad stolthet, som eggade honom till detta företag. Henrik var stolt på ett annat sätt, än andra menniskor det äro; han ansåg det för en stor och oafvislig lycka att blifva på detta sätt tagen i anspråk af en fattig familj, hvilken icke kunde vedergälla hans möda med mera än nedkallande af himlens välsignelse. Han ansåg, att honom nu blifvit bevisad den största ära, då han, den rike mannen, fått en sådan förtroendepost af utfattiga likar. Nog af, han icke allenast beslöt att resa, utan han skänkte tillochmed pengar åt den fattige fremlingen.

Man kunde tycka, att motiverna till denna resa ändå voro nog svaga; må man då anse att hans väg styrdes af ett oundvikligt öde.

När jag såg, att intet kunde beveka honom ifrån denna äfventyrliga resa, bad jag att åtminstone sjelf få följa med, men han föreställde mig hafvets faror och strapascher – helst under den kalla årstiden med mitt lilla barn, hvilket jag inte för allt i verlden velat lemna.

Det var i December han seglade af ... jag stod gråtande på stranden och såg på. Jag trodde mitt hjerta skulle brista.

Småningom sväljde jag mina tårar och lefde i hoppet. Vid första öppet vatten hade han hoppats åter vara hemma. Jag roade mig med att lära min gosse gå och gladde mig, när han började kunna babbla någonting som liknade *mamma.*

Tiden förgick och redan var det Maj. Att min man icke skulle ha så i allt gynnande omständigheter, som han vågat hoppas, det beredde jag mig nog på, men att äfven intet bref ankommit, oroade mig på det högsta. På någon vändning i hans kärlek trodde jag ej; men om det händt någon olycka, något förfärligt och oanadt?

Min svåger baron Arvid hade inga tröstande ord att gifva mig; han blott förvärrade det onda genom sina onda gissningar. I slutet af Juni hade jag nått höjden af den förtviflan sorgen inger och man började anse mig för vansinnig. Efteråt har jag fått veta, att baronen underblåste en sådan tro.

Jag fick besök af tvenne läkare, hvilka förklarade att så var fallet och på grund af några tjenstehjons vittnesbörd, att jag stundom varit rasande och våldsam, skillde man mig ifrån mitt barn och jag blef skickad till dårhuset Danviken i Stockholm. Hvad hjelpte alla mina böner, mina försäkringar, att det blott var en ytterlig sorg, men icke galenskap ... jag inspärrades på dårhuset. Och ännu upprepar jag det ... jag var icke vansinnig då, men jag blef det småningom, sedan man jemte friheten äfven beröfvat mig mitt barn.

I åtta år hade jag varit inspärrad, tidtals redig och tidtals förryckt, då jag en dag ser en himmelsk syn ... min man. Nu hade jag till följe af den utomordentliga glädjen bordt bli vansinnig för alltid, men motsattsen inträffade. Snart var jag åter jemte honom på vårt kära Ristilä.

Hufvudändamålet med hans resa hade verkeligen lyckats. En stor del af arfvet hade fallit ut och blifvit öfversändt till Finland. Men sjelf blef han på återvägen ifrån Marseille tagen af sjöröfvare, han jemte hela besättningen. Algier var då ännu icke i fransmännens våld och medelhafvet var osäkert. Förlåt denna parenthes, som du känner bättre än jag. Nog af; min man var i åtta år slaf och hade skrifvit många bref till sin bror och mig om att utlösa honom; dessa bref hade väl aldrig kommit fram, menade han (och med den tron gick han i grafven). Slutligen fick han tillfälle att rymma och tog kosan genom Spanien till Frankrike och Marseille, der han var känd och der man försåg honom med kläder och penningar.

En sak förbittrade vår nya sällhet; vår lille Henrik var ej mer; baron Arvid hade några månader efter mitt inspärrande på dårhuset, medtagit gossen på en resa till Tyskland och der hade den lille dött uti Lübeck, såsom medhafda bevis ådagalade. Min man var af det friaste och öppnaste sinne; sjelf god och ädel misstänkte han icke någon om motsattsen.

Ännu ett barn skänkte jag min Henrik, en flicka, som vi kallade Helena, men den sällhet vi deraf rönte, varade ej länge. Ett år derefter afled min ädle herre och man; min sorg häröfver var gränslös, men vansinnig blef jag dock icke ... jag var klok nog att undvika äfven skenet deraf, för att få behålla åtminstone min Helena och friheten. Denna gång var icke heller baron Arvid angelägen om annat än att trösta mig; dageligen besökte han mig på Ristilä, och sökte på allt sätt förströ mig. Jag fann dock snart, att hans mening var annan än oegennyttig, ty snart gjorde han mig anbud om min hand. Jag spratt till, ty hans friherrinna lefde ännu. Han sade att han aldrig älskat henne, att han nu älskade blott mig, och att dessutom hans hustru nu enligt läkares intyg låg på sitt yttersta. Usch, hvad sådana ord gjorde honom förhatlig i mina ögon; jag började ana, till hvilket allt en så talande menniska kunde vara i stånd. Jag afvisade honom med föreställningar först, med förakt sedan. Jag tyckte honom ha varit en vållande orsak till sin makas död, då den enligt med läkarenes spådom verkeligen inträffade och jag förbjöd honom helt och hållet min åsyn. Den blick han då kastade på mig var lömsk och grym och innebar en aning om helvetet.

Snart förföll jag uti en sjukdom och vardt helt och hållet beröfvad sansningen. Jag vaknade först, då jag tyckte mig buren af tvenne karlar. Genom många underliga gångar förde de mig under jorden hit till denna graf. Ännu kunde jag icke tala eller skrika. Men såsom sagdt de lemnade mig här, alldeles ensam.

Småningom återkom lifvet fullkomligt i mina ådror och jag började se mig omkring. Hvad var detta för ett rum? Här var icke kallt, ty här fanns en kamin, som kändes helt varm; här var icke mörkt, ty denna lampa brann äfven då. En matportör stod på golfvet och en vinflaska invid. Man ville således ej, att jag skulle svälta ihjel.

Jag undersökte vidare och fann att min hand var fjettrad vid denna kedja. Säkert var jag åter på ett dårhus, ett än rysligare än det förra, emedan det var under jorden. Men hvad var det för drägt jag hade på mig; det var en svepdrägt.

Dörren knarrade och in trädde baron Arvid; fruktan gaf mig då en viss styrka och jag frågade, hvar jag var.

– Du är på ett sådant ställe, derifrån du aldrig slipper ut. Du är under den venstra flygelbyggningen. Dessa gångar känner ingen mer än två lefvande menniskor, som kunna tiga; grefven kände dem äfven, men han är död.

– Och hvarföre är jag här?

– För att bereda mig en fullkomlig hämnd. Du kände inte honom, hvars kärlek du förskjöt; nu får du känna hans hat. För dig behöfver jag icke hålla någonting hemligt; du kan icke skada mig. Så vet då, att jag i dina läkemedel inblandade ett sådant, som verkar antingen död eller skendöd. Jag hoppades det sednare och mitt hopp slog ej felt. Du är allaredan begrafven och ingen forskar efter dig mera; men när jag öppnade kistan

och fann dig varm, blef jag glad och jemte en god handtlangare bar jag dig hit. Här kan du nu bereda dig på att vara hela ditt återstående lif, hvilket jag vill hoppas blir långt nog, ty jag vill icke förneka dig sådant, som kan göra ditt lif på sitt sätt gladt nog. Denna kamin skall värmas åt dig, när helst du vill; denna lampas olja skall aldrig tryta ... för att roa dig i din ensamhet, skall du få att läsa tidningar och böcker, om du så vill, äfven gudliga. Af mat och dryck skall du ha fullt upp, detta rör i taket skaffar dig vädervexling och litet frisk luft ... med ett ord, intet skall saknas, som kan göra ditt lif komfortabelt ... jag har dessutom en tjenstvillig tjenare, som benäget åtagit sig att betjena dig med allt det nödtorftiga. Till ett ständigt tecken af din fångenskap skall du dock vara fästad vid denna jernked, som nog håller emot en qvinnas ansträngningar. Förstår du nu min hämnd.

– Ja, jag förstår, att du är en djefvul. Men på den sista dagen skall Gud icke se till dig i nåd; då skola dina kedjor blifva fastare och värre, än mina nu. Det skall bränna.

– Vi vilja icke tala i dessa ämnen nu. Jag vill att du först skall samla litet mera krafter; sedan skola vi förnöja oss dermed, om icke med något annat. Gonatt.

Men hvad skall jag påminna mig hans förhatliga ord. Nog af; han höll sitt löfte och hans hämnd var utsökt och fin. Han nekade icke mig värme och ljus, mat och dryck, endast för att jag måtte skänka honom en lång och mättande hämnd ... icke banditens, hvilken åtnöjer sig med ett dolkstyng och sedan är belåten ... nej, de dolkstygn han gaf mig voro så många som sandkornen äro i hafvet.

Jernkeden är såsom du ser af den längd, att jag kunde promenera af och an i det fem steg långa rummet ... ty äfven motion skulle jag ha, för att icke tvina bort och bli sjuk ... men denna ked går äfven an att viras ..... Nej jag vill icke säga mera ..... Tänk efter och välj, ibland illgerningar emot nästan, dem som äro de svartaste och nedrigaste ..... alla dem har han begått emot mig.

Denne man, som sitter här bredvid mig nu, var hans handtlangare och dessutom min ödmjuke tjenare ... i allt, som icke hade samband med min befrielse. Dock hade han ett menskligt hjerta och ofta, då han ensam var här, hade jag en på sätt och vis glad och treflig stund.

Baronen hade en verklig njutning vid att för mig omberätta alla de nidingsdåd han begått. Det var för honom en satanisk triumf att göra sig ännu mera förhatlig i dens ögon, som var i hans våld och som han visste efter hvarje sådan berättelse skulle om möjligt afsky honom ännu mera. Det kom sig icke af något behof att utgjuta sig och genom erkännandet afvältra en del af sina samvetsqval ... sådana kände han icke ..... utan det var en förhärdad röfvares fräcka mod, som, då han tillstår sina brott, är helt belåten öfver den häpnad och leda han väcker. Ja han var värre än en röfvare, ty röfvaren vet, att hans bekännelse kan skada honom, men baronen njöt samma fördel, samma triumf, inför en, som icke kunde skada honom det allra minsta. Åtminstone icke i denna verlden.

Jag sätter icke det ringaste i fråga sanningen i dessa berättelser, hvarmed han småningom bespisade mig:

De bref han emottagit af min man, rörande den franska resan och fångenskapen i Algier, hade han uppbränt allesamman. Och genom hans förord kom jag på dårhuset.

Min lilla Henrik hade icke dött; honom hade han jemte v. Nit utsatt på en obebodd ö. På v. Nits förord hade han icke velat förgifta gossen. Läkarebevisen om Henriks död voro alla förfalskade.

Han hade hoppats att jag snart skulle dö, hvarpå han skulle blifva ägaren till Ristilä. När min make återkom, slog detta felt och då uppgaf han äfven åter allt hopp, ty sin broder måste han ha känt en viss aktning för ... kanske en skugga af broderskärlek ... ty honom sade han sig icke velat skaffa ur vägen. Det var den enda ljusglimt i hans själ, tyckes det.

Men när Henrik var död uppvaknade åter hans lust till Ristilä i förening med en viss kärlek till mig. För att nu på det lättaste sättet åtkomma båda två, gaf han sin friherrinna, denna älskansvärda qvinna, ett långsamt dödande gift och ... hon dog. Då han ändå icke lyckades, handlade han med mig, såsom redan är berättadt och snart derefter lät han äfven min lilla Helena försvinna genom den välgörande syran ... hvarmed han säkert menar ett hastigt dödande gift ... Så blef han ägare till Ristilä, han ... tjufven, mördaren, skändaren.

Dessa voro nu min svågers berättelser, dem han vid denna lampas sken berättat för mig. Och såsom jag sagt; jag tror på deras sanning.

För att göra ett slut på min sorgliga historie, vill jag endast tillägga, att sedan jag i mera än fjorton år legat här under jorden, hände sig en dag – sedan baronen varit borta utöfver den vanliga terminen, som var tre dygn ... spindelns arbete i förening med kroppens behof af hvila hafva lärt mig att räkna tiden ... för fem dygn sedan hände, att han kom in och hans min var icke mera hånleende utan vild och alfvarlig. Han sade, att hans hämnd redan var tillräcklig, att min bästa tid redan var förbi och att det kunde vara bäst, att jag nu beredde mig på att dö. Då jag frågade hvilken död, svarade han: hungersdöden. Han förde med sig matportören och vinflaskan.

Kap. XIX.
Bihang till grefvinnans berättelse.

– Det är denna vinflaska – sade Harald – drick häraf och styrk dig.

Grefvinnan gjorde så utan att fråga, hvar Harald kom sig till denna för henne välkända vinflaska. Under det hon drack vaknade v. Nit ifrån den apathi eller själsslöhet, i hvilken han under hela berättelsen varit försänkt. Han såg på grefvinnan, öppnade sin mun och sade:

– Ni sade, min fru grefvinna, att ni var öfvertygad om sanningen af de berättelser, hvilka baronen icke drog i betänkande att meddela er, jag menar berättelsen om hans egna skurkstreck. Sade ni icke så?

– Jag sade mig vara öfvertygad och jag är det.

– Då kan jag lemna er den upplysning, att – här stadnade v. Nit plötsligt, men tillade sedan med en ton, som om hvad han nu sade vore annat än hvad han först ämnat säga – att ... baronen äfven är öfvertygad om dessa berättelsers sanning.

– Hvad menar ni, då ni säger sådant, som följer af det förra.

– I himlens namn, säg ut – sade Harald.

– När jag rätt tänker efter – gentog v. Nit – så kan min lott genom vissa bekännelser numera icke förvärras. Hittills har jag fruktat baronen; jag trodde, att derest jag hade anförtrott vissa omständigheter för grefvinnan, så hade kanske grefvinnan, för att hos baronen förminska hämndens vällust, icke kunnat bevara min hemlighet. Sägen fördenskull icke, att det är en jordisk klokhet (som är det samma som svaghet) hvilken nu bjuder mig att bortlägga fruktan för baronen och i dess ställe hylla sanningen. Ty så länge jag var baronens tystlåtne slaf och trogne handtlangare, var jag en arm och olycklig man, hvars sällaste stunder voro, då det döfvande ruset förjagade samvetets röst. Men nu, då jag kan tala sanning, känner jag inom mig en glädje och ett lugn, sådant jag icke känt det på länge ..... Nåväl, baronen är öfvertygad om de omtalta berättelsernas sanning; grefvinnan är det äfven ... men jag är det ej. Ty så ofta det var mig möjligt, var jag icke en trogen handtlangare.

– Hvilket är sannt och hvilket är falskt? – sade Harald.

– Alla de öfriga berättelserna äro sanna, men beträffande de begge barnen, Henrik och Helena, är det icke så. Jag följde med då baronen, på min inrådan utsatte den lille Henrik på en öde holme vester om Rügen och i en jordhåla der. Men hvad han icke visste var att jag i ett hemligt och anonymt bref underrättade, om ett barns så beskaffade utsättande äfvensom om stället ... en man, hvilken i dessa trakter var känd för ädel och godhjertad. Jag har deraf anledning att förmoda, att den lille Henrik blef räddad, men vidare vet jag icke, ty jag vågade icke gå desto mera öppet tillväga.

– Jag kan icke annat än tacka er för denna mensklighet, ehuru det är föga troligt, att brefvet hade önskad verkan. Men sådant kunna menniskor icke känna; kanske min Henrik lefver ännu. Men det andra barnet, huru räddade ni det?

– Som grefvinnan vet, var detta barn dömdt att dö genom förgift och baronen var så angelägen om att detta måtte ske rätt snart, att då han var borta, eller rättare, detta oaktadt, anmodade eller befallde ... ty jag var hans slaf ... han mig medelst det oss emellan vanliga schifferspråket i ett bref att genast döda barnet. Detta ville jag ej göra, men jag vågade icke heller vara olydig ... återstod således att bedraga baronen. Jag bortbytte det lefvande barnet emot ett, hvars nyligen inträffade död jag anade, såvida jag några dagar förut sett det draga sina sista andedrag. Nog af; det fremmande barnet begrofs, men ert barn blef vid lif ... åtminstone för en tid ... man säger emellertid, att den lilla Helena något år derefter förkom eller bortröfvades. Huru jag föröfrigt tog mina mått och steg, kan jag en annan gång beskrifva; nu kan det vara nog att säga, att det åtminstone icke dog genom baronens förvållande eller (såsom han sjelf skulle säga) förtjenst, och kanske ...

– Det lefver ännu; – tillade eller afbröt Harald – var icke det ställe der herr v. Nit bortbytte Helena, var det icke ett torp vid stora vägen?

– Ja – svarade v. Nit med häpnad och förvåning.

– Ligger det icke ungefär tre och en half fjerndel ifrån Ristilä?

– Ja, jag tror väl så.

– Och torpets namn, är det icke Inttilä?

– Det är så. Magistern vet då allt.

– Hade icke den lilla Helena på axeln nära till högra armens vinkel ett ärr, tvenne bokstäfver H H.

– Det vet jag icke – sade v. Nit – men möjligt är det ändå.

Grefvinnans ögon strålade, då hon inföll:

– Men jag vet det, jag dess mor. Men är du en allvetande själ, du stolte, herrlige yngling! Ja, ja; så var det; jag förgat att nämna derom. H H ... Henrik Henning, Helena Henning ... förstån j?... Förstån j, att jag, vid farhågan att skiljas ifrån, att bli beröfvad mina barn, var barnslig nog att med frätsten inbränna deras initialer, för gossen på den venstra axeln, för flickan på den högra. Jag tänkte, ja hvad skall jag säga hvad jag tänkte ... en känsla var det, en instinkt.

Det skulle lända till ett igenkännelsetecken till ett ... jag vet ej hvad jag skall säga ... Jag var barnslig, men var jag klok? Tala, upplys mig om mera.

– Ja – svarade Harald med en röst darrande i lugn – Helena lefver. Allt skall bli klart för dig och för hela verlden; underliga hafva ödets vexlingar varit ... försynens vägar ha varit dunkla och visa. Ja din dotter lefver, Helena lefver, Stella lefver. Tror du icke mig, då jag säger, att ditt barn lefver!

– Ja, jag måste tro den sanning, som talar ur dina ögon. Men hvar är hon, Helena? Kallade du henne äfven Stella? Hvem har talat för mig om en Stella?

– Det har jag – svarade v. Nit.

– Stöd mig, mitt minne – utropade grefvinnan – ja du har talat för mig om en Stella. Nu erinrar jag mig det fullkomligt. Så nära vore hon mig då, men ... är detta en vansinnigs glada dröm! Ut vill jag, ut, jag qväfves här. Harald, för mig fort ut härifrån, Harald, ty var detta icke ditt namn?

– Ja, det var mitt namn.

– Det var, säger du och hvad menar du dermed? Men hvad aktar jag derpå ... fast du är min befriare, så har jag nu icke känslor för dig och ingen tacksamhet ... nu när jag vet mig hafva återfått mitt barn.

– Du hade då icke mera än detta ena barn?

– Jag hade, men menar du, att menniskan aldrig kan vara nöjd? Menar du, att då jag återfått tvenne förlorade goda ting, friheten och det ena barnet ... menar du, att jag borde vara så förmäten och otacksam emot Gud, att jag började gråta efter det andra barnet.

– Men om det barn du icke vågar hoppas uppå vore din åsyn än närmare än det barn, du vet dig hafva återfått. Om på den väg, som är emellan dig och din Helena, Henrik skulle vänta dig, för att föra dig i din dotters famn?

– Åter tvingar du mig att lyssna till dina ord och deri gör du orätt. Skall min lycka nu icke få vara för mig nog?..... Men din röst har mycket veknat och dina ögon se icke mera på mig, såsom förut. Kanske har du då någon mening med dina ord. Så säg mig, hvilken är då din mening?

– I himlens namn, säg ut – sade i sin ordning v. Nit – har du några bevis, så dröj icke med dem.

Nu samlade Harald allt sitt lugn och med en röst, sväfvande och stilla såsom grafvarnes, talade han:

– Den man uppå ön Rügen, hvilken ni underrättade om det utkastade barnet, var en läkare?

– Ja, det var han.

– Och hans namn?

– Kan jag icke erinra mig.

– Var det icke Thalberg?

– Thalberg, ja, ack ja. Alldeles såsom ...

– Mitt.

– Men vidare, bevis, bevis!

– Är detta bref icke nog?

Med dessa ord gaf han åt v. Nit det lilla anonyma brefvet. Brefvet ifrån hans fostermor, hvilket omslutit det förra gaf han åt grefvinnan.

– Ja detta bref är ifrån mig – sade v. Nit – en hårsmån felar ännu, och jag kan säga, att Gud utvalt mig till ett medel för det goda.

v. Nit lade den gamla, gula breflappen i grefvinnans hand och emottog af henne det större brefvet. Efter genomläsandet begynte v. Nit att darra och hacka tänder, såsom en hvilken är anfäktad af frossen; grefvinnan deremot satt der såsom förstenad med blicken fästad på Harald, hvars lugn hade uppsmält i tårar.

Harald var dock den förste, som talade:

– Falsk blygsel vare fjerran från mig. Se här, min mor, denna blottade axel.

Grefvinnan slets ifrån sin förstening, för att straxt derefter sanslös digna emot bädden. Men när hon omsider vaknade, uppstod en scen, som icke låter sig beskrifvas.

– – – –

– Skynden er, skynden er – sade v. Nit – låten lagen med sin jernhand falla tungt på den brottslige. Gånge huru som helst, jag skall icke klaga.

– Min Henrik – sade grefvinnan – min son, skall icke en natt för denne olycklige bli lika lång, som ett helt år för mig; han är ju dervid ovan? Nej Henrik, alla vilja vi gå tillsammans bort ifrån denna hemska boning. Kommen!

Sådana ord hade kunnat förmå Harald ... låtom oss allt ännu kalla honom så, ty har han under det namnet väckt hos oss deltagande och gjort något intryck, så har sjelfva namnet blifvit oss kärt, ehuru vi förstå, att hans moder hellre kallade honom Henrik ... ja, de orden hade lätt kunnat förmå Harald till en mildhet, hvilken icke gick in i hans planer, om denna mildhet äfven nu varit oskadlig. Men mildhet behöfdes icke här, ty v. Nit utropade:

– Nej, min grefvinna; jag har nu ombytt natur och hvad jag nyss så högt fruktade, det önskar jag nu. Det skall för mig blifva ett heligt nöje att få qvarstadna här, om ock blott öfver en natt. Denna natt skall jag använda att närmare tänka på saker, dem jag icke på många, många år betänkt, emedan jag icke vågat tänka på dem. Denna lampa skall jag släcka; jag fruktar icke ens mörkret, ty jag menar, att mörkret utom skall låta ljuset inom mig klarare upplåga. Nej gån, hindren mig icke; när herr Thalberg, grefven vill jag säga, nästa gång återser mig, hoppas jag, att det mesta redan är utspelt deruppe och att mycket är förändradt här nere.

Af så mäktiga okända känslor än grefvinnan och hennes son voro beherrskade, kunde de dock icke låta bli att med en viss beundran betrakta den arme v. Nit, hvars ansigtes uttryck var varmt och godt och skänkte en egen högre betydelse åt hans sednaste, skenbart skämtsamma, obetydliga ord.

– Tag dock denna vinflaska – sade Harald – hon innehåller dock någon näring.

– Nej icke nu – svarade v. Nit – jag vill bli helt ensam och bryr mig icke nu om någon kamrat – tillade han vemodigt leende.

– Gonatt i så fall tills i morgon – sade grefvinnan och Harald nästan på en gång.

– Måtte himlen låta allt lyckas för er så väl, som jag det önskar. Gonatt – tillade v. Nit och släckte sin lampa.

De två hade nästan svårt att lösrycka sig ifrån v. Nits sällskap och den hemska rysliga kammaren. När de redan voro vid de tvenne stegarne, hviskade grefvinnan:

– Men om ett infall skulle göra, att den förskräcklige infann sig här i natt, oaktadt han icke lofvat, och då finner den arme v. Nit der och offret borta, så dödar han honom säkert.

– Ja du har rätt, min mor, men äro ingångsnycklarna tvenne?

– Jag vet det ej. Låtom oss än en gång gå till honom, som nu är grafvens innevånare.

Ingendera ville lemna den andra och de gingo således tillsammans. v. Nit blef först litet häpen, men underrättad om orsaken till deras återvändande, fällde han tårar af tacksamhet öfver en sådan grannlagenhet, omtänksamhet eller ädelmod; han kom icke ens att tänka, att ett sådant steg kunnat härleda sig ifrån hämndlystnad hos grefvinnan ... det hade ju varit menligt för henne och Harald, om v. Nit, troligen ett lagens offer, omkommit genom baronens hand. Och väl var att han icke tänkte något sådant, ty hvad som bevekte grefvinnan och Harald till detta återvändande, var visst intet annat än medlidsamhet och ädelmod.

Men äfven om v. Nit för ett ögonblick skulle ansett deras föregifvanden förestafvade af någon ting annat än oegennytta ... hvilket vi af det sagda finne att han dock icke gjorde ... så skulle han snart blifvit öfvertygad om motsattsen, då Harald erbjöd honom att välja emellan pistolen och jagtknifven, sig till försvar. v. Nit skulle funnit, att medelst antagandet af ett sådant tillbud komme han verkligen i stånd att undandraga hämnden och lagen ett eller flera offer, sig sjelf eller baronen, eller båda två. Men ännu en gång säga vi, att sådana tankar icke uppstodo hos v. Nit, lika litet som andra beräknande tankar hos grefvinnan och Harald, och för att intyga sanningen af detta påstående om v. Nit, må vi fästa oss vid ord, utsagda af hans egen mun:

– Är du då en menniska utan all fruktan; betänk, om jag valde pistolen, så kunde jag, om jag ville, troligen döda dig och försätta mig i frihet.

– Jag fruktar ej – sade Harald ..... men kunde knappt hämma sina tårar, då han, vid blindlyktans matta sken såg tårar strömma utför v. Nits kinder.

– Du tror mig om godt – sade v. Nit – så nedrig tror du ej jag kunde vara. Men tror du då icke mig om svaghet; om jag har blott jagtknifven, så kan jag ju döda mig sjelf, om också ingen annan.

– Jag fruktar icke ens det – sade Harald.

– O hvad det är ljuft – sade v. Nit halfthviskande – att anses för god. Det är likasom man då skulle inom sig känna en helig fläkt, en varm vilja att verkeligen blifva starkare och godare och bättre ... Nej, min vän, behåll du både knifven och pistolen; du kan ... hvem vet ... kanske behöfva dem bättre än jag. Men efter j viljen sätta mig i säkerhet för *honom*, (fast jag visst tror, att han icke skall infinna sig här mera) och det verkligen är fallet, att nycklarna äro tvenne ... den ena min, den andra baronens, så skall jag upplysa om ett ganska tjenligt och enkelt medel. Min nyckel är af det slag, som kan vikas ihop; nyckeln tränger just jemt så långt in i låset, som till nyckelns veck; bryter man nu af nyckeln ... hvilket sker lätt med tillhjelp af en sten ... så sticker den inneligannde delen jemt så långt fram, som låsets yttre yta och således kan man med en annan nyckel der ingenting uträtta, icke heller med något annat verktyg, så framt man icke är smed. Bryt således af nyckeln, så är jag här i säkerhet för baronen och j kunnen vara obekymrade om mig ...

– Tills vi i morgon råkas och sist middagstiden – sade Harald och begaf sig bort stödjande sin moders arm.

Ängsligt slöt hon sig allt närmare till Harald, då de passerade den smala krökta gången, den hon blott en gång förut befunnit sig i ... men då omedveten om allt. När de hunnit genom blinddörren och grefvinnan genom den dörr, som ledde till rummet med matförråderne och hvilken Harald lemnat öppen, första gången på så många år såg himmelens stjernor, uppgaf hon ett svagt glädjeskri och Harald stödde henne allt ömmare, vid det hon stadnade der med blicken fäst på den lilla fläck af himlahvalfvet man derifrån kunde varsna. Åter några steg och hon stadnade åter vid den andra öppna dörren och vid den tredje. Men när stora dörren var öppnad och hon befann sig helt och hållet i det fria, föll hon alldeles maktlös emot hans arm.

När Harald såg henne så, mindes han grannt, hvad hans moder sagt dernere i den underjordiska kammaren. Hon bad ju att få dröja der så länge, som fordrades att berätta hennes sorgliga historia, emedan ... såsom hon

sade ... «kanske då jag kommer ut i det fria, så dör jag af glädje.» Och om nu så verkeligen inträffade, huru rysligt! Att hafva återfått en mor för att genast förlora henne! Att hafva räddat ett menniskolif, för att detta lif desto snarare skall slockna!

Det enda, som återstod honom var hämnden, men nu var hämnden för honom en usel tröst!

I sin ifver att bortföra henne, hade han glömt att öfver hennes emot den kalla luften icke särdeles skyddande drägt kasta sin öfverrock; detta gjorde han således nu. Han tog snö och gned hennes pulsar och tinningar ... och lifsandarne vände åter, ehuru långsamt och småningom.

– Förlåt, min Henrik, denna vanmakt, som säkert oroade dig mycket.

– Ja, men min glädje nu öfvergår oron då.

Harald pröfvade nyckeln och fann, att v. Nit sagt sanning; således bröt han af den. Sedan förde han sin moder till repstegen; jernkeden, som allt ännu var fästad vid hennes hand, virade han starkt och fast omkring ett ställe af stegen, beläget så pass högt, att grefvinnan kunde stå på marken, medan Harald gick uppför stegen. Sedan han hunnit upp, satte grefvinnan sig i en af Harald förut anvisad ställning inom stegens nedersta trappor. Denna ställning var sådan, att äfven i händelse af vanmakt, grefvinnan måste förblifva i densamma. Nu hissade Harald varsamt men med styrka upp stegen, som bar hans moder och när denna såg sig uppe hos sin Henrik, föll hon emot hans bröst och gret sakta. Hon ansåg sig nu redan vara i fullkomlig säkerhet.

Harald hade, såsom vi minnas, glömt att igenslå dörrarna till de tre rummen i venstra flygelbyggningen, men här glömde han ej att försätta blindfönstret i det skick det varit innan v. Nit begagnat detta sätt att färdas nedåt.

Åt sin moder anvisade han sin egen kammare, sjelf ville han för några timmar betjena sig af v. Nits. Såvida klockan redan var fyra på morgonen klädde icke Harald af sig och bemödade sig att somna, men blef snart störd af grefvinnan, som inkom häpen och förskräckt.

– Min son – sade hon – sofver du, så vak upp, ty den förskräcklige sofver icke. Jag såg honom, der jag satt och beskådade stjernorna ifrån mitt fönster. Kom till ditt eget rum, kanske kan äfven du få se honom och i alla fall är det bäst, att vi denna natt äro i samma kammare. Kom, Henrik.

Han lydde och ifrån sitt kammarfönster såg han snart en gestalt klädd såsom nyligen v. Nit.

– En sådan drägt – sade grefvinnan – bära de på det att menniskor, som händelsevis se dem, måtte tro dem vara dödas skepnader, hvilkas steg det icke är godt för menniskor att iakttaga och bevaka.

– Jag vet det – sade Harald och råkade nu tänka på det äfventyr Irene en gång berättat, utom på hvad han sjelf sett.

Ja, gestalten stod på trappan till venstra flygelbyggnaden, rådvill, emedan hans nyckel icke passat in i låset. Grefvinnan sade:

– Icke var det af ånger han nu ärnade besöka mig, eller för att gifva mig mat och dryck ... nej, blott för att njuta af mina qval.

– Men tänk min moder, om han visste någon annan ingång. Då är v. Nit att beklaga. Skall jag gå ned och hindra skurken?

– Frukta icke mitt barn. Han har sjelf sagt, att in till byggningen är blott en ingång, ehuru inom densamma

till min håla skola vara två. Så sade äfven han, som nu är dernere. Och var trygg, min son; se han vänder redan hitåt dröjande steg.

Snart hördes farstudörren sakta klirra och steg kommo uppåt. Andlöst lyssnade båda. Stegen gingo förbi Haralds kammardörr och blefvo något starkare på vinden.

– Han går till v. Nits rum för att forska om denne är i sin kammare. Men lyckligtvis har jag nyckeln här ... eljest kunde min mössa förråda mig ... Eller vill du moder, skall jag förråda mig sjelf och gå att möta honom på vinden?

– Nej Henrik, vår sak är icke af dem, som behöfva sky dagens ljus. Låt icke ditt ungdomsblod koka öfver och förmå dig till sådant, som icke öfverensstämmer med den klokhet och lugna ande du i öfrigt tyckes äga.

– Jag vill lyda dig, moder, ehuru den förhatliges närvaro verkeligen bringar min blod i jäsning. Men låt honom vara: i morgon är ock en dag.

Stegen togo nu samma väg de kommit, men farstudörrn öppnades icke mera.

– Förmodligen – utlät sig Harald – blef baronen förvånad, när han såg förhållandet med låset. Han skyndade till v. Nits rum och då han icke fann någon repstege hänga utanför, äfvensom stora farstudörren hade varit igenläst, då baronen utträdt igenom dörren, måste han draga den slutsatts, att v. Nit var på sin kammare, men att han antingen sofde och icke hörde baronens förmodligen mindre starka knackning, eller att han icke vågade släppa in, emedan han förmodade att baronen varit att försöka låset, uti hvilket v. Nit af våda qvarlemnat en del af sin nyckel. Kanske baronen äfven ansåg v. Nit ha någon annan orsak att icke släppa in ..... I alla fall, oroa dig icke min mor; säkert har den förskräcklige redan återbegifvit sig till sin hemska hvila.

– Med dig, Henrik, fruktar jag icke nu, då jag med dig är inom samma väggar. Å nej, alls icke.

– Men – utfor Harald hastigt och slog sig med handen för sin panna – är jag då ett odjur, som har förglömt, att min moder behöfver någonting att stilla hungern och läska törsten ... Hade det varit någon för mig mindre kär varelse, så hade jag kanske icke varit så glömsk och så grym, men nu, då det är min moder ...

Han gick till garderoben och framtog sin vägkost, (med hvilken man tvertemot hans föreställningar i Helsingfors hade *belastat* honom) samt en flaska Medoc.

– Ja mitt barn, gif det åt mig fort. Under dessa sednaste så betydelsefulla timmar glömde jag min hunger, men nu, nu, ack ja, gif hit ... Nej låt ljuset vara, vi ha ju månans sken.

Och grefvinnan åt med den hos alla, som lidit hungersnöd, så egna och naturliga glupskhet. Och för en stund glömde hon bort sin son, friheten, månen och himlens stjernor. Men när hon slutat, sade hon:

– Gör mig till viljes, min Henrik. I min grafkammare har jag haft godt om sömn. Sömnen plågar icke mig, men du, hvars krafter icke få alltför mycket tagas i anspråk *nu* ... lägg dig här och jag skall vaka öfver dig; nu, såsom jag vakade vid din vagga i ett längst förflutet fordom.

Och Harald gjorde så. Utmattad af nattvak, af resans besvärligheter, af kärlek, af själsqval, af själens våldsamma spänning i för honom oanade förhållanden ... i korthet sagdt, utmattad till kropp och själ föll Harald snart i en orolig sömn. Men modrens ögon tröttnade ej att ömsom betrakta himmelens hvalf, ömsom den sofvandes pannas hvalf, på hvilket månen mot morgonen kastade sin bleka dager.

Litet före solens uppgång väckte honom grefvinnan. Det knackade på dörren.

– Göm dig här, min mor – sade Harald – dig bör hon icke få se ännu. Men var utan fruktan; det är en af våra

vänner.

Han öppnade dörren och in trädde Amalia, blek och förskrämd. Sakta men hastigt sade hon:

– Jag såg baronen och v. Assar tillsammans; de tego, då jag gick förbi, men hvad mån’ de hade talat, ty de sågo så vilda ut! Och fröken gick för en liten stund sedan på vinden här bredvid att se efter klädstreckena och jag var med, fast jag återvände strax. Men jag slog inte den lilla dörren igen efter mig och nu är han ändå läst. Någon har sprungit dit upp, smygande som en räf, medan jag var borta. Fort, fort, herr Thalberg; spräng dörren ... era armar förslå väl inte ... tag den stora stenen, hvarmed herrn plägar pressa Irenes blommor ... fort, hjelp och rädda!

Sakta såsom hon kommit, smög sig Amalia bort.

– Frukta intet, moder, genast är jag tillbaka – sade Harald, tog sina vapen och skyndade ut.

Kap. XX.
En svag själ, som är böjd för det goda!

Irene hade tillbragt en sömnlös natt. Hon hade hoppats, att Harald skulle redan nyårsaftonen vara på Ristilä. Väl mindes hon, att han icke ens utsatt någon tid före nyårsdagen om morgonen, men till följe af en älskande qvinnas förlåtliga anspråk hade hon önskat och hoppats, att han ändå skulle komma litet förr.

Vi göra dock Irene orätt, om vi tro, att det var blott felslåendet af detta hopp, som aflägsnade sömnen ifrån Irenes läger. Nej, det var de mörka aningar om något hotande ondt, hvilket Haralds närhet troligen förmått afvända.

Nyårsaftonen hade kammarjunkaren varit ovanligt artig emot henne. Han hade verkligen uppbjudit hela sin älskvärdhet, men hade dock hvarken lyckats att rubba Irenes hjerta eller föresatts.

Hon steg upp utan att afvakta sin kammarjungfru och klädde sig hastigt. Hon tog sitt ljus och gick till salongen för att låta tonerna antingen trösta henne och göra henne starkare eller, om sådant icke gick för sig, åtminstone deltaga i hennes sorg.

Hon spelade först ett Andante af Beethoven, hvilket alltid behagat henne mycket, men nu icke stort. Det var för upphöjdt öfverjordiskt. Hon spelade samma symfonis Scherzo; känslorna här voro alltför vilda, sväfvande och obestämda ... Irenes egna voro äfven sväfvande, men mera milda, mera bestämda. Hon försökte spela Finalen, men hann icke många takter, innan hon märkte att finalen dugde än mindre. Hon ville dock icke så hastigt öfverge Beethoven. Hon sjöng hans Längtans Vals och fann den redan bra nog, hans Adelaide ... än bättre. Sedan lemnade hon Beethoven och gick öfver till svenska folkvisan «Jag ser på dina ögon, Att du har en annan kär.» Första reprisen behagade henne icke så mycket som den andra. «Och när som jag blir döder» etc., hvilken hon några gånger repeterade. Vidare sjöng hon Almqvists Björninnan, men intagen häraf förmycket stadnade hon tvärt och sade till sig:

– Mina visor tyckas alla börja luta åt döden. Det är underligt. Eller var det emedan Harald lärt mig Björninnan? Harald, min Harald, kom till Irene. «Här är rosor, kyssar och döden»..... «Minns på mina ögons färg och kom.» Men du kommer ju ej ... och ändå vet jag huru högt du älskar mig. Det är ju en glädje? Nej ...

Irenes känslor voro gifna och bestämda, men hennes tankar obestämda och förvirrade. Man skulle ha sett henne, huru hon satt der med högra armen på stolens karm, den venstra handen inom den högra, hufvudet hvilande på armen, det långa bruna håret oupphäktadt, i oordning böljande och beskuggande den hvita halsen och de yppiga axlarna ... man skulle sett allt detta och ögonens längtande, irrande blickar, och man

skulle icke frågat, hvarföre Irene i dag klädt sig i svart. Man skulle funnit, att detta var en dödens dag ... dödens ... men för hvem?

Just när hon satt så, inkom Amalia.

– Hvad fröken är tidigt uppe i dag. Och redan länge har fröken spelat och sjungit så vackert.

– Hvad kan klockan vara?

– Jag vet inte. Men Lisette var just nyss och bjöd kaffe på herrarnes sida. Klockan är väl öfver sju.

– Voro de uppe redan?

– Baronen sofde, sa’ hon, men kammarjunkaren var uppstigen. Han hade öppnat dörren till kammaren här bredvid, säkert för att höra frökens sång, kantänka.

– Var icke stygg, Amalia. Nå än fröken Assar då?

– Hon sofver på sitt söta öra.

Amalia skulle så gerna velat, att hennes fröken frågat om en viss var anländ, ty hon minndes, att Harald gifvit henne det uppdrag att först då yppa förhållandet, när Irene skulle göra henne en direkt fråga derom ..... Amalia respekterade, för sin frökens skull, Harald, som dessutom, under allt sådant, säkert hade någon mening, en angenäm syrpris eller så. Emellertid stod Amalia såsom på nålar. Irene åter kunde aldrig föreställa sig, att Amalia hade en så ljuf hemlighet att meddela, då hon icke genast kom fram dermed, derför blygdes hon att göra Amalia en fråga, hvilken blefve besvarad med nej.

Så stodo aktierna emellan fröken och kammarjungfrun. Den ena blygdes eller rättare vågade icke göra en kär fråga; den sednare tyckte sig icke kunna svara på en ogjord fråga.

Då Irene efter Amalias sista yttrande ingenting mera hade att säga, utlät sig denna.

– Jag vill inte mera störa fröken, ty jag förstår, att fröken helst vill vara allena nu. Jag såg det äfven straxt, när jag kom in ... fröken var svartklädd ... hvarföre har fröken klädt sig i svart?... och se’n så satt fröken så underligt der på stolen ... jag har aldrig sett fröken sitta så ... det var så ängsligt och ändå så hjertinnerligen vackert ... *han* skulle ha bordt sett fröken så ... ja ... det var romantiskt, såsom fröken Emili säger ... Men jag stör fröken?

– Förlåt mig, Amalia; ja jag vill helst vara ensam nu. Tag de der några klädningarna, som du tvättade i går eller i dag och gå med dem på vinden och häng dem upp på klädstreckena, men vackert och försigtigt ... fast det är högtidsdag. Du har väl vridit väl ur dem, att de inte isa sig förmycket.

Amalia försvann och Irene satte sig åter att spela och sjunga. Nu valde hon en ny sång af Harald, ett stycke, som saknade öfverskrift, men der både orden och musiken voro en vaggsång för Irenes hjerta. Den sången var säkert den rätta, ty Irene visste icke ens af att hon sjöng den; hennes själ var en enda samklang med orden och musiken i deras helhet; det var det mest ense triumvirat.

Hon hade sjungit blott trenne verser häraf, då hon såg för sig en förhatlig syn – v. Assar var i rummet. Hon sade så lugnt hon kunde:

– Herr Kammarjunkaren vet, att etiketten i detta hus fordrar, att fruntimren äro för sig till klockan tio, frukosttimmen. Ursäkta derföre, att mina «*lockar*» ligga i en «*behaglig oordning.*» Jag kunde icke tro, att ni, för hvilken etiketten hittills varit det högsta goda, denna gång skulle öfverträda dess enkla bud.

Kammarjunkaren förstod sig icke på att denna gång anta dessa Irenes ord för annat än ett vanligt koketteri. Han inföll:

– Men man måste glömma etiketten, när man hör sådana toner ifrån så kära läppar. Dörren till taflerummet stod öppen ...

– Jag vet det – inföll Irene.

– Och jag kunde icke underlåta att höra det som lockade mig att glömma all etikett.

– Jag tror det – sade Irene.

– Hvad var det för en sång, som fröken sednast sjöng – sade Assar, som icke alltför tvärt ville komma på saken?

– Jag vet ej; sången har ej någon titel.

– Men af hvem äro orden och musiken?

– De äro af samma person.

– Som heter?

– Jag vet inte.

– Ni rodnar; ni har således sagt en osanning.

– Dels rodnade jag deröfver, dels öfver er nyfikenhet och den frihet ni tager er att förhöra mig såsom ett barn. Men vill ni nödvändigt veta sanningen, så kan jag säga er, att jag känner den person, som skrifvit sången och att han är mig dyrbar.

Irene kände sitt mod vexa, nu då hon var ensam med den för henne fruktansvärde v. Assar. Denne teg något litet och bet sig i läppen, innan han svarade:

– *Jag vet det*, och jag känner äfven mannens namn; han heter ...

– Harald Thalberg – inföll Irene, liksom hon icke unnat kammarjunkaren det nöjet att utsäga detta namn.

– Ni älskar då honom verkeligen?

– Honom älskar jag, Harald älskar jag, Harald och ingen annan.

När hon så talade, var det med en hänryckning, en värma och en ljuf ögonens glans, såsom om det icke varit v. Assar hon hade för sig, utan sjelfva hennes älskade Harald. Och fastän hennes sköna blickar föllo på Assar, misstog han sig dock icke om deras mening. Han utlät sig temligen lugnt och kallt:

– Jag förstår, att fröken endast ville förekomma mig. Fröken förstod säkert, att jag derföre bröt emot etiketten, för att ostörd få tala med er i ett ämne, som för oss båda är af en viss vigt. Ni vet, att det i dag är nyårsdagen; hellre tidigare än senare bör man tala i vigtigare ämnen; längre fram på dagen kan man lätt bli modfälld, om morgonen har man sin själskraft i behåll.

– Ja det är nyårsdagen – suckade Irene.

– Och derföre vill jag tala utan omsvep. Jag tror, att ni älskar denne Thalberg ... jag vet *ännu mera* ... likagodt, jag erbjuder er nu mitt hjerta och min hand.

– Jag förstår af ert tal, att ni tillochmed anser er handla ädelmodigt nu. Och i vanliga fall kunde det äfven vara ädelmod. Men minns, att jag älskade honom *då* och jag älskar honom ännu. Hellre än att förenas med en annan fördrager jag all olycka, vanära och elände. Är det ädelmodigt att vilja skilja mig ifrån honom?

– Men j kunnen ju aldrig bli förenade?

– Har icke menniskan fri vilja; och får hon icke äfven i denna verlden göra allt, som icke strider emot Gud och öfverhet ...

– Och föräldrar?... Dem glömmer ni.

– Skall icke menniskan mera lyda Gud än menniskor? Jag ser intet, som kan hindra Harald och mig att ... Men skulle det äfven finnas hinder ... än sen ... så vill jag då vara usel, förkastad, olycklig; ty lyckan inom mitt bröst är ändå större än all denna yttre timliga olycka. Jag skulle inom mig ha den saliga trösten, det ljufva medvetandet, att jag lider ... endast för min kärleks skull och hans.

– Än om döden skulle röfva honom ifrån er?

– Döden? ... då ... jag skulle icke öfverlefva honom. Jag skulle icke vilja lefva mera då. Förstå mig rätt ... Nej ... hvad är det jag säger ..... ni gör mig vansinnig med sådant tal ... hvad talte jag ... om döden toge Harald, sade jag, att jag icke ville lefva då? Jag sade orätt. Jag skulle vilja lefva, för att få sörja, sörja mycket. Det skulle Harald nog veta af, det skulle han nog se. Han skulle förstå att sorgen vore mig en kär vän, tills döden kommer, som blir än kärare.

Utmattad af öfverväldigande föreställningar och detta passionerade tal, föll Irene i en dvala eller vanmakt emot stolen. v. Assar vågade icke störa eller genom konstiga medel väcka henne derur; han afvaktade blott uppvaknandet.

Emedan det blott var en vanmakt, en dvala, i hvilken Irene fallit, varade detta tillstånd äfven längre, än en svimning eller fullkomlig sanslöshet. Omsider, sedan v. Assar rätt länge såsom fastvext vid golfvet betraktat henne, kastade hon ögonen, som hittills halföppna stirrat emot golfvet, upp på honom, och sade med sakta men lugn röst:

– Förstår ni nu, huru mycket jag älskar honom?

Skulle v. Assar nu sett saken genom egna ögon, så hade han kanske utrymt valplatsen, men ... baronen hade uppmanat honom att göra allt sitt till att *fånga* Irene ... ty baronen visste icke att hon var fångad förut ... systren åter hade uppmanat honom att icke *skona* Irene och i värrsta fall att icke ens skona baronen. Allt detta rann nu kammarjunkaren i hågen. Falsk blygsel, så ofta det ondas häfstång, underblåste lågan.

– Jag vet, att ni älskar magister Thalberg och jag tror nu, att intet kan förmå er att antaga mitt anbud. Nåväl; fröken minns hvad jag den *förra alfvarsamma gången* yttrade mig om er far, att hans heder, kanske lif var i beroende af mig; jag vill vända mig till honom, kanske han bättre än jag lyckas förändra er föresatts. Kan han icke det, så må han uppoffras åt min hämnd. Den som ifrån sin hand nödgas släppa en kostelig perla, om hvilken han redan fått säkert löfte och förhoppning, måste bli vred och söka ersättning på annat håll. Min ersättning ligger i hämnden.

– Ni sade att ni älskar mig – sade Irene med lugnt alfvar.

– Det har jag sagt, och det säger jag ännu.

– Menade ni det verkeligen och ärligt?

– Ja, det gjorde jag.

– Förlåt mig om jag tror, att er kärlek till mig icke är någon verklig kärlek. Förlåt mig, om jag säger att hand i hand med denna kärlek gå vissa beräkningar, vissa afsigter, som ligga utom den egentliga kärlekens sfer. Hvilka de äro, vill jag icke uppgifva, men Gud pröfvar hjertan och äfven ert i detta nu. Ni erbjuder mig er hand och tror er handla af ädelmod, då ni verkligen handlar blott af likgiltighet, en falsk fördomsfrihet och lättsinne. Ni tror er kärlek vara sann och ändå hyser ni hvarken ömhet emot mig eller ömhet emot er sjelf, hvilket är detsamma som stolthet; det förra icke: emedan ni icke skyr att vid er fastkedja en varelse, som för er icke hyser den ringaste kärlek, och om hvars blifvande kärlek ni omöjligen kan ha någon förhoppning; det sednare icke: emedan ni icke förstår, att en sådan varelse omöjligen kunde göra er lycklig, att hon genom sitt lidande ständigt skulle såra er känsla. Men låt allt detta vara, då ni redan tyckes ha öfvergifvit era förhoppningar att komma mig att glömma min kärlek. Jag vill tala om någonting annat; jag vill säga ett par ord, hvilka äga ett närmare sammanhang med hvad ni nyss nämnde om en ersättning, som låge i hämnden. Ni ... älska mig sannt och likväl föra ett sådant vildt och hemskt språk! Vet herr kammarjunkaren, huru en man skulle handla, hvilken älskade mig och föröfrigt vore i er ställning. Han skulle vara ädelmodig och oegennyttig och sjelfuppoffrande; dottren skulle han försaka men ... skona fadren. Ni kallar mig en kostelig perla, och jag tackar er ... men vet ni en perla, som i dyrbarhet tusendefaldt öfvergår Irenes lilla värde, det är medvetandet att hafva gjort en god gerning, att hafva vunnit seger öfver sig sjelf. Det är samvetsfridens dyrbara och sköna perla ni tillbyter er emot ... Irene. Är det icke ersättning, är det icke vinst! Nej, Emil v. Assar, var ädel, var god, var barmhertig! Försaka Irene, men skona hennes far!

Vi hafva sagt, att kammarjunkaren i grunden ägde ett godt hjerta och detta hjertas godhet började nu en strid med samma hjertas svaghet. Han skyndade ut, utan att ha kunnat svara på Irenes bön. Till hastiga och raska vändningar var, oaktadt hans lättsinne, v. Assars natur för trög; vi skola således icke undra på, att han fann för godt att lemna Irene ensam och sjelf begifva sig ut i det fria för att samla sina tankar. Men vi måste ändå hålla honom räkning för det han beslöt att återkomma om en stund för att sjelfmant och utan systerns onda ingifvanden afgifva sitt svar. Han visste hurudan makt Emilie hade öfver honom och att hon derjemte nu såsom alltid skulle råda honom till det ... icke goda; derföre ville han undfly frestelsen och tillika hoppades han sig genom sin egen själs tillgångar kunna komma till ett bestämdt svar.

Han hade spatserat vid pass en fjerdedels timme i den nu så nakna parterren och parken, utan att egentligen ha kommit till något beslut. Dagen började emellertid alltmera att ljusna.

– Tiden börjar lida – sade han till sig – snart lär väl Emilie vara uppe redan och då tycker jag, att Irenes och fadrens affär kommer att stå sig illa. Nej, skall jag då vara ett sådant pjåk, att jag icke på egen hand kan fatta ett beslut! ..... Irene, ja Irene sade, att min kärlek till henne icke var sann och deri kunde hon visst ha rätt, men då hon bad mig att vara god och ädel och barmhertig, så blef det mig, såsom om nya och okända känslor inkommit i mitt bröst ... jag tror, att jag kunde börja älska henne rent och sannt ... Ja, ja, hvad vinst har jag af hämnden; i penningväg kanske några hundra lumpna riksdaler, för resten ingenting, ty hvad Emilie säger, är ändå mycket sämre, än hvad Irene. Nej jag går åter in och tröstar Irene. Hon skall tacka mig så vackert och det har äfven säkert sina små behag ...

Sålunda finna vi att dessa kammarjunkarens tankar bildade en kris och stodo i sammanhang med ett vackert beslut. Han gick med hastiga steg in i tamburen och ämnade taga i salongsdörren, då baronen förekom honom och utkommande ifrån salongen öppnade dörren för honom.

– Du tycks ha mycket skyndsamt, Emil – sade baronen, tillgjordt småleende – söker du någon?

– Ja; jag söker farbrors dotter, fröken Irene.

– Men ursäkta mig, att jag tar mig den friheten att veta, att du redan en gång träffat henne i dag. Nå, nå, icke

har jag egentligen spionerat på dig, men det roade mig att fråga af Lisette, hvar du var och hon sade sig ha sett dig komma in hit i tamburen utan att återvända, och att hon hört dig öppna samma denna dörr. Föröfrigt visste hon, att Irene satt och spelte vid sitt piano; ni ha således haft den lyckan att se hvarannan redan vid ljussken, och ... huru aflopp visiten?

Baronen hade i allmänhet en stor beherskning och använde just då obetydligt bagatellprat, när han var såsom mest intresserad. Kammarjunkaren var visst mycket underlägsen baronen i finhet, men denna gång kunde han icke misstaga sig om huru nyfiken baronen var. Derföre, ehuru han, såsom vi af det föregående böra tro, fattat ett vackert beslut, roade det dock honom att sporra baronens farhågor till det allra högsta. Han liknade en gosse, hvilken kniper sin kamrat i handen, men omedelbart innan han upphör med sin stygga lek, kniper än eftertryckligare till än förut.

– Visiten – svarade v. Assar – aflopp så som jag förberedt min ärade farbror uppå. *Tout perdu!*

I detta ögonblick gick Amalia igenom tamburen i salongen och, liksom hvarje annan skulle märkt, märkte äfven hon, huru förändrad baronens min var emot den vanliga, huru han vexlat färg och huru han oaflåtligt tuggade sina läppar. Amalia hade lemnat Irene ensam, emedan fröken Assar behöfde hennes biträde vid påklädningen; nu beslöt hon att betjena sig af någon förevändning, för att på ett ögonblick se litet mera åt och hjelpa der hjelp behöfdes och der hennes lilla förmåga sådant kunde medgifva.

Efter detta kammarjunkarens svar, hvilket baronen omöjligen kunde anse bådande något annat än död och förderf, utlät han sig icke vidare utan fortsatte sin väg ut och lemnade v. Assar ledighet att stiga in i salongen. Så motsägande det kan låta, blef kammarjunkaren nästan glad, då han icke fann Irene här, ty han visste med sig, att, hade han nu träffat henne, så skulle han helt säkert «strukit flagg» och lemnat segern åt Irene. Ädlare taladt, han skulle visat sig vilja vinna samvetsfridens ädla och dyrbara perla, han skulle visat, att äfven han kunnat vara i stånd till en verklig och sann kärlek, hvilken är ädelmodets syster. Och när det tjenliga ögonblicket, det ögonblick, uti hvilket de goda rörelserna i hans själ ännu icke hunnit förflyga, icke visade för honom Irene, så blef han, beklagligtvis, nästan glad. Väl öppnade han äfven dörren till närmaste rum åt venster, eller det så kallade fruntimmers förmaket, men då äfven här icke syntes någon Irene och etiketten förbjöd honom att tränga vidare in, ansåg han sig för denna gång uppfyllt allan rättfärdighet.

Huru länge månne dessa hans själs goda rörelser vara? Redan är systern halfklädd och längtar mycket att se sin af hjertat afhållne bror.

Kap. XXI.
Fadren och dottren.

Baronen sprang emellertid upp på vinden, för att göra sin vän v. Nit en visit. Såsom denna visit icke ofta gjordes, så hade den nästan alltid sin anledning; antingen att gifva den gamle muntergöken något uppdrag eller äfven någongång att af honom begära råd, ty v. Nit var i sådana fall icke oäfven, liksom han äfven i allmänhet hade ett rätt ljust och godt hufvud. Denna gång riktade likväl baronen sina steg till hans kammare icke så mycket för att begära råd, som fastmer för att inför denne sin ende förtrogne få utgjuta sin ängslan och sin farhåga, sitt dystra och vilda sinne. Affären med nyckeln hade baronen nu helt och hållet förgätit och det var icke derföre han klappade på v. Nits dörr.

Irene stod på vinden och besåg några klädningar och fina linnekläder, dem Amalia nyligen upphängt på streckena. Ristilä herrskapet skulle på dans någorstädes i socknen aftonen af samma dag, och som den stackars Irene hoppades, att Harald skulle anlända samma dag och således äfven komma på balen, så var hon icke så likgiltig i fråga om drägt, som man enligt det föregående kunnat förmoda. Hon vägde i valet emellan tvenne hvita klädningar, hvilka voro gjorda efter olika tillskärning; tills hon sluteligen stannade för den ena. Den vände hon då varsamt på dess hvita underlag och liksom smekade den med handen, för det

denna klädning jemte henne snart skulle blifva så lycklig. Hon tyckte att klädningen redan blifvit förmycket urvriden, eller torr, hvarföre hon med sin lilla vispel helt mildt uppfångade vatten ur handfatet och bestänkte dermed den kära klädningen. Ty, kan man se, hon menade, att efter en liten förisningsprocess skulle klädningen blifva tacksammare under det heta strykjernet och om aftonen visa sig rätt hvit och vacker.

Med underklädningen ärnade hon företaga sig samma manöver, men hejdade sig, då hon hörde snabba steg och hennes far snarare sprang än gick genom vinden. Den lilla dörren hade han dock hunnit slå igen efter sig.

Irene blef häpen vid baronens ovanligt hastiga steg, hans häftigt flåsande andedrägt, samt framför allt af den lilla tillfälliga omständigheten, att han slagit den lilla dörren i lås.

För den, hvilken icke har ett särdeles godt minne, som fäster sig äfven vid obetydligheter och hvilken således förgätit baronens beskrifning för informatorn om den lilla vindsdörrn, kan det vara så godt att upprepa det meranämnda dörr var sålunda inrättad, att nyckeln och regeln befunno sig på samma sida, nemligen den yttre, belägen åt trappan och informatorns kammardörr – sjelfva låset deremot, ensamt för sig, på den inre sidan. Föröfrigt företedde dörren ännu den ovanlighet, att han sprang upp åt låsets sida.

Nyckeln, hvilken vanligen satt i, plägade baronen, då han ville hålla enskild konferens med v. Nit, sätta sig i besittning af. Detta uraktlät han icke heller nu, och denna omständighet minskade icke Irenes häpenhet.

Antingen för det vinden icke var särdeles ljus och det icke heller var full dag ännu, eller emedan baronen, beherrskad af sinnesrörelser, icke sände omkring sig sina vanliga spejande blickar: nog af, baronen märkte icke Irene, der hon stod i en af de mörkare vindens fördjupningar, till hälften fördold bakom klädningarne.

Skulle Irene nu haft förhoppning om att obemärkt kunna smyga sig ur vinden, så hade hon säkert vågat det; nu hoppades hon icke sådant och – vågade ej heller. Hon stod orörlig och lyssnade på baronens bultande på dörren samt på någonting, som hon än icke hört ifrån sin fars mun ... svordomar och kötteder. Slutligen, då hon hörde bultandet afstanna och tyckte sig kunna förstå, att han åter skulle aflägsna sig och åter gå förbi henne, blef hon gripen af en panisk skräck och ... Irene sprang fram ifrån sitt gömställe.

Hon sade intet ... och hvad skulle hon just säga?... Äfven fadren var tyst några ögonblick, ty han blef verkeligen häpen att så oförmodadt inför sig träffa den, som han kanske hellre ville ha ett enskilt samtal med, än v. Nit.

– Har du sett v. Nit lemna sitt rum? – sade han.

– Nej – svarade Irene – men jag tror visst icke, att han nu är på sin kammare, ty jag har icke hört något ljud derifrån nu. Eljest plägar han om mornarna sjunga och spatsera och hvissla med mera sådant, så att jag nästan kan hålla vad på, att han icke är der nu.

Irene bemödade sig att skämta; det var att slå yxen i sten. Baronen utfor:

– Du lät mig icke märka din närvaro här?

Härtill kunde Irene ingenting svara. Fadren fortfor:

– Utan stod här såsom en tjuf och lyssnade, och lurade. Men nu skall jag berätta dig, att dig vill jag nu hellre se, än v. Nit. Det är med dig, jag vill tala några ord. Och du kan väl icke neka att svara mig. Och svara sanningen.

– Kan min far misskänna sin Irene? Till allt skall jag svara, som min far frågar mig, och sanningen vill jag tala.

– Bra, att jag har en dotter, som är så bestämd. Jag vet då, på hvad poeng jag står med henne ..... Du vet, hvad du har svarat kammarjunkaren?

– Ja, jag minnes det väl.

– Och ångrar dig det icke?

– Nej.

– Du är stolt och enstafvig, min nådiga fröken. Men känner du äfven hans hotelser emot din far?

– Jag har hört dem, men jag tror icke på deras grund och sanning.

Görande våld på sig sjelf, omkastade baronen ämnet och sade med en temligen inställsam röst:

– Men, mitt barn, älskar du då verkligen icke Emil v. Assar. Mig tyckes han vara en rätt behaglig man.

– Kanske, min far, att han är det, men jag har icke funnit det, emedan min själ helt och hållet varit bunden af en annan. Ja, jag har älskat och älskar en annan.

– En annan och hvem?

– Förlåt mig, min gode far! Jag har för dig, så vidt jag kunnat, sökt att dölja sanningen; jag har deruti invigt ... ingen annan än honom ... Men nu vill jag bekänna för dig allt ...

– Namnet, säg!

– Harald Thalberg. Med honom är jag fästad genom kärlekens band och ..... naturens.

– Sade du äfven ... naturens?

– Ja, min far. Hvarföre skulle jag dölja sanningen, numera ... och ..... då du vill hafva den.

– Är det så? O du gemena, lättfärdiga stycke, din mors afbild äfven uti sådant! Jag hatar och föraktar och förskjuter dig.

– Nej, min fader, icke så. För en förseelse, låt vara ett brott, men uppkommet af kärlek och mensklig svaghet, vill du förskjuta din dotter, ditt eget barn. Gör icke så!

Och hennes röst och hennes uttryck och hennes knäfallande ställning skulle bevekt den hårda stenen, kiseln och diamanten. Men icke hennes fader, som tänkte blott på sig sjelf och allt sitt elände. Han tänkte icke mycket på allt det hennes bekännelse hade högt, och på det hon bad om, utan på det som denna bekännelse för honom innebar svårt och hotande. Han lyfte henne upp på det sätt, att han ryckte henne upp ... handen djupt i hennes rika, bruna hårflätor.

– Så ligg då ej der, som en narr, utan svara mig på någonting annat.

– Förlåtelse först, min far, sedan skall jag svara på det andra.

– Det är icke du, som skall föreskrifva mig fredsvillkoren. Det är jag, som här skall råda. Och jag frågar dig: Vet kammarjunkaren af den ljufva bekännelse, du aflagt för mig. Du sade väl, att ingen annan var deri invigd, än han, den älskade, den der informatorslusken; men ... du förstår mig?

– Ja äfven v. Assar vet, att jag älskar Harald. Sedan en timme vet jag, att han vet det. Och han tycktes veta äfven mera.

– Och hvad sade han dertill?

– Han tycktes sätta sig öfver allt sådant; han anhöll ändå om min hand.

– Och hvad svarade du till ett sådant ädelmod?

– Kallar min far det ädelmod! Jag sade kammarjunkaren, att det uppstod af bevekelsegrunder, som med ädelmodet ha ingenting att skaffa ... jag sade ...

– Du sade – afbröt baronen henne häftigt – jag vill icke veta, hvad du sade, ty jag kan gissa, att det var bara sentimentalt sladder. Jag vill blott höra hufvudinnehållet af ditt svar.

– Det var, att intet i verlden skall förmå mig, att, älskande en, gifva min hand åt en annan. Något sådant sade jag ... jag var förvirrad, jag minnes ej rätt hvad jag sade ... men han trodde mig, han uppgaf allt hopp om att jag någonsin skulle tillhöra honom.

– Och då anförde han sitt hot?

– Ja det gjorde han då, men jag har sagt dig, min far, att jag ej tror deruppå.

– Men *hvad* svarade du *då?*

– Då bad jag honom vara ädelmodig, försaka mig men icke tänka på något vidare.

– Än hans ord sedan, huru föllo de sig?

– Då lemnade han mig ensam.

– Ett säkert bevis på att han icke ämnar vara ädelmodig.

– Jag tror icke så; jag tror, att han ville hemta litet frisk luft och samla sina tankar.

– Jag känner honom bättre än du; ditt troende värderar jag icke stort. Men af allt märks, att du ändå tror på befogenheten af hans hot; du tyckes ändå tro, att han har dertill giltig anledning.

– Jag vet ej, hvad jag skall tro ... min panna bränner.

Med en röst, som icke var rytande, men stadig, hemsk och alfvarlig utbrast fadren:

– Så tro då allt, hvad han har sagt. Jag, din fader, uppmanar dig dertill. Han kan hvad stund han vill anklaga mig för ett brott, som gör din käre fader jemngod med de argaste och värrsta förbrytare. Att förekomma sådant, måste du gifva honom din hand.

– Men han skall icke göra det; hvad fördel skulle han ha deraf?

– Du måste gifva honom din hand.

Irenes hufvud började svindla, men i detsamma kom hon att tänka på den allvetande, allsmäktige Guden, och hon suckade och bad:

– O Gud, på hvilken jag ännu hoppas och tror, fast Du kastat mig i denna hårda och rysliga pröfning, fast min själ bäfvar och min panna bränner ... låt mig, Dig till välbehag, gå igenom denna pröfning ... gif mig råd och mod och styrka!

Hennes tystnad afbröt fadren icke så hastigt, emedan han af den spådde allt godt för sin sak. Slutligen sade

han häftigt och vildt:

– Du har betänkt dig. Så svara mig nu!

Då svarade Irene sakta men icke vacklande ... hennes ögon sökte i rymden, såsom om den tilltalade icke varit hennes fader, utan något osynligt, högre väsende:

– Då min fader vill, att jag, för att inför verldens ögon bemantla ett brott begånget af honom, skall inför Gud och hans församling svära tro och kärlek åt en man, den jag icke älskar och aldrig kan älska, så vädjar jag till min kärlek, som är en gåfva och gnista af *Gud*, och till ... mitt samvete, som är *Guds egen röst* inom mig; och de bjuda mig att icke bli en dubbel förräderska; emot min kärlek ... det vore mycket ... men en förräderska emot min Gud, en menederska ... det är mera. v. Assars maka blir jag aldrig ... men Gud ... styre allting till det bästa!

– Nyss nämnde du, föraktliga kärleksflicka, om ett brott, uppkommet af kärlek och mensklig svaghet; det brottet gagnade ingen och, om brott finnas, var väl det ett af de värrsta. Nu tvekar du att begå ett brott, som är så mycket mindre, som det, utom att utgå ifrån barnslig kärlek och mensklig *styrka*, tillika skulle ha ett godt ändamål.

– Det förra var en svaghetssynd, det sednare blefve en uppsåtlig. Mina böner till Gud skola utverka tillgift för hvad jag felat, men jag ryser, att till svaghetssynden foga ett uppsåtligt brott, hvars ändamål ... om sådant skall tagas i beräkning ... dessutom icke vore bättre än att bemantla ett tredje brott. Nej, så handlar Irene icke.

– Ditt sista ord, qvinna, huru ljuder det.

– Haralds maka vill jag bli ... hans och ingen annans. Men Gud ... styre allting till det bästa!

– Jag skall bli en man för det, att din Gud åtminstone icke skall styra ... till ditt bästa.

Och fadren slog sin dotter och skuffade henne, tills hon mistade sansningen. Och med båda händren grep han i hennes utslagna hår.

Hvad han nu företog med henne, kunde ha kommit af ett vildt hämndbegär på den dotter, som, efter den svåraste pligters kollision en dödlig råkat ut för, stadigt vidhöll den öfvertygelse och den varma rättskänsla, som var en fläkt ifrån samvetet och Gud och ett högre land, och genom denna fasthet blottställde honom, fadren, men den store förbrytaren, för hvad han visste icke skola uteblifva. Ett sådant hämndbegär hade varit nog att döda all klokhet, all försigtighet, all försyn.

Troligare är dock, att baronen äfven härvid hade en beräkning, en viss djefvulsk försigtighet.

v. Nit var troligen ej på sin kammare och om han också var der, så skulle han i alla fall ej våga skada baronen. Vinden var läst, så att ingen den vägen kunde komma in; troligen visste heller ingen, att baronen var på vinden och hört hade de säkert icke heller det icke högljudda samtal han fört med Irene. Nu var hon sanslös och inga rop kunde således fästa uppmärksamheten. Allt var temligen egnadt att trankilisera baronen i afseende å hvad han ämnade göra med Irene.

Det skulle bli mer än sannolikt att Irene, i höjden af samvetsqval och förtviflan valt ett frivilligt och högst tragiskt slut. Fadren hade varit den första, som bevittnat den förfärliga scenen.

Vid misstankar var han van; att blott bli misstänkt, men icke öfverbevisad, var för honom en bagatell.

Och fadren slog sin dotter och skuffade henne, tills hon miste sansningen. Och med båda händerna grep han

i hennes utslagna hår och släpade henne med sig till klädstreckena.

Der hängde ned ifrån stocken en lagomt lång och rätt passlig repända. Baronen lemnade nu sin sanslösa dotter liggande på golfvet och gjorde helt hastigt af repändan en snara.

Under de några ögonblick, som åtgingo till detta företag, hann Irene vakna. Hon satte sig upp, såg på sin faders arbete, hvilket bortskrämde hennes vaknande lifsandar, så att det utrop hon gaf var temligen svagt och matt, och det namn hon uttalade, namnet *Harald*, nästan dog på hennes läppar.

Baronen var icke ännu i allo färdig med sitt arbete; icke underligt då, att han af sin dotters svaga lifsyttringar blef något häpen. Han lemnade då sitt halffärdiga arbete och företog sig att ånyo med slag och stötar misshandla Irene. Och han lyckades häruti ganska väl; snart låg dottren der såsom nyss, lika sanslös, lika hjelplös.

Han tog sin egen kroppslängd till grund för sin mätning af snarans riktiga höjd öfver golfvet, och då han kunde förstå, att Irene blott var vid pass ett halft qvarter kortare än han, ansåg han snaran ännu sitta för lågt, hvarföre han slog repet några slag omkring den stora dragspiken, hvilket var vigare, än att flytta sjelfva snarans plats på repet.

– Nu tog han den sanslösa kroppen och lyftade henne med stark arm upp och instack hennes hufvud inom snaran och drog till den, så att snaran satt väl till efter halsen. Och sedan släppte han sin dotter och lät henne hänga der, ej olik de invid hängande klädningarne, hvilka, om de haft lif, nu skulle talat och begråtit sin herrskarinnas öde.

Det uppstod hos baronen en tvekan, antingen han skulle blifva qvar och afvakta skådespelets slut, eller om han skulle sakta smyga sig ur vinden.

Många ögonblick räckte icke denna tvekan, innan

Kap. XXII.
Liket.

Dörren sprängdes med ett förfärligt brak, och in trädde Harald.

Baronen blef stående på sin plats och kunde tillsvidare hvarken tala eller röra sig.

Harald gaf ej akt på honom utan endast på den hängda Irene. Med den högra armen afskar han repet; med den venstra emottog han henne i fallet. Och detta skedde ögonblickligt.

Sedan befriade han halsen ifrån snaran, och satte henne varsamt på en derinvid befintlig madrass. Han kände på de små nackbenen; de voro icke krossade; på hennes panna; den var nästan kall. Pulsen slog så sakta, som han plägar hos döende. Harald gned hennes händer emellan sina; han vågade tillochmed söka värma hennes kalla panna med kyssar.

Nu kom sig baronen ifrån sin apathi och sökte obemärkt smyga sig bort, men hans rörelser bemärktes af Harald, som till följe af dem vaknade upp ifrån sin försjunkenhet i betraktandet af Irene.

– Stanna, menniska, så framt lifvet är dig kärt – skrek han och visade pistolen – stanna, säger jag dig ... blygs du icke att vilja aflägsna dig, då din dotter ligger så här.

Baronen stannade instinktmessigt och Harald, uppå hvars själ sorg och förtviflan redan kastat sitt mörka flor, lemnade nu Irene och trädde baronen under ögonen.

– Hvarföre har herr baronen gjort detta?

Med en röst, som saknade det lugn, eller rättare det slags sorg, han deri ville inlägga, svarade baronen:

– Huru kan magistern våga göra sådana anspelningar till följe af denna högst sorgliga händelse?

– Vill du veta skäl ... nåväl? Hvarföre läste baronen sig in ensam med sin dotter?

– Jag visste icke, att hon var här; jag sökte v. Nit, och som jag ville vara ostörd med honom, var jag näsvis nog att läsa igen dörren, som dessutom är min egen.

– Kan väl vara, oaktadt jag ej tror det, att baronen ville träffa sin handtlangare, honom, som nu ligger i *den lefvandes graf*; men hvarföre skyndade ni er icke att lösa snaran, som låg omkring det olyckliga barnets hals?

– Jag blef häpen och altererad och mistade all min själsnärvaro.

– Och det ända till den grad, att baronen icke ens kunde skrika om hjelp. Allt detta låter bra. Men huru kommer det då till, att baronen, oaktadt ert barn nu omkommit en sådan död, kan svara på mina frågor med en beundransvärd själsnärvaro?

– Äran är hos en man högre och vigtigare, än barn, slägt och vänner. När äran sättes i fråga, spänner själen sin kraft; man glömmer alla ömma band, för att vinna sin ära tillbaka. Men ni glömmer min herre, med hvem ni talar; ni tillåter er att examinera mig. Jag ber er håll er hellre till mina söner. Eljest kunde äfven jag göra en motfråga: huru är ni sjelf så kall och kan med sådant lugn göra era klyftiga frågor, oaktadt hon ligger der?

– Jag minns nog, till hvem jag talar och det skall ni genast få veta. På baronens fråga skall jag svara: hon, som nu ligger der, var mig dyrbarare, än allt i verlden; hon är förlorad för mig och min olycka är stor, gränslös och öfvergår min fattning ..... derföre är jag lugn och kall ... åtminstone till en början. Men äfven derföre är jag kall för att kunna utsöka hämnd ... förstå mig rätt. Nog af; ännu några frågor, dem ni måste ge mig svar uppå. Hvarföre skulle Irene af fri vilja hafva ...

Här stockade sig orden i Haralds mun, ty de hade varit alltför sårande för hans känsla och hädiska emot den liflösa, på hvars höghet hans tro var så stark, att om ock all sannolikhet talat emot henne, om än de döda stått upp ifrån sina grifter och hviskat till honom sådant ... aldrig hade han trott, att Irene sjelf afhändt sig lifvet.

– Afhändt sig lifvet, menar ni – tillade baronen liksom för att hjelpa Harald på trafven.

– Ja, hvarföre hon skulle så ... det menar jag.

– Och det kan ni fråga, ni som dertill är en stor anledning. Det gjorde hon af samvetsqval, hopplöshet och förtviflan.

– Jag finner att hon, det goda barnet för sin grymme och omensklige fader icke skytt att göra en bekännelse, den han icke var värdig. Men inbilla mig icke, att hon, då vår kärlek nått den höjd, att intet hade kunnat skilja oss åt, valt att fly till döden i stället för till sällheten och lifvet. Nu, denna morgon, då hon väntade sitt hjertas vän och visste, att jag skulle blifva henne ett icke lönligt utan uppenbart skydd emot edra onda anslag, nu skulle hon blifvit så hopplös, så förtviflad! Sådan dåre är jag ej, som tror sådana dåraktiga ord. Jag vet det så väl, att Irene, äfven om jag dröjt många långa dagar utöfver denna, ändå icke förlorat sin förtröstan, sin ädla hängifvenhet och tillit, utan lefvat säll i hoppet och aldrig böjt sin stolta panna under

edert usla och nedriga ok ... Nej, men jag vet, huru det är. Kammarjunkaren har i dag gjort henne sitt anbud och blifvit bemött med förakt och köld; han har hotat henne å hennes fars vägnar med sådant, som Irenes barnsliga känsla icke kunde säga mig klart, utan blott i dunkla och förtäckta ord ... hon har varit ståndaktig icke blott emot honom, utan ock mot sin fader. Denne fader tänkte så här och klokt var det han tänkte: rödjer jag nu flickan ur vägen och ställer så till, att det ser ut, som hade det varit hon sjelf, så har jag säkert intet att frukta af kammarjunkaren. Och hvilket ypperligt tillfälle hade ni icke här på vinden, till hvilken dörren händelsevis kom att bli läst. Ja, ni kastade snaran om hennes hals och dödade henne så. Ljus och mörker komma icke öfverens ... hon är en engel och du är en djefvul.

Under det han talade med baronen, hade Harald flere gånger satt sig på madrassen bredvid den liflösa Irene. Inom honom var ett svagt hopp, att hon ännu kunde börja lefva; derföre pysslade han på allt sätt om henne; han hade icke glömt att öppna den trånga klädningens lif, att lossa snörlifvets ros; några kappor, som råkade finnas der, tog han ned ifrån deras knaggar och bredde öfver sin tysta brud, för att värna henne emot kölden, hvilken dock äfven på sätt och vis borde verka lifvande, hvarföre han till yttermera förstärkning vätte vispeln i handfatet och stänkte då och då några droppar på hennes panna och hjessa.

Han hade att så säga tvingat sig till lugn för att icke ett ögonblick glömma den kära, bleknade flickan. Och om man sett honom nu, hade man lika mycket beundrat honom för detta lugn, som man undrat öfver den egna ställning, i hvilken ödet kastat honom. Nära sig hade han tvenne varelser, blott tvenne, af hvilka den ene, den lefvande, var hans värrsta och enda fiende, den andra hans hjertas mest älskade och enda vän. Med den förre talade han ord af afsky och ett kallt förakt, med den sednare kunde han ej tala med ord, emedan hon intet kunde svara; dock var omsorgen om henne hans hufvudsak; talet med den andre var blott en oundviklig bisak.

– Bevis, bevis – stormade baronen – bevis, du förmätne näsvise pojkslyngel, du fräcke skurk, åt hvilken jag unnat den nåden att äta mitt bröd och tillfället att snärja min dotter.

– Den snaran var dock ej värd dödens snara. Ditt bröd har jag ätit, säger du; jag svarar dig tillbaka, att du *aldrig mera hädanefter skall äta mitt bröd.* Ut skall du jagas ifrån ditt röfvade slott och bort ifrån menniskors åsyn. Men derom är icke fråga nu. Du vill hafva bevis; de angifna bevisen äro således icke bindande ... och kanske kunde du, oaktadt dem, slingra dig undan verldslig domstol ... för mig äro de fullkomligen bindande. Ännu ett bevis, som är svagt, men starkt. Har du nånsin hört berättas, att någon, som gick till en frivillig död, förut misshandlade sin kropp, sargade och slog den. Ser du här, huru min Irene är behandlad, se dessa svullnader, se dessa märken efter naglar på halsen och i nacken, se detta sköna hår, huru intrassladt och vildt. Du har slagit henne, på allt sätt misshandlat henne, dragit, släpat henne ifrån håret ... Jag skulle sakna bevis ...

Härunder kände han åter på hennes pulsar, hennes panna. Nu tyckte han sig märka, att här var intet hopp och ändteligen bröt hans raseri sig löst, då han fortfor:

– Saknar jag bevis, du vilddjur, du lömska tiger till menniska, du onaturlige missfoster till far?

Med dessa ord rusade han på baronen. Så rusar den tålige elefanten, hvars tålamod slutligen tröttnar, på den vilde tigern och hembär snart segerns krans. Han kastade med en förfärlig styrka baronen till golfvet och slog honom ett slag, så att bloden frustade ut ifrån munnen, näsan och öronen. Nu sansade sig åter Harald. Baronen, som detta oaktadt icke förlorat sansningen skrek nu med hög röst:

– Mitt folk, hjelpen mig mot en mördare. Skynden er!

– Skynden er ej. För baronen är faran ingen – skrek Harald med än högre röst.

Och inga steg hördes och ingen hjelp fick baronen. Medan han än låg under Haralds näfvar, utbrast denne starkt och ljudeligt:

– Känner jag dig ej? Din maka förgiftade du, din svägerska ... dock det blir tid att tala om henne framdeles ... din brorsson satte du ut på en öde klippa ... din brorsdotter lät du ombringa ... än en gång ville du mörda henne, Stella ... och nu slutligen, för att lägga kronan på verket, har du ombragt din egen dotter. Hvad borde lönen, straffet vara för allt sådant. Vore det icke ett af de minsta, att jag släpade dig vid håret till repändan i den andra knuten och hängde dig der, såsom du gjorde med henne här. Men det höfves icke mig, en menniska, att vilja spela öde och försyn. Och det vore äfven ett för litet straff för dig, om straff på denna jorden skola komma i fråga ... Dock, på det jag må vara säker, att du icke smyger dig bort eller i din vildhet tillfogar detta dyrbara lik någon skada utöfver hvad du gjorde åt den lefvande, så följ mig, så framt du ej vill, att jag skall släpa dig ifrån håret.

Baronen följde mekaniskt Harald till den andra knuten. Då Harald sin tur gjorde en snara, började baronen röra på sig för att fly, men i detsamma hördes, liksom det talat ifrån väggen invid, en röst, som sade det ena ordet *Henrik.* Baronen blef fjettrad på sin plats och förstenad. Harald kunde nu göra med honom, hvad han ville. Han trädde baronens hela kropp igenom den rymliga snaran och lemnade honom att hänga. Repet var dock icke om halsen utan blott under armarna, men baronen sväfvade i luften och kunde icke hjelpa sig.

Nu gick Harald ur vinden och fann hela trappan nedåt besatt af husfolket, dit vi äfven räkna Fru Orrberg, såsom den sjunde, och syskonen v. Assar. (Gossarna voro lyckligtvis på ett längre besök hos en familj i staden. Lilla Ulla sof ännu). Alltsedan dörrens sprängning hade de stått der och lyssnat, men icke vågat eller velat ila till baronens hjelp. De öfriga voro mållösa af nyfikenhet eller förskräckelse; Amalia gret.

Harald gick till sin kammare, tog sin moder i handen och gaf henne med några ord förklaring öfver det som händt, äfvensom förberedde henne på hvad ännu hända skulle, på det hennes mod icke skulle vackla. Han räckte henne en duk, hvarmed hon till en början rätt väl skulle skyla sitt ansigte, hvarpå de båda trädde ut. Åt dem, som besatte trappan, sade Harald:

– Nu är tiden för er att komma upp och bevittna sådant, som öfverstiger alla edra aningar. Kommen och dröjen ej!

Förvånade hade de varit öfver Haralds oförmodade uppträdande; ännu mera blefvo de det vid åsynen af den hemlighetsfulla qvinnan. Men hvem målar deras förvåning, häpnad och förskräckelse, då de kommit på vinden och sågo baronen lefvande hänga der och på ett litet afstånd hans dotter ligga utsträckt och död.

Sedan han några ögonblick låtit dem se ett sådant skådespel, befriade Harald baronen ifrån den leda och försmädliga snaran. Nu ämnade baronen bedja de tvenne karlarna, kusken och betjenten, kanske äfven kammarjunkaren gripa Harald; han ämnade tillochmed beskylla honom för att vara Irenes mördare, men åsynen af den hemlighetsfulla qvinnan förjagade allt hans mod och bandt hans tunga. Nu talade Harald:

– Baron Arvid Henning, du skulle gerna vilja befalla alla dem du här ser att tillfoga mig det värrsta, men tungan nekar dig sin tjenst och så är äfven bäst, ty jag tror ej, att de vågade eller ville lyda dig nu. Så hören mig nu. Inför er alla, egna och fremmande, förklarar jag nu baronen Arvid Henning för en tjuf och en röfvare, en äreskändare och en flerfaldig mördare. Sen denna hans dotter, hans eget barn, huru hon nu ligger der blek och stum, sen märken efter det obarmhertiga repet om hennes hvita och späda hals, sen märken efter grymma naglar, som sargat hennes nacke. Sådant har hennes fader gjort och hvarföre? Af hämndbegär eller för att ifrån sig sjelf bortvältra fruktan för verldslig lag. Derom kunde helt säkert tvenne af oss bättre upplysa de öfriga och det skulle de icke underlåta, så vida jag tror, att hedern och samvetet äro dem dyrbara ..... nemligen om sådan upplysning vore af nöden och egentligen hörande till saken. Nu kan det vara nog att många bevis säga för oss, att det icke var hon sjelf, såsom hennes fader vill låtsa tro, utan just han, som

dödade henne. Och om dessa bevis anses otillräckliga och halfva, så betänke man, att sjelfva lagen anser halfva bevis för fullt bindande, när de äro emot en, den der förut blifvit öfverbevisad om stora nidingsdåd och brott. Ända härtills har brottet krupit sina mörka vägar, så att lagen har måst blunda; ännu är han ej öfverbevisad, men hören nu de nidingsdåd, hvilka icke skola jäfva det först omtalade, som j äfven här hafven framför ögonen. För följande tvenne brott skall jag anklaga honom, och jag vill hoppas med önskad framgång. Sen denna qvinna, kännen j henne?...

Härvid strök grefvinnan duken undan och visade sitt ansigte. Då betäcktes baronens panna af en dödens kallsvett och han dignade ned emot en gammal soffa, hvilken dock icke förskjöt honom.

Föga fattades, att äfven alla vittnen dignat ned vid åsynen af detta ännu sköna ansigte, med detta uttryck, som tycktes vara ett lån ifrån de dödas hem.

Baronens betjent, en trettifem års man, hvilken förut tjenat hos den äldre broden, störtade fram och föll på knä för sin fordna herrskarinna.

– Min nådiga grefvinna – utbrast han.

En tår glänste i grefvinnans öga och hon lade sin hand på tjenarens hufvud, hvarpå hon med sakta våld reste honom upp. Sjelf kunde hon icke tala nu, men hon vinkade åt sin Henrik att fortsätta. Det dröjde något, innan han åter fick styrka dertill; dessutom fängslades hans öga som bäst af en syn, en handling, som, ehuru den föreföll honom onyttig, likväl gjorde honom tacksam emot den, som dertill var en orsak.

Det var Amalia. Medan Harald talade, hade hon vågat sig fram till sin frökens läger och berört hennes händer och panna. Mera än nyfikenheten eggade henne omsorgen om den som låg der. Hon sprang ut och återkom nu med något retande luktvatten och mera sådant och återgick till sin frökens läger, samt började der sina små ömmande försök. Harald smålog vemodigt ... och fortfor:

– Ja, detta är grefvinnan Helena Henning. Många, utom denne trogne tjenaren, lefva ännu, som kunna intyga, att så är. Henne begrof man ... man trodde henne vara död, då hon blott var skendöd. Hon vaknade upp och fann sig vara i underjordiskt rum, der hvarken sol eller måne lyste. Der såg hon, då och då, två männer, af hvilka den ene är der, och den andre, som nu mera är mitt medvittne, är för det närvarande på egen begäran i samma grafkammare, hvarifrån jag i natt, genom en lycklig tillfällighet, räddade grefvinnan Henning. I fjorton år har baronen hållit henne fången der, endast för att tillfredsställa en djefvulsk, onaturlig hämndlystnad. Hvad skall jag tala mera derom; tungan häftade vid min gom, om jag sökte att säga allt hvad jag tror och vet. Här sen j henne nu, den dyrbara och älskade ... hon lefver, men sen, huru baronen der skälfver ... . Grefve Henning hade med sin maka tvenne barn. Sjelf var han länge borta, ty han hade råkat i slafveri; makan var emellertid inspärrad på ett dårhus. Baronen företog sig en resa med sin myndling, den lille Henrik. Der utsatte han honom på en öde ö. Men detta barn blef räddadt, uppfostradt såsom eget barn af en hederlig familj och han lefver ännu. Dottren, hvilken efter fadrens verkliga och modrens förmenta död blef en myndling under farbrodren, var det äfven hans mening att rödja ur vägen; men hans handtlangare, rörd af medlidande, bortbytte henne emot ett dödt barn, det han under baronens frånvaro lät begrafva. Äfven detta barn lefver ännu, oaktadt de mest underbara öden och faror; j kännen alla henne väl ... det är Stella. Sen denna likhet emellan modren och dottren och tviflen icke!... Hvad sonen beträffar, han hvars minnessten j kunnen se der i parken, så lefver, såsom jag redan sagt det, äfven han; han lefver, så framt den lefver, som nu talar till eder. Ja, jag är Henrik Henning ... denna är min moder och Stella min syster .... Inför verldslig domstol skall jag förfäkta våra rättigheter; de anklagelser jag gjort emot denne, skall jag äfven förfäkta. Må han ega klyftighet, må han bjuda till att göra sanningar till blotta sannolikheter; Gud skall skänka mig skarpsinnighet att beslå lögnen.

Baronen var icke mera i den sinnesförfattning, att han kunnat höra Haralds sednare tal. Han låg på den

rankiga soffan i en sådan belägenhet, att han när helst, utom nu, väckt deltagande och medlidande. Försvunnen var ögonens eld; de stirrade vildt i sina hålor; håret reste sig borstlikt och vildt; munnen fradgades och knäna arbetade matt. Harald var den förste, som märkte hans tillstånd och han sade mildt:

– Bären baronen bort till de rum, som ännu må vara hans. Skicken genast efter läkare, så framt ej detta tillstånd snart går öfver; och sköten baronen ömt; det är en gammal man och dertill er husbonde.

Voro dessa ord sagda af ädelmod eller för det han fruktade, att vansinnets natt skulle beröfva honom hans offer? Snart få vi se bevekelsegrunden.

Allt tjenstefolket utom Amalia försvann, men kammarjunkaren och hans syster kunde icke draga sig tillbaka. Kammarjunkaren tog till orda:

– Tror herr magistern ... förlåt att jag ännu kallar er så, att jag hade någon del i detta?

– Jag vill icke tro någon om ondt, numera, sedan jag nödgats tro och veta, att så mycken ondska kan finnas hos en enda.

Emilie v. Assars känslor hade under allt det förfärliga, hvartill hon varit vittne, antagit en ny och fremmande gestalt. Förvirrad och ovanlig steg hon fram till Harald och tog hans hand i sin. Hon yttrade sakta ord:

– Harald Thalberg, Henrik Henning, tro ännu en om ondt ... mig. Det var jag som eggade min bror att gå till det yttersta. Och verkan deraf har varit förfärlig.

– Nej, min syster; jag lydde dig icke fullkomligt denna gång. När baronen gick hit upp, hoppades jag ännu träffa Irene dernere, och då hade jag medgifvit det hon litet förut så skönt bad mig om ... att försaka dottren, men skona fadren. Det visste baronen icke af; då hade han väl ej handlat, såsom han handlade.

– Tomma tröstegrunder, Emil; ty derest baronen ej funnit Irene häruppe, så hade *du* ändå funnit *mig* dernere och jag skulle sökt att åter bearbeta dig till det onda. Detta skedde väl icke; men var det icke jag, som uppmanade dig att icke uppgifva dina anspråk, oaktadt jag väl visste, hvem hon älskade? Jag är olycklig, då jag är brottslig, och att jag är det, ser jag nu först klart. Jag styrdes af fåfänga och beräkning ... visserligen också af kärlek, Harald, men hvad var den kärleken värd, då han trifdes tillsammans med så föraktliga känslor. O, om Irene lefde, nej, om hon åter uppvaknade, att jag finge äfven för henne bekänna min nedrighet, att jag på något sätt finge godtgöra, hvad jag brutit. Ser du Harald, jag älskar dig och ville ändå att hon vaknade åter; finner du icke, att jag ångrar mig? Men hvad hjelper all ånger, hvad gagna alla tårar, när det gjorda är gjordt, och Irene icke mera vaknar.

Qvinnlighetens ädlare sidor hade vunnit seger öfver qvinnlighetens alltför vanliga lyten. Den sanna känslan hade brutit sin damm och Emilie gret bittert.

– Hon vaknar icke – sade Harald och Emilie gret bittrare.

Då nalkades henne grefvinnan Henning och tryckte ömt hennes hand. Modren ville så gerna trösta den, som älskade hennes son.

– Hon vaknar – sade Amalia – tyst, men hon vaknar.

– Drag dig undan Emil – hviskade Emilie till sin bror; han förstod henne och lydde.

Harald och grefvinnan gingo fram till Irene. Ja, Harald tyckte sig märka en viss lifsfärg på hennes kinder. Detta ansåg han nästan för en inbillning, men han sade:

– Nu skola vi sakta och försigtigt bära den dyrbara bördan till värme.

Nu bars Irene på sin madrass af de fyra till Haralds kammare och nedlades jemte madrassen och den lilla örongotten på hans säng. De satte en spegel för hennes mun ... det slog imma derpå. Harald kände på hennes puls och fann den ... slå. Åter fuktade han hennes tinningar med vatten; Amalia gjorde ännu ett försök med sin luktvattensflaska och hade den glädjen, som äfven alla andra, att den skenbart döda slog upp ögonen.

Med den egna klang hennes röst alltid ägde, och som äfven nu, oaktadt röstens svaghet, trängde ljuft in i själen, sade Irene:

– Harald, det der är du, Harald .... och der är min snälla Amalia ..... och Emilie, är du äfven här ... men du .. Stella har du blifvit äldre? Hvarföre har Stella ensam blifvit äldre? Harald, förstår du det? Först skall jag dock säga, att jag älskar dig.

– Irene, min Irene!

– Ja – sade Irene och reste sig litet upp – jag skulle eljest säga att jag lefde, men när Stella blifvit äldre, så kan det inte vara så, att jag lefver, utan jag är död. Ja, jag förstår det nu väl. Jag är död och är salig; Gud har gifvit mig Haralds kammare till min himmel ... Men hvarföre är Emilie här?

Emilie började nu åter gråta, men det var af glädje; det fröjdade det innersta af hennes själ att höra förebråelser af Irene nu. Emilies själ hade börjat slå ut sin enda, sin vackra blomma.

– Det är derföre – svarade Harald – att Emilie är din vän och icke en af de minsta.

– Så sade Harald. Klappa mig då Emilie, så som du nu gör, och gråt, såsom du nu gör, af glädje att vi alla äro i himmelen. Men jag kan inte förstå, hvarföre Stella ensam blifvit äldre.

– Det är Stellas mor – sade Amalia.

– Är det? Och jag är då på jorden och jag lefver; Harald jag älskar dig. Stackars Harald, var inte ängslig. Jag är ju ändå din, om jag är död eller lefver, och jag tror jag lefver ..... Men jag är matt och sjuk och vill sofva.

Och åter böjde hon sitt hufvud ned emot den lilla hufvudkudden och somnade in.

Harald gick ner, vinkande Emilie att följa sig och hon följde. Han tryckte hennes hand och hon var nöjd.

Komne ned, frågade han, huru det stod till med baronen. Det visste ingen. Ingen hade varit hos honom. Lilla Ulla hade frågat efter honom och blifvit afspisad med svaret, att pappa ville vara ensam. Hon hade frågat efter stora syster; man hade sagt, att hon var sjuk, men icke sagt hvar hon var.

– Gå upp i min kammare – sade Harald, då han mötte lilla Ulla – der ligger stora syster sjuk ... men var tyst, Ulla.

Lilla Ulla lydde med sina stora förståndiga ögon och gick.

– Kom Emilie, vi vilja se åt den sjuke.

Och de gingo. Och der låg baronen utan sansning, likasom de sågo honom på vinden. Kammarjunkaren, som vädrat upp deras vägar, inkom äfven snart. Han förvånades öfver den vänskap, som han såg råda emellan Emilie och Harald.

– Nu är kyrktid – sade Harald – jag vill dit; vill Emilie följa med mig ... Irene sofver. Åt herr kammarjunkaren lemnar jag det uppdraget att vaka öfver den sjuke här.

– Men – inföll Emilie – om han skulle vakna! Emil, gå upp till ... *hans* kammare, tag Haralds vapen och försvara Irene ... om det behöfves.

Snart var Emilie påklädd, hästen förespännd och de gingo alla tre upp till den kammare, som nu var Irenes. Hon sof, en god engel, illa behandlad af en ond.

v. Assar tog vapnen; Emilie och Harald togo afsked af den sofvande vännen och ... de foro.

Denna resa var det lyckligaste minne i Emilies lif. Väl visste hon, att hon icke var älskad, men hon visste äfven, att hon var förstådd. För allt hvad som händer Emilie framdeles i en verld, har hon ersättning i detta minne.

De voro i kyrkan och bivistade gudstjensten. Och de voro på kapellansbolet och spisade der sin middag. Och sedan foro de alla fyra till Ristilä.

Harald hade sagt dem allt och åter kunde han fara med ... Emilie, och Erik med Stella. På vägen sade Stella:

– Du har smålett så der sorgset, så der impertinent, min bästa vän, när jag sagt, att jag någongång skulle återfinna mina föräldrar, åtminstone min mor, ty jag föreställer mig, att en mor är ändå bättre. Och ser du nu Erik ... du, som är prest och allting och som jag ändå kallar du ..... min Erik, min egen, älskade och bästa vän, ser du ... ja får inte Stella någongång ha rätt?

– O ja, du min lefnads näsperla, min framtids törnros, min nutids salighet och min jordiska framtids enda hopp ... o hvad jag älskar dig, fattiga barn.

– Vet du Erik, huru ond jag är på dig för en sak. Minns du, hvad du en gång sade: «tänk, om det skulle bli upplyst, att du vore en prinsessa, en fröken, en grefvinna och ... jag är och förblir ... en fattig prest»..... Men vet du ... om jag blir rik, blir jag tusendefaldt rikare, då jag får kasta alltsammans på min egen vän, min Erik, min fattiga prest ... och säga: tag Stella sådan hon är, du som tog Stella, sådan hon var.

– Eller – smålog Erik – «tag allt det der och Stella på köpet.»

– Ja, jag bara skämtade – sade Stella med en min, som nu i hast blifvit alfvarsam – hvad skulle jag vara ond på dig. Nog vet jag, att du förstår mig och att du förstår, att jag förstår dig. Och att du förstår, att jag förstår, att du förstår mig.

Hvad Stella nu menade var nästan detsamma, som den menar, hvilken ställer ett föremål emellan tvenne speglar och får se huru bilderna reflektera hvarandra aldrig så länge. Men då hon icke ens förstod den grad af ömsesidiga förståenden, till hvilken hon kommit, började hon skratta åt sina ord. Och sedan blef hon straxt alfvarsam åter.

– Du suckar, Stella, och jag tror jag tycker mera om dig, då du suckar nu, än då du ler.

– Och jag tackar dig, Erik, för denna lilla förebråelse, men du borde banna mig mycket mer. Stella är en bra lättsinnig varelse, som kan le oaktadt så vigtigt förestår henne, som att få se sin ... egen mor .... och oaktadt hon fått veta sådant, som Harald i dag berättat för oss. Men ser du, min vän, derföre är det som Stella kan ha rum för skämtet och löjet, emedan jag inte kan riktigt tro allt det der, som Harald omtalat. Jag skulle då verkeligen ha en mor ... det vore för mycket för mig, alldeles för mycket ... och Harald min bror, hu det är ju rysligt ... honom, som jag troligen skulle börjat älska, om han inte fört mig till dig ... älska, ja på det sättet som man älskar den som man vill ha till man. Vet Erik, huru det förefaller mig. Jag tycker, att jag gått öfver ett bråddjup, som varit betäckt af mossa, hvars enda underlag varit ris och qvistar, så att jag skulle fallit, om jag trampat på dem. Ett smalt band af mossan var dock dugligt att gå på, emedan derunder var en spång. På

detta smala bandet gick Stella och ... kom lyckligt öfver.

De voro nu uti Ristilä parken; Erik pekade på «det gråa slottet» och sade: «der är Stellas första hem.»

Stella bleknade och tryckte Eriks hand. Hon skulle icke sluppit uppför trapporna till vindskammaren, derest icke Erik stödt henne på sin arm, men vid dörren tecknade hon åt honom, att stadna. Stella drog några djupa andedrag och nickade sedan bifallande, då Erik satte handen på låset. Harald förde dottren till modrens famn.

– – – –

Jag minnes en aktör, hvilken föröfrigt var af stor förtjenst, men hade det felet, då han spelade kinkiga, tragiska roller, att han slog öfver, d. v. s. han inlade i röst och åtbörder sin starka pathos förtidigt, så att när sedan de mest intresserande, de mest kritiska scenerna kommo, så kunde denna pathos icke mera höjas, emedan den allaredan nått sin kulminationspunkt. En tecknare af händelser ur hjertats verld, med andra ord en stackars författare, hvilken under hela sin berättelse sökt att framställa sakerna så godt han nånsin kunnat, men ettutre finner ämnet öfverstiga hans förmågas maximum, liknar någotsånär den omtalade aktören, med den märkbara skillnad dock, att författaren kan låta bli att skrifva, i fall ämnet går öfver hans krafter, men aktören kunde i alla fall ej låta bli att tala och agera.

Så mycket kan dock sägas, att lilla Stella annars icke plägade ha lätt för svimningar, men nyårsdagen, år 18 .., kl. emellan två och tre eftermiddagen, vaknade hon i modrens armar upp ifrån trenne sådana.

– – – –

Irene sofde djupt och tungt; lifskrafterna behöfde så väl denna stärkande sömn.

– – – –

Harald hade icke glömt v. Nit. En smed öppnade låset, och snart var v. Nit åter i sin vindskammare, hvarest Harald berättade för honom hvad under den dagen hade passerat. v. Nit ville icke gå och se på baronen.

Smeden öppnade jemväl låset till den jernked, hvarmed grefvinnans venstra hand allt ännu var besvärad. Nu först kände hon sig riktigt fri och nästan glömde det förflutna.

– Den keden skall jag sätta på min vägg – sade Stella – för att alltid ha den för ögonen och lära mig af dig, moder, huru man skall fördraga olyckan.

– Och huru man skall lära att värdera lyckan; – tillade grefvinnan – allt mitt lidande ville jag icke ha oskedt, ty då vore jag icke så lycklig jag nu är. Gud har varit nådig emot mig, som icke tillåtit mig dö, utan unnade mig en sådan lycka. Gods och frihet, är mycket; mina barn äro än mera. Huru hafven j blifvit så goda och förståndiga, så älskvärda och sköna? Svaren mig, Harald och Stella, Henrik och Helena ...

– – – –

Haralds lycka mot aftonen af denna dag var större än om morgonen hans olycka. Vid pass klockan fem slog Irene upp sina ögon och förnöjde alla, mest dock Harald. Hon var alldeles vid full sans, och hennes tal icke det minsta osammanhängande.

Harald tog Erik i handen och förde honom ut.

– Min bror och vän – sade han – tror du, att jag för ett enda ögonblick hade skiljt mig ifrån Irene, utan att jag dertill haft giltiga orsaker. Jag ville förbereda dig och Stella på hvad j här skullen få se, men jag ville

äfven annat. Och det mindre vigtiga först ... mindre vigtiga, säger jag, fast det för mig är så vigtigt. Jag ville att kyrkan stadfäste den förening, som härtills blifvit knuten blott af kärlek och natur. Jag härdar icke ut med att se det arma barnet ligga der misshandlad till kroppen och kanske lidande till själen. Borttag detta själsqval. Och ser du, fast Irene nu är skenbart bättre, så kunde ju hända, att hon åter blefve sämre, att hon doge. Derföre, vig mig med Irene! Vig oss nu!

– Jag kan icke annat än bifalla din bön. Fadren har förlorat sin rättighet såsom målsman, och jag gör icke orätt deri. Så kom då.

Och de gingo in. Och med några ord förklarade Erik, hvad nu skulle ske. Och han förrättade vigselceremonien, så som han alltid var van att förrätta den. Och för detta lif var Irene Haralds maka.

Det torde vara onödigt att uppräkna vittnena; vare det nog sagdt, att de voro fem, och att äfven kammarjunkaren hörde till deras antal.

Af dem, som greto, gret Emilie mest. Hennes tårar voro de bittraste, men tillika de ljufvaste; kärlekens dröm var slut, men inom henne byggdes ett tempel, som icke var ett luftslott, försakelsens tempel. Ingen afund brännde hennes bröst, då hon framstammade sin lyckönskan.

Det var Emilie, som uppmanat Harald till denna oförmodade vigsel. Och han var henne tacksam derför, så tacksam man kan vara det emot en qvinna, den man, ock, icke älskar.

– – – –

Vi hafva sagt, att Haralds bröst icke var tillslutet för mensklighetens böner; månne vi deruti misstagit oss?

Harald gick ut och återkom efter en stund, samt tog åter Erik i handen, och nu gingo de båda ner.

– Nu kommer det vigtigare – sade Harald – det som mera är en hufvudsak för dig, såsom en Herrans tjenare. Samla nu hela din själsstyrka, ty du skall nu icke förena för lifvet, utan bereda till evigheten. Ja, hvad jag befarat, har beklagligtvis inträffat. Alltsedan han såg henne, som han var van att se blott under jorden, öfver densamma, har baronen varit mållös. Jag trodde först, att det kunde ha varit en förställning och att hans mening var att låtsa vansinne, men i alla fall ville jag hafva dig här. Ja, det är sorgligt och alltför beklagligt. Det är ett verkligt slaganfall och hans ansigte är helt och hållet förvandladt. Gå nu och bered honom till döden.

Presten bleknade, men gick och dröjde der inne en icke så liten stund. Harald började fatta allt hopp.

Slutligen återkom Erik ännu blekare, än han var, då han inträdde.

– Allt är förgäfves – sade Erik – först förstod han mig icke, utan låg der utan sans och medvetande. Men när medvetandet återvände och han såg mig, gaf han mig tecken, att jag skulle aflägsna mig. Och då jag öppnade munnen och började med en inledning, så god jag kunde, skar han tänderna, knöt näfvarna och tillochmed hånskrattade. Jag mistade slutligen allt mitt mod, allt mitt hopp och sådan ser du mig nu, olyckligare än jag var, då jag inträdde. Kom, låtom oss gå upp, du att söka tröst hos Irene, jag hos Stella!

Emilie mötte dem i trappan.

– Goda Emilie – sade Harald – gå och se emellanåt om baronen, ty det anar mig, att han ligger på sitt yttersta. Tjenstefolket tyckes icke bry sig om sin husbonde stort; kanske de icke heller våga. Men en fråga: hvar är lilla Ulla?

– Hon kom just upp och frågar efter stora systers fästman.

– Aj, det är illa; barnet kunde lätt börja tala om sin far, och skaka Irene, som icke sofver nu mera.

När de kommit upp, hviskade Harald några ord i Ullas öra. Så klipsk och fiffig var detta barn, att hon svarade honom på någonting helt annat:

– Ja, nog vet jag, att du är stora systers fästman.

Irene hörde dock icke dessa ord, ty hon hade emellertid, efter den själen med sällhet genombäfvande vigseln, förfallit i en lindrig feber och matthet, hvilken åter hade till verkan sömn. Harald satte sig vid bädden och åtnöjde sig med att kyssa hennes hår. Stella satt emellan sin moder och Erik; hon var i sanning en perla, inlagd i guld och mådde såsom den.

Föröfrigt rådde en tystnad, någongång afbruten af hviskningar emellan de tre. Ulla sade alls ingenting.

När de suttit så vid pass en eller ett par timmar, inkom Emilie och vinkade åt Harald att följa sig.

– Jag kan icke vara der mera, jag har ej styrka dertill; gå du Harald och tag emot hans sista suck.

När Harald inkom, skiftade uttrycket i baronens ansigte och han återfick talförmågan. Hans ord voro:

– Haf omsorg om mina barn. Irene var det icke.

Snart började dödsrosslingarna och dödskampen, hvilken dock icke var svårare än andras. Och så låg baronen der, ett lik.

Det slog såsom en hinna, ett svart flor, då han lade handen på baronens panna och fann den kall såsom is. Det var med möda Harald kunde hålla sig uppe; en hemsk fasa bemäktigade sig hans själ och hans tankar talade så:

– Så ligger du nu der, befriad ifrån alla jordiska rättegångar, icke mera i behof af ett klyftigt och förslaget hufvud att slingra dig undan den verdsliga lagen, den enda, på hvilken du trodde. Du har nu att göra med den gudomliga lagen, med en domare, som icke kan mutas med gåfvor, icke bestickas med löften, hvars skarpsinnighet icke behöfver långa och onödiga rättegångar, hvars allseende öga icke har vittnen af nöden. O fåfänga stoftbarn, menniskor, kommen hit och sen en man, hvilken Gud befriade ifrån nesliga, jordiska straff, emedan han ansåg dem obehöfliga och af intet värde emot hans egna rättrådighet och rättvisa. Sen denne man, som nyss fräckt trampade gudomlig och verdslig lag under fötterna, nu ligga här, så usel och hjelplös. Hafven j tviflat på odödligheten, så tviflen icke mera! ..... Jag är en syndare, men jag ville icke sluta så; jag ville icke byta lott med dig. Jag hade unnat åt dig att lefva, jag hade icke velat åt dig det grufligaste ... döden. Bättre hade för dig varit alla nesliga, jordiska straff, om du genom dem kommit till ånger och ruelse. Och i sanning, hellre än att se dig död, hade jag valt att icke anklaga dig inför den verldsliga domstolen; jag hade hoppats, att du sålunda kommit till besinning, kanske till bättring. Men Guds förutseende öga såg annat, och din nådetid var ute.

Sådant var nu baronens dödsläger. Ingen vän, ingen tjenare stod vid hans sida. Blott en stod der, hans fiende, densamme, som lyckats uppdaga alla hans nedrigheter och ställa hans handlingar nakna för verlden.

Men denne enes hjerta var menskligt. På denna sin lyckas dag kunde han gråta bittrare, än han nånsin gråtit förut, bittrare än han nånsin kommer att gråta framdeles. Och när han blef lika olycklig, som han denna dag varit lycklig, hade han inga tårar för sin egen olycka; deras källa tycktes vara förtorkad.

– – – –

Snart visste alla af den sorgliga tilldragelsen ... alla utom Irene, hvars matthet och feber fortfor och för

hvilken tillochmed lilla Ulla förstod att dölja förhållandet.

Femte dagen härefter fördes baronen till sitt sista jordiska hvilorum, familjegrafven, densamma graf, hvarifrån han och v. Nit fjorton och ett halft år förut bortburit grefvinnan. Men han var icke skendöd och ingen vänlig hand bortskaffade honom ifrån grafven, för att låta honom lefva, hade det ock varit i någon underjordisk kammare, der solljus och menniskosällskap icke förunnats honom, endast ... lifvet.

Såvida ingen dom öfver honom blifvit afkunnad, ingen anklagelse gjord, så åtnjöt naturligtvis baronen en hederlig begrafning.

När i den kalla jordens sköte nedlägges stoftet af en för oss dyrbar, god och älskvärd person, om hvilken vi hafva den förhoppning, att dess blifvande boning skall vara en af de sällas, så pläga vi menniskor gråta. Och hvem kan förtycka oss våra tårar, som äro en gärd åt sorgen och saknaden, kanske kärleken, eller deltagandet?

Lika skönt, kanske skönare är det att se menniskor gråta, då de till dess hvilorum beledsaga stoftet af en nästa, om hvars själs blifvande boning de äro öfvertygade, att hon blir en af de osällas. Sådana tårar äro en gärd, icke åt sorgen, saknaden och kärleken, endast åt öfvertygelsen ... om Guds oundvikliga, rättvisa dom, kanske äfven åt sorgen öfver att menniskan, en ljusets son och Guds beläte skall sluta så beklagansvärdt, med qvalens evighet, ett bottenlöst svalg för sin syn.

Utom af presten och Stella, kammarjunkaren och dess syster, utgjordes begrafningståget blott af de tre barnen, allt husfolket och alla Ristilä underhafvande. Lilla Ulla var den enda, som gret af sorg ... fadren hade ändå emot henne varit temligen god. De båda gossarna, som icke hade någon klar kunskap om hvad på Ristilä sednast förefallit, men för öfrigt alls icke höllo af sin far, greto icke och voro dessutom allsicke rörda. Men för öfrigt greto alla andra och deras tårars mening ... förstå vi.

Fyra voro icke med om processionen, v. Nit, grefvinnan, Harald och Irene. Irene mådde nu mycket bättre; hon hade nyss med ganska god aptit ätit en rätt och ämnade äta en annan, då hon förskräckt släppte tallriken i golfvet och utropade:

– O Gud, säg Harald hvad är detta?

Fru Orrberg hade oförsigtigtvis till vaniljkremen tillagt litet krimskrams, konfityrer, hvaribland äfven råkade finnas några karameller med svarta omslag, dödskallar m. m., så som brukas på begrafningar.

Harald blef helt blek och kunde icke svara. Likaså hans moder.

– Såg jag icke på edra miner – sade Irene – att det var någonting, som j villen dölja för mig. Hvem är död, säg fort ut, min Harald; jag lofvar dig att icke bli mycket slagen. Är *han* död?

– Han var icke din fader – svarade Harald – på dödsbädden sade han mig det.

Nu mindes Irene hvad fadren sagt äfven henne, den sista rysliga gången, att hon var sin moders *afbild äfven uti sådant.* Och kanske var det detta minne, samt öfvertygelsen om att baronen på dödsbädden talat sanning, som frälsade hennes lif. Dock föll hon uti en hetsig feber, uppfylld af de gräsligaste drömbilder, under hvilka hon ömsom såg sin fader död, ömsom lefvande.

Grefvinnan visste, att Irenes moder varit den dygdigaste och mest försakande qvinna, och att baronens misstankar om henne voro fullkomligen ogrundade. Grefvinnan var således öfvertygad om att Irene var baronens egen dotter; men hon yppade det aldrig, hvarken för Irene, Harald eller någon annan menniska, och med sin hemlighet gick hon i grafven.

Kap. XXIII,
Som icke är långt, men kunnat bil- da trenne långa kapitel.

Dagen efter baronens begrafning afreste kammarjunkaren, men Emilie kunde icke lemna Irene, innan hon blifvit förvissad om huruvida det blefve lif eller död. Hon var den trognaste sjukvårderska och då Harald hade henne och Amalia, behöfde han icke befara, att doktorns föreskrifter i någon mån öfverträddes.

Men när Irene fullkomligen tillfrisknat, började Emilie ... icke att bli sjuk, men magra och blekna.

– Jag tror – sade Irene – att min färg och styrka tilltaga på din bekostnad, goda Emilie. Du småler blott ... hvad menar du?

Emilie började att sakta gråta och gömde sitt hufvud hos Irene. Men bemannande sig slet hon sig snart lös ifrån Irenes famn och Irenes armar, som lågo kring hennes hals.

– Vet du Irene, huru jag förefaller mig sjelf? Likasom en som blifvit berusad af ett godt och ädelt vin. Så mycket besinning har han, att han vet, att, ju mera han tager till bästa af den förföriska drycken, desto mera berusad blir han och desto mera skadar han sig sjelf. Hans passion, smaken för vinet och ruset, blir allt starkare på den ena vågskålen; förnuftet blir allt mera talande, allt mera vigtigt på den andra. Förnuftet och passionen spela allt högre spel, till dess mannen besegras antingen af det förra eller den sednare; han ... dricker icke mera, eller han faller ner fullkomligen besinningslös .... Jag väljer förnuftet; jag måste fly Harald för alltid.

Irene hade lärt sig älska Emilie såsom en verklig vän. Och än mera höll hon af henne, för det Emilie älskade hennes egen Harald. När har en qvinna nånsin varit likgiltig för sådant? Irene var en qvinna och ... en menniska.

Irene var icke en af de känslolösa varelser, som, då de älska, glömma vänskap och allt annat. Hon skulle gerna behållit Emilie hos sig för lifvet, men nu ... högaktade hon hennes starka och goda bevekelsegrunder och sade intet, då hon icke kunde motsäga sin vän.

Blinddörren till detta rum ... Irenes sängkammare ... gick nu upp ... det var icke en blinddörr mer. Harald kom in. Han plägade alltid då han varit borta och kom till sin Irene, kyssa henne, men nu såg han, med den fina, nästan qvinnliga instinkt, som var honom egen, att det var det bästa, att icke kyssa henne *nu.*

– Hvarföre kysser inte Harald sin maka – sade Emilie – kyss Irene för min skull.

– Fortfaren j med ert ämne – sade Harald.

– Jo, vet Harald – menade Emilie – jag skall nu fara bort ... till Sverige tillbaka. Der skall jag någorstädes ... jag tror i den mest undanskymda delen af Dalarne med mitt lilla arf köpa mig ett hemman ... ett torp. Och till sällskap i min enslighet skall jag taga ... adoptera (härvid smålog Emilie) någon liten flicka, som icke behöfver vara vacker alls ... jag skall uppfostra henne ... bilda henne efter mitt sinne. Och om hon blir bra, om hon blir rätt god och snäll, skall jag tacka Gud, som låtit mig känna dig Harald.

Och heta tårar öfversköljde hennes kinder, och hon sprang ut genom samma dörr, i hvilken Harald sednast gripit. Och hon bestyrde med största ordning om hästen, hvilken jemte karl af Harald var utlofvad åt kammarjunkaren att föra Emilie till staden. Och hon kom tillbaka samma väg hon utgått. Då var personalen förökad genom lilla Ulla.

– Hör du, Emilie, – sade hon – vi komma att få roligt i dag. Knut skall låta oss få se ett skuggspel, som han säger att blir vackert så att alla ha roligt ... gamla med. Hvarföre skall du då gråta?

– Jag reser bort nu, goda Ulla; derföre gråter jag.

– Men när du gråter och skall resa bort, hvarföre skall du då resa?

Dessa ord, yttrade af barnet, voro den svåraste frestelse för Emilie. Men hon öfvervann den. Hon klädde sig och rustade sig i ordning. Snart kom Amalia in och sade, att allt var i ordning.

Och hon tryckte en kyss på Irenes mun. Och Harald tryckte på Emilies mun en kyss och två ... och flera.

Det onda och oundvikliga, som sker i verlden, kallade Harald stundom ... öde.

Och Harald kom och följde henne på trappan och der, så att många sågo på, tryckte han ännu en kyss, en lång och lent smekande kyss på hennes läppar.

Och så for hon då bort och hennes afsked var ... det sista.

Hvart Emilie tog vägen, vet man ej rätt säkert. Men ett rykte förmäler, att hon efter sin finska resa haft många förmånliga anbud, dem hon förstod att värdera och för hvilkas görare hon var tacksam. Dock lär hon ännu allt lefva ogift, sysselsatt med att bilda en qvinnosjäl till sådan, som Emilie sjelf ... icke var det i sin ungdom.

– – – –

Harald hade blifvit öfvertalad af sin moder att icke inför domstol göra sina och Stellas anspråk gällande. Det var ju nog, menade modren, att *hon* erkände dem för sina egna barn, att hon trodde på sanningen af alla uppgifter, som hörde till bestyrkandet af deras börd. Och hennes egna rättigheter till Ristilä föll det ingen in att vilja bestrida, då så många menniskor när som helst kunnat taga på sin ed, att hon verkligen var grefvinnan Helena Henning.

Dessutom minndes både grefvinnan och hennes son den svåra ställning, i hvilken den stackars v. Nit blifvit försatt, i händelse lagen med sin jernhand kommit att gripa tag i de svarta sagorne.

Alla deras beräkningar slogo dock felt, deras goda afsigter tjenade till intet, ty likafullt drogs saken för domstol. v. Nit hade anklagat sig sjelf och derjemte framdragit många af de nedrigheter, till hvilka baronen i lifstiden gjort sig skyldig. Häraf uppstod en temligen invecklad, men likväl icke långvarig rättegång, som hade till följd, att Harald och Stella erkändes för äkta barn till grefve Henrik Henning och dess maka. Väl, menade domaren, att i vissa fall voro bevisen icke fullt bindande, men så vida de sig emellan icke innehöllo någonting motsägande, utan alla naturligt och sammanhängande ledde till samma resultat, kunde de *in toto* anses fullt giltiga. Och hade, tillade domaren artigt, bevisen varit än svagare, så hade han dock icke tvekat att dömma så, som nu, på grund af grefvinnans äfvenledes bevisliga uppgift om de inbrända bokstäfverna och de båda barnens påtagliga likhet, grefvens med sin far, frökens med sin mor.

Man förstår, att domaren icke sade sådana ord i sin domarestol utan ensam med grefvinnan. Såsom domare afkunnade han domen utan alla kommentarier.

Att föröfrigt detaljera rättegången, dertill sakna vi lust ... det blefve att skrifva en stor del af denna berättelse en gång till ... men vi sakna äfven ... förmåga.

Föröfrigt blefvo de, som i denna sak på ett kinkigt sätt voro invecklade, vi mena Inttilä torpsfolket och v. Nit, frikända, denne på grund deraf, att han, oaktadt sin svaghet, ändå mildrat det onda och snart sagdt varit ett medel i försynens hand till den lyckliga och öfver all beskrifning ovanliga utgången. Kanske tog domaren äfven i betraktande hans nu ådagalagda själsstorhet, eller grefvinnans förböner.

Irene inblandades icke i rättegången.

Då nu v. Nit, tvertemot sin förmodan, gått fri från verdsligt straff, tackade han Gud derför och fortfor att vara, hvad han redan var ... en bättre menniska. Han besökte flitigt kyrkan och blef hvad man kallar pietist. Det första halfva året pekade bönderna händer på honom, drogo sig undan ifrån honom, sägande: «se der är han, som hjelpte Ristilä baronen i djefvulens konster.» Men småningom började de att mildra sina yttranden och slutligen sade de: «se der går han, den fromme och gudlige mannen, som, efter att ha varit en stor syndare, blifvit upplyst om Herrans väg och nu kan tjena oss alla till mönster. Måtte vi blifva såsom han!»

v. Nit var icke mera ett nådehjon; han hade nu en befattning, der verksamhet var nödvändig, med andra ord, han var inspektor på Ristilä. Och kan man gissa, hvar han utbett sig att få bo?... I den venstra flygelbyggningen. Tre à fyra af de enstaka rummen hade blifvit förenade genom dörrar och voro ganska passliga för anläggandet af ett litet hushåll.

Fast inspektor v. Nit redan var litet på det sjette tiotalet, fast han dessutom ansågs för pietist, började ändå vissa griller, dem han under sitt förra lif aldrig kunnat förverkliga, åter spöka i hans hufvud. Han föreställde sig, att det ändå kunde vara roligt att vara gift; och hvem vill man tro, att hans böjelse valde?..... Amalia. Denna godhjertade tjensteflicka hade efter tvenne, hennes själ våldsamt skakande tilldragelser, dem vi ännu ej veta af, blifvit förändrad och mindre böjd för äfventyrliga förströelser. Hon blef den allra lämpligaste maka åt v. Nit, hvilken hon först började hålla litet af och småningom alltmera. De blefvo ett lyckligt par och hon skänkte åt sin gubbe tillochmed fadersglädjen.

Toddi dricker v. Nit öfverhufvud taget icke oftare, än två gånger i veckan, men han berusar sig aldrig.

– – – –

Grefvinnan turade om med att vara hos sina barn. Det var henne svårt att säga, hvar hon mera trifdes. Likasom flyttfåglarne icke kunna säga, hvar de ha det bättre, i södern eller norden, men ändå känna ett oemotståndligt begär att byta om, så var äfven grefvinnan än hos det ena barnet, än hos det andra och visste icke, hvilkenderas hem hon skulle föredraga. Efter förloppet af vid pass en vecka, den hon passerat hos Henrik, kände hon hos sig en så feberaktig, oförklarlig längtan efter sin Helena, att hon skulle dött, derest icke hon kunnat uppfylla denna drift. Och när hon åter varit veckan ut hos Helena, måste hon nödvändigt till sin Henrik.

Såväl de egna, som svärbarnens ömhet och kärlek emot sin mor var äfven både mera grannlaga och mera stark, än vanliga barns emot deras föräldrar. De gissade till hennes minsta önskningar och emellan de fyra var en ädel täflan att på allt sätt förljufva sin moders återstående dagar. Och det var den angenämaste förströelse och omvexling för grefvinnan att än samtala med en af dem, än med en annan, ty dessa barn voro sig emellan ganska olika, och ändå alla så goda, älskvärda och ... bra.

Den 19 Juni var för Stella en högtidlig dag. Det var hennes födelsedag ... Stella fyllde sitt sextonde år ... men det var äfven hennes bröllopsdag. Huru skön Stella var såsom brud, låter sig icke beskrifvas; ryktet om hennes ovanliga skönhet hade äfven lockat flera stadsboer att göra en liten lustresa blott för att få se bruden. En bruds ljufva bryderi och en liten oskyldig fåfänga eller behagsjuka förhöjde ännu mera Stellas behag och åskådarene ångrade icke, att de tillfredsställt sin nyfikenhet. Men vi återgå till modren.

Oaktadt således grefvinnas lycka var stor och öfvergick alla förhoppningar, hände sig dock, att hon dag för dag aftynade allt mera. Hvad fjorton års inspärrning i en grafcell icke förmått, det förmådde friheten, solens ljus och ... den stora lyckan. Hennes nerver härdade icke ut med den hastiga öfvergången ifrån mörker till dag, ifrån elände till oanad sällhet. Det var sjelfva öfvermåttet af denna sällhet, som nedstämde lifsandarne och mattade pulsens slag. Här hjelpte ingen läkare, intet försigtighetsmått, ty det var till döden. Grefvinnan

smålog ett stilla, öfverjordiskt leende, då doktor Chinin förklarade, att inom några dagar skulle allt vara slut. Hon förstod, att läkaren denna gång icke for villse i sin spådom.

– Henrik – sade hon med den egna, matta klang i rösten, som är dödens förebud – i det hela är det likgiltigt, hvar en menniska får sitt sista jordiska hvilorum. Jag vet det, men säg dock icke, min son, att din moder är alltför barnslig, då hon nu utber sig af dig ett löfte. När jag är död, så skolen j icke anförtro mig åt familjegrafven, utan nedsätten mig i kapellets kyrkogård. Ensam vill jag dock icke ligga der, utan min älskade ungdomsvän, min make och herre må ligga under samma sten, som jag. Honom älskade jag i lifvet, honom må jag älska i döden! Detta är löftet jag utber mig af dig och eder alla, och jag vet, att j icke afslån denna enkla bön?

– – – –

Grefvinnans slut var vackert. De fyra barnen tillyckte hennes ögon och begrofvo henne der hon sjelf velat det, den framlidne maken vid hennes sida.

Kap. XXIV.
Som är helt kort, men kunnat vara än kortare.

Arfvet efter grefve Henning var betydligt både i löst och fast. Oaktadt Harald visst icke var öfvertygad om rättmätigheten och befogenheten af den lika arfsrätten, gjorde han ändå ett undantag ifrån sina förra åsigter ... nu, då han sjelf var invecklad uti ett så beskaffadt fall, som det att ärfva. Erik och Stella blefvo snart sagdt tvungna att emottaga lika mycket, som Harald och Irene. Ristilä blef Haralds; Stella fick de flesta öfriga egendomarne.

Huru Harald och Erik använde sin förmögenhet, är läsaren väl icke alldeles likgiltig för. Må han då veta, att Harald af varm hand skänkte åt baronens barn och Irenes syskon vid pass en tredjedel af sin hela förmögenhet och dertill fortfor han att vara deras informator, alldeles såsom förut. Erik åter anslog tredjedelen af sin förmögenhet åt universitetet till ett stipendium att dermed uppmuntra sådana konstnärer, hvilka förtjena uppmuntran. Erik glömde alldeles bort att benämna detta stipendium efter sig, ty han ansåg det just för likgiltigt om menniskor känna namnet på gåfvans gifvare, blott gåfvan sjelf verkar godt. Deraf hände sig äfven, att man *icke känner den man*, hvilken anslagit detta stipendium, eller rättare dessa stipendier ... (ty de äro tre) ... en omständighet så mycket mera förvånande, som stipendierne icke äro af den lilla, anspråkslösa och föga gagnande sorten, utan tvertom ganska rundeliga, och mycket kärkomna för den, som af dem får del.

Den andra tredjedelen anslog han till hvarjehanda goda ändamål, bland hvilka vi icke skola förgäta ett sockenmagasin, samt ett orgelverk till hans kapellkyrka (hvilket icke prålar med gifvarens namn).

Hvad den återstående tredjedelen anbelangar, så behöll han dock den för egen räkning. Vi få icke missunna Erik, Stella och deras blifvande barn denna rätt nätta förmögenhet; betänkom, att Erik ändå gjort, hvad icke mången; han har redan under lifvet delat med sig, då deremot de fleste jordenes söner knappast i döden vilja släppa ifrån händren sina usla fyrkar.

Att Irene och Stella sågo sakerna med samma ögon, som deras männer, torde vi lätt kunna gissa. Äfvenledes böra vi veta, att före dispositionen af sin förmögenhet, hade Harald och Erik sinsemellan haft en rätt grundlig konferens och inhemtat hvarandras råd, så att den ene var fullt belåten med hvad den andre. Endast i det fall uppstod en lindrig debatt, att Harald ville äfvenledes behålla blott tredjedelen; men motsades af Erik, som menade, att Harald då komme att äga mycket mindre än Erik, hvars inkomster såsom kapellets prest nära nog uppgick till detsamma, som intresset för arfvets tredjedel. Efter det nuvarande arrangementet deremot, blefvo deras jordiska omständigheter något så när lika. «Om du äger litet mera, smålog Erik, så

måste du äfven, såsom grefve, föra litet mera stat, än jag, såsom en ringa landtprest.»

– Ämnar du då alldeles icke söka dig bort härifrån? – sade Harald – skall du stanna här «såsom en ringa landtprest?»

– Ja för lifstiden; – svarade Erik – detta känner du väl och jag vet, att du bara vill skämta med mig. Fresta mig vill du icke.

– Ja så är det. Ty skall jag tala alfvarsamt, så menar jag, att ditt ljus icke fördenskull står under skäppan. Och vore jag i din belägenhet, så vill jag hoppas, att jag ägde styrka att handla såsom du nu.

– Kalla det icke just styrka, min käre svåger, vän och bror, utan anse det blott för en fix idé, uppkommen måhända af min naturliga maklighet, tröghet, samt föga böjelse för resor och uppvaktningar.

– Vi skola låta namnen försvinna – inföll Harald, – kanske kännedomen om saken fördenskull icke försvinner. Jag känner dig så väl, som en uppslagen bok. Och huru «långsamt» jag finge efter dig, derest du flyttade bort, tror jag dig kunna gissa.

– Det är dock besynnerligt – skämtade Erik – att de fruarne icke kunna fylla hela ens själ, utan rum finnes äfven qvar för vänskapen och personer af det andra könet.

Stella, som inträdde i detsamma inföll:

– För att löna sagan, min pojke, skall jag säga, att du inte heller är för mig allt, utan Stella har också rum för vänskapen och slägtskapen, tillochmed för gamla gråa katten, för det lilla fölet, lammen och korna.

– Ett måste jag dock banna min gumma för. Vet du Harald, att hon inte gör synnerliga framsteg på gitarren.

– Hvad den Erik är obeskedlig och anspråksfull. Han håller mig inte räkning för att jag kan femton ackorder och kan använda dem temligen bra utom att sjunger rätt nätt. Utan han vill, att jag skall lära mig noterna rätt grundligt, fast Erik just sagt, att Stella i allt annat har ett godt hufvud, utom i noter, som äro så tråkiga.

– Derföre faller felet till stor del på mig – inföll Harald – det har roat mig att icke med lilla syster vara en grundlig läromästare. Skyll allt på mig, Erik.

– Det kan så vara – genmälte denne – och jag för min del är ganska belåten med Stellas anspråkslösa grepp på brädet. Gå de någon gång så der litet på sned, så plägar hon med en kyss ställa allt till rätta igen.

– Och ju sämre Stella spelar, desto oftare kommer lusten på oss att höra någonting bättre och då fara vi öfver till ... det gråa slottet, nej till Harald och Irene.

– Vet du, Harald, jag har bannat Stella, för det hon ännu ibland, om också på skämt, kallar Ristilä det gråa slottet. Hon har lofvat mig förbättring, men glömde sig nu åter.

– Förlåt mig, Erik, och Harald, var inte ond på din stackars syster för det hon ännu en gång kallade det så. Aldrig skall Stella säga så mera. Förlåten mig!

Härvid såg hon dem troget i ögonen ... troget, varmt och nästan andäktigt.

Kap. XXV.
En sprungen gitarrsträng ... ett flyktadt lif.

Afundsvärd är den man, som lyckas vinna en så förträfflig och i allo ypperlig hustru, som den kapellanen Ortman ägde i sin Stella. Oaktadt Erik ganska väl förstod att värdera denna lycka, funnos dock vissa

ögonblick, då han snarare tyckte sig olycklig än lycklig; han tyckte en sådan lycka vara för stor och öfver hans förtjenst, så att han blef uppfylld af tvifvel om dess varaktighet, och af ängsliga farhågor. Men snart smekade och kysste Stella bort alla hans farhågor och ingaf honom mod att lefva endast i den närvarande stunden.

Vi hafva funnit, att Stella var känslig, men för denskull icke något pjåk. Nu var hon blefven den verksammaste husmoder, stökade med den största behändighet och ordning i sitt kök och öfverflyttade så småningom allt Reginas hushållsförstånd på sig sjelf. Hon tog den grundligaste notis om ladugården, om mängden af det tillverkade smöret o. s. v. Tillochmed var hon tapper nog att intressera sig för arbetsfolkets göromål och hade af sin man utbett sig det nöjet att föra bok öfver hvad drengarne gjorde för hvarje dag i året.

Man kan icke säga om Stella, att hon med läsning *ödde* tiden bort, men väl kan man försäkra, att hon rätt ofta *använde* tiden dertill. Allt har sin tid, heter det, och Stellas lyckliga instinkt senterade rätt väl denna vishetsregel och rättade sig derefter. Stella var det mest lysande bevis på att den äkta husligheten kan gå i bredd med förstånd och godhet, naivetet och poësi.

Vid pass ett år efter det kyrkan förenat Erik och Stella för lifvet, förkunnar oss en liten bädd och ett litet älskeligt hufvud, som framsticker derur, att Stella blifvit mor. Den unga modren är allaredan återkommen till sin förra styrka och har af hjertat uppsändt till Gud, som är det godas gifvare, sin tacksamhet för denna nya lycka, samt förböner för detta barns timliga och eviga väl.

Icke destomindre finna vi den unga och lyckliga modren sitta bredvid sitt sofvande barns bädd med ögonen simmande i tårar. Sin gitarr har hon i famnen och hennes blickar tyckas anklaga den för de tårar hon gjuter. Erik kommer in och blir helt förvånad, nästan slagen att se sin Stella gråta. Han lägger sin hand på hennes hufvud och spörjer henne ömt och stumt om dessa tårars orsak.

– Jo, min Erik; jag skall säga dig, hvilken underlig fantasi påkommit din Stella. I går, då Irene var här, föreföll hon mig så matt och så andelik. Rodnaden på hennes kinder var så skär och så sväfvande. Hon knäppte på denna gitarr och dervid hände, att *h*, som eljest var af mina nyaste strängar, på ett ställe, helt nära der högra handen plägar slå tonerna an, tvinnade sig upp, så att strängen blef smalare der. Och vet du, hvilken flyktig tanke då rann upp hos Stella? Jag beslöt att låta strängen vara i samma stämning öfver natten och om den skulle hålla öfver ett helt dygn, så ämnade jag icke vidare grubbla på den saken. Men nu, litet förrän du kom in, så sprang h-strängen och derföre gråter jag nu. Så trösta mig, Erik!

– Jag tycker ganska mycket om att min Stella någon gång är fördomsfull, men jag tycker icke om det nu. En barnslig idé, en flyktig tanke, hvad har den för ett sammanhang med menniskors lif eller död?

– Hvad du är snäll och god, som på engång du förebrår också tröstar din vän. Men Stella är egenteligen icke fördomsfull nu, ty se, jag tänker ... jag tror inte, att Irene *derföre* skall dö, att denna sträng sprang; nej, Erik, men jag skall säga dig, huru det är. Just derföre, att denna sträng, som jag nu satt på prof, icke kunde hålla den lilla tiden af ett dygn, kom jag till någonting annat, som dermed kunde ha likhet ... Irenes lif. Jag föreställer mig det såsom en möjlighet, att hon kunde ... och derföre gråter jag. Och sjelfva denna föreställning har jag icke tagit ifrån luften, utan ifrån åsynen af henne, sådan hon nu är ... och denna hackhosta sedan, som sägs betyda ingenting godt.

– Gud är herre öfver lifvet och döden – sade Erik – läkaren har sagt Harald, att hennes sjukdom ej är farlig, utan helt säkert öfvergående. Men läkaren må hafva misstagit sig, det kan hända, att Irene icke får lefva här länge mera ... hvad är det mera, då få vi böja vårt hufvud under sorgen och tacka Gud, som genom inblandande af den bittra kalken vill rädda oss ifrån förmätenhet och vansinne i vår alltför stora lycka.

– Se denna jernked – sade Stella – har du icke rätt ofta sett Stella gråta, då hon betraktat den. Är icke förlusten af min moder redan nog, är icke den sorgen tillräcklig att öfvertyga din maka om att hon icke är i himmelen utan endast på jorden, som är sorgens hem. Skall Irene ännu dö, för att öfvertyga mig derom ..... Men vet Erik, huru jag tror. Min moder är död; om äfven Irene går ifrån oss bort, så tänker Stella: snart går också Harald bort och alla gå bort och Erik går bort och så ... blir Stella sist qvar af alla menniskor på jorden.

Och hon gret än bittrare och Erik hade icke hjerta att störa henne, då hon så gjorde, men sedan Stella något saktat sig, gick han fram och tog från väggen hennes moders minne, jernkeden, lade den i hennes hand och sade: Helena.

Grefvinnan hade vanligen kallat sina barn vid deras ursprungliga namn. Då nu Erik denna gång använde detta namn, Helena, och tillika gaf jernkeden åt Stella, förstod denna så väl, hvad han menade och hon svarade småleende i tårar:

– Ja, ske hvad som helst; jag skall af Gud undfå tålamodets och undergifvenhetens engel, som skall vaka öfver Helenas själ och icke tillåta henne att förtvifla.

– Och tacksamhetens engel – tillade Erik – som under sjelfva sorgen och olyckan skall komma oss att tacka Gud för de sälla och ljusa dagar, dem vi, ovärdige, någongång förr i tiden fått smaka. Ja än mer, samma engel, skall lära oss att tacka äfven för de sorgsna och bittra timmarne, när de komma, samt för de tunga dagarne och långa åren, för molnen, hvilka beskugga en del af vår lefnadshimmel, på det dess öfriga blå desto mera må tjusa vår syn, eller och beskugga hela himlen, helt och hållet öfverdragande honom i grått, på det det blå, som slutligen bortom grafven skall uppdyka för vår själs öga, må blifva så mycket mera blått och skärt, rent och himmelskt.

Den lille gossen vaknade just nu, men gret icke utan blott skrattade, när modren tog honom i sina armar. Tillochmed fadren kunde icke låta bli att anse detta för ett lyckligt omen, ty det finnes väl icke en menniska, som alltid är fördomsfri, som icke i obevakade ögonblick låter den omedvetna och omedelbara känslan segra på den medvetna tanken och förmedlade reflexionen.

Det var Stella, som fått råda i afseende å gossens namn, och fast hon tyckte det var enfaldigt att uppkalla barn efter föräldrar, slägtingar eller så, kunde hon likväl icke hindra, att hon bestämde åt sin förstfödde namnet Harald Erik Henrik. Då hade fadren sagt:

– Det namnet klingar lika skälmaktigt, som min Stella är en skälm och det af första rangen. Men vänta, min flicka; skänker du någongång åt vännen din en flicka, så skall jag gifva henne trenne namn, hvilkas numerus haltar än mera, än de tre namn du bestod åt vår gosse. Jag skall kalla henne Helena Irene Stella.

– Om Erik aldrig mera kallar Stella sin flicka, så skall Stella heller aldrig mera kalla Erik sin pojke. Men hvad vill det säga, numerus?

Så hade Stella svarat, och med detta svar vilja vi nu taga afsked af ... Erik och Stella. Och, såvida Stella skänkt sin make flera än ett barn, är att förmoda, det Erik på något af dem fick tillfälle att använda sitt nyss uppgifna onumeriska namn. Och på ett annat måhända namnet: Johanna Cecilia.

Allt sådant intresserar dock endast fruntimmer, hvilka dessutom gerna i slutet af en berättelse vilja hafva relateradt barnens antal och namn, m. m. ... en svaghet, för hvilken de äfven såsom författarinnor falla offer.

Vare det nog för oss, att Erik och Stella voro lyckliga och att de äro det ännu. Fast deras lefnads himmel icke saknat moln, hafva dock molnen icke färgat hela himlen grå, utan, såsom det är strömolns natur, skänkt en högre, vackrare och lifligare glans åt det blå, som är deras kärlek, deras ömsisidiga hängifvenhet och allt innerligare slutenhet inom sig. Och liksom strömoln emot aftonen pläga skingras, vilja vi hoppas att Eriks

och Stellas aftonhimmel icke mera skall låta märka andra moln, än tunna, genomskinliga och skira, som låna sin färg af den nedgångna solen ... icke andra minnen, än ljufva, mildt vemodiga, som locka dem till de stjernor, hvilka eviga, tindrande och praktfulla innebära den stoltaste aningen om ljusets hem.

– – – –

Vi vilje göra ännu ett besök i Ristilä park, der vi finna Irene sittande på Henrik Hennings grafsten, ensam och utan alla vittnen. Den som förr sett Irene, hade sagt, att hon blifvit mycket förändrad; den som aldrig sett henne, hade vikit undan öfvertygad, att de sagor han läst om skogsjungfrur och dylika flyktiga, sväfvande, hastigt försvinnande gestalter ... icke voro sagor.

Irene viftade först sakta med sitt parasoll, öppnade sedan en liten dagbok och talade till sig:

– Denna afton, för tvenne år sedan, var det jag första gången såg Harald. Hvad mitt lif före den tiden var dunkelt, fattigt och glädjetomt, men derefter huru ljust, rikt och uppfylldt af ljufva fröjder! Ty hvad skall jag räkna det till någon egentlig olycka, att menniskor ville skilja oss åt, då de icke lyckades deri. Och hvad jag ännu för en tid sedan skulle ansett för rysligt ... att måsta dö, oaktadt man älskar och älskas ... förefaller mig icke mera så. Med hvarje andedrag jag har mindre, blir tanken på förvandlingen mindre fasaväckande, döden allt mera vänlig ... och när han kommer, skall jag gå honom glad till mötes. Liksom trädets gula och vissnade blad gerna följa med vinden, som skiljer dem ifrån den närande moderstammen, så skall ock Irene icke ha alls emot att döden skiljer hennes själ ifrån den moder, som heter jord. Och likasom de små bladen gerna blifva hvad de varit ... jord, så skall Irene se med nöje att hennes förgängliga del gömmes i jorden .... Ett minnes jag dock och det är ... Harald. Han skall sörja mig ... ack så mycket; den bördan skulle jag så gerna vilja bära, istället för Harald. Om jag finge taga hans sorg med mig till himmelen, så gjorde jag det gerna ... jag skulle sörja der. Men sådant går icke an och derföre är döden mig icke så kärkommen, som han eljest vore ..... Men, om Harald är sådan, som jag vet att han är, minnes han, att de få dagarna här nere icke äro värda, äro intet emot de många deruppe. Återseendets salighet skall han minnas, och icke förtvifla; han skall minnas, huru troget hans Irene bevakar hans steg härnere, huru hon fägnar sig, då hon ser Gud älska honom deruppe. Tåligt skall Harald gå sin jordiska stig, blicken riktad emot det kommande och de ljusa landen.

Sådant tänkte Irene, då hon hörde steg, hvilka, nu såsom alltid kommo hennes hjerta att slå häftigare, hennes pulsar att lifvas. Det var Harald.

– Kanske blir aftonluften redan för sval – sade han – se här min Irene, tag åtminstone denna sjal. Huru mår du nu, min älskade? Hvarföre har du sökt ensamheten, och valt den kalla stenen till din förtrogne.

– Jag tycker mig må bättre nu; stynget besvärar mig icke stort och jag har helt lätt för att andas. Hvarföre jag sökt ensamheten, frågar du, gode Harald. Det är i dag två år sedan jag såg dig den första gången; dessa år ha varit lyckliga, mer än lyckliga. Här är den dagbok jag förde, medan jag än var flicka ... nu för jag ingen dagbok mera, ty hon blefve för enformig, endast sällhet, endast Harald. Men det roade mig att se, hvad den sjuttonåriga flickan tänkte om sin vän.

– O, min Irene, nu då du sitter på grafstenen der, så minnes jag, att denna sjal är densamma du hade lätt kastad kring axlarna, den gång ... den sista Juli var det ... då du klädd i den blåa klädningen första gången förtjuste mig, ljuft öfverraskande mig med din åsyn, den gång, då jag började förstå, att jag älskade dig.

– Jag förstod det icke ens då klart, att jag älskade Harald; men ändå har jag skrifvit så om den dagen: «Han kom gående ifrån prestgården; jag såg honom redan på ett visst afstånd och ämnade stiga upp och lemna stenen, på hvilken jag satt, men det var någonting, som betog mig lusten och modet att fly, och – jag blef qvar. Inkommen i parken stannade Harald (hvarföre skall jag i min dagbok kalla honom magister!) plötsligt

såsom förstenad; han såg på byggningen och hade säkert någon underlig tanke. Och när han såg mig, tycktes han bli mycket glad och förändrad. Jag talte till honom några ord, som jag ej rätt minnes, hvilka de voro; så gaf han mig en komplimang, som jag icke vill skrifva upp mig till minnes, emedan jag ville glömma bort den. Litet talade vi sedan ännu och det minnes jag verkligen icke, hvad vårt tal gällde då. Endast det kommer jag ihåg, att han med sin käpp afslog några veronikor, att jag bannade honom derför och att vi sist blefvo öfverraskade af den, som jag icke kan med.»

Sedan Harald och Irene läst dessa dagbokens ord, återtog Irene:

– Min Harald finner, att jag då redan älskade Harald, fast den oerfarna flickan icke visste deraf, icke vågade tro sådant. Nu vågar jag både tro och utsäga det, och jag är lycklig. Harald, i åsynen af dessa blyga veronikor, af dessa stolta, alfvarliga träd, af hela den rika naturen, inför Gud, som skapat den, ja, Harald, jag älskar dig. Säger jag dig någonting nytt, så förlåt mig för den kyss jag nu fordrar af min älskling!

Hennes bröst började att arbeta våldsammare; Harald höll henne lent och ömt i sina armar. Tillika bodde en mild förebråelse i hans öga. Sedan Irene åter hunnit hemta sig och andedrägten icke var mer än vanligt försvårad, sade hon sakta:

– Jag förstår hvad du menar ... att jag icke skall tala mycket, att det skadar mig. Men låt mig, Harald Thalberg, nej, Henrik Henning, ännu svara på den fråga, du äfven gjorde mig: hvarföre jag valt grafstenen till min förtrogne?

Hon stannade här litet, troligen för att icke gifva den, i hvars knä hon nu hvilade, anledning till en dylik förebrående min, som nyss. Han smålog vänligt, då han å sin sida förstod hvad hon menade och han kysste sin maka, som sedan fortfor:

– Jag har valt denna sten till min stol, emedan jag ännu en gång vill erfara, huru det är att vara *öfver* den stenen, *under* hvilken jag snart skall komma. Ty, Harald, jag har till dig en bön; begraf mig icke i stora stolta grafvar, utan här omgifven af träd och blommor skall din Irene må bättre. Jag har alltid drömt mig grafvarne så, liggande midtuti en doftande trädgård, omgifna af blommor och träd. Och min grafsten skall bli ingen annan än denna. Hvad skall mitt eget namn stå att läsas på min graf; bättre är, att det blir hans, som jag älskar och som älskar mig; ja, hans namn må det bli, Henrik Hennings, hvars själ gerna till grafven åtföljer Irenes stoft. Nu har jag velat säga dig detta, min vän, och jag vet att, då jag en gång sagt det, glömmer du det aldrig.

– Nej, Irene – utbrast Harald – icke så; tala icke om grafvar! Ännu återstå för vår kärlek många dagar; sommarens milda luft skall ånyo fläkta styrka i dina lemmar och i September vilja vi resa till söderns mest lifvande trakter. De skola göra det öfriga och helt och hållet återställa min Irene. Derföre hoppas ännu på helsa, lycka och kärlek, och tala ej om död och förvandling ... Hvarför småler du så der?

– Emedan du tänker på den jordiska framtiden, men jag på den himmelska.

– Huru, hvarföre, du enda älskade? – sade Harald med en röst, som, oaktadt sitt lugn, darrade af en stum förtviflan.

– Jag vill förtro dig Harald, någonting, som har sammanhang med den mörka och hårda händelsen, om hvilken vi aldrig talat, emedan ... vi förstått hvarandra väl och ... din maka varit belåten med sin tro, att det var hennes egen Harald, som förde mig bort ifrån *någon* som icke var ... min fader. Men vet, Harald, att efter min första sjukdom hade jag stundom symptomer, ganska lika dem under denna min andra. Jag tyckte, att blodet våldsamt uppsteg till halsen och bröstet, och att jag var nära att qväfvas. Förlåt, att jag förteg för dig detta; jag ville icke oroa dig och jag hoppades att allt sådant skulle gå öfver. Hvad jag hoppades,

inträffade verkeligen och ifrån Maj till Januari kände jag icke mera de ledsamma symptomerna. Då inträffade den lindriga förkylningen och alltsedan dess ... du vet allt och ser huru ditt hjertas vän börjat tyna af, huru din Irene blifvit svag och matt. Är det då orätt, att jag borttager från dig den ljufva villan, får icke Irene tala om grafven?

Mannen och qvinnan hade nästan ombytt natur. Irene talade med ett högtidligt lugn om skiljsmessa och grafven. Harald hörde på henne rädd och bäfvande, troende och stum. Åter sade Irene, vemodigt småleende:

– Då vi voro hos Stella och jag såg det barn hon gifvit Erik, tänkte jag en tanke, icke fri från afund: «ett sådant har jag icke gifvit min Harald; kanske han älskat mig än högre, om så skett? Jag förkastade dock den tanken, ty du har ju sagt, att intet i verlden kan höja din kärlek. Men jag tänkte åter: om Harald, sedan jag gått bort, gerna såge ett minne af mig?

Sakta och liksom till sig sjelf svarade Harald:

– Barn kallas kärlekens insegel. Behöfver vår kärlek något insegel, någon bekräftelse? Ett minne, säger du, af Irene ... då Irene är borta, hvad gagna mig minnen, hvad behöfver jag dem!

– Hoppet, Harald, blir ditt minne. Icke så?

– – – –

Irene försvagades märkbart; en hektisk feber lade henne på sjuksängen och färgade hennes kinder med en matt rodnad. Men, Irene tycktes, ju mera tiden för hennes skiljsmessa syntes nalkas, för dessa sista ögonblick hafva samlat alla sitt snilles och sitt hjertas skatter. Hennes kärlek spridde ett skönt skimmer öfver denna hennes lefnadsafton.

Harald sökte att glömma framtiden och njuta blott det närvarande. Han liknade den, som under den sköna sommarns tid med långa drag vill njuta naturen, och snart sagdt fasthålla, binda henne i sin gång, att det icke må blifva förödelse och höst, men som finnande det omöjliga häri uppfylles af ett osägligt vemod. Harald kunde icke lefva blott i det närvarande.

Har någon erfarit denna gräsliga pina, att känna ett hjerta, som man älskar, långsamt upphöra att klappa under sin hand, att hvarje dag, med fingret på pulsen, räkna dess ökade eller mattade feberslag, och att säga vid sig sjelf, hvarje gång man i en blandad känsla af kärlek och smärta trycker detta tillbedda väsende till sitt bröst: kanhända om en månad, en vecka, en dag, skall detta Guds verk, som nu lefver, tänker och älskar, vara ett stelnadt lik, utan lif och känsla!

Emellertid hände i början af den milda Augusti, att Irene tycktes bli bättre. Erik och Stella hade nyss sett henne så och de hade fröjdat sig djupt; de hade intalat Harald allt hopp och all tröst.

Irene sade, att hennes nerver nu ganska väl kunde fördraga musik och hon bad Harald sjunga för sig. Harald lemnade de mellanliggande dörrarne öppna och gick till pianot, samt sjöng en ljufvelig och glad sång.

Sedan han slutat den andra versen, tyckte han sig höra sitt namn svagt framropas. Han lyssnade: nu hörde han Henrik och sedan åter Harald. Han störtade in till Irene.

Ja, det var hon ... hon sjelf döende och som ej velat uppgifva sin anda ensam. Då Harald ej svarat henne, hade hon i sin dödskamp stigit upp ifrån sin bädd, för att söka honom. Ända till rummet invid hade hon släpat sig och låg nu på knä på golfvet. En ljusröd blodström betecknade hennes väg ... det var Irenes hjerteblod.

Hon sökte att tala, men då hon icke förmådde det och kände döden nalkas, lade hon ena handen på sin hals

och med den andra pekade hon på Harald, likasom hon velat fråga honom någonting. Han tog henne i sina armar och bar henne till hennes bädd, under det han hviskade några ord i hennes öra. Nu smålog hon och visade med handen åt det håll, der minnesstenen var, hvarpå hon smålog än vackrare, alldeles såsom de saliga. Harald lade ena handen på hennes hjerta, den andra kring hennes hals och kysste henne småningom till ... döden.

Hjertats slag hade upphört och läpparna begynte att kyla. Stoftets känslolöshet och kyla hos makan meddelade sig åt själen hos maken.

– – – –

– – –

Grefve Henrik Henning har allt det menniskor anse hörande till lyckan. Bland herremännen och de förnäma åtnjuter han allas aktning, mångens afund; ty han är ädel, stolt och rik. Bland bondemännen och de fattiga åtnjuter han vördnad, lydnad och välsignelser; ty han är oegennyttig och kraftig, rättvis och välgörande. Han har vänskapen, som erbjuder honom sina råd och sin tröst; han har, om han så vill, kärleken, som erbjuder honom sina smekningar. Han har himlens stjernor, som vagga hjertan till ro; luften, som med sin friskhet, hafvet, som med sitt sorl jaga sorgerna bort; han har toner och blommor, som skänka honom sin doft ... markens veronikor, hvilka ljuft vaggande skänka honom sin åsyn. Allt, allt har han ... men han har icke sin Irene.

Slut.

Rättelser:

Sidan	rad.	står	läs
59 „	2 uppifrån	*gtt*	*att*
81 „	12 nedifr.	*nämns*	*nänns*
84 „	8 u.	*anständigheter*	*omständigheter*
88 „	2 n.	*skörda*	*skära*
140 „	3 u.	*återigen*	*åter igen*
172 „	4 n.	*effekterade*	*affekterade*
230 „	5 et 7 n.	parenthesen uteslutes	
240 „	12 u.	voro	var
250 „	8 n.	det	de
303 „	8 n.	förgät	förgat

Tillägg:

efter förordets andra stycke:

Helt annat är förhållandet med fantasiromanen. En dikt, som medger sig vara dikt, är icke dikt mer utan sanning. Således duger fantasiromanen.

Sid. 224 rad. 9 u. tillägges (efter orden *följa med*) *till Ristilä.*
